Óscar Abenójar Sanjuán

FLUYE EL DANUBIO

LENGUA Y TRADICIÓN DE LAS BALADAS POPULARES EN HUNGRÍA

El Jardín de la Voz
Biblioteca de Literatura Oral y Cultura Popular

4

Serie "Culturas del Mundo"

Área de Teoría de la Literatura y Literatura Comparada
de la Universidad de Alcalá
Instituto de Investigaciones Filológicas de la UNAM
Centro de Estudios Cervantinos

Títulos publicados

1. Harinirinjahana Rabarijaona y José Manuel Pedrosa, *La selva de los hainteny: poesía tradicional de Madagascar* (2009) 149 pp. [Serie "Literatura, Etnografía, Antropología"].

2. Óscar Abenójar, *La Estrella Alce: mitología del pueblo vogul de la Siberia occidental* (2009) 113 pp. [Serie "Culturas del mundo"].

3. Arsenio Dacosta, *Una mirada a la tradición: la arquitectura popular en Aliste, Tábara y Alba* (2009) 198 pp. [Serie "Literatura, Etnografía, Antropología"].

4. Óscar Abenójar, *Fluye el Danubio: lengua y tradición de las baladas populares en Hungría* (2010) 272 pp. [Serie "Culturas del Mundo"].

Las 117 versiones de baladas tradicionales publicadas en esta antología constituyen una muestra más que representativa del género baládico en Hungría. Lo inusual de la lengua, el origen exótico del pueblo húngaro y, sobre todo, el carácter fronterizo del país magiar —ubicado en una pacífica zona de tránsito entre Oriente y Occidente, pero también amenazada y devastada desde antiguo por las invasiones orientales (pechenegas, mongolas, tártaras, otomanas, etc.)— hacen de las baladas húngaras unas composiciones interesantísimas donde se dan cita elementos lingüísticos y literarios procedentes de orígenes muy remotos y diversos.

También atesoran estas baladas, aunque de forma esporádica y muy frecuentemente deshilvanada, reliquias de la época de los orígenes de las tribus magiares, cuando los antepasados de los húngaros modernos convivían aún con sus congéneres lingüísticos en las hostiles taigas aledañas a los Urales.

Todos estos ingredientes —unos heredados del pasado ugro-siberiano y otros adquiridos por contacto con otras comunidades vecinas durante los más de diez siglos de sedentarización en la *Pannonia*— han cristalizado en las baladas de Hungría para conformar unas composiciones singulares de rara belleza, de sabor híbrido, y, como el lector tendrá ocasión de apreciar enseguida, de un extraordinario valor literario.

Óscar Abenójar es doctor en Literatura Comparada por la Universidad de Alcalá y licenciado en Filología Húngara por la Universidad de Estrasburgo.

Desde el año 2005 investiga cuestiones relativas a la etnografía y al folclore de los pueblos urálicos. Sus últimas obras publicadas, *La hermosa Ilona: antología de baladas populares húngaras* (Alcalá de Henares: Universidad, 2009) y *La Estrella Alce: mitología del pueblo vogul de la Siberia occidental* (Alcalá de Henares: El Jardín de la Voz, 2009), tienen como objetivo acercar el complejo y poco conocido folclore ugrio a los lectores hispanohablantes.

FLUYE EL DANUBIO

LENGUA Y TRADICIÓN DE LAS BALADAS POPULARES EN HUNGRÍA

Óscar Abenójar Sanjuán

Serie "Culturas del Mundo"

4

Área de Teoría de la Literatura y Literatura Comparada
de la Universidad de Alcalá
Instituto de Investigaciones Filológicas de la UNAM
Centro de Estudios Cervantinos

EL JARDÍN DE LA VOZ
Biblioteca de Literatura Oral y Cultura Popular

Área de Teoría de la Literatura y Literatura Comparada
de la Universidad de Alcalá
Instituto de Investigaciones Filológicas de la UNAM
Centro de Estudios Cervantinos

Directores

Mariana Masera y José Manuel Pedrosa

Series

Culturas del Mundo (dirigida por Óscar Abenójar)
Edad Media y Renacimiento (dirigida por Elena González-Blanco)
Literatura, Etnografía, Antropología (dirigida por José Manuel Pedrosa)
Tradiciones de América (dirigida por Santiago Cortés y Mariana Masera)

Consejo de Redacción

José Luis Agúndez (Fundación Machado, Sevilla) § Ana Carmen Bueno (Universidad de Zaragoza) § Caterina Camastra (UNAM, México) § Javier Cardeña (Universidad de Alcalá) § Claudia Carranza (Universidad Intercultural de Pátzcuaro, México) § Cruz Carrascosa (Università di Pescara) § Eva Belén Carro Carbajal (Museo Etnográfico de Castilla y León, Zamora) § Ignacio Ceballos (Universidad Complutense, Madrid) § Alberto Conejero (Escuela de Arte Dramático, Valladolid) § Susana Gala (Universidad de Alcalá) § Sara Galán (Universidad de Alcalá) § José Luis Garrosa (Universidad Complutense, Madrid) § Luis Miguel Gómez Garrido (Universidad de Salamanca) § Raúl Eduardo González (Universidad de San Nicolás de Hidalgo, México) § Berenice Granados (UNAM, México) § Ángel Hernández Fernández § Carmen Herrera (Universidad de Alcalá) § Charlotte Huet (Università di Pisa) § Mar Jiménez (Universidad de Alcalá) § Anastasia Krutsiskaya (UNAM, México) § Cecilia López (UNAM, México) § Josemi Lorenzo (Fundación Duques de Soria) § José Manuel de Prada-Samper (Universidad de Alcalá) § Elías Rubio § Raúl Sánchez Espinosa (Universidad de Alcalá) § Marina Sanfilippo (UNED, Madrid) § Antonella Sardelli (Universidad Complutense, Madrid) § Bernadett Schmid (ELTE) § Ángel Gonzalo Tobajas (Universidad de Alcalá) § Chet Van Duzer § María Jesús Zamora Calvo
(Universidad Autónoma, Madrid)

Consejo Editorial

Ana Acuña (Universidad de Vigo) § Yolanda Aixelà (CSIC, Barcelona) § Antonio Alvar (Universidad de Alcalá) § Carlos Alvar (Universidad de Alcalá) § Samuel G. Armistead (University of California, Davis) § Cristina Azuela (UNAM, México) § Xaverio Ballester (Universidad de Valencia) § Luis Beltrán Almería (Universidad de Zaragoza) § Rafael Beltrán (Universidad de Valencia) § Martha Blache (Universidad de Buenos Aires) § Tatiana Bubnova (UNAM, México) § Juan Manuel Cacho Blecua (Universidad de Zaragoza) § Alberto del Campo (Universidad Pablo de Olavide, Sevilla) § Araceli Campos Moreno (UNAM, México) § Isabel Cardigos (Universidade do Algarve) § Eulalia Castellote (Universidad de Alcalá) § Cristina Castillo Martínez (Universidad de Jaén) § Pedro M. Cátedra (Universidad de Salamanca) § Jacint Creus (Universidad de Barcelona) § François Delpech (CNRS, París) § Alan Deyermond (University of London) § Jose Joaquim Dias Marques (Universidade do Algarve) § Joaquín Díaz (Fundación Joaquín Díaz, Urueña) § Paloma Díaz Mas (CSIC, Madrid) § Luis Díaz Viana (CSIC, Madrid) § Enrique Flores (UNAM, México) § Manuel da Costa Fontes (Kent State University) § José Fradejas Lebrero (UNED, Madrid) § Margit Frenk (UNAM, México) § María Cruz García de Enterría (Universidad de Alcalá) § Nieves Gómez (Universidad de Almería) § Ángel Gómez Moreno (Universidad Complutense, Madrid) § Fernando Gómez Redondo (Universidad de Alcalá) § Aurelio González Pérez (Colegio de México) § Mario Hernández (Universidad Autónoma, Madrid) § María Jesús Lacarra (Universidad de Zaragoza) § Teresa Jiménez Calvente (Universidad de Alcalá) § Jon Juaristi (Universidad de Alcalá) § José Julián Labrador (Universidad de Cleveland) § José Manuel Lucía Megías (Universidad Complutense, Madrid) § David Mañero (Universidad de Jaén) § Ulrich Marzolph (Enzyklopädie des Märchens, Gottingen) § John Miles Foley (University of Missouri) § Alberto Montaner (Universidad de Zaragoza) § Carlos Nogueira (Universidade Nova, Lisboa) § Pedro M. Piñero (Universidad de Sevilla) § Carlos Antonio Porro (Centro Etnográfico Joaquín Díaz, Urueña, Valladolid) § Juan José Prat (Universidad SEK, Segovia) § Salvador Rebés Molina (MUTPIRER-Universitat de Barcelona) § Stephen Reckert (University of London) § Antonio Reigosa (Museo de Lugo) § Elena del Río Parra (Georgia State University) § Fernando Rodríguez de la Flor (Universidad de Salamanca) § Joaquín Rubio Tovar (Universidad de Alcalá) § Julia Sevilla Muñoz (Universidad Complutense, Madrid) § Jesús Suárez López (Museo Etnográfico del Pueblo de Asturias, Gijón) § Maximiliano Trapero (Universidad de Las Palmas de Gran Canaria)

FLUYE EL DANUBIO

LENGUA Y TRADICIÓN DE LAS BALADAS POPULARES EN HUNGRÍA

Óscar Abenójar Sanjuán

Fotografías

Óscar Abenójar Sanjuán

Serie "Culturas del Mundo"

4

Área de Teoría de la Literatura y Literatura Comparada
de la Universidad de Alcalá
Instituto de Investigaciones Filológicas de la UNAM
Centro de Estudios Cervantinos

Este libro se publica en el marco del proyecto I+D del Ministerio de Ciencia e Innovación titulado *Historia de la métrica medieval castellana* (FFI2009-09300), dirigido por el profesor Fernando Gómez Redondo.

© Óscar Abenójar Sanjuán, 2009

Publicaciones del Área de Teoría de la Literatura y Literatura Comparada de la Universidad de Alcalá, de la Universidad Nacional Autónoma de México (UNAM), y del Centro de Estudios Cervantinos

Colección *El Jardín de la Voz: Biblioteca de Literatura Oral y Cultura Popular*

Facultad de Filología de la Universidad de Alcalá
C/ Trinidad, 5
28801 ALCALÁ DE HENARES
Madrid

Centro de Estudios Cervantinos
C/ San Juan, s/n
28801 ALCALÁ DE HENARES
Madrid

ISBN: 978-84-692-5407-3

ÍNDICE

Prefacio 17

Criterios de edición 23

Baladas de amor, de venganzas, de aventuras y de hechos insólitos

1. *A falba épített asszony* (*La dama emparedada*) 29
2. *A két kápolna-virág* (*Las dos flores de la capilla*) 37
3. *A mennybe vitt leány* (*La muchacha conducida al cielo*) 42
4. *A kegyetlen anya* (*La madre cruel*) 47
5. *Az elcsalt feleség* (*La esposa seducida*) 50
6. *Gyönyörű Bán Kata* (*La maravillosa Kata Bán*) 53
7. *A halálra táncoltattott lány* (*La muchacha que bailó hasta morir*) 58
8. *A nagy hegyi tolvaj* (*El gran ladrón de las montañas*) 63
9. *A megölt havasi pásztor* (*El pastor de las cumbres nevadas que fue asesinado*) 66
10. *A kegyetlen anyós* (*La suegra cruel*) 69
11. *A gyermekgyilkos anya* (*La madre infanticida*) 76
12. *Szabó Vilma, a gyermekgyilkos leányanya* (*Vilma Szabó: la joven madre infanticida*) 80
13. *A halálra ítélt húga* (*La hermana menor del reo*) 82
14. *A megesett leány* (*La muchacha embarazada*) 85
15. *A hűség próbája* (*La prueba de fidelidad*) 91

16. *A három árva* (*Los tres huérfanos*) 94
17. *A két rab testvér* (*Las dos hermanas presas*) 97
18. *Az eladott leány* (*La hija entregada: la novia que fue arrastrada por la Calle Mayor*) 99
19. *Az eladott lány III.* (*La muchacha entregada III: la hermana entregada a los turcos*) 103
20. *Az eladott lány IV.* (*La hija entregada IV: la novia llevada a Polonia*) 106
21. *Az eladott lány V.* (*La hija entregada V: la prometida y los gallos*) 109
22. *Az elrabolt lány* (*La muchacha raptada: la muchacha ahogada en el Danubio*) 112
23. *Komáromi szép lány* (*La hermosa muchacha de Komárom: la muchacha raptada por el pachá en el Danubio*) 114
24. *Fúdd el, jó szél, fúdd el* (*¡Sopla, suave viento! ¡Sopla!: la muchacha raptada por los soldados*) 116
25. *Az elrabolt és visszatért lány* (*La hija raptada que volvió a casa*) 121
26. *A gazdag asszony anyja* (*La madre de la señora rica*) 124
27. *Elfogának két szép rabot* (*Los dos hermosos cautivos*) 130
28. *A házasuló királyfi* (*El príncipe está buscando esposa*) 134
29. *Az esküvőre hazatérő kedves* (*El esposo que prometió regresar*) 138
30. *A szeretet próbálja* (*La prueba de amor*) 142
31. *A katona-leány* (*La muchacha soldado*) 147
32. *A rossz feleség* (*La mala esposa*) 150
33. *A gyáva legény* (*El joven cobarde*) 152
34. *A megcsalt férj* (*El marido engañado*) 155
35. *A kétféle asszony* (*Los dos tipos de prometida*) 157
36. *A csudahalott* (*El muerto prodigioso*) 161
37. *A pogány király leánya* (*La hija del rey pagano: el rey que asesinó al amante de la princesa*) 166
38. *Az ördög vőlegény* (*El prometido diabólico: la muchacha que acudió a una bruja para recuperar a su amado*) 169
39. *A halott testvér* (*El hermano muerto: el hermano condenado a errar en busca de sepultura*) 172
40. *A megátkozott lány* (*La madre que maldijo a su hija*) 176
41. *A szaván-kapott feleség* (*La esposa que destapó su infidelidad*) 179
42. *A halálra rugdalt asszony* (*La muchacha pateada hasta morir*) 182
43. *A szolgával szerelmeskedő lány* (*La muchacha que se acostó con el criado*) 185

44. *A két királygyermek* (*El príncipe y la princesa*) 187
45. *Vitéz és kegyes* (*El noble y la doncella*) 189
46. *Jávorfácska* (*El abedul: la hermana asesinada que fue transformada en violín*) 192
47. *Tiltott szerető* (*El amante secreto*) 194
48. *Cinöge madár* (*La tórtola: el amante miedica*) 196
49. *Zsivány felesége* (*La esposa del bandido*) 198
50. *A bagoly-asszony* (*La señora lechuza*) 203
51. *Haj révész, révész* (*¡Ay, barquero, barquero!*) 206
52. *A szolga és asszonya* (*El criado y su señora*) 209
53. *Az ügyes hűtlen asszony* (*La señora que engañó a su marido con habilidad*) 210
54. *Sára asszony* (*La señora Sara: la mujer que asesinó a su marido*) 213
55. *A megétetett János* (*Han envenenado a János*) 214
56. *A visszavitt menyasszony* (*La señorita devuelta*) 216
57. *A vénember férj* (*El marido anciano*) 218
58. *A hibás lány kérője* (*La prometida defectuosa*) 220
59. *A gőgös feleség* (*La esposa orgullosa*) 222
60. *A gunaras lány* (*La muchacha de los gansos*) 225
61. *A megölt legény* (*El joven asesinado*) 228
62. *A pávás lány* (*La pavera*) 229
63. *A virágok vetélkedése* (*La rivalidad entre las flores*) 233
64. *A talányfejtő leány* (*La muchacha que resuelve acertijos*) 235
65. *A fogoly katona* (*El soldado prisionero*) 240

Baladas de contenido religioso

66. *A szálláskereső Jézus* (*Jesús está buscando alojamiento*) 249
67. *Elindult a Szűz Mária* (*La Virgen María se puso en camino*) 251
68. *Júdás* (*Judas*) 252

Baladas de contenido épico

69. *Kerekes Izsák* (*Izsák Kerekes*) 257
70. *Szilágyi és Hajmási* (*Szilágyi y Hajmási*) 262

Bibliografía 265

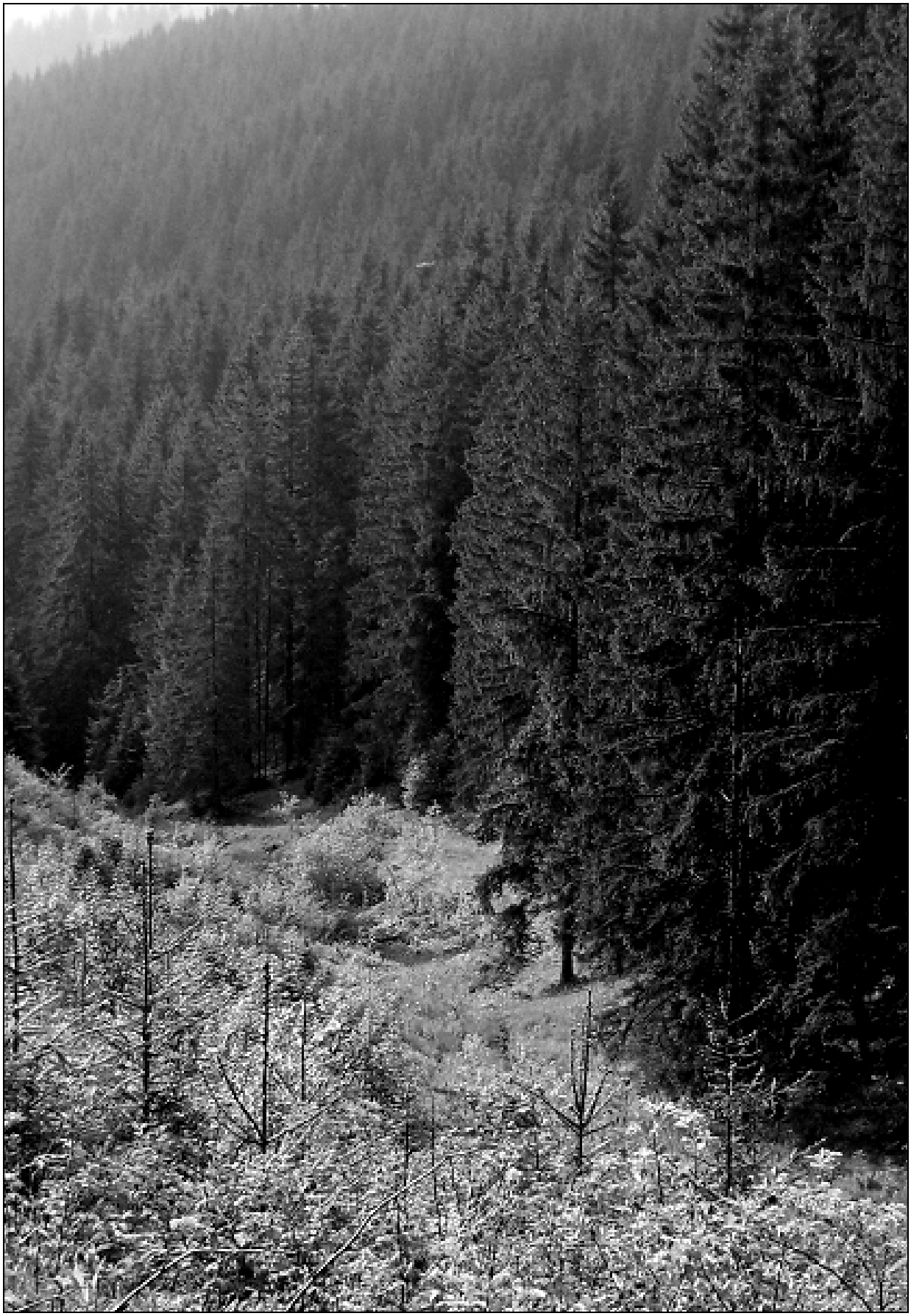

Abetal de los Cárpatos orientales [mayo de 2007]

Prefacio

El Jardín de la Voz nos brinda ahora la oportunidad de sacar a la luz, para deleite de los lectores competentes en lengua húngara, esta nutrida antología de baladas magiares editadas en su idioma original. Los 117 etnotextos que aquí aparecen formaron parte de mi tesis doctoral *La balada húngara y el romance español: hacia un estudio comparativo de la baladística paneuropea* (dir. José Manuel Pedrosa Bartolomé, Universidad de Alcalá: Alcalá de Henares, 2007), de la cual se publicó una versión muy abreviada en mi libro *La hermosa Ilona: antología de baladas populares húngaras* (Alcalá de Henares: Universidad, 2009). Las limitaciones de espacio hicieron imposible en aquella versión editar todos estos textos, que ahora saco a la luz para que el lector interesado pueda disponer de los originales, en húngaro, de las baladas que fueron traducidas al español en aquella tesis.

Considera el autor que el objetivo que primó en *La hermosa Ilona* —ofrecer un corpus representativo de las baladas húngaras traducidas al español— fue cumplido satisfactoriamente. Sin embargo, el lector coincidirá con nosotros en que ninguna traducción, por muy rigurosa y precisa que sea, es capaz de plasmar toda la frescura y la gracia de las canciones populares, pues buena parte de los logros poéticos y de la fuerza dramática de los textos se pierde, inevitablemente, en el proceso de traducción. De ahí que esta publicación de las baladas húngaras en su lengua original fuera una deuda perentoria para completar el contenido de *La hermosa Ilona*.

Soy consciente, por otro lado, de que sería un desacierto y, en cierta medida, también un fracaso privar a los hispanistas de la opotunidad de acercarse al maravilloso repertorio baládico de Hungría, y en consecuencia, para evitar que el disfrute de estas baladas sea un privilegio reservado a los contadísimos hispanohablantes capaces de comprender el húngaro, en las páginas de este volumen, decidí incluir incluir una versión de cada balada magiar traducida al español.

Por otra parte, la compilación de baladas que en estas páginas edito —por amplia que pretenda ser— no puede abarcar la totalidad de las variantes registradas en Hungría en los últimos cuatro siglos. Por ello, como norma general, para seleccionar un corpus que fuera representativo del género e ilustrativo de la amplia gama de metros y de rimas en las baladas, seguí los criterios de Zoltán Kallós en su brillante y loada crestomatía *Balladák könyve: élő erdélyi és moldvai magyar népballadák*, [*El libro de las baladas: baladas populares registradas en Transilvania y en Moldavia*][1]. Con todo, no hemos olvidado que *Balladák könyve* es un volumen consagrado únicamente a las baladas de Transilvania y las de los changos de Moldavia, y la presente antología no podía pasar por alto las numerosas versiones registradas en el actual territorio húngaro. Para completar el corpus de Kallós, tomé la decisión de incluir los textos más representativos de la antología de baladas húngaras publicada por Ildikó Kriza y Gyula Ortutay titulada *A magyar népballada* [*La balada húngara*][2].

Es preciso recordar, también, que esta dimensión textual de las baladas —aunque determinante, desde luego, para entender muchos de los aspectos filológicos de las piezas— no basta para explicar algunos fenómenos tan importantes como son la estructura fónica y musical o la transmisión del género. Y es que en todas las canciones tradicionales, en general, y en las baladas, en concreto, la melodía y la entonación son elementos tan relevantes como el propio texto.

Precisamente por este motivo, el Instituto de Ciencias Musicales de Hungría (*Zenetudományi Intézet*) —consciente como lo somos nosotros de la importancia categórica de la dimensión

[1] Zoltán Kallós, *Balladák könyve: élő erdélyi és moldvai magyar népballadák*, Budapest: Helikon, 1974. Se trata de la reedición de la obra publicada en Bucarest en 1971 en la editorial rumana, en lengua húngara, Kriterion.

[2] Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1976.

musical— ha puesto a disposición de todos los internautas unas monumentales bases de datos *on-line*, de libre y sencillísimo acceso, donde pueden ser escuchados los registros sonoros de la mayoría de las versiones que aquí publicamos.

Con el fin de facilitar el acercamiento a un material vastísimo (que en nuestra tradición hispánica solo resulta comparable al *Pan-Hispanic Ballad Project*[3]) el Instituto ha clasificado sus grabaciones en los cuatro archivos que detallamos a continuación:

a) *Publikált népzenei hangfelvételek: internetes adatbázisa* [*Edición de fonogramas de música tradicional: bases de datos en Internet*][4]: servidor que facilita el acceso a más de 6 000 grabaciones, de las cuales 350 son baladas. El portal permite realizar búsquedas por el título de la canción, por la fecha y el lugar de registro, y por los datos personales de los intérpretes.

b) *Bartók-rend adatbázis* [*Bases de datos Bartók*][5]: contiene más de 14 000 canciones populares húngaras grabadas entre las últimas décadas del siglo XIX y mediados del XX.

Este catálogo es de una magnitud y de una calidad extraordinarias, pero el motor de búsqueda aún se halla limitado al nombre del recolector, al año, al lugar de registro, al número de indexación de la melodía y a la cadencia, y, por el momento, el sistema no permite localizar una balada por el título, de modo que, para encontrar el archivo deseado, el internauta se verá obligado a introducir los datos de registro de la canción.

c) *Bartók Béla népzenei gyűjtései* [*Colección de música popular de Béla Bartók*][6]: archivo sonoro de canciones tradicionales húngaras, rumanas, eslovacas, árabes y turcas. El sistema permite la búsqueda

---

[3] Nos referimos a la monumental base de datos sobre el romancero hispánico dirigida por la profesora Suzanne Petersen, *Pan-Hispanic Ballad Project*, Washington: Universidad de Washington, 2004, [ref. del 2/8/2009], http://depts.washington.edu/hisprom/.

[4] Zenetudományi Intézet, *Publikált népzenei hangfelvételek: internetes adatbázisa* [*Edición de fonogramas de música tradicional: bases de datos en Internet*], Budapest: Zenetudományi Intézet, 2003-2004 [ref. del 20/6/2009] edición en Internet: http://db.zti.hu/24ora/dalok.asp.

[5] Zenetudományi Intézet, *Bartók-rend adatbázis* [*Bases de datos de los registros de Bartók*], Budapest: Zenetudományi Intézet, Budapest: Zenetudományi Intézet, 2006 [ref. del 20/6/2009] edición en Internet: http://db.zti.hu/br/index.asp.

[6] Zenetudományi Intézet, *Bartók Béla népzenei gyűjtései* [*Colección de música popular de Béla Bartók*], Budapest: Zenetudományi Intézet, 2006 [ref. del 20/6/2009], edición en Internet: http://db.zti.hu/24ora/bartok.asp.

de los siguientes criterios: número de registro, año de grabación, lugar, condado, informante, e íncipit.

d) *Kallós Zoltán gyűjtései* [*Colección de Zoltán Kallós*][7]: colección de 2 788 canciones de los changos *székely* de Transilvania y de Moldavia occidental. Casi todas las baladas transilvanas y moldavas de la presente antología pueden ser escuchadas en esta formidable base de datos.

Todo aquel que acceda a estos archivos sonoros reparará enseguida en que su valor no reside únicamente en su interés etnográfico ni en la belleza de las baladas que en estos catálogos pueden escucharse. Las grabaciones que el Instituto de Ciencias Musicales pone generosamente a nuestra entera disposición son, además, testimonios irrepetibles, reliquias de una época, ya lejana y añorada, en la cual era todavía frecuente escuchar los ecos de estas hermosas melodías en la extensa cuenca danubiana o en los recónditos valles de los Cárpatos.

He querido incluir, para ilustrar y hacer más atractiva esta edición electrónica, varias fotografías tomadas en tres viajes que realicé entre el otoño de 2005 y la primavera de 2007 por diversos parajes de Transilvania, de Moldavia y de Bucovina. Como todas ellas fueron captadas por el autor de la presente monografía, no será preciso repetir, en cada caso, el nombre del fotógrafo en los pies de foto (entendemos que de lo contrario la reiteración resultaría harto molesta), y nos limitaremos, por tanto, a indicar el rótulo del objeto o del paisaje fotografiado y la fecha de la toma.

No podría cerrar esta introducción sin dar las gracias, en primer lugar, a José Manuel Pedrosa, profesor de la Universidad de Alcalá y director de mi tesis, por sus pertinentes correcciones, por su apoyo constante, y por sus consejos siempre oportunos. Él es el máximo responsable de todos mis logros académicos desde mis primeros años en la Universidad de Alcalá hasta la publicación de esta obra que hoy ve la luz, en formato electrónico, en *El Jardín de la Voz*.

[7] Zenetudományi Intézet, *Kallós Zoltán gyűjtései* [*Colección de Zoltán Kallós*], Budapest: Zenetudományi Intézet, 2008-2009 [ref. del 19/6/2009], disponible en Internet: http://db.zti.hu/kallos/kallos.asp.

Con el mismo cariño, agradezco también a mis profesores y compañeros del Departamento de Filología de la Universidad de Alcalá la orientación y el apoyo que me han prestado durante tantos años. Mis agradecimientos van dirigidos, muy especialmente, a Fernando Gómez Redondo, director del Área de Teoría de la Literatura y Literatura Comparada, a Antonio Alvar, director del Departamento de Filología, y a Carlos Alvar, director del Centro de Estudios Cervantinos.

También deseo dar las gracias al admirado y querido Samuel G. Armistead, insigne catedrático de la Universidad de California, por sus valiosísimos, generosos y motivadores consejos telefónicos.

Y, por supuesto, no puedo olvidar unas palabras de gratitud por su amistad, además de su excelente orientación académica, bibliográfica y geográfica, a Bernadett Smidt, profesora de etnografía y folclore en la Universidad ELTE de Budapest (*Eötvös Loránd Tudományegyetem*).

Criterios de edición

Aunque las pautas editoriales que hemos adoptado para este corpus de baladas húngaras son las mismas que primaron en la obra predecesora, *La hermosa Ilona: antología de baladas populares húngaras*, conviene que las repitamos aquí para los lectores que no dispongan de un ejemplar de aquel volumen.

Antes de hacer explícitos los criterios de orden filológico del presente documento, es preciso señalar una peculiaridad en la edición de los versos de las baladas: como norma general, los investigadores húngaros han optado —al contrario que los hispánicos, que suelen editar los versos baládicos en dieciseisílabos con cesura— por editar las baladas en versos hexasílabos u octosílabos. Este criterio, no estrictamente lingüístico, y que se nos antoja tan respetable y plausible como cualquier otro, tiene el inconveniente de que elimina las cesuras y secciona los enunciados por la mitad, atentando así (al menos en parte) contra la lógica oracional. Para ilustrar esta costumbre tan extendida entre los editores húngaros, pondremos por caso los diez primeros versos de la versión de *A kegyetlen anya* (*La madre cruel*) de Udvarhelyszék:

Budai Ilona
ablakba könyökle,
hallja, hogy ellenség
rabol a környékbe.
Csak eszibe juta
kéncsös küs ládája,
s kéncsös küs ládáját

hónya alá fogja,
hajadon küs lányát
jobb kezin vezette.
Futkosó küs fiát
bal kezire vötte.
Mönyön, mönyön, mönyön
sűrű fenyves erdőn,
egy fölhagyott úton,
sütét röngetegön;

Ilona Budai estaba llorando
apoyada sobre la ventana.
Escuchó que el enemigo
estaba saqueando el vecindario.
Recordó
su barnizado cofre,
e inmediatamente
se lo llevó.
Cogió a su hijita
con la mano derecha.
Y a su hijito corretón,
con la izquierda.
Caminó y caminó
a través del frondoso abetal,
por una senda perdida
del oscuro bosque.
[Versión de *La madre cruel* de Udvarhelyszék, vv. 1-8.]

En todas las baladas de la antología hemos reunido sistemáticamente las parejas de versos hexasílabos en un único dodecasílabo, y las de octosílabos en un hexadecasílabo, de modo que, para el ejemplo anterior, hemos reorganizado los versos de la siguiente manera:

Budai Ilona ablakba könyökle,
hallja, hogy ellenség rabol a környékbe.
Csak eszibe juta kéncsös küs ládája,
s kéncsös küs ládáját hónya alá fogja,
hajadon küs lányát jobb kezin vezette.
Futkosó küs fiát bal kezire vötte.
Mönyön, mönyön, mönyön sűrű fenyves erdőn,
egy fölhagyott úton, sütét röngetegön;

Ilona Budai estaba llorando apoyada sobre la ventana.
Escuchó que el enemigo estaba saqueando el vecindario.
Recordó su barnizado cofre,
e inmediatamente se lo llevó.
Cogió a su hijita con la mano derecha,
y a su hijito corretón con la izquierda.
Caminó y caminó a través del frondoso abetal,
por una senda perdida del oscuro bosque.

Ya en el terreno rigurosamente lingüístico, hemos de manifestar que, en lo que respecta a la traducción al español, el léxico magiar no ha planteado serios inconvenientes. Por lo general, los términos húngaros fueron vertidos literalmente a nuestra lengua, y solo cuando nos encontramos ciertos vocablos que no tienen una correspondencia léxica clara y unívoca en español, como *perec*[8] *kurutz*[9], *Álló-kelevény*[10], etc., decidimos mantener las voces húngaras y agregar la información cultural relevante a pie de página.

Solo la traducción de las construcciones formulaicas —por tratarse de estructuras especialmente sensibles a la alteración— presentó algunas dificultades de mayor enjundia. Cuando la norma académica del español lo permitía, optamos por la traducción literal de las matrices fraseológicas. Este es el caso de la recurrente fórmula *édes anyám* 'dulce madre', *édes apám* 'dulce padre'.

Conviene además que precisemos a este respecto que los sintagmas nominales *dulce* + *padre* / *madre* resultan tan estables en la lírica y en las baladas húngaras que los propios críticos húngaros los transcriben sin separación alguna entre los dos componentes del sintagma: *édesapám* / *édesanyám*[11]. No obstante, cuando el adjetivo complementa a un sustantivo diferente de *padre* o de *madre*, los editores húngaros suelen separar los dos componentes de la fórmula:

[8] Versión de *Bódizsár Bátori: la esposa que desveló su infidelidad* de Udvarhely (Székelyföld), v. 7.

[9] Versión de *Izsák Kerekes* de Székelyföld, vv. 11, 18, 27 y 37.

[10] Versión de *Kata Kis Sallár: la muchacha que estuvo bailando hasta morir* de Torontál, v. 20.

[11] Véase, por ejemplo, la versión de Gyergyóalfalu de *La dama emparedada*, vv. 39 y 40.

édes szolgám

'mi dulce criado'
[Versión de *Las dos flores de la capilla* de Külső-Rekecsin, vv. 33 y 34.]

édes almafa

'dulce manzano'
[Versión de *La muchacha que fue conducida al cielo* de Klézse, v. 4.]

édes lányom

'mi dulce muchacha'
[Versión de *La muchacha que fue conducida al cielo* de Klézse, v. 40.]

édes fiam

'mi dulce hijo'
[Versión de Magyarbánhegyes de *La muchacha que estuvo bailando hasta morir*, vv. 59 y 65.]

En ocasiones la traducción literal de ciertos sintagmas nominales con función formulaica corría el riesgo de dar lugar a una construcción agramatical —o extraña cuanto menos— en español normativo. En estos casos acudimos a los diccionarios de uso; cuando la expresión se hallaba documentada, decidimos conservar la traducción literal. Veamos dos casos muy ilustrativos:

rengő bölcső

'mecedora cuna'[12]
[Versión de *La esposa que desveló su infidelidad* de Rugonfalva (Udvarhely), v. 6.]

futosó fiam

'hijo corretón'
[Versión de *La maravillosa Kata Bán: La esposa seducida* + *La madre cruel* de Apátfalva (Csanád), v. 4.]

[12] Téngase en cuenta que la posposición *cuna mecedora* puede dar lugar a una ambigüedad. El adjetivo *mecedora* podría entenderse como un sustantivo, y se perdería el significado originario de la fórmula.

Otras veces la inexistencia de un adjetivo apropiado en español nos ha movido a optar por la adaptación:

paplanos ágyadat

'tu *edredonada cama' > 'tu cama de edredón'
[Versión de *La muchacha que estuvo bailando hasta morir* de Tápiószele (Pest-Pilis-Solt-Kiskun), v. 31.]

Como tendremos ocasión de comprobar inmediatamente, mucho más complejas fueron las decisiones de orden morfosintáctico. Nos referimos principalmente a la reconstrucción de los argumentos del verbo, a la adaptación del tiempo y del aspecto verbales, al orden de los elementos discursivos y a los valores morfológicos de la flexión nominal.

La primera medida, la restauración de los complementos directos en oraciones con verbo en conjugación específica, ha sido sin lugar a dudas uno de los puntos más complejos y comprometidos de la traducción. Veamos, por ejemplo, el truncamiento que produciría una traducción literal de los siguientes versos húngaros, y a continuación expondremos nuestra propuesta de adaptación al español normativo:

Tizenkét kőmives, tizenkét kőmives
elfogadták ők az magos Déva várát.

Doce albañiles, doce albañiles
*emprendieron del alto castillo de Déva.
[Versión de Ajnád (Csík) de *La dama emparedada*, vv. 1 y 2.]

Ki minden hajnalban oda vagyon ölni

*Cada amanecer asesina.
[Versión de Csíkszenttamas de *La esposa del bandido*, v. 5.]

Y así han quedado los versos. Nótese que hemos añadido los argumentos verbales necesarios para comprender el significado de la oración entre corchetes:

Doce albañiles, doce albañiles
emprendieron [la construcción] del alto castillo de Déva.
[Versión *La dama emparedada* de Ajnád (Csík), vv. 1 y 2.]

Cada amanecer asesina [a alguien].
[Versión de *La esposa del bandido* de Csíkszenttamas (Csík), v. 5.]

También las complejas concordancias temporales y aspectuales del húngaro, como la relación de anterioridad en pasado, nos exigen una adaptación sistemática a la norma del español. Nótese a este respecto que el valor del tiempo verbal húngaro: infinitivo + *vala*, que expresa una acción anterior a otra en pasado, no es el equivalente del pretérito pluscuamperfecto español 'había paseado':

A gazdasszony kint jár vala Kata jaj szavát meghallta.
[Versión de Lészped de *Las dos hermanas presas*, v. 19.]

Una traducción con pretérito pluscuamperfecto daría lugar a una oración agramatical en español:

*La esposa *había salido* a pasear y escuchó los lamentos de Kata.

Nuestra edición no pudo reflejar esta relación de anterioridad, y debimos adaptar el orden del verso:

La esposa salió a pasear y escuchó los lamentos de Kata.

Asimismo la norma gramatical nos ha movido a invertir, con relativa frecuencia, la configuración interna de los versos. Buen ejemplo de la corrección de los desajustes es el undécimo verso de la versión de Medesér de *La prometida con taras*:

Pej-piros szín paripádat megsarkantyúznád még!

*¡Tu pardo alazán, espolea!

Y así hemos adaptado el verso húngaro al orden natural del español:

¡Espolea tu pardo alazán!

Por otro lado, en húngaro, el adjetivo —sea cual sea su función— siempre precede al sustantivo en las oraciones enunciativas afirmativas. Por ello, para la traducción de estos elementos, hemos seguido siempre tres criterios:

a) Hemos mantenido la anteposición del adjetivo en el sintagma nominal cuando este cumple una función explicativa. Este es el caso del recurrente adjetivo *szép* 'hermoso, a / bello, a':

szép törökországba

'a la hermosa Turquía'
[*La maravillosa Kata Bán: La esposa seducida* + *La madre cruel*, vv. 2, 8, 9 y 14.]

—*Anyám, anyám, édösanyám. Gyulainé édösanyám!*
Én elvöszöm Kádár Katát, jobbágyunknak szép leányát.

—¡Dulce madre! Permítame que acueste en mi mejor cama
a Kata Kádár, a la hermosa muchacha.
[Versión de *Las dos flores de la capilla* de Kercsed (Torda-Aranyos), vv. 1 y 2.]

b) Mayores precauciones nos exigió el tratamiento de algunos adjetivos como *piros* 'rojo, a'. La función de estos elementos en el sintagma nominal podía fluctuar entre la caracterización, la especificación y la explicación. En los casos en los que *rojo / -a* cumplía una función especificativa, optamos por la posposición:

—*Készülök, készülök édös lánykérőim!*
Hagy vögyem magamra a piros szoknyámat!

—¡Ya voy! ¡Ya voy, mis dulces pretendientes!
¡[Esperad a] que me ponga la falda roja!
[*La hija entregada V: la prometida y los gallos*, vv. 13-14.]

Egyikből nőtt fejér liliomszál, másikból nőtt piros liliomszál.

De uno de ellos brotó un lirio blanco, del otro, un lirio rojo.
[Versión de Kercsed (Torda-Aranyos), v. 27.]

En cambio, en los sintagmas en los que *rojo / -a* tenía un valor caracterizador, mantuvimos la anteposición:

Folyt a piros vére orrán-száján.

Le empezó a brotar roja sangre por la nariz y por la boca.
[Fragmento narrativo entreverado entre los versos 16 y 17 de *La hermosa muchacha de Komárom*.]

c) Por lo general hemos conservado la posición de los epítetos:

vitéz Egri János

'valiente János Egri'
[*Zsófika Kálnoki: la muchacha que fue golpeada por su esposo hasta la muerte*, vv. 6, 14 y 17.]

fekete Rácz Pétör

'negro Pétör Rácz'
[*La maravillosa Kata Bán: La esposa seducida + La madre cruel*, vv. 3, 10, 39, 50, 52, 54, 55, 59 y 62.]

Quede constancia, por último, de que no pocas veces nos hemos visto obligados a tomar decisiones que entraban en conflicto con la propia naturaleza del texto oral. Y es que las baladas húngaras —como buena parte de la literatura tradicional de los cinco continentes— contienen elementos imprecisos o incoherentes. Cuando nos hemos hallado en estas tesituras, con el objetivo de no entorpecer la comprensión, hemos decidido enmendar sistemáticamente varias incongruencias de los originales. Pongamos por caso los siguientes ejemplos:

a) *fiam* 'hijo' por *livendő* 'yerno':

Jere, vejem fiam

Ven conmigo, hijo mío > Ven conmigo, yerno mío.
[Versión de *Katalina Bíró* de Lészped, v. 41.]

b) *anya* 'madre' por *anyos* 'suegra':

Anyám, édesanyám! Nem adta leányát

¡Madre, dulce madre! > ¡Suegra, dulce suegra!
[Versión de *Katalina Bíró* de Lészped, vv. 37.]

Antes de poner término a este prólogo, queremos expresar nuestro deseo de que el material que ahora publicamos, sumado a los archivos multimedia del Instituto de Ciencias Musicales y a las traducciones que acaban de salir a la luz en *La hermosa Ilona*, logren por fin aproximar las baladas húngaras al público y a los especialistas hispanohablantes. Estamos plenamente convencidos de que, si nuestros filólogos realizaran un estudio comparativo entre las exóticas y peregrinas baladas húngaras y el castizo romancero hispánico, hallarían un dilatado filón de motivos, de fórmulas y de temas comunes que —estudiados de manera conjunta y detenida— podrían desvelar muchos enigmas que aún guardan celosamente nuestros romances.

Paisaje de los Cárpatos nororientales [mayo de 2007]

BALADAS DE AMOR, DE VENGANZAS, DE AVENTURAS Y DE HECHOS INSÓLITOS

1. *A falba épített asszony*
LA DAMA EMPAREDADA

[Versión de Gyergyóalfalu (Csík), registrada en *Múzeumi Hangfelvétel* (*Grabaciones en fonógrafo del Museo*), *Magyar Néprajzi Múzeum* (Museo Etnográfico Nacional), mayo de 2004 (ref. de 29/9/2006), disponible en Internet: http://www.néprajz.hu, núm. 1266/b.]

1.1. *LA ESPOSA DEL ALBAÑIL KELEMEN*

—¿A dónde vais? ¿A dónde vais, doce albañiles?
—Nos dirigimos a buscar trabajo.
—Venimos a prenderte. Venimos a prenderte
para construir el alto castillo de Déva
por un cuenco de oro; por dos cuencos de plata,
por dos cuencos de plata, por tres cuencos de cobre.
La prendieron y se la llevaron al alto castillo de Déva.
Lo que construían antes del mediodía se derrumbaba por la tarde,
lo que construían hasta el mediodía se derrumbaba por la noche,
lo que construían hasta el mediodía se derrumbaba por la noche.
Los doce albañiles se pusieron a meditar:
—Prenderemos a la esposa que llegue antes
y la quemaremos,
la prenderemos y la quemaremos.
Mezclaremos sus hermosas y blancas cenizas con la cal,
[y] así terminaremos el alto castillo de Déva.
—Dios mío, Dios mío, haz que el bosque se oscurezca
para que mi esposa regrese a casa.
Y Dios lo oscureció, pero [ella] no regresó,
Dios lo oscureció, pero [ella] no regresó.
La esposa del albañil Kelemen llegó [al castillo]:
—¡Buenos días! ¡Buenos días, albañil Kelemen!
—¡Buenos días! ¡Buenos días, esposa mía!
—He venido [para verte], he venido para verte.
—Has venido [a perder la cabeza], has venido a perder la cabeza.
—Ya lo sé; conozco vuestras intenciones.
[Sé] que matáis a la gente por dinero.
Entonces la prendieron [y] le cortaron el cuello,
la echaron al fuego, la echaron al fuego,
mezclaron sus blancas cenizas con la cal,
mezclaron sus blancas cenizas con la cal,
y así terminaron el alto castillo de Déva,
y así terminaron el alto castillo de Déva.
Le pagaron [a Kelemen] con un cuenco de oro,
con un cuenco de oro, con dos cuencos de plata,
con dos cuencos de plata, con tres cuencos de cobre,
con dos cuencos de plata, con tres cuencos de cobre.
Cuando el albañil Kelemen regresó a casa,

su hija le preguntó: —¡Padre, dulce padre!
¿Dónde está mi dulce madre?
—Se ha quedado [en el castillo], [pero] volverá a casa esta noche.
Cayó la noche, [y ella] no regresaba,
cayó la noche, [y ella] no regresaba.
Su otra hija le preguntó:
—Padre, dulce padre, ¿dónde está mi dulce madre?
—Tu dulce madre está emparedada en un ancho muro de piedra.
Tu dulce madre está emparedada en un ancho muro de piedra.

1.1. Kőmives Kelemenné

—Hová mégy, hová mégy tizenkét kőmies?
—Elmenyünk, elmenyünk hogyha dolgot kapnánk.
—Jertek megfogadlak, jertek megfogadlak,
hogy építsétek fel magos Déva várát.
Egy véka arannyal, két véka ezüsttel,
két véka ezüsttel, három véka rézzel.
Hozzá es fogának magas Déva várhoz
kit délelőtt raktak, délután megomlott.
Kit délután raktak, az éjjel megomlott,
kit délután raktak, az éjjel megomlott.
Arra tanakozék tizenkét kőmies:
—Améknek odajön előbb felesége.
Aztat aj fogjuk meg, tűzzel égessük meg.
Aztat aj fogjuk meg, tűzzel égessük meg.
A szép fejér hammát mész közi keverjük,
magas Déva várát azzal felépitsük.
—Istenem, Istenem adj egy sötét erdőt,
hogy hadd térjen vissza asszonyfeleségem.
Azt is adott Isten, mégsem tére vissza.
Azt is adott Isten, mégsem tére vissza.
Arra megérkezett Kőmies Kelemenné:
—Jónapot, jónapot Kőmies Kelemen!
—Isten hozott, Isten, asszonyfeleségem.
—Eljöttem, eljöttem látogatásodra.
—Eljöttél, eljöttél fejed vesztésire.
—De azt én jól tudom, hogy tik ugy is tesztek,
hogy embert megöltök avval pénzt kerestek.
Aj avval megfogják, nyakát ketté vágák,
tüzzel megégeték, tüzzel megégeték.
Az szép fejér hammát mész közi keverék.
Az szép fejér hammát mész közi keverék.
Azzal felépiték magas Déva várát.

Azzal felépiték magas Déva várát.
Arra kifizeték egy véka arannyal,
egy véka arannyal, két véka ezüsttel,
két véka ezüsttel, három véka rézzel,
két véka ezüsttel, három véka rézzel.
Elindula haza Kőmies Kelemen.
Kérdé a leánya: —Apám, édesapám,
apám, édesapám, hol van édesanyám?
—Elmaradt messzére, hazajön estére.
Este is eljöve, mégsem jöve haza,
este is eljöve, mégsem jöve haza.
Kérdé a más lánya: —Apám, édesapám,
apám, édesapám, hol van édesanyám?
—A te édesanyád a nagy kőfal közt áll.
A te édesanyád a nagy kőfal közt áll.

1.2. Kőmives Kelemen

[Versión de Szentegyházasfalu (Udvarhely), publicada en Imre Csanádi y Lajos Vargyas, *Röpülj páva, röpülj: magyar népballadák és balladás dalok*, (*¡Vuela, pavo! ¡Vuela!: baladas populares y canciones baládicas húngaras*), Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1954, pp. 67-69.]

Tizenkét kőmives összetanakodék,
magos Déva várát hogy fölépittenék.
Hogy fölépittenék fél véka ezüstér,
fél véka ezüstér, fél véka aranyér.
Magos Déva várhoz hozzá is kezdettek.
Amit raktak délig, leomlott estére,
amit estig raktak, leomlott reggelre.
Megint tanakodék tizenkét kőmives,
falat megállítni hogy lesz lehetséges.
Egymás között szoros egyességet tettek:
—Melyik felesége hamarább jő ide,
Azt gyengén fogjuk meg, dobjuk be a tűzbe,
annak gyenge hamvát keverjük a mészbe.
Csak így állítjuk meg magos Déva várát,
és így nyerhessük el annak drága árát.
—Kocsisom, kocsisom, nagyobbik kocsisom!
Én uramhoz menni lenne akaratom.
Fogd bé a lovakat, induljunk el útra,
induljunk el útra, magos Déva várra.
Erős idő vala, záporeső hulla.
—Asszonyom, csillagom, forduljunk meg vissza!

Nem jó álmot láttam az éjjel álmomba.
Asszonyom, csillagom, forduljunk meg vissza!
—A hintó nem tiéd, a lovak nem tiéd.
25 Hajtsad a lovakot, hadd haladjunk elébb!
—Nem jó álmot láttam az éjjel álmomba:
Kőmives Kelemen udvarába jártam.
Hát az ő udvara gyásszal van behuzva,
az ő udvarába egy mély kút fakada,
30 Az ő kicsiny fia oda beléhala.
Asszonyom, csillagom, forduljunk meg vissza!
—A hintó nem tiéd, a lovak nem tiéd,
hajtsad a lovakot, hadd haladjunk elébb!
Mennek, mendegélnek Déva vára felé.
35 Kőmives Kelemen őköt észrevevé.
Szörnyen megijedett, imádkozik vala:
—Istenem, istenem, vidd e1 valahova!
Mind a négy pejlovam törje ki a lábát,
vessen a hintómnak négy kereke szakát.
40 Üssön le az útra tüzes istennyila,
horkolva térjenek a lovaim vissza!
Mennek, mendegélnek Déva vára felé.
Sem hintót, sem lovat semmi baj nem lelé.
—Jó napot, jó napot tizenkét kőmives,
45 tizenkettő közül Kelemen kőmives!
—Jó napot, jó napot asszony feleségöm!
Hát ide mért jöttél a veszedelmedre?
Most szépen megfogunk, bédobunk a tűzbe,
neked gyenge hamvad keverjük a mészbe.
50 Csak így állítjuk meg magas Déva várát,
és így nyerhessük el annak drága árát.
—Várjatok, várjatok, tizenkét gyilkosok,
hogy bucsut vehessek asszonybarátimtól
asszonybarátimtól, szép kicsiny fiamtól!
55 Kőmives Kelemenné mikor hazamene,
őt szépen megfogták, bédobták a tűzbe.
Kőmives Kelemen mikor hazamene,
az ő kicsiny fia elejébe jöve:
—Apám, édesapám, mondja meg igazán,
60 hogy hol van s merre ment az én édesanyám!
—Ne sírj, fiam, ne sírj, hazajő estére.
Ha estére nem jő, hazajő reggelre.
—Istenem, istenem, reggel is eljöve,
az én édesanyám még haza nem jöve!

—Menj el, fiam, menj el magas Déva várra,
ott van a te anyád, kőfalba van rakva.
Elindula sírva az ő kicsiny fia,
elindula sírva magos Déva várra.
Háromszor kiáltja magos Déva várra:
—Anyám, édesanyám, szólj bár egyet hozzám!
—Nem szólhatok, fiam, mert a kőfal szorít.
Magos kövek között vagyok berakva itt.
Szíve meghasada, a föld is alatta,
az ő kicsiny fia oda beléhala.

1.3. Kőmives Kelemenné

[Versión de Ajnád (Csík), publicada en Gyula Ortutay, *Magyar népköltészet* (*Lírica popular húngara*), Budapest: Magyar Klasszikusok, 1955, pp. 12-15.]

Tizenkét kőmives, tizenkét kőmives
elfogadták ők az magos Déva várát,
magos Déva várát.
Hezza is fogának, hezza is fogának,
mit délelőtt raktak, délután leomlik,
délután leomlik.
—Istenem, istenem, mi annak az oka,
hogy az mü szép várunk nem akar épülni,
nem akar épülni.
Tizenkét kőmives nagy fogadságot tett,
melik felesége hamarább odajő,
hamarább odajő.
Fogják meg, öljék meg, keverjék mész közé,
minden apró csontját rakják kőfal közé,
rakják kőfal közé.
Kőmives Kelemen rikoltá szolgáját:
—Szolgám, szolgám, szolgám, én azt mondom néked,
én azt mondom néked:
Menj el te csak haza, mondjad asszonyodnak,
ne siessen haza, késsen az ebéddel,
késsen az ebéddel.
Erre a jó szolga haza es indula,
a kapun bemene s kapu megcsattana,
kapu megcsattana.
Kifuta asszonya s kérdi hogy mi baj van.
—Az a baj, az a baj, szép kedves asszonyom,
szép kedves asszonyom:

azt üzeni gazdám siessél ki hozzá,
siessél ki hozzá, siess az ebéddel,
siess az ebéddel.
—Szolgám, szolgám, szolgám, fogd bé az hat lovat,
fogd bé az hintóba s állítsd az ajtóba,
állítsd az ajtóba.
Mikor már félutig elérének oda:
—Asszonyom, asszonyom. Szólítá a szolga,
szólítá a szolga.
—Asszonyom, asszonyom, én egyet gondolék.
—Szolgám, szolgám, szolgám, mondd meg, mint gondoltál,
mondd meg, mit gondoltál.
—Én aztat gondoltam, térjünk meg mü innen.
Jobb lesz nekünk, jobb lesz. Térjünk meg mü innen,
térjünk meg mü innen.
—Szolgám, szolgám, szolgám, kezedben a gyeplő,
kezedben az ostor, hajtsad az hat lovat,
hajtsad az hat lovat.
Kömives Kelemen felállott kőfalra,
meglátta hintaját, meglátta hat lovát,
meglátta hat lovát.
—Istenem, Istenem, szerelmes Istenem,
talán az én szolgám nagy hazugsággal járt,
nagy hazugsággal járt.
—Istenem, istenem, adj egy sötét záport,
hogy ne tudjon jönni az én szép kedvesem,
én jó feleségem!
Mikor eztet mondá, oda es érének,
erre jó Kelemen kapá az puskáját,
meglövé szolgáját.
—Jónapot, jónapot, Kőmives Kelemen,
jónapot, jónapot, Kőmives Kelemen,
Kőmives Kelemen!
Istenem, Istenem, mi annak az oka,
hármat es köszönék, egyet sem fogada,
egyet sem fogada.
—Az a baj, az a baj, kedves feleségem,
megfogunk, megölünk, mész közé keverünk,
mész közé keverünk.
Minden apró csontod kőfal közé rakjuk
magas Déva várát véle megállítjuk,
véle megállítjuk.

Az asszony már erősen viselős s ahogy befalazták, megszülte kicsiny fiát. Mer nem ölték meg, hanem elevenen falazták el. Szerencséjére az egyik karját tudta mozgatni, és ezzel a kezivel adta a csecsit a gyereknek. Így nevelte hét esztendeig. Ez alatt a hét esztendő alatt Kőmives Kelemen gyászolá feleségét, de a hét év elteltével új lakodalomra készült.

Megérezte ezt a befalazott asszony, szétlökkintette a falat, és útnak indult kisfiával hazafelé. Mikor a kapu elé értek, levetette utolsó rongyát (mert a ruhája hét esztendő alatt lenyűtt a falban), rátekerte a fiára, kinek nem volt ruhája.

A gyerek szájába tette a mátkagyűrűjét s kitanította, menjen be egyenesen a násznép közé, álljon meg Kőmives Kelemen előtt, köszöntse fel, s ha már ivott, lökje be nyelvével a pohárba a gyűrűt.

A gyerek be is megy. Csak nehezen jut apja elé, mer a násznép taszigálja, de végre elibe ér. Fölköszönti, iszik s visszaadja a poharat. Kőmives Kelemen, ahogy szokás, kiissza a maradékot; a szája pereméhez ér valami, megnézi hát látja, hogy ez az ő régi mátkagyűrűje. Megkérdi a gyerektől, kitől kapta a gyűrűt. A gyerek megmondja. Kőmives Kelemen kimegy. Amikor meglátja a régi asszonyát mezítelenül, visszamegy a házba, leszedi az új asszonyról a selyem szoknyát, a bársony ingvállat, a gyöngyöket, az arany ékszereket, kiviszi s ráadja a régi asszonyra. S mikor behozza az egyik ajtón, a másikon kimegy az új asszony pőrén a násznéppel.

Attul fogva mindig együtt éltek.

1.4. Kőmives Kelemenné

[Versión de Zsére (Nyitra), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada* (*La balada húngara*), Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1976, pp. 21-22.]

Elindult, elindult tizenkét kőmives
a tizenharmadik Kelemen kőmives.
Építeni kezdték magos Déva várát.
Amit estig raktak, reggelig leomlott.
5 Tanakodni kezdtek, tizenkét kőmives,
a tizenharmadik Kelemen kőmives
—Kinek legelőbb jön ide felesége,
aztat elégessük, dobjuk be a tűzbe.
Az elégett testből hamut szedjük össze,
10 mind egy szemig dobjuk az olvasztott mészbe,
igy hát megállítjuk magos Déva várát
szíp asszony hamvával.
Akkor éjjel látá Kelemenné álmát,
hogy vérkút fakada az ő udvarába.
15 —Kocsisom, kocsisom, kedvesebb kocsisom,

húzd elő a hintóm, fogd be a lovakot.
Amikor meglátta Kelemen kőmives,
imádkozni kezdett: —Istenem, Istenem,
hulljon záporeső, hintód törjön össze,
az utat veszítse, hogy ne érjen ide!
Nem hallgatá meg a kérését az Isten,
hanem közelebb jön kedves felesége.
—Jó napot, jó napot, tizenkét kőmives,
a tizenharmadik Kelemen kőmives.
Másodszor köszöntök és nem fogadjátok,
ugyan mi baj van itt, nékem megmondjátok.
—Fogadjuk, fogadjuk, kedves feleségem.
Nagy törvényt csináltunk, meg kell neked halnod,
kedves feleségem. Drága szép gyermekem.
Mi lesz csak tevéled édesanyád meghal?
—Fogjátok meg gyöngén, dobjátok a tűzbe,
a fölszedt hamuját keverjétek mészbe.
Evvel építjük fel magos Déva várát.
Evvel menthetjük meg a faluk romlását.
—Jó estét, jó estét, édes jó apukám,
hol maradt anyukám, hogy nem jön oly soká?
—Ne sírj édes fiam, haza jön estére,
és ha este nem jön, haza jön reggelre.
Este is eljöve, mégsem jöve haza,
reggel is eljöve, mégsem jöve haza.
—Mondd meg édesapám, hol maradt anyukám,
hogy nem jön oly soká?
—Édes jó gyermekem, tovább nem tűrhetem,
édesanyád meghalt, mert elégettetett,
és a hamujával magos Déva várát,
magos Déva várát fölépitettük már.
Átkozott legyen hát, magos Déva vára,
még a nap se süssön fényesen már rája.
Elvesztettem érte kedves feleségem,
árván maradt immár egyetlen gyermekem.

2. *A két kápolna-virág*
LAS DOS FLORES DE LA CAPILLA

2.1. Kata Kádár

—¡Madre, madre! ¡Dulce madre! ¡Madre, señora Gyulai,
permítame acostar a Kata Kádár en nuestra mejor cama!
—¡No te lo permito, dulce hijo, Gyula Márton!
Te casarás con la hermosa hija de los grandes señores.
—No necesito a la hermosa hija de los grandes señores,
yo solo necesito a Kata Kádár en nuestra mejor cama.
—¡Entonces vete, dulce hijo, Gyula Márton!
Te desheredo, ya no eres mi hijo. No volverás a ser mi hijo.
—¡Siervo mío, siervo mío! ¡Mi siervo favorito!
¡Ata los caballos [y] conduce mi carroza!
Ataron los caballos y partieron.
Kata Kádár le dio un pañuelo y le dijo:
—Cuando se tiña de rojo, mi vida
habrá terminado, debes saberlo.
Gyula Márton atravesó montañas y valles.
De repente vio cómo el hermoso pañuelo se iba transformando.
—¡Siervo mío, siervo mío! ¡Mi siervo favorito!
¡La tierra es de Dios! ¡El caballo es de los perros!
Volvamos, el pañuelo ya se ha tornado rojo,
y Kata Kádár habrá muerto.
Al final del pueblo había un porquero.
—Escúchame, buen porquero: ¿Qué noticias hay en tu pueblo?
—En nuestro pueblo hay buenas noticias,
pero para ti son malas: Kata Kádár ha muerto.
Tu madre ordenó que se la llevaran,
que la tiraran al Lago sin Fondo.
—Buen porquero, muéstrame dónde está ese lago.
Te daré todo mi oro, todos mis caballos y mi carreta.
Fueron al lago.
—¡Kata Kádár, alma mía! ¿Estás ahí?
Kata Kádár le respondió desde el fondo el lago,
y Gyula Márton saltó hacia ella.
Su madre envió a los buzos,
los hallaron muertos y abrazados,
a uno de ellos lo enterraron delante del altar,
al otro, detrás del altar.
De cada uno de ellos brotaron dos flores
que se entrelazaron por encima del altar de la capilla.
Llegó su madre, las separó,
y la flor de la capilla le dijo:
—¡Maldita seas! ¡Maldita seas, madre, señora Gyulai!
Eras mala mientras vivía, y ahora me has vuelto a matar.

2.1. Kádár kata: A két kápolna-virág

[Versión de Udvarhelyszék, publicada en Gyula Ortutay, *Székely Népballdák, a balladákat összeválogatta és magyarázta* (*Baladas populares del Székely: selección de baladas y estudio preliminar*), Budapest: Magyar Helikon, 1979, pp. 187-191.]

—Anyám, anyám, édösanyám. Gyulainé édösanyám!
Én elvöszöm Kádár Katát, jobbágyunknak szép leányát.
—Nem öngedöm, édös fiam, Gyula Márton!
Hanem vödd el nagy uraknak szép leányát.
—Nem kell neköm nagy uraknak szép leánya,
csak kell neköm Kádár Kata, jobbágyunknak szép leánya.
—Elmehetsz hát, édös fiam, Gyula Márton!
Kitagadlak, nem vagy fiam, sem eccör sem máccor.
—Inasom, inasom, kedvesebb inasom,
húzd elé hintómat. Fogd bé lovaimat!
Lovakat béfogták, útnak indultanak,
egy keszkenyőt adott neki Kádár Kata:
—Mikor e' szénibe vörösre változik,
akkor életöm is, tudd meg, megváltozik.
Mönyön Gyula Márton högyekön, völgyekön,
eccör változást lát a cifra keszkenyőn.
—Inasom, inasom, kedvesebb inasom!
A főd az Istené, a ló az eböké.
Forduljunk, mert vörös szén már a keszkenyő,
Kádár Katának is immár rég vége lött.
A falu véginél vót a disznyópásztor:
—Hallod-e jó pásztor! mi újság nálatok?
—Nálunk jó újság van, de neköd rossz vagyon,
mert Kádár Katának immár vége vagyon.
A te édösanyád őtöt elvitette,
feneketlen tóba belé is vettette.
—Jó pásztor, mutasd meg, hol vagyon az a tó,
aranyim mind tiéd, a lovam s a hintó.
El is mönének ők a tónak széjire:
—Kádár Kata lelköm, szólj egyet, itt vagy-e?
A tóba megszólalt Kádár Kata neki,
hozzája béugrék hamar Gyula Márton.
Édösanyja vizi buvárokat kűdött,
megkapták meghalva, ésszeölelközve.
Egyiköt temették ótár eleibe,
másikot temették ótár háta mögi.

A kettőből kinőtt két kápóna-virág,
az ótár tetejin esszekapcsolódtak.
Az anyjok odamönt, le is szakasztotta,
40 a kápóna-virág hezza így szólala:
—Átkozott légy, átkozott légy édösanyám, Gyulainé!
Éltömbe rossz vótál, most is meggyilkótál.

2.2. Kádár Kata: A két kápolna-virág

[Versión de Kercsed (Torda-Aranyos), publicada en *Az Országos Néprajzi Múzeum Kézirattára* (en Internet) (*Manuscritos del Museo Etnográfico Nacional*), Budapest: Ethnológiai Adattár (Archivo Etnográfico), 1/5/2004 (ref. de 29/9/2006), edición en Internet: http://www.néprajz.hu, núm. 2276/19.]

—Édesanyám, engedje meg, hogy vegyem el Kádár Katát,
Kádár Katát, jobbágyomnak szép leányát!
—Édes fiam, nem engedem, feneketlen tóba vetem.
Van uraknak sok szép lánya: neked is juttatnak egyet.
5 —Szolgám, szolgám, édes szolgám! Nyergeld meg a pej paripám,
hogy induljunk messze útra, messze útra, bujdosásra.
Miklós úrfi megindula messze útra bujdosásra.
Kádár Kata hogy meglátta, kaput nyitott Miklósának.
—Ne nyiss kaput Kádár Kata! Nem megyek én most be azon:
10 megyek, megyek messze útra, messze útra, bujdosásra.
—Miklós úrfi, állj meg nékem egy pár szóra!
Hogy hozzam ki fejér ruhám, hozzak néked egy bokrétát.
Ha a ruha vérré válik, a bokréta hervadozik:
Kádár Katát elvesztetik.
15 Miklós urfi megindula messze útra, bujdosásra.
Találkozik egy molnárral: —Molnár gazda, molnár gazda!
Mi hír vagyon a faluba? —Nincsen bizony ugyan semmi
Kádár Katát elvesztették, feneketlen tóba vették.
—Molnár gazda, molnár gazda! Vigy el engem éppen oda,
20 éppen oda, arra helyre, feneketlen tó szélére.
Néked adom pej paripám, minden drága, ékes ruhám.
Molnár gazda szótfogada, Miklós előtt megindula.
El is vitte éppen oda, éppen oda, arra helyre,
feneketlen tó szélére.
25 Miklós úrfi levetkőzött, feneketlen tóba szökött.
Egyikből nőtt fejér liliomszál, másikból nőtt piros liliomszál.
Ott is addig növekedtek, míg egymásba ölelkeztek.
Miklós anyja járt sétálni, meg találta őket látni.
Odahívta a vízbúvárt, mind a kettőt leszakítá.

Az egyiknek csináltatott fehér márványkő koporsót.
A másiknak csináltatott piros márványkő koporsót.
Az egyiket eltemeté oltár eleibe.
A másikat eltemeté oltár háta megé.
Az egyikből növekedett fehér márvány liliomszál.
A másikból növekedett piros márvány liliomszál.
Ott is addig növekedtek, míg egymásba ölelkeztek.
Miklós anyja jár sétálni, meg találá őket látni.
Mind a kettőt leszakitá, tövis bokorra tapitá.
Kádár Kata megátkozta Miklós anyját:
—Búzád csak egy szem teremjen, az is belül üres legyen.
Kenyeretlenség találjon, mégis senki meg ne szánjon.
Mosdóvized vérré váljon, törölköződ lángra gyúljon.
Ha ez az átok reád száll, tudom bizony, hogy megrostál.

2.3. Gyulainé édesanyám: A két kápolna-virág

[Versión de Külső-Rekecsin (Moldavia), publicada en Júlia Szegő, *150 magyar népdal* (*Ciento cincuenta canciones populares húngaras*), Bucarest: Editura Muzicola, 1958, pp. 8-10.]

—Gyulainé, édesanyám, engedje meg azt az egyet,
hogy vegyem el Kádár Katát, hogy vegyem el Kádár Katát!
—Mintsáb én azt megengedjem, inkább hónap elveszesztem,
inkább hónap elveszesztem, feneketlen tóba vetem!
—Hámold szolgám e lovamat, e lovamat, paripámat,
hogy induljunk hosszú útra, hosszú útra, háborúba.
Mennek, mennek, mendegélnek, csak odaértek kapujához,
nyitni kezdé a kapuját, nyitni kezdé a kapuját.
—Ne nyisd, ne nyisd, Kádár Kata, ne nyisd, ne nyisd, Kádár Kata.
Nem mehetek én most oda, nem mehetek én most oda.
—Gyer bé, gyer bé, Miklós úrfi, adjak neked egy kis ruhát,
adjak neked egy kis ruhát, egy kis ruhát, s egy pár gyűrűt.
Mikor ruha vérválhozik, akkor tudjad, hogy elvesztem,
akkor tudjad, hogy elvesztem, feneketlen tóba vettem.
Mennek, mennek, mendegélnek, csak elévevé ruháját,
hát a ruha vérválhozik hát a ruha vérválhozik.
—Térjünk vissza, édes szolgám, térjünk vissza, édes szolgám.
Kádár Katát elvesztették, feneketlen tóba vették.
Visszatértek ők es oda, feneketlen tó martjára,
feneketlen tó martjára, hát a tó es vérválhozott.
Ő is leveté gunyáját, ő is leveté gunyáját.
Ő is csak beszökék oda, ő is csak beszökék oda.
Gyulainé ezt meghallá, vízibúvárt kerestette,

vízibúvárt kerestette, mind a kettőt kivetette.
25 Ez egyiknek csináltatott, veres mármuly kőkoporsót,
a másiknak csináltatott, fehér mármuly kőkoporsót.
Az egyiket temettette, az ótárnak elejibe.
S a másikat temettette, az ótárnak háta megé.
S az egyikből nevelkedett, egy igen es szép aranyszál,
30 s a másikból nevelkedett, egy igen es szép aranyszál.
Addig nőttek, nődögéltek, s ott es összekapcsolkodtak,
Gyulainé ezt meglátá, mind a kettőt leszakasztá.
—Átkozott legyen az anya, az az anya, s az az apa,
ki két szüvet elválassza, ki két szüvet elválassza.

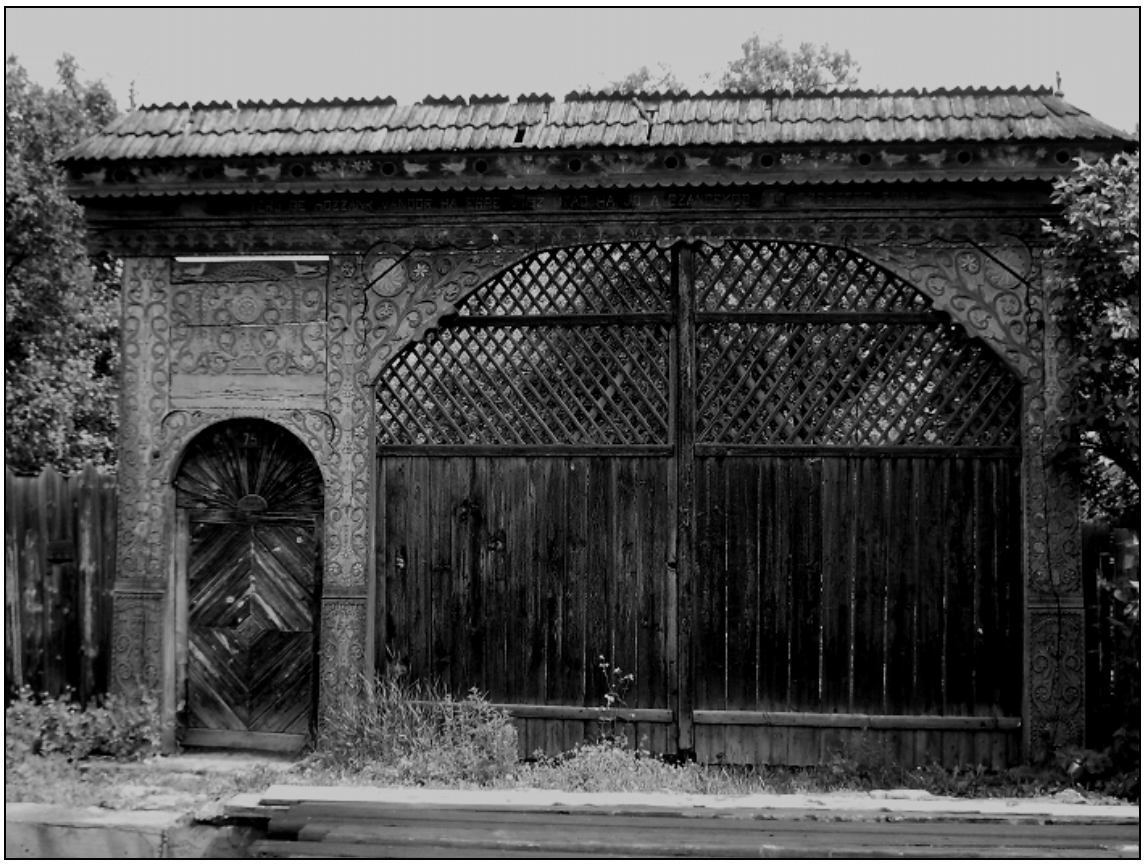

Puerta de una casa de Székelyföld (Transilvania suroriental) [mayo de 2007]

3. *A mennybe vitt leány*
LA MUCHACHA CONDUCIDA AL CIELO

3.1. *JÚLIA, HERMOSA MUCHACHA*

Júlia, la hermosa muchacha, fue una vez
a coger acianos al trigal,
a coger acianos para tejer una corona,
para tejer una corona, para entretenerse.
Vio que había un hermoso caminito
que descendía desde el cielo.
Por allí bajaba un blanco cordero volador
[que llevaba] el Sol y la Luna entre los cuernos,
una luminosa estrella en la frente,
dos hermosos anillos de oro, ¡ay!, en los cuernos
[y], ¡ay!, en los dos costados, dos velas encendidas.
Le irradiaban tantas estrellas como crespos cabellos cubrían su cuerpo.
El blanco cordero volador le dijo lo siguiente:
—No temas, Júlia, hermosa muchacha.
[He venido] porque se necesitan vírgenes para el ejército.
Si vienes conmigo, te pondré
en los brazos del cielo, entre las santas vírgenes,
y la santa orden sería completada contigo.
Te pondré las llaves del cielo en las manos,
al primer canto del gallo, te visitaré,
al segundo, te solicitaré,
al tercero, te llevaré.
Júlia, la hermosa muchacha, volvió a casa de su madre
[y] le dijo: —¡Madre, dulce madre!
Estaba cogiendo acianos,
[estaba] cogiendo acianos para tejer una corona,
para tejer una corona, para entretenerme.
Vi que había un hermoso caminito
que descendía desde el cielo.
Por allí bajaba un blanco cordero volador
[que llevaba] el Sol y la Luna entre los cuernos,
una luminosa estrella en la frente,
dos hermosos anillos de oro, ¡ay!, en los cuernos
y, ¡ay!, en los dos costados, dos velas encendidas.
Le irradiaban tantas estrellas como crespos cabellos cubrían su cuerpo.
El blanco cordero volador me dijo:
"¡No temas, Júlia, hermosa muchacha!
[He venido] porque se necesitan vírgenes para el ejército".
Si fuese con él me pondría
en los brazos del cielo, entre las santas vírgenes,
y la santa orden sería completada conmigo.
Me pondría las llaves del cielo en las manos,

al primer canto del gallo, me visitará,
al segundo, me solicitará,
45 al tercero, me llevará.
¡Llora, madre! ¡Llora! ¡Quiero escuchar [tu llanto]!,
¡quiero saber que te entristeces por mi muerte!
—¡Hija mía, hija mía!
La miel del tierno panal[13] de mi florido jardín se ha estropeado.
50 Se ha estropeado la miel del tierno panal.
¡El humo de la miel[14] se ha extendido por el campo
y la llama [del fuego] ha penetrado en el cielo!
Cuando la campana celestial repicó sin ser doblada,
cuando la cerrada puerta celestial se abrió sin estar abierta,
55 ¡ay!, mi hija fue conducida hasta el cielo.

3.1. Júlia szép leány: A mennybe-vitt lány

[Versión de Udvarhelyszék, publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 57-58.]

Júlia szép leány egykoron kimöne
búzavirág-szödni a búzamezőbe,
búzavirág-szödni, koszorúba kötni,
koszorúba kötni, magát ott mulatni.
5 Föl is föltekinte a magos egekbe,
egy szép gyalog-ösvény hát ott jődögel le,
azon ereszködék fodor fejér bárány,
a napot s a hódat szarva között hozván.
A fényös csillagot a homlokán hozta,
10 két szép arany perec, aj, a két szarvába.
Aj, a két ódalán két szép égő gyertya,
mennyi szőre-szála, annyi csillag rajta.
Szóval mondja neki fodor fejér bárány:
—Meg ne ijedj tőlem, Júlia szép leány!
15 Mert most esött héjja szüzek seröginek,
ha eljőnél velem, én oda vinnélek,
a mennyei karba, a szönt szüzek közi,
hogy bételnék veled azon kegyös rendi.
A mennyei kócsot adnám a kezedbe.
20 Első kakasszókor jőnék nözésödre.
Másod kakasszókor tégöd megkérnélek.
Harmad kakasszókor tégöd elvinnélek.
Az anyjához fordul Júlia szép leány,

[13] *Első raj méhömnek gyönge lépecskéje*: lit. "la primera miel del tierno panal de las abejas".
[14] *Sárog viaszának*: lit. 'miel amarillenta'.

szóval mondja neki: —Anyám, édösanyám!
25 Én is csak kimönék búzavirág-szödni,
búzavirág-szödni, koszorúba kötni,
koszorúba kötni, magamot mulatni.
Föl is föltekinték a magos egekbe,
egy szép gyalog-ösvény hát ott jődögél le,
30 azon ereszködék fodor fejér bárány,
a napot és hódat szarva között hozván.
A fényös csillagot a homlokán hozta,
két szép arany perec, aj, a két szarvába.
Aj, a két odalán két szép égő gyertya.
35 Mennyi szőre-szála, annyi csillag rajta.
Szóval mondja neköm fodor fejér bárány:
meg ne ijedj tőlem, Júlia szép leány!
Mert most esött héjja szüzek seröginek.
Ha elmönnék vélle, hogy oda vinnének
40 a mennyei karba, a szönt szüzek közi.
Hogy bételnék velem azok kegyös rendi.
A mennyei kócsot a kezembe adja.
Első kakasszókor jőnek látásomra.
Másod kakasszókor ingömöt megkérnek.
45 Harmad kakasszókor ingömöt elvisznek.
Sirass, anyám, sirass, éltömbe hadd halljam,
hadd halljom éltömbe, hogy siratsz hótomban!
—Leányom, leányom! Virágos kertömbe
első raj méhömnek gyönge lépecskéje,
50 gyönge lépecskének sárguló viasza,
sárog viaszának fődön futó füstje,
fődön futó füstje s mennybe ható lángja!
A mennyei harang húzatlan szólalék,
a mennyei ajtó nyitatlan megnyílék,
55 jaj! az én leányom oda bévezeték.

3.2. Márton Szép Ilona: A mennybe-vitt lány

[Versión de Diószeg (Moldavia), publicada en József Faragó y János Jamagas, *Moldvai csángó népdalok és népballadák* (*Canciones y baladas populares de los changos de Moldavia*), Bucarest: Kriterion Könyvkiadó, 1954, pp. 80-82.]

Édes az almája, kedves a gazdája.
Édes az almája, kedves a gazdája.
S az alatt ül vala Márton Szép Ilona.
S az alatt ül vala Márton Szép Ilona.

5 Köti koszorúját fejér liliombúl.
Köti koszorúját fejér liliombúl.
S amivel nem éri, könnyűvel nyomtassa.
S amivel nem éri, könnyűvel nyomtassa.
Csak elésajdula fehér fodor bárány.
10 Csak elésajdula fehér fodor bárány.
—Jó napot, jó napot, Márton Szép Ilona.
Jó napot, jó napot, Márton Szép Ilona.
—Isten hozott, Isten, fehér fodor bárány!
Isten hozott, Isten, fehér fodor bárány!
15 Mi járásbeli vagy, fehér fodor bárány?
Mi járásbeli vagy, fehér fodor bárány?
—Szűzeknek sergibűl csak egy bárány híja.
Szűzeknek sergibűl csak egy bárány híja.
Magad odajönnél, véled be es telnék.
20 Magad odajönnél, véled be es telnék.
—Várj kicsit, várj kicsit, fehér fodor bárány.
Várj kicsit, várj kicsit, fehér fodor bárány.
Vegyek bocsánatot apámtól s anyámtól.
Vegyek bocsánatot apámtól s anyámtól.
25 Apámtól s anyámtól, leány-barátimtól.
Apámtól s anyámtól, leány-barátimtól.
Leány-barátimtól, legén-szeretimtől.
Leány-barátimtól, legén-szeretimtől.
Isten megfizesse, lelkem édesanyám.
30 Isten megfizesse, lelkem édesanyám,
hogy kilenc hónapig méhivel hordozott,
hogy kilenc hónapigm méhivel hordozott.
Kilenc hónap múlva e világra hozott,
kilenc hónap múlva e világra hozott.
35 Rengő bölcső mellett sokat virradozott.
Rengő bölcső mellett sokat virradozott.

3.3. Márton Szép Ilona: A mennybe-vitt lány

[Versión de Klézse (Moldavia), publicada en Zoltán Kallós, *Balladák könyve: élő erdélyi és moldvai magyar népballadák*, (*El libro de las baladas: baladas populares registradas en Transilvania y en Moldavia*), Budapest: Helikon, 1974, pp. 74-76.]

S itt es kerekedik egy kerek dombocska.
Rajta nevelkedik egy édes almafa.
Édes az almája, csokros e virágja,
az alatt ül vala Márton Szép Ilona.

5 Kötögeti vala maga koszorúját,
ágbúl csemetéből, kósai rózsából.
Kivel hol nem éri, lyilyiommal fejzi.
Ott es ereszkedik egy gyalogösvenke.
Ösvenkén jövöget egy fehér báránka.
10 Jobb oldalán hozza z áldott napnak fényét.
Bal oldalán hozza z áldott hódnak fényét,
szőre-szállán hozza z apró csillagokat.
S e homlokán hozza nyócvan mise gyortyát.
—Meg ne jidj, meg ne jidj, Márton Szép Ilona!
15 Mert mük hezzád jövünk, Isten parancsolta:
e szüzeknek serge csak egy híján telik.
Ha te oda jőnél véled es betelik.
Ő es elfordula, sirogatni foga.
Az ő édesanyja őt ed szóval kérdi:
20 —Mét sírsz, mét keseregsz, lelkem, édes lányom?
—Isten fizesse meg, lelkem, édesanyám,
ki kilenc hónapig méhedbe hordozál.
Kilenc hónap mulva e világra hoztál,
mert én el kell menjek mennybe, mennyországba,
25 mennybe, menyországba, szép szüzek sergibe.
E mennyei ajtók nyitatlan megnyíltak.
Mennyei harangok húzatlan es szóltak.
Mennyei pohárok töltetlen megtöltek.

4. *A kegyetlen anya*
LA MADRE CRUEL

4.1. *ILONA BUDAI*

Ilona Budai estaba llorando apoyada sobre la ventana,
escuchó que el enemigo estaba saqueando al vecindario,
recordó su barnizado cofre
e inmediatamente se lo llevó.
Cogió a su hijita con la mano derecha,
y a su hijito corretón[15], con la izquierda,
caminó y caminó a través del frondoso abetal,
por una senda perdida del oscuro bosque.
En cuanto escuchó [un ruido de] cascos de caballo,
abandonó a su hijita. Su hijita se puso a llorar:
—¡Madre, madre! ¡No me abandones en el camino!
¡Apiádate de mí! ¡No me abandones aquí!
—¡Claro que voy a dejarte aquí, hija mía!
Dios me dará otra hija,
pero no me devolverá el dinero.
Caminó y caminó por el frondoso abetal,
por una senda perdida del oscuro bosque.
En cuanto escuchó [un ruido de] cascos de caballos,
abandonó a su hijito. Su hijito se puso a llorar:
—¡Madre, madre! ¡No me abandones aquí!
¡Apiádate de mí! ¡No me abandones aquí!
—¡Claro que voy a dejarte aquí, hijo mío!
Dios me dará otro hijo,
pero no me devolverá el dinero.
Siguió caminando por el frondoso abetal,
por la perdida senda, por el oscuro bosque.
Llegó a una hermosa y vasta pradera por donde pasaba una vaca
que llevaba su becerro entre los cuernos. Su becerro de un año la seguía de cerca.
Cuando Ilona Budai lo vio, se cayó al suelo, echó a llorar,
y se dijo a sí misma:
—Ese estúpido animal no abandona a su becerro.
¡Dios mío, Dios mío, mi dulce Dios!
Si yo tengo alma, ¿cómo he podido abandonar a mi hijo?

[15] *Kis futosó fia*: lit. 'hijito *corretón'. En este caso, el adjetivo *futosó* '*corretón' aparece siempre unido al sustantivo *fia* por una razón meramente fonológica (repetición de la consonante labiodental fricativa sorda en posición explosiva). La frecuencia del sintagma en las baladas húngaras nos ha sugerido un intento de aproximación en una traducción literal. Véanse, por ejemplo, los vv. 4-5 de *La maravillosa Kata Bán: La esposa seducida* + *La madre cruel*: "Tengo un hijo. / Tengo un hijito corretón. // ¡[Tengo] una hija en mis brazos / y un esposo amado!", o los vv. 3 y 4 de la versión de Udvarhely de *La esposa que destapó su infidelidad*: "—¡Calla, hijo mío! / ¡Calla, mi hermoso hijo corretón! // Tu padre no es / Bódizsár Bátori!".

Volvió al frondoso abetal,
35 atravesó la perdida senda del oscuro bosque,
llegó [adonde estaba su hijito] y, con la mano extendida,
empezó a llamarlo.
—No voy a ir contigo, porque no fuiste una [verdadera] madre.
Si lo hubieras sido, no me habrías abandonado aquí.
45 Caminó y caminó por el frondoso abetal,
por la perdida senda, por el oscuro bosque,
llegó [adonde estaba su hija] y, con la mano extendida,
empezó a llamarla.
—No voy a ir contigo, porque no fuiste una [verdadera] madre.
50 Si lo hubieras sido, no me habrías abandonado aquí.
En cuanto escuchó aquello, comenzó a llorar:
—Ahora ya soy como el árbol al lado de la carretera,
quien pase por allí puede romperme las ramas, puede romperme las ramas,
puede romperme las ramas y hundirlas en el barro.

4.1. Budai Ilona: A szivtelen anya

[Versión de Udvarhelyszék, publicada en István Fogarasi, *Balladás dalok: népballadák, vitézi énekek a kuruc korból* (*Canciones baládicas: baladas populares y música de Vitéz de la época de los kurutz*) (en Internet), *Magyar Elektronikus Könyvtár* (*Biblioteca Electrónica Húngara*), Budapest: Interpopulart Könyvkiadó, 2000 (ref. del 10/10/2006), disponible en Internet: http://www.mek,oszk.hu, núm. 3.]

Budai Ilona ablakba könyökle,
hallja, hogy ellenség rabol a környékbe.
Csak eszibe juta kéncsös küs ládája,
s kéncsös küs ládáját hónya alá fogja.
5 Hajadon küs lányát jobb kezin vezette.
Futkosó küs fiát bal kezire vötte.
Mönyön, mönyön, mönyön sűrű fenyves erdőn,
egy fölhagyott úton, sütét röngetegön.
Hát mintha hallaná lovak dobogását,
10 s csakhamar letöszi hajadon küs lányát.
Hajadon küs lánya ilyenképpen síra:
—Anyám, édösanyám, ne hagyj el az útba,
essék meg a szüved, ne hagyj itt ingömöt!
—Bizony itt hagylak én leányom tégödöt:
15 mert leány helyibe leányt ad az Isten,
de pénzöm helyibe ingyen nem ad Isten.
Mönyön, tovább mönyön sűrű fenyves erdőn,
a fölhagyott úton, sütét röngetegön.
Hát mintha hallaná lovak dobogását,
20 s csakhamar letöszi futkosó küs fiát.

Futkosó küs fia ilyenképpen síra:
—Anyám, édösanyám, ne hagyj el az útba,
essék meg a szüved, ne hagyj itt ingömöt!
—Bizony itt hagylak én, édös fiam tégöd:
25 mert fiu helyibe fiut ad az Isten,
de pénzöm helyibe ingyen nem ad Isten.
Mönyön tovább, mönyön sűrű fenyves erdőn.
Az elhagyott úton, sütét röngetegön,
míg eljuta végre egy szép tágas rétre,
30 hát egy bivaltehen azon jődögél le,
az idei bornyát szarva között hozta,
a tavalyi bornyát maga után rítta.
Ezt hogy megpillantá Budai Ilona,
a földre borula, keservesön síra.
35 Keservesön síra, kárhoztatá magát:
—Az oktalan állat nem hagyja el bornyát.
Istenem, Istenem, én édös Istenem,
hát én lelkös lévén, hogy hagyám gyermekem?
Avval visszafordult a nagy fenyves erdőn,
40 az elhagyott úton, sütét röngetegön.
Csakhamar elérte s odanyújtá ujját,
s híni kezdé szépön az ő kicsi fiát.
—Bizony nem mönyök én, mert nem voltál anya,
ha az löttél volna, itt nem hagytál volna.
45 Mönyön, tovább mönyön a nagy fenyves erdőn,
a fölhagyott úton, sütét röngetegön.
Csakhamar elérte s odanyújtá ujját,
s híni kezdé szépön hajadon küs lányát.
—Bizony nem mönyök én, mert nem voltál anya,
50 ha az löttél volna, itt nem hagytál volna.
Hogy ezt így hallotta, ilyenképpen síra:
immár olyan vagyok, mint út mellett a fa.
Aki ott elmönyön, ágaimot rontja,
ágaimot rontja s a sárba tapodja.

5. *Az elcsalt feleség*
LA ESPOSA SEDUCIDA

5.1. *ANNA MOLNÁR*

—¡Anna Molnár! ¡Acompáñame en mi largo viaje!
—¡No puedo ir, Márton Aijgó! Tengo un esposo fiel,
[tengo] un esposo fiel, un buen esposo, y un hijito.
[Márton Aijgó] siguió llamándola hasta que la sedujo. La subió a su caballo y la raptó.
Partieron, cabalgaron y cabalgaron por largos senderos, por los bosques.
Encontraron un árbol frondoso [y] se sentaron a su sombra.
—¡Anna Molnár, mi dulce tesoro! Mírame un poco en la cabeza.
[Anna] le miró hasta que se quedó dormido en su regazo,
miró por encima de su cabeza, entre las ramas del árbol frondoso,
y allí había seis hermosas muchachas colgadas en fila.
—¡Ah! pensó: —¡Yo podré ser hoy la séptima!
Se le cayeron algunas lágrimas sobre la cara de Márton Ajgó.
—¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, Anna Molnár? —¡No estoy llorando, Márton Ajgó!
Solo es que hay rocío en la rama, y se te ha caído en la cara.
—¿Cómo podría caer rocío, si es mediodía?
¡Prepárate! ¡Prepárate, Anna Molnár! ¡Sube al frondoso árbol!
—No voy a subir, Márton Ajgó, no suelo trepar a los árboles.
Muéstrame cómo hay que hacerlo, ve tú primero, y yo aprenderé de ti.
Ajgó Márton empezó a subir [y] se le cayó su afilada espada.
—¡Dámela! ¡Dámela, Anna Molnár! —Un momento, un momento, buen soldado.
Le lanzó su afilada espada de tal manera que le cortó el frágil cuello.
—¡Márton Ajgó, te lo has merecido por haberme sacado de mi casa!
Se puso la ropa roja [de Márton Ajgó].
Montó en su buen caballo [y] galopó hasta su patria.
Se detuvo ante la puerta [y], ya en el patio, gritó:
—¿Estás durmiendo, buen señor? —No estoy durmiendo, buen soldado.
—¿Puedes darme posada para esta noche? —No puedo dártela, buen soldado,
me ha abandonado mi mujer, [y] hay un niño llorando en mi casa.
—Entonces puedes darme posada, ya he escuchado [muchos] llantos de niños antes.
—Si es así, pasa, puedes dormir aquí una noche.
—Escúchame, buen señor: ¿hay buen vino en este pueblo?
Si hay buen vino, tráeme un vaso para la cena.
—¡Ah! ¡El buen vino está muy lejos! ¿Quién cuidaría de mi hijo?
—Yo lo cuidaré hasta que llegue su padre.
Esperó a que el señor saliese a buscar el vino,
[después] se desabrochó el abrigo [y] amamantó a su desconsolado hijo,
lo amamantó, lo besó y lo dejó dormido en la cocina.
Cuando su padre llegó, se quedó admirado de que no escuchara ningún llanto.
Tal vez el niño se había callado porque había un extraño en casa.
Se sentaron a cenar y le dijo el invitado a su huésped:
—Escúchame, buen señor, respóndeme a una pregunta:
Si aún viviese tu mujer y volviese viva a casa,

¿la regañarías?, ¿le pegarías?, ¿le reprocharías algo si volviese viva?
—No la regañaría, no le pegaría ni le reprocharía nada si volviese viva.
—Yo soy tu mujer, por la que has jurado.
Se reconocieron, se abrazaron,
cenaron muy felices y permanecieron juntos hasta la muerte.

5.1. Molnár Anna: Az elcsalt feleség

[Versión de Udvarhelyszék, publicada en Gyula Ortutay, *Székely népballdák*, pp. 153-158.]

—Jere velem, Molnár Anna! Rengetegre, hosszú útra.
—Nem mehetek, Ajgó Márton! Vagyon nekem hütös társam,
hütös társam, jámbor uram, karonülő kicsi fiam.
Addig hítta, addig csalta, lóra kapta s elrabolta.
Elindulnak, mennek, mennek, hosszú útnak, rengetegnek.
Találtak egy burkos fára, leültek az árnyékába.
—Molnár Anna, édes kincsem! nézz egy kicsit a fejembe.
Addig nézett a fejibe, míg elaludt az ölibe.
Föltekintett feje föli, burkos fának ága közi,
hát ott vagyon hat szép leány fölakasztva egymás után.
Aj! gondolá ő magába, a hetedik én leszek ma!
Könny szemiből kicsordula Ajgó Márton orcájára.
—Mér sírsz, mé sírsz, Molnár Anna! —Nem sírok én, Ajgó Márton!
Harmat vagyon a faágon, az hullott le az orcádra.
—Hogy hullana harmat mostan, mikor épen álló dél van.
Készűlj, készűlj Molnár Anna! Indulj föl a burkos fára!
—Nem megyek én, Ajgó Márton. Nem szoktam én mászni fákon.
Mutass példát, menj előre, megtanulom majdég tőled.
Ajgó Márton fölindula, éles kardja visszahulla.
—Add föl, add föl Molnár Anna! —Mindjárt, mindjárt jó katona.
Úgy fölhajtá éles kardját, ketté csapá gyenge nyakát.
—Úgy kell néked, Ajgó Márton mér csaltál ki a házamtól!
Fölöltözék gúnyájába, talpig vörös angliába,
fölfordula jó lovára, elvágtatott hazájába.
Ott megállott kapujába, békiáltott udvarába:
—Aluszol-e, jámbor gazda? —Nem aluszom, jó katona!
—Adsz-e szállást éjszakára? —Nem adhatok, jó katona:
elhagyott a feleségem, síró gyermek tűzhelyemen.
—Attól ugyan adhatsz szállást, hallottam én gyermeksírást.
—No ha úgy van, jere bé hát, eltöltünk itt egy éjszakát.
—Hallod-e, te jámbor gazda! Van-e jó bor a faluba?
Ha van jó bor a faluba, hozz egy kupát vacsorára.
—Aj, a jó bor messze vagyon, s a gyermekem kire hagyom?

—Míg az apja odajárna, én viselek gondot rája.
35 S hogy elmenjen, alig várja; s míg a gazda borért jára,
kigombolá a dolmányát megszoptatá síró fiát,
megszoptatta, megcsókolta, s a tűzhelyen elaltatta.
Hogy az apja megérkezik, sírást nem hall, csudálkozik,
a gyermek tán azér hallgat, hogy a háznál idegen van.
40 Leültek a vacsorához, s szól a vendég a gazdához:
—Hallod-e, te jámbor gazda, egyet kérdek, felelj rea:
feleséged ha még élne, s élve hozzád hazajőne,
megszídnád-e, megvernéd-e? Még éltibe fölvetnéd-e?
—Meg se szídnám, meg se verném, még éltibe föl se vetném.
45 —Én vagyok a feleséged, kivel elmondtad a hitet.
Ők egymásra ismerének, össze is ölelkezének,
vígon is vacsorálának, s holtig együtt maradának

Pueblo de Bucovina [mayo de 2007]

6. *Gyönyörű Bán Kata*
LA MARAVILLOSA KATA BÁN

6.1. *LA MARAVILLOSA KATA BÁN*

—¡Ven! ¡Ven, maravillosa Kata Bán!
¡Ven a nuestra patria, a la hermosa Turquía!
—No voy a ir, no voy a ir, negro Pétör Rácz.
Tengo un hijo, tengo un hijito corretón.
¡[Tengo] una hija en mis brazos y un esposo amado!
—¡No pienses solo en ti! Ven, ven
a nuestra patria, maravillosa Kata Bán,
[ven] a la hermosa Turquía. [Hasta] los perros ladran mejor
en la hermosa Turquía que en Hungría.
—No voy a ir, no voy a ir, negro Pétör Rácz.
Tengo un hijo, tengo un hijito corretón.
¡[Tengo] una hija en mis brazos y un esposo amado!
—¡Ven! ¡Ven, maravillosa Kata Bán!
¡[Ven] a nuestra patria! ¡Ven a la hermosa Turquía!
[Te daré] doscientas monedas de plata; cincuenta y cinco monedas,
trescientas monedas de oro.
Entonces [aceptó y] se fue con él. Llegaron al bosque
[y] abandonó a su hijo, a su hijo pequeño y corretón
y a la hija que llevaba en brazos.
—Junto a [este] abeto os abandono.
¡Cuando los pájaros batan las alas,
pensad que es [la voz de] vuestra dulce madre,
que os está hablando!
¡Cuando llueva, pensad
que os está bañando vuestra dulce madre!
Los colocó sobre el árbol y se marchó.
Las águilas les sacaron el corazón, los cuervos los ojos,
[y] se les partió el corazón a los pobres inocentes.
[Pétör Rácz y Kata Bán] emprendieron el camino. Después se sentaron,
y Kata empezó a buscar [algo] en la cabeza del turco.
—¿Qué ocurre? ¿Qué ocurre, maravillosa Kata Bán?
No está lloviendo, no se ve el río...
¡pero me está cayendo agua en la cabeza!
—Se ha formado una negra nube
[y] se han juntado algunas gotas de lluvia.
Miró hacia arriba [y] vio que un pájaro se había comido
a su hijo. Se puso a llorar:
—¡Vámonos! ¡Vámonos, maravillosa Kata Bán!
¡Vámonos! ¡Vámonos, que ya está anocheciendo!
Como los turcos estaban acampados cerca de allí,
fueron a descansar a su tienda.
[Entonces] el negro Pétör Rácz dijo lo siguiente:

—¡Ponte a cocinar! ¡Ponte a cocinar, maravillosa Kata Bán!
La maravillosa Kata Bán fue a la cocina
[y] escupió en medio de ella:
—Ahora, dulce y pequeña saliva mía, si el turco dice:
"¡Ponte a cocinar! ¡Ponte a cocinar, maravillosa Kata Bán!".
Respóndele lo siguiente: "¡Ya está listo!".
—¡Sírveme! ¡Sírveme, maravillosa Kata Bán!
—¡Ahora mismo te sirvo, negro Pétör Rácz!
—¡Sírveme! ¡Sírveme, maravillosa Kata Bán!
—¡Ahora mismo te sirvo, negro Pétör Rácz!
—¡Sírveme! ¡Sírveme, maravillosa Kata Bán!
—¡Ya te sirvo, negro Pétör Rácz!
[Todavía] no has triunfado, ten paciencia, negro Pétör Rácz.
Se fue a la cocina sin que nadie la viera,
[y] en aquel momento, la maravillosa Kata Bán,
la maravillosa Kata Bán se escapó.
El negro Pétör Rácz preparó
su mejor corcel, galopó a toda prisa
por el bosque, pero no la encontró,
[de modo que] el negro Pétör Rácz dio la vuelta.

La preciosa Kata Bán llegó al lugar del bosque donde había abandonado a sus pequeños, [pero] solo encontró sus huesos.

Los llevó a casa de su madre:

—¡Abre madre! ¡Abre la puerta!
¡Soy yo, tu hija! ¡Tu hija Kata!
—¡Vete, diablo! ¡Vete! ¡No vengas a lamentarte!
Yo [ya] no tengo hija. Ha estado fuera durante nueve semanas,
y vuelve a la décima. ¡Hace tiempo que los pescadores
la están buscando con la red! ¡Pero no la han encontrado!
—¡Abre madre! ¡Abre la puerta!
¡Soy yo, tu hija! ¡Tu hija Kata!
—¡Vete, diablo! ¡Vete! ¡No vengas a lamentarte!
Yo [ya] no tengo hija. Ha estado fuera durante nueve semanas,
y vuelve a la décima. ¡Hace tiempo que los pescadores
la están buscando con la red! ¡Pero no la han encontrado!
—¡Abre, madre! ¡Abre la puerta!
¡Porque, si no la abres, será mi corazón el que se abra!
—No voy a abrirte, no voy a abrirte, yo [ya] no tengo hija.
Ha estado fuera durante nueve semanas, y vuelve a la décima.
¡Hace tiempo que los pescadores la están buscando con la red!
¡Pero no la han encontrado!

En cuanto su dulce madre abrió la puerta, Kata Bán se desvaneció allí mismo, junto a los huesos de los pequeños.

6.1. Gyönyörű Bán Kata: Az elcsalt feleség + Szivtelen anya

[Versión de Apátfalva (Csanád), publicada en Lajos Kálmány, *Szeged népe* (*El pueblo de Szeged*), vol. 2, Arad: Réthy Lipót, 1882, pp. 169-171.]

—Gyere csak, gyere csak gyönyörű Bán Kata
a mi országunkra: szép Törökországra!
—Nem mék én, nem mék én, fekete Rácz Pétör:
mer van néköm fiam, kis futosó fiam,
5 karonülő lányom, kedves, hitvös párom!
Ne gondolj te vele! Gyere csak, gyere csak,
gyönyörű Bán Kata, a mi országunkra,
szép Törökországra! Kutya se úgy ugat
szép Törökországon, mint Magyarországon!
10 —Nem mék én, nem mék én, fekete Rácz Pétör:
mer van néköm fiam kis futosó fiam,
karonülő lányom, kedves, hitvös párom!
—Gyere csak, gyere csak, gyönyörű Bán Kata,
a mi országunkra, szép Törökországra!
15 Kétszáz ezüst pénzér, hatvanhat tallérér,
háromszáz aranyér!
Ekkor mán elmönt vele. Elérték az erdőt,
otthagyta a fiát, kis futosó fiát,
karonülő lányát. —Jegönyefa mellett
20 itthagylak titöket.
Mikor a madarak szárnyukkal csattognak,
csak azt gondoljátok, hogy édösanyátok
beszél tehozzátok!
Mikor eső esik: csak azt gondoljátok,
25 hogy én fürösztgetlek, az édösanyátok!
Föltötte űket a fára, elmönt. Sasok vágik szívit,
hollók szödik szömit. Szögény ártatlan lélöknek
hasítja bús szívit.
Möntek, möndögéltek, azután leültek,
30 fejibe keresött Kata a töröknek.
—Mi dolog, mi dolog, gyönyörű Bán Kata:
se eső nem esik; sem föjhő nem látszik,
mégis az én fejem csupa csavaró víz?
—Most kereködött itt egy fekete felhő,
35 abbul csöpörödött egyníhány szöm eső.
Fölnézött, oszt látta, hogy egy madár éteti
a fiát, azér sírt.
—Induljunk, induljunk, gyönyörű Bán Kata.

Induljunk, induljunk, mer mán este lösz ránk!
40 Ahogy odaértek török lakására,
hogy pihenést vöttek török szobájába.
Fekete Rácz Pétör, mingyár csak azt mondja:
—Főzzél mán, főzzél mán, gyönyörű Bán Kata!
Gyönyörű Bán Kata kimönt a konyhára,
45 a nyálát leköpte konyha közepire:
—Most édös kis nyálom, ha mondja a török:
főzzél mán, főzzél mán, gyönyörű Bán Kata!
Csak azt feleld néki: mingyár készen lösz mán!
—Tálalj mán, tálalj mán, gyönyörű Bán Kata!
50 —Mingyár tálalok mán fekete Rácz Pétör!
—Tálalj mán, tálalj mán, gyönyörű Bán Kata!
—Mingyár tálalok mán fekete Rácz Pétör!
—Tálalj mán, tálalj mán, gyönyörű Bán Kata!
—Mingyár tálalok mán fekete Rácz Pétör!
55 Nem győzte mán várni fekete Rácz Pétör,
kimönt a konyhára, sehun se tanálta
gyönyörű Bán Katát. Gyönyörű Bán Kata
útnak vötte magát.
Mingyár fölnyergölte fekete Rácz Pétör
60 legjobb paripáját; erdőrűl erdőre
rugtatott nyomába, de mög nem tanálta.
Vissza is rugtatott fekete Rácz Pétör.

Gyönyörű Bán Kata amikor odaért ahhon az erdőhön, ahun a kisdedöktűl elvált; nem tanált semmit se, csak a csontokat; vitt belüle haza anyja lakására.

—Nyisd ki anyám, nyisd ki a zárós ajtódat!
Én vagyok, a lányod, a te Kata lányod!
65 —Mönj el sátán, mönj el, ne késértgess engöm!
Nincs énnéköm lányom, kilenc hete elmúlt,
tizedikre fordul múta a halászok
hálóval keresik, sehogy se tanálik!
—Nyisd ki anyám, nyisd ki a zárós ajtódat!
70 Én vagyok, a lányod, a te Kata lányod!
—Mönj el sátán, mönj el, ne késértgess engöm!
Nincs énnéköm lányom, kilenc hete elmúlt,
tizedikre fordul múta a halászok
hálóval keresik, sehogy se tanálik!
75 —Nyisd ki anyám, nyisd ki a zárós ajtódat!
Mert ha ki nem nyitod, a szívem möghasad!

—Nem nyitom, nem nyitom, nincs énnéköm lányom,
kilenc hete elmúlt, tizedikre fordul
múta a halászok hálóval keresik,
80 sehogy se tanálik!

Mikor kinyitotta az ajtaját az édösanyja, ott feküdt Bán Kata, arcra borult a kisgyerök csontja mellett.

7. *A halálra táncoltattott lány*
LA MUCHACHA QUE BAILÓ HASTA MORIR

7.1. *LA MUJER DEL JUEZ DE SÁRI*

—¡Buenos días! ¡Buenos días, mujer del juez de Sári!
¡[Buenos días], mujer del juez de Sári, hija de Kati!
—Hija de Kati, han llegado unos jóvenes para invitarte
a la ciudad de Sári, donde tendrá lugar la ceremonia de boda.
—No voy a ir, madre, no voy a ir. Sé que no lo debo hacer.
[Sé que] János Árvadi se dirige ahora mismo a su baile de boda.
—¡Kati, hija mía! Ponte [ahora mismo] tu rica falda de seda,
póntela [y] llévate las botas carmesíes,
[ponte] los diez pares de anillos de oro en los dedos
para que se le rompa el corazón a tu querido palomo.
—¡Buenas noches! ¡Buenas noches, János Árvadi!
Ya he venido a tu boda.
—Ven conmigo a bailar, vamos a divertirnos un rato.
—No voy contigo porque tu camisa está grasienta.
—Ven conmigo a bailar, vamos a divertirnos un rato.
—Voy contigo, tu camisa [ya] no está grasienta.
—Gitano, sigue tocando hasta el mediodía, desde el mediodía hasta el anochecer,
desde el anochecer hasta el alba, sigue tocando hasta el luminoso amanecer.
—Déjame descansar, ya casi estoy muerta.
La rica falda de seda se me ha pegado al cuerpo.
—Me da igual que te mueras, [no me importa] si te vas de este mundo.
Si no eres mía, no serás de otro.
—Déjame descansar. [Ya] casi estoy muerta.
Se me está coagulando la sangre en las botas.
—Me da igual que te mueras. [No me importa] si te vas de este mundo.
Si no eres mía, no serás de otro.
—Gitano, sigue tocando hasta el mediodía, desde el mediodía hasta el anochecer,
desde la noche hasta el alba, sigue tocando hasta que ella muera.
—¡Apresúrate, cochero! ¡Apresúrate! ¡Vayamos a casa!
—¡Abre, madre! ¡Abre la fina puerta!
¡Prepara la cama de edredón, madre!
¡Quiero reposar mis miembros agotados!
—¡Buenos días! ¡Buenos días, mujer del juez de Sári!
¡[Buenos días], mujer del juez de Sári! ¡[Buenos días], hija de Kati!
¡Querida madre! ¿Cómo se encuentra Kati?
¡Querida madre! ¿Cómo se encuentra Kati?
—Kati ya está bien, no tiene ningún problema.
Yace [muerta en una cama] en medio de la casa.
—¿Has encargado un féretro de nogal?
—He encargado un ataúd de mármol.
—¿Ya has ordenado que doblen las tres campanas?
—Ya he ordenado que doblen las dieciséis.

—¿Has ordenado que se la lleven a alguna fosa?
—He ordenado que se la lleven al fúnebre cementerio.
—¿La ha llevado hasta allí algún mendigo?
—La han llevado dieciséis policías.
Maldito sea el padre. [Maldita sea] siete veces
la madre que envió al baile a su única hija.
La envió [al baile] por la noche, a la mañana siguiente no la buscó,
[y] al tercer día se la trajeron muerta.

7.1. Sári bíróné: A halálra táncoltatott lány

[Versión de Tápiószele (Pest-Pilis-Solt-Kiskun), letra y melodía publicadas por Béla Bartók en *A magyar népdal* (*La canción popular húngara*), 5 vols., Budapest: Editio Musica, 1990, núm. 176/a.]

—Jó napot, jó napot sári bírónénak,
Sári bírónénak, a Kati lányának!
—Jőjj be, Kati lányom, legények hivatnak,
Sári városában lakodalmat laknak.
—Nem mék anyám, nem mék, mer tudom, nem jó lesz.
Árvadi Jánosnak lakodalma most lesz.
—Vedd föl, Kati lányom, finom selyem szoknyád,
húzd a lábaidra, húzd karmazsin csizmád.
Tíz pár aranygyűrűd rakd az ujjaidra,
hadd szakadja szívit kedves galambodnak.
—Jó estét, jó estét Árvadi Jánosnak!
Én is megérkeztem a lakodalomba.
—Gyere velem táncra, egy kis mulatságra.
—Nem megyek én kenddel, mert zsíros az ingujj.
—Gyere velem táncra, egy kis mulatságra.
—Elmegyek én kenddel, nem zsíros ingujja.
—Húzd rá, cigány, délig, déltül fogva estig,
estétül hajnalig, világos viradtig.
—Eresszen kend mán el, mer mingyán meghalok,
finom selyem szoknyám testemhöz ragadott.
—Nem bánom, meghalsz is, világból kimégysz is,
ha enyém nem lettél, másé se lehessél.
—Eresszen kend mán el, mer mingyán meghalok,
a csizmám szárában a vér megaludott.
—Nem bánom, meghalsz is, világból kimégysz is.
Ha enyém nem lettél, másé se lehessél.
—Húzd rá, cigány, délig, déltül fogva estig,
estétül hajnalig, míg ki nem terítik.
—Fogjál, kocsis, fogjál. Gyerünk hamar haza!

30 —Nyisd ki anyám, nyisd ki leveles kapudat.
Bontsd el anyám, bontsd el paplanos ágyadat,
hadd pihentessem el fáradt tagjaimat.
—Jó napot, jónapot sári bírónénak,
Sári bírónénak, a Kati lányának!
35 Ugyan kedves anyám, hogy van már a Kati?
Ugyan kedves anyám, hogy van már a Kati?
—Jól van már a Kati, nincs is semmi baja,
ki is van terítve a ház közepibe.
—Csináltatsz-e neki diófa koporsót?
40 —Csináltatok, anyám, márványkő koporsót.
—Meghúzatod-e már a hármas harangot?
—Meghúzatom, anyám, mind a tizenhatot.
—Kiviteted-e hát valamily gödörbe?
—Kivitetem, anyám, gyászos temetőbe.
45 —Kiviteted-e hát valamily koldussal?
—Kivitetem, anyám, tizenhat zsandárral.
Átkozott az apa, hétszerte az anya,
ki egyetlen lányát a bálba bocsátja.
Este elereszti, reggel sem keresi
50 harmadnapra pedig halva viszik neki.

7.2. Sallári Kis Kata: A halálra táncoltatott lány

[Versión de Magyarbánhegyes (Csanád), publicada en Lajos Kálmány, *Koszorúk az Alföld vad virágaiból* (*Coronas de flores silvestres del Alföld*), vol. 2, Arad: Réthy Lipót, 1878, pp. 64-65.]

—Gyere velem táncolni, sallári Kis Kata!
—Nem megyek én veled Csomótáni Tamás,
mert szennyes a ruhád, piszkos leszek tőled!
—Gyere velem táncolni, sallári Kis Kata!
5 —Nem megyek én veled Csomótáni Tamás,
mert szennyes a ruhád, piszkos leszek tőled!
—Gyere velem táncolni, sallári Kis Kata!
—Nem megyek én veled Csomótáni Tamás,
mert szennyes a ruhád, piszkos leszek tőled!
10 —Most már, cigány, húzd rá csorda kihajtásig,
csorda kihajtásig, bornyú bocsájtásig!
—Eressz el, eressz el Csomótáni Tamás!
Most kezedben vagyok, itt mindjárt meghalok!
—Húzd rá, cigány, húzd rá, csorda kihajtásig,
15 csorda kihajtásig, bornyú bocsájtásig!
—Eressz el, eressz el Csomótáni Tamás!

Most kezedben vagyok, itt mindjárt meghalok!
—Húzd rá, cigány, húzd rá, csorda kihajtásig,
csorda kihajtásig, bornyú bocsájtásig!
—Eressz el, eressz el Csomótáni Tamás!
Most kezedben vagyok, itt mindjárt meghalok!
Mert a piros csizmám tele aludt vérrel!
Nyisd ki, anyám, nyisd ki zöldelő kapudat.
Vesd meg, anyám, vesd meg a kedves ágyamat!
Húzd le anyám, húzd le a piros csizmámat,
mert már itthon vagyok, most mindjárt meghalok!
Keresd ki, keresd ki a haló ruhámat,
mert már itthon vagyok, most mindjárt meghalok!
—Anyám, édesanyám, kinek harangoznak?
—Fiam, édes fiam, Isten szegényének!
—Anyám, édes anyám, kinek harangoznak?
Kinek húzzák azt a szép, hármas harangot?
—Fiam, édes fiam, majd is megmondom már:
Sallári Katának, a bíró lányának!

7.3. Sallári Kis Kata: A halálra táncoltatott lány

[Versión de Padé (Torontál), publicada en Lajos Kálmány, *Szeged népe*, vol. 2, 1882, pp. 132-133.]

Lányom, édös lányom, lányom, Kata lányom!
Mán én odadnálak még az ördögnek is!

Az ördög osztán felöltözött legényruhába, oszt elmönt hozzá:

—Asszonyom, asszonyom! Nagyságos asszonyom,
adja ide néköm sári bíró lányát,
Sallári Kis Katát!
—Hogy adnám én néköd sári bíró lányát,
Sallári Kis Katát?

Elmönt az ördög, csináltatott házat, fogadott muzsikást, akkor osztán elküldte a Sári bíró legényöket, azok mondták osztán:

—Asszonyom, asszonyom! Nagyságos asszonyom,
adja ide nékünk sári bíró lányát,
Sallári Kis Katát! Csak egy pár táncunkra,
kis mulatságunkra! —Odadom, odadom,
csak haza kűdjétök. Csak haza kűdjétök,

haza kisérjétök!
Húzd fől lányom, húzd fől kis karmazsin csizmád,
15 vödd rád lányom, vödd rád szép kamilló szoknyád.
Húzd az ujjaidra tíz aranyos gyűrűd.
Tödd a fejedbe is tíz aranyos pártád!

Akkor mán elmöntek, oszt az ördög mögfogta.

—Húzzad te, muzsikás aztat a muzsikát!
Mer kezembe van mán sári bíró lánya.
20 Eressz el, eressz el, kék-álló-kelevény!
Mer lábamra dagad kis karmazsin csizma,
derekamra dagad szép kamilló szoknya,
ujjaimra dagad tíz aranyos gyűrű,
mer fejembe dagad tíz aranyos párta!
25 —Én is úgy akarom, hogy odadagadjon.
Ha neköm nem adtak, másnak se adjanak!

Látták mán a legényök, hogy elhal a kezibe, akkor kivötték, oszt vezették haza.

—Nyisd ki, anyám, nyisd ki siralmas kapudat.
Nyisd ki, anyám, nyisd ki a gyantáros ajtódat!
—Gyere be, gyere be, add be a pártádat.
30 Asztalodon vagyon borod és pecsönyéd!
—Nem köll mán énneköm se bor, se pecsönye.
Mögadta mán neköm kék-álló-kelevény.
—Anyám, édösanyám, kinek húzzák mostan
azt a hírharangot?

Itt mán az ördög húzatta, azt gondolta, hogy mán möghalt a lány.

35 —Lányom, édös lányom, huncutúl húzatik,
huncutúl tanúta!

8. *A nagy hegyi tolvaj*
EL GRAN LADRÓN DE LAS MONTAÑAS

8.1. *¿A QUIÉN ME HAS ENTREGADO?*

Madre, dulce madre, ¿a quién me has entregado?
Madre, dulce madre, ¿a quién me has entregado?
¿Al gran ladrón de las montañas?, ¿a un marido estúpido?
¿Al gran ladrón de las montañas?, ¿a un marido estúpido?
¿No habría sido mejor entregarme a un porquero?
¿No habría sido mejor entregarme a un porquero?
Estoy harta de madrugar, estoy harta de madrugar,
estoy harta de madrugar, estoy harta de madrugar.
[Estoy harta] de madrugar para ir al arroyo,
[estoy harta] de madrugar, de ir al arroyo
a lavar la ropa ensangrentada y de hacer la colada con tristeza,
de lavar la ropa ensangrentada y de hacer la colada con tristeza.
[Estoy harta] de hacer la colada con tristeza y de bañarme en lágrimas,
de hacer la colada con tristeza y de bañarme en lágrimas.
[La esposa] llegó a una encrucijada donde estaba el cura.
[La esposa] llegó a una encrucijada donde estaba el cura.
[La esposa] llegó a una encrucijada donde estaba el cura.
[La esposa] llegó a una encrucijada donde estaba el cura, [y le dijo]:
—Nunca debería derramarse la sangre de nadie por una o dos monedas.
Nunca debería derramarse la sangre de nadie por una o dos monedas.
[Su marido] la insultó y tiró la puerta de una patada.
[[Su marido] la insultó y tiró la puerta de una patada:
—¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, gran puta?
¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, gran puta?
—No estoy llorando, no estoy llorando, mi manso señor.
No estoy llorando, no estoy llorando, mi manso señor.
[Solo] es que he estado quemando leña de cerezo, he estado meciendo al niño.
[Solo] es que he estado quemando leña de cerezo, he estado meciendo al niño.
El humo [de la leña] del cerezo me ha arrancado una lágrima.
El humo [de la leña] del cerezo me ha arrancado una lágrima.
—¡Prepárate! ¡Prepárate, gran puta!
¡Prepárate! ¡Prepárate, gran puta!
[Vamos] al trigal, voy a ahorcarte.
[Vamos] al trigal, voy a ahorcarte.
Espera un momento, aguarda, mi manso señor.
Espera un momento, aguarda, mi manso señor.
[Espera a] que me ponga un velo [que me cubra] de la cabeza a los pies.
Espera a] que me ponga un velo [que me cubra] de la cabeza a los pies.
[Espera a] que deje a mi hijito con mi madre.
[Espera a] que deje a mi hijito con mi madre.
¡János, joven János! ¡Mi joven vasallo de pelo largo!
¡János, joven János! ¡Mi joven vasallo de pelo largo!

Prepara los caballos, los cincuenta corceles.
Prepara los caballos, los cincuenta corceles.
Llévame al trigal, llévame al trigal.
Llévame al trigal, llévame al trigal.
¡[Llévame] al trigal, a la horca!
¡[Llévame] al trigal, a la horca!
Córtame la cabeza [y] déjala en el suelo.
Córtame la cabeza [y] déjala en el suelo.
[Después] ponla en un plato de cobre, lávala con un cántaro de vino.
[Después] ponla en un plato de cobre, lávala con un cántaro de vino.
Cúbrela con un suave paño y métela en un ataúd.
Cúbrela con un suave paño y métela en un ataúd,
que les sirva de ejemplo a todos los padres y [a todas las] madres.
Que les sirva de ejemplo a todos los padres y [a todas las] madres
[para que] no entreguen sus hijas a un pueblo extraño,
[para que] no entreguen sus hijas a un pueblo extraño,
al dueño de los seis bueyes, al gran ladrón de la montaña,
al dueño de los seis bueyes, al gran ladrón de la montaña.

8.1. Kinek adtál engem?: A nagy hegyi tolvaj

[Versión de Lészped (Moldavia), registrada por Zoltán Kallós en 1955, y publicada en 1955 por él mismo en *Balladák könyve*, pp. 68-70.]

—Anyám, édesanyám, kinek adtál ingem?
Anyám, édesanyám, kinek adtál ingem?
Nagy hegyi tolvajnak, hatökrös gazdának,
nagy hegyi tolvajnak, hatökrös gazdának?
Hogy nem adtál inkább disznyópásztorának,
hogy nem adtál inkább disznyópásztorának?
De jóllaktam immág jó regvel felkelni,
de jóllaktam immág jó regvel felkelni.
Jó regvel felkelni s a patakra menni,
jó regvel felkelni s a patakra menni,
véres ruhát mosni, s jajszókval sújkolni,
véres ruhát mosni, s jajszókval sújkülni.
Jajszókval sújkolni, könnyekvel áztatni.
Jajszókval sújkolni, könnyekvel áztatni,
mert most es oda van keresztút állani,
mert most es oda van keresztút állani.
Keresztút állani, ermén papat elni,
keresztút állani, ermén papat elni,
egy pénzér, kettóér nem szán vért ontani,
egy pénzér, kettóér nem szán vért ontani.
S erre ja két szóra megrugá az ajtót,

s erre ja két szóra megrugá az ajtót.
—Mé sírc magad, mé sírc, te nagy híres kurva,
mé sírc magad, mé sírc, te nagy híres kurva.
25 —Nem sírok, nem sírok, csendes jámbor uram,
nem sírok, nem sírok, csendes jámbor uram.
Cserefát égetek, gyermeket rengetek,
cserefát égetek, gyermeket rengetek.
Cserefának füstye húzta ki könyvemet,
30 Cserefának füstye húzta ki könyvemet.
—Késszijj magad, késszijj, te nagy híres kurva.
Késszijj, magad, késszijj, te nagy híres kurva.
S a búzamezóre s a fejvevó helyre.
S a búzamezóre s a fejvevó helyre!
35 —Vár kicsit, várkojzál, csendes jámbor uram.
Vár kicsit, várkojzál, csendes jámbor uram.
Hogy tegyem fejembe fódig fágyolomat.
Hogy tegyem fejembe fódig fágyolomat.
Hogy bijzam anyámra kicsi fiacskámat.
40 Hogy bijzam anyámra kicsi fiacskámat.
—Jánosom, Jánoskám, nagy hajú szógácskám.
Jánosom, Jánoskám, nagy hajú szógácskám!
Fogd be ja lovadat, hatvan at.
Fogd be ja lovadat, hatvan paripádat!
45 Vigy el magad ingem a búzamezóre.
Vigy el magad ingem a búzamezóre.
S a búzamezóre s afejvevó helyre.
S a búzamezóre s a fejvevó helyre!
Elütik fejemet, vedd fel magad fódról.
50 Elütik fejemet, vedd fel magad fódról.
Tedd a réztángyérba, mosd meg ürmesborba.
Tedd a réztángyérba, mosd meg ürmesborba!
Takard gyenge gyócsba, s úgy tedd koporsóba.
Takard gyenge gyócsba, s úgy tedd koporsóba.
55 Vegyen példát róla minden apa sanya.
Vegyen példát róla minden apa sanya!
Ne adja leányát idegen faluba.
Ne adja leányát idegen faluba.
Hat ekres gazdának, nagy hegyi tolvajnak.
60 Hat ekres gazdának, nagy hegyi tolvajnak!

9. *A megölt havasi pásztor*
EL PASTOR DE LAS CUMBRES NEVADAS QUE FUE ASESINADO

9.1. *EL HERMOSO Y BLANCO PASTORCITO*

Allá arriba, el hermoso y blanco pastorcito estaba cuidando
mil ovejitas, un rebaño innumerable.
Estaba mirando hacia la nevada ladera desde los nevados senos de la montaña,
estaba oteando los nevados tejados.
¡Ay! Por allí se acercan, por allí se acercan tres malvados tártaros.
Al llegar le saludaron:
—Buenos días, buenos días, hermoso pastorcito.
—Buenos días, buenos días, tres malvados tártaros.
—¿Por qué no nos das tu innumerable rebaño,
tus mil ovejas, tu colorido rebaño?
—Tres malvados tártaros, estoy seguro
de que si pudierais me cortaríais la cabeza.
¡Me vais a cortar la cabeza! ¡Me vais a enterrar
en un camino secundario y os vais a llevar mis ovejas!
Colocad mi flauta más larga bajo mi cabeza,
[y] mi flauta más corta entre las piernas.
[Diréis que] que el viento sopló y resopló
hasta que me empujó [por el precipicio]. Sé [muy] bien lo que dirá la gente:
"Aquí murió un pobre joven que añoraba
a su amada, porque no la podía encontrar".
[Veréis] mis blancas ovejitas que corretearán felices
por un camino secundario, se pondrán a brincar [cuando lleguéis].
Continuaréis [y encontraréis] una casita con su estela de humo.
Allí estará mi buena y anciana madre.
Estará tejiendo la ropa por mi luto, todos estarán de luto.
Estoy seguro de que [os] preguntará: "¿Dónde está mi hijo?".
Decidle que me he casado
[y] que, desde que la abandoné, sufro un enorme dolor en el alma.
Os preguntará que con quién me he casado.
Decidle la verdad:
"Con la hermana menor del Sol, con la hija de la Tierra".
[Decidle] que ayer me casé con su maravillosa luz.
Cuando lleguéis a un florido jardín,
allí estarán mis dos hermanas vírgenes.
Estarán arrancando flores. Se habrán vestido de luto por mí.
Se habrán vestido de luto por mí y estarán llorando sin cesar.
Sé bien que [os] preguntarán dónde estoy;
si estoy vivo, si estoy muerto, y dónde me visteis.
Decidles que me he casado
con la hermana menor del Sol, con la hija de la Tierra.
Llevadles un mensaje de sosiego de mi parte
y una salud duradera de parte de mi corazón.

9.1. Szép fejér juhászka: A megölt havasi pásztor

[Versión de Moldavia, publicada en Pál Péter Domokos y Benjamin Rajeczky, *Csángó népzene* (*Música popular de los changos*), vol. 2, Budapest: Zeneműkiadó, 1961, pp. 63-65.]

Amúgy őrzi amott szép fejér juhászka
ezer báránykáját, néztelen sok juhát.
Havas oldalába, havas kebelibe,
ő es kitekénte havas tetejire.
Hát, úgy jő, hát úgy jő három gonosz tatár,
ők oda érének, ők es köszönének.
—Jó napot, jó napot, szép fejér juhászka.
—Hozott Isten, hozott, három gonosz tatár.
—Nem adnád-e nekünk néztelen sok juhod,
ezer báránykádot, tarka nyájecskádot?
—Jól látom, jól látom, három gonosz tatár,
hogy fejem veszitek, ha megtehetitek.
Ha fejem veszitek, ez úttal mellékes.
Ingem temessetek. Bárányim vigyétek!
Nagyobb furulyámból szép selyét csánnyatok,
küsebb furulyámot lábomhoz tegyétek.
Hogy mikor az alszél fújja, fúdogálja,
ki azt es meghallja tudom jól, megmondja:
„Itt egy szegény legény magát havalgatja,
édesit kesergi, mert meg nem láthatja".
Ez úttal mellékes fejér báránykáim
szépen játszodoznak amúgy ugráncolnak.
Hol tü elémentek, egy füstös házocskánál,
abba nekem vagyon egy jó öreganyám.
Fekete micét fon, mind ingemet gyászol,
tudom jól, megkérdi, az én fiam mit csán?
Tudjátok mondani, hogy megházasultam,
mert sokat kénlódtam mióta elhagytam.
Azt es megkérdezi, vajon kit vettem el,
Tudjátok mondani, igazat szólani:
A Napnak húgával, föld unokájával,
világ csudájával, tegnap elvevődtem.
Hol tü elémentek egy virágos kertnél,
ott nekem es vagyon két hajadon néném.
Virágot gyomlálnak, ingemet gyászolnak,
ingemet gyászolnak, szüntelen siratnak.
Tudom, ők es kérdik, hogy én most mit csánok,

élve-e, halva-e, ingem hol láttatok?
Tudjátok mondani, hogy megházosultam
40 a Napnak húgával föld unokájával.
Vigyetek nekiek tőlem békességet,
szüvemből üzenek tartós egészséget.

Paisaje de Bucovina [mayo de 2007]

10. *A kegyetlen anyós*
LA SUEGRA CRUEL

10.1. *MARINKA, EN OLÁH*[16]

—¡Marinka, en *oláh*! ¡Margitka, en húngaro!
¿Cuál de mis cien soldados te gusta?
¿El Sol, la Luna, o la brillante estrella?
—Amo al Sol y también a la Luna.
Pero a la que más quiero es a la brillante estrella.
—Y dime: ¿Qué significa eso?
—El hermoso y brillante Sol es el viejo Ráduj,
la hermosa y brillante Luna, la vieja esposa de Ráduj,
y la hermosa y brillante estrella, el joven Péter Ráduj.
Ya te he dicho lo que significa.
El joven soldado gritó desde la puerta:
—¡Marinka, en *oláh*! ¡Margitka, en húngaro!
¡Tengo que irme a luchar a la guerra!
¡Traeré buenas noticias y volveré para contártelas!
¡Madre, madre! Cuide mucho,
cuide mucho de mi Marinka!
¡Tengo que irme a luchar a la guerra!
¡Traeré buenas noticias y volveré para contártelas!
—¡Marinka, en *oláh*! ¡Margitka, en húngaro!
¡Alma mía, mi dulce nuera! ¿Me das tu permiso,
me das tu permiso para que te ase?
—¡Alma mía, dulce suegra! ¡No puedo permitírtelo!
—¡Marinka, en *oláh*! ¡Margitka, en húngaro!
¡Alma mía, mi dulce nuera! ¿Me das tu permiso
para que te inserte en un asador o que te tueste en las llamas?
—¡Alma mía, dulce suegra! ¡No puedo permitírtelo!
—¡Marinka, en *oláh*! ¡Margitka, en húngaro!
¡Alma mía, mi dulce nuera! ¿Me das tu permiso

[16] *Oláh*: dialecto romaní por los gitanos de Transilvania. Los hablantes de este dialecto son denominados asimismo "oláh". La palabra, de fuerte cariz despectivo, deriva del antiguo sajón *vlaj* (serb. y búlg. *vlah*), 'extranjero, bárbaro'. En origen, fue empleada para designar a los pueblos de origen celta, pero muy pronto pasó a formar parte del vocabulario marginal de los eslavos para aludir a habitantes de los Balcanes de origen neolatino. Existen varios topónimos y gentilicios importantes derivados de *vlaj*: ing. *Wales* / *Welsh*, 'Gales', al. *Walsch* (término peyorativo para los loreneses francófonos), pol. *Wloch*, 'italiano', húng. *olász* > 'italiano'. Los sajones de Transilvania adoptaron el derivado *Walachen* > 'Valaquia' como expresión de desprecio por los habitantes rumanos de la región del sur de los Cárpatos. Todavía hoy los eslavos del sur continúan usándolo para referirse a los rumanos balcánicos. Pero desde el siglo XVIII, su uso se extendió a los rumanos de Transilvania. Y el término fue acogido en húngaro como 'gitano de Transilvania', ya desprovisto de carga peyorativa.

para ponerte de candelabro? —¡Alma mía, dulce suegra!
30 ¡[Eso sí] lo puedo permitir!
Va a la despensa interior.
Saca su antigua y encerada tela
y la envuelve desde la cabeza hasta la planta del pie.
Le prende fuego en la cabeza y la abrasa hasta la planta del pie.
35 —¡Suegra mía, suegra mía! ¿Ya ha llegado el alba o no?
¿Ya ha llegado el alba o no? Porque voy a morirme muy pronto.
—Ya ha llegado el alba, nuera mía, ya ha llegado el alba, ya ha cantado el [gallo por primera vez,
Marinka, en *oláh*, Margitka, en húngaro.
—¡Alma mía, dulce suegra! Te lo pregunto por segunda vez:
40 ¿Ya ha llegado el alba o no? ¡Porque voy a morirme muy pronto!
—Ya ha llegado el alba, nuera mía, ya ha llegado el alba. ¡Ha llegado el rojo amanecer!
¡Marinka, en *oláh*! ¡Margitka, en húngaro!
—¡Alma mía, dulce suegra! Te lo pregunto por tercera vez:
¿[Ya ha llegado] el alba o no? ¡Porque voy a morirme muy pronto!
45 Tras decir esto, la coge
y se la lleva al jardín,
[se la lleva] al jardín, debajo del rosal,
debajo del rosal... [Marinka] parece un tallo quemado.
Ya en la puerta, le dice su dulce amado:
50 —¡Marinka, en *oláh*! ¡Margitka, en húngaro!
¡Abre la puerta! Déjame entrar,
que ya estoy en casa [y] traigo la buena noticia,
traigo la buena noticia, quiero contártela.
—¡Espera, hijo mío! ¡Ahora mismo te abro!
55 —¡No hace falta, madre! ¿Dónde está mi Marinka?
¿Dónde está mi Marinka? [Quiero] que ella misma me la abra.
Hijo mío, se ha ido al rosal,
está cogiendo rosas para confeccionar un ramo.
Te lo llevará a casa [y] te lo pondrá en el sombrero.
60 Llegará [enseguida], [pero] se ha marchado,
se ha ido a aquel jardín de rosas.
—Dime, caballo mío: ¿Dónde está mi Marinka?
¿[Dónde está] Marinka, en *oláh*, Margitka, en húngaro?
—¡Dueño mío, mi dulce dueño, monta encima de mí y no me detengas!
65 Allí está tu Marinka, en el jardín.
Está en el jardín, debajo del rosal.
Regresa, entra en casa,
entra en el jardín,
encuentra a su novia como si fuese un tallo quemado,
70 llega hasta allí [y] se acuesta a su lado.
¡Marinka, en *oláh*! ¡Margitka, en húngaro!
¿Te has muerto o [todavía] estás viva debajo del rosal?
—Aún estoy viva, mi tierna rosa[17], pero ya casi me he muerto.
[El joven] se levanta rápidamente [y] entra en casa.
75 —¡Madre, dulce madre! Dame
mi sillita de oro, [dame] mi cuchillo de oro.

[17] *Rózsám*: lit. 'mi rosa', apelativo para el amado muy frecuente en la lírica húngara.

Su madre le da
la sillita de oro [y] el cuchillo de oro.
Se lo mete por el pecho y se muere.
Se los llevan, los entierran.
Para uno de ellos construyen un ataúd de mármol blanco,
para el otro, un ataúd de mármol negro.
A uno de ellos lo entierran dentro del altar,
al otro, fuera del altar.
De ellos crecen dos hermosas flores.
Crecen [y] crecen por encima del altar,
sobre el altar se entrelazan.
Cuando entró su padre, florecieron con hermosura,
cuando entró su madre, se entristecieron tanto,
se entristecieron tanto que se marchitaron.
Maldito sea el padre, maldita sea siete veces
la madre que arrancó aquellas dos flores.

10.1. Oláhul Merinka: A kegyetlen anyós

[Versión de Klézse (Moldavia), registrada por Zoltán Kallós en 1956, y publicada por él mismo en *Balladák könyve*, pp. 87-90.]

—Oláhul Merinka, magyarul Margitka,
száz katanám közül melyiket szereted?
Napat-e, vaj hódat, vaj fényes csillagot?
—Napat es szeretem. Hódat es szeretem.
De fényes csillagot leginkább szeretem.
—Azt es mondd meg nekem, hogy ez mire menen?
—E szép fényes nap es öreg Ráduj vajda,
s e szép fényes hód es ez öreg vajdáné,
s a szép fényes csillag ifjú Ráduj Péter.
Megmondám, megmondám, hogy a mire menen.
Csak kapun szóla meg a katona legény:
—Oláhul Merinka, magyarul Margitka!
Nekem el kell menni hadba hadakozni,
jó hírt hazahozni, neked megmondani!
Anyám, édesanyám, üsellye jól gondját,
üsellye jól gondját s az én Merinkámnak!
Nekem el kell menni hadba hadakozni,
jó hírt hazahozni, neki megmondani.
—Oláhul Merinka, magyarul Margitka,
lelkem, édes lányom, azt megengeded-e,
azt megengeded-e, favágó tőkém légy?
—Meg nem engedhetem, lelkem édesanyám!

—Oláhul Merinka, magyarul Margitka,
llkem édes lányom, azt megengeded-e,
25 nyársba felhúzzalak, langon piríssalak?
—Meg nem engedhetem, lelkem édesanyám!
—Oláhul Merinka, magyarul Margitka,
lelkem, édes lányom azt megengeded-e,
asztali vendégnek gyórtyatartója légy?
30 —Azt megengedhetem, lelkem édesanyám!
Ő es csak bemene belső kamerába,
ő es csak kivevé rég iuszos vásznát,
S a fejitől fogá talpáig tekeré,
fejinél meggyútá talpáig égeté.
35 —Anyám, édesanyám, virjad-e, vaj még nem,
virjad-e, vaj még nem, mert mindjár végem lesz!
—Virjad, lányom, virjad, első kakas-szó van,
oláhul Merinka, magyarul Margitka!
—Másodikszor mondom, lelkem, édesanyám,
40 virjad-e, vaj még nem, mert mindjárt végem lesz!
—Virjad, lyányom, virjad, piros hajnal tetszik,
oláhul Merinka, magyarul Margitka!
—Harmadikszor mondom, lelkem, édesanyám,
virjad-e, vaj még nem, mert mindjár végem lesz?
45 S akkor erre szóra ó es csak felvevé,
ő es csak kivivé a virágos kertbe.
E virágos kertbe, rózsabokor alá,
rózsabokor alá, mint egy porgolt tőkét.
Csak kapun szólamlék ez ő édes fia.
50 —Oláhul Merinka, magyarul Margitka,
nyisd meg a kapudat, erejsz be ingemet,
mert én hazajöttem, jó hírt hazahoztam.
Jó hírt hazahoztam, neked megmondanám!
—Állj meg fiam, állj meg, mingyán béeresztlek!
55 —Nem kell, anyám, nem kell! Hol ez én Merinkám,
hol ez én Merinkám, hogy maga nyissa ki?
—Elment, fiam elment a rózsa-mezőbe
rózsavirág-szedni bokrétába kötni,
Neked hazahojza, kalapodba rakja.
60 Ő es csak megtére, ő es csak elmene,
ő es csak elmene e rózsa-mezőbe.
—Nyeriss, lovam, nyeriss! Hol ez én Merinkám?
Oláhul Merinka, magyarul Margitka!
—Gazdám, édes gazdám, ne fárassz ingemet!

65 Honn a te Merinkád, e virágoskerbe,
e virágoskerbe rózsabokor alatt.
Ő es csak megtére, ő es hazamene,
ő es csak bemene a virágoskerbe.
Messzünet meglátá, mend egy porgolt csutkot.
70 Ő es odamene emellyikre bukék.
—Oláhul Merinka, magyarul Margitka,
meghóttál-e, vaj élsz rózsabokor alatt?
—Élek, gyenge rózsám, de immán végem lett!
Ő es csak felkele, ő es csak bémene.
75 —Anyám, édesanyám, adja ide nekem
arany székecskémet, aranybütü késem!
Az ő édesanyja neki odaadá
arany székecskéjét, aranybütü kését.
A mellyibe üté, szernyű halált hala.
80 S őket csak elvivék s őket eltemeték.
Egynek csántatának fehér mármulykő koporsót,
s a másiknak csántanának fekete mármulykő koporsót.
Egyiket temették z ótár mellé belül,
s másikat temették z ótár mellé kivül.
85 Onnat is kinöve két szép lyilyiomszál.
Nőnek, növögetnek, z ótárt meghaladják.
Z ótárt meghaladják, összekapcsolkodnak.
Hát az apjik bement, szépen virágoztak.
Hát az annyik bement, úgy leszomorkodtak,
90 úgy leszomorkodtak, fődig elirvadtak.
Átkozott az apa, hétszerebb az anya,
ki két virágszálat elválasztja vala.

10.2. Marinka, Marinka: Kegyetlen anyós

[Versión de Gajcsána (Moldavia), publicada en Péter Domokos y Benjamin Péter-Rajeczky, *Csángó népzene*, vol. 2, 1961, p. 181.]

—Marinka, Marinka, magyarul Margitka!
Marinka, Marinka, magyarul Margitka!
Melyiket szereted három katonából?
Melyiket szereted három katonából?
5 —Ifjú Ráduj Pétert, ifjú Ráduj Pétert,
ifjú Ráduj Pétert, ifjú Ráduj Pétert!
Melyiket szereted három katonából?
Melyiket szereted három katonából?
Szembe lőjjelek-e, fejbe üsselek-e?

10 Szembe lőjjelek-e, fejbe üsselek-e?
Vagy az éjjel éjjen gyertyatartó lész?
Vagy az éjjel éjjen gyertyatartó lész?
—Az leszek, az leszek, gyertyatartó leszek.
Az leszek, az leszek, gyertyatartó leszek.
15 Csak bétakargaták viaszgyertyácskákba.
Csak bétakargaták viaszgyertyácskákba.
Feltevék a nagy asztalra, s csak meggyújtogaták.
Feltevék a nagy asztalra, s csak meggyújtogaták.
Ége, meddig ége, meddig mind elége.
20 Ége, meddig ége, meddig mind elége.
—Anyám, édesanyám, adja ki párnámat!
Anyám, édesanyám, adja ki párnámat!
Hogy induljak útnak, hogy induljak útnak.
Hogy induljak útnak, hogy induljak útnak.
25 Felnyergelé lovát s elindula útnak.
Felnyergelé lovát s elindula útnak.
Csak megtalálkozik három katonával.
Csak megtalálkozik három katonával.
—Jó napot, jó napot, te három katona.
30 Jó napot, jó napot, te három katona.
—Isten hozott Isten, ifjú Ráduj Péter.
Isten hozott Isten, ifjú Ráduj Péter.
—Az én Marinkámnak hírét nem halltátok?
Az én Marinkámnak hírét nem halltátok?
35 —Sem hírét nem halltuk, sem látást nem láttuk.
Sem hírét nem halltuk, sem látást nem láttuk.
De csak megszólamlik az ő táltos lova.
De csak megszólamlik az ő táltos lova.
—Gazdám, édes gazdám, ne üss, ne rongálj.
40 Gazdám, édes gazdám, ne üss, ne rongálj!
Te Marinkád otthond van a rózsáskertben.
Te Marinkád otthond van a rózsáskertben.
Rózsabokor alatt, rózsabokor alatt.
Csak megsirüle visszafelé, csak hazaére.
45 Csak megsirüle visszafelé, csak hazaére.
Bémene a rózsáskertbe, rózsabokor alá.
Bémene a rózsáskertbe, rózsabokor alá.
Mozgatja fejecskéjét, mozgatja lábacskáját.
Mozgatja fejecskéjét, mozgatja lábacskáját.
50 Az ő Marinkája, mint egy szenes csutak.
Az ő Marinkája, mint egy szenes csutak.
—Anyám, édesanyám! adja ki a kést.

Anyám, édesanyám! adja ki a kést.
Hogy üssem magamba, hogy üssem magamba.
55 Mert az én Marinkám, mint egy szenes csutak.
Mert az én Marinkám, mint egy szenes csutak.

11. *A gyermekgyilkos anya*
LA MADRE INFANTICIDA

11.1. *POBRE ERZSI SZABÓ*

La pobre Erzsi Szabó se echó a perder
[porque] descuartizó a su hijito en trocitos pequeños
en el henar. Escondió los pedazos entre las ortigas,
los escondió entre las ortigas y se los echó a los cerdos.
El príncipe István vio [el suceso] desde la ventana,
escuchó cómo [Erzsi Szabó] atormentaba a su hijito.
Envió a toda prisa a sus soldados,
prendieron a Erzsi y la llevaron al calabozo,
la llevaron al calabozo y la encadenaron por los tobillos.
[Al escuchar la noticia], su madre y su dulce padre
corrieron al calabozo para ver a su hijita.
Su madre la llamó desde la ventana:
—¡Erzsi, Erzsi Szabó! ¿Estás viva o muerta?
—Estoy viva, dulce madre, pero no por mucho tiempo.
Los hierros me oprimen, me aprisionan el corazón.
Madre, dulce madre, he tenido un sueño:
Había dos metros de cuerda de seda sobre mi cabeza
[y] dos cuervos negros que revoloteaban sobre mi cabeza.
—¡Erzsi mía, mi Erzsi Szabó! Los dos cuervos
son tu muerte, vas a morirte.
Pero no llores, no llores, no estés triste.
Voy a ver al rey para suplicarle piedad.
La madre se marchó a ver al rey
para suplicarle que sacase a su hija del calabozo.
La pobre madre se arrodilló
y comenzó a derramar lágrimas a los pies del rey:
—¡Príncipe István! ¡Compadézcase!
¡Compadézcase [y] libere a mi hija!
Sáquela del calabozo, los hierros le oprimen,
los hierros le oprimen, ya casi está muerta.
—No voy a liberarla, no puedo hacerlo
porque he prometido que la voy a matar.
¡Ella no se compadeció de su hijito!
Lo asesinó, lo descuartizó en trocitos pequeños,
lo descuartizó en trocitos pequeños y se los echó a los cerdos.
¡No fue su dulce madre quien lo mató!
¡Que sufra y que reciba la muerte!
Su padre llegó al calabozo
y le preguntó [a su hija]: —¡Erzsi mía, mi Erzsi Szabó!
¿Estás viva o muerta? —Estoy viva, dulce padre.
Estoy viva, pero no por mucho tiempo.
Los hierros me oprimen, me están estrangulando el corazón.
—No llores, hija mía, no llores, no estés triste,

porque voy a ver al rey para suplicarle [que te libere].
45 Enseguida llegó su hermano mayor
y la llamó desde la ventana: —¡Hermana, dulce hermana!
¡Hermana, dulce hermana!: ¿Estás viva o muerta?
Ya no podía hablar, no pudo responderle.
Su alma ya la había abandonado.
50 Al momento [su hermano] corrió a ver al rey.
Vio que su padre y su madre estaban llorando,
estaban arrodillados y le estaban suplicando que perdonara a su hija.
Y entonces su dulce hermano le dijo [al rey]:
—¡Príncipe István! Ya la puede liberar,
55 ya la puede liberar, porque ya está muerta.
—¡Bien! Si es así, marchaos, dejadme verla.
Marchaos, dejadme verla y os la entregaré.
Todos fueron a la prisión.
Cuando el rey entró, ¡ay!, ya estaba muerta.
60 Su madre se derrumbó y comenzó a llorar con desesperación:
—¡Dios mío! ¡Dios mío! ¡Ya no tengo hija!
El príncipe István le respondió:
—No llore, señora, no llore, no esté triste.
¡No merecería la pena que destruyese su corazón!
65 Su hija no tenía corazón.
Si lo hubiese tenido, se habría apiadado de su hijo.
—Así que no te mueras, ni siquiera sientas pena,
por esa perra. ¿Por qué no se compadeció [de su hijo]?
Mató a su hijo, se lo llevó
70 y lo asesinó. ¿Cómo fue capaz de hacer aquello?

11.1. Szegény Szabó Erzsi: A gyermekgyilkos leányanya

[Versión de Gerlén (Moldavia), registrada por Zoltán Kallós en 1956, y publicada en Zoltán Kallós, *Balladák könyve*, pp. 181-186.]

Szegény Szabó Erzsi mind elveszté magát:
az asztagos ker'be az ő kicsi fiát.
Aprán összevágta, csihán közé hánta,
csihán közé hánta, disznyóknak ajálta.
5 Király-úrfi István az ablakból látta,
ennek küs gyermeknek keserves halálát.
Hamar kütte vala ő az katanáit,
lefogatta Erzsit, rekeszbe vitette.
Rekeszbe vitette, talpig vasba tette,
10 meghallta az anyja, s az ő édesapja.
Futnak a rekeszhez, lássák meg lányukat.
Odaért az anyja, kérdi az ablaknál:
—Erzsim, Szabó Erzsim, élsz-e vaj megholtál?
—Élek, édesanyám, de immá sok sincsen.

15 Szorítnak a vasak szűvemet teszik el.
Anyám, édesanyám, azt láttam álmomba,
két sing selyem sinor fejem fölött jára,
két fekete holló körme közt hordozta.
—Erzsim, édes Erzsim, az a te halálod,
20 két fekete holló az lesz a halálod.
Dehát ne sírj magad, ne sírj, s ne keseregj.
Meek a királyhoz, kérlek ki tégedet.
El es ment az anyja, elment a királyhoz,
kérje ki leányát, kérje ki rekeszből.
25 Térdre ese szegény, szegény édesanya,
úgy fog könyörgeni ő a király előtt.
—Király-úrfi, István, essék meg a szüved,
essék meg a szüved, csapd ki leányomat!
Csapd ki a rekeszből, szorítják a vasak,
30 szorítják a vasak, majd mingyán vége lesz.
—Nem csapom, nem csapom, nem tudom kicsapni,
met halálét halált igértem én neki.
Hogy nem sajnálta meg az ő kicsi fiát!
Hogy tudta megölni, aprán összevágni.
35 Aprán összevágni s disznyóknak ajánlni?
Az nem édesanya, ki megöli fiát!
Szenvedjen ő es már halálért egy halált!
Odaért az apja oda a rekeszhez,
kérdve kérdezgeti. —Erzsim, Szabó Erzsim,
40 élsz-e vaj megholtál? —Élek, édesapám.
Élek édesapám, de immán sok nincsen,
szorítnak a vasak, szüvemet eszik el.
—Ne sírj fiam, ne sírj, ne sírj, ne keseregj,
mert megyek királyhoz kérlek én ki téged.
45 Akkor abba helybe odaér a bátyja,
kérdi az ablaknál: —Húgom, édes húgom,
húgom, édes húgom, élsz-e, vaj meghóttál?
Nem tuda már szólni, nem, neki a húga.
Akkor mene már ki belőle a lelke.
50 Akkor abba helybe futa a királyhoz.
Hát mit láta ő ott, apját s anyját sírva,
térden könyörgöttek engedjék ki lányik.
Akkor mondá vala az édes bácsija:
—Király-úrfi, István kicsaphassa immán,
55 Immán kicsaphassa, met nem él ő többet.
—Nahát, ha úgy mondod, menyek, hogy lássam meg.
Menyek, hogy lássam meg, s én adjam ki nektek.

Odamenének már, oda, a börtönhöz.
Bemene a király. Hát ő meg van halva.
Fődig esett anyja s nagy jajszókval síra:
—Istenem, Istenem, nincs a lányom nekem!
Király István úrfi azt felelé néki:
—Ne sírj, asszony, ne sírj, ne sírj s ne keseregj.
Met nem érdemli meg, rontsad a szűvedet!
Met nem vót már neki nem vót az a szűve,
amelyik neked van, nem sajnálta fiát.
—Már te nem ölted meg, méges hogy sajnálod,
hogy volt az a kutya, hogy ő nem sajnálta?
Hogy megölje fiát, egyetlen egy fiát.
Hogy vitte rá esze, hogy ezt cselekedte?

12. *Szabó Vilma, a gyermekgyilkos leányanya*
VILMA SZABÓ: LA JOVEN MADRE INFANTICIDA

12.1. *VILMA SZABÓ*

Allá bajo el rojizo horizonte, crece un manzano rojo-anaranjado.
La manzana que Vilma eligió no tenía buen sabor.
Vilma Szabó fue al jardincito para recoger hojas de tilo.
Le grité tres veces: —¡Levántate, Vilma, que estoy viendo a alguien!
Pero a Vilma Szabó no le gustaban las bromas. Fue hasta la taberna de Mukriny.
Cuando estaba bebiendo un vaso de vino, aparecieron nueve policías ante la puerta.
Vilma Szabó los acompañó. El pobre Sándor lo vio desde la ventana:
—¡No mires, Sándor! ¡No quiero que tus hijos sufran!
Vilma Szabó llevaba una falda acampanada y no se notaba que había dado a luz,
pero el pope del condado declaró que Vilma había tenido tres hijos.
—Vilma Szabó, ¿no te duele el corazón por haber matado a tus tres hijos?
—¿Qué si me duele? ¡Se me va a paritr! ¡Resonarán mis cadenas en el calabozo hasta la muerte!
Vilma Szabó fue al bosque. Alzó la vista hacia el cielo estrellado.
Alzó la vista hacia el cielo estrellado. —¡Ay! ¡Dios mío! ¿Cómo he podido ser tan insensata?
Vilma Szabó envió un mensaje a su madre: "Envíeme una almohada para [reposar la cabeza".
Y aquello fue [precisamente] lo que le envió la madre a Vilma: una almohada para [reposar la cabeza.

12.1. Szabó Vilma: A gyermekgyilkos leányanya

[Versión de Szaján (Torontál), publicada en Lajos Kálmány, *Szeged népe*, vol. 2, 1882, pp. 25-26.]

Arra alá vörös az ég alja, ott teröm a narancspiros alma.
Nem jó íze vagyon az almának: akit Vilma szakajtott magának.
Szabó Vilma lemönt a kis kertbe, ráborult a hársfa levelire.
Háromszor is kiáltottam néki: —Kelj föl Vilma, mer möglát valaki!
Szabó Vilma nem vötte tréfának, kisétált a mukrinyi kocsmába.
Még a borát ki se is ihatta: kilenc zsandár állott az ajtóba.
Szabó Vilmát hat zsandár kiséri, szögény Sándor az ablakon nézi:
—Ne nézd, Sándor, gyászos életömet, gyereködér szenvedöm ezöket!
Szabó Vilma krinolin szoknyája, nem látszik azon a vastagsága.
De mögmondta vármögye bábája: hogy a Vilma három gyerök anyja.
—Szabó Vilma, nem fájt-e a szíved, hogy megölted három gyeröködet?
—Dehogynem fájt, talán mög is hasadt, halálomig csörgetöm a vasat!
Szabó Vilma lemönt az erdőbe, főtekintött a csillagos égre.
Főtekintött a csillagos égre, —Jaj, Istenöm, de rossz jut eszömbe!

15 Szabó Vilma azt üzente anyjának: párnát küldjön a feje aljának;
Az anyja azt üzente Vilmának: haját tögye a feje aljának!

12.2. Szabú Vilma: A gyermekgyilkos leányanya

[Versión registrada en Göcsej y publicada por Ferenc Gönczi en *Göcsej népköltészete* (*Lírica popular de Göcsej*), Zalaegerszeg: Zalai Táj-és Népkutató, 1948, pp. 279-280.]

Arra alá dörög az ég alja, Szabú Vilma paradicsomalma.
Nem jó íze van annak az almának, Kit a Vilma választott magának.
Szabú Vilma kiment az erdűre, lefeküdt a tőfa levelire.
Ötöt-hatot kiáltottak neki, —Kelj föl Vilma, mert meglát valaki!
5 Szabú Vilma nem vette tréfára, beszaladt a közeli csárdába.
Csak ippeg hogy ajtaját becsukta, kilenc zsandár zörgetett hozzája.
—Szabú Vilma, nyisd ki az ajtúdat, hová tetted három magzatodat?
—Kettüt dobtam Tisza fenekire, egyet ástam cédrusfa tüjibe.
—Vilma, Vilma, nem fáj a te szüved, hogy megölted három [gyermekedet?
10 —Dehogynem fáj, talán meg is hasad! halálomig zörgetem a vasat.

12.3. Utra Mari: A gyermekgyilkos anya

[Versión de Vajdakamarás (Szolnok-Doboka), registrada por Zoltán Kallós en 1970, y publicada en Zoltán Kallós, *Balladák könyve*, pp. 334-335.]

Utra Mari belépett a kiskertbe, lefeküdt a nagy diófa tövébe.
Utra Mari, nem félsz, hogy ott meglátnak, az emberek árulkodnak utánad.
Utra Mari rózsaszínű szoknyája, beléakadt a kiskert ajtójába.
Utra Mari elkiáltotta magát: —Jaj Istenem, közeledik a halál!
5 Utra Marit kilenc csendőr vallatja, szeretője az ablaknál hallgatja.
—Utra Mari, valld ki minden bűnödet, hová tetted a te négy gyermekedet?
—Kettőt tettem nagy diófa tövébe, egyet dobtam a Tisza fenekére.
Egynek vérit vettem, mint a madárnak, mert nincsen kit hívjon édes [apának.
—Lány barátim, rólam példát vegyetek, csalfa legénynek sohase [higgyetek.
10 Csalfa legény csalta meg a szivemet, a jó Isten borítsa rá az eget.
Kolozsvári fogház fala de sárga, oda vagyon Utra Mari bezárva.
Megizentem a jó édesanyámnak: küldjön párnát lánya feje aljának.

13. *A halálra ítélt húga*
LA HERMANA MENOR DEL REO

13.1. *LÁSZLÓ FEHÉR*

Laszló Fehér robó un caballo bajo la Montaña Negra,
[y] se llevó [otros] seis para causar admiración en la ciudad de Gönc.
—¡Viva! ¡Viva la ciudad de Gönc! ¡Hemos capturado a László Fehér!
¡Encadenemos al perro de la mano derecha, del pie izquierdo!
—¡Perro bandido! ¡Capitula! ¡Dinos tu nombre!
¡Perro bandido! ¡Capitula! ¡Dinos tu nombre!
—Mi caballo es cuatralbo, mi hermana menor es Anna Fehér.
—No preguntamos ni por tu caballo ni por tu orgullosa hermana.
—Mi caballo es cuatralbo, mi hermana menor es Anna Fehér.
—No preguntamos ni por tu caballo ni por tu orgullosa hermana.
—¡Mi caballo es cuatralbo! ¡Mi nombre es "László Fehér"!
—¡Encadenemos al perro de la mano derecha, del pie izquierdo!
Se lo llevaron muy lejos, al fondo de un oscuro calabozo,
se lo llevaron muy lejos, al fondo de un oscuro calabozo.
En cuanto Anna Fehér escuchó que habían arrestado a su hermano,
le ordenó a su cochero: —Cochero, ata seis caballos.
Cochero, ata seis caballos [y] trae un cuenco lleno de oro,
trae un cuenco lleno de oro, voy a rescatar a mi hermano.
Anna Fehér no estaba tranquila, corrió hasta la puerta de hierro:
—¡Hermano, hermano! ¡László Fehér! ¿Estabas durmiendo o descansando?
—No estaba ni durmiendo ni descansando, hermana, estaba preocupado por ti.
No estaba durmiendo ni descansando, hermana, estaba preocupado por ti.
Anna Fehér no estaba tranquila, corrió hasta la puerta de hierro:
—¡Hermano, hermano! ¡László Fehér! ¿Cómo se llama el juez de esta región?
—Se llama "Juez Horvát". Es el rabo del Diablo[18].
Se llama "Juez Horvát", es el rabo del Diablo.
Anna Fehér fue inmediatamente hasta la ventana del Juez Horvát:
—¡Libera a mi hermano! ¡Libera a mi hermano!
Te daré un cuenco lleno de oro. —No quiero tu oro.
Quiero que duermas conmigo una noche.
Anna Fehér no estaba tranquila, corrió hasta la puerta de hierro:
—¡Hermano, hermano! ¡László Fehér! El juez me ha dicho:
"Tu hermano podría ser libre hoy mismo si durmieses conmigo esta noche.
Tu hermano podrá ser libre hoy mismo si duermes conmigo esta noche".
—¡Hermana, hermana! ¡Anna Fehér! No duermas esta noche con él,
va a desvirgarte y [después] me cortará la cabeza.
Anna Fehér no estaba tranquila, fue a la casa del juez
y durmió con él aquella noche en su dorada cama.
A la una, después de medianoche, algo sonó en el patio:
—¡Juez, juez! ¡Juez Horvát! ¿Qué está sonando en el patio?

[18] *Akasztófáraval*ó: lit. 'soga de la horca'.

—Mi cochero ha llevado el caballo al abrevadero, y están sonando los bocados.
—Mi cochero ha llevado el caballo al abrevadero, y están sonando los bocados.
Anna Fehér no estaba tranquila, corrió hasta la puerta de hierro:
—¡Hermano, hermano! ¡László Fehér! ¿Estabas durmiendo o descansando?
—¡Hermana, hermana! ¡Anna Fehér! ¡No busques aquí a tu hermano!
¡Búscalo en el verde bosque, en el verde campo, en la horca!
Entonces Anna Fehér fue hasta la ventana del Juez Horvát:
—¡Juez, juez! ¡Juez Horvát! ¡Que tu caballo tropiece!,
¡que tu caballo tropiece!, ¡que te caigas al suelo!,
¡que tu caballo tropiece!, ¡que te caigas al suelo!,
¡que trece carros de paja se pudran en tu cama!,
¡que, durante trece años, permanezcas en la cama!,
¡que las manos de trece médicos se cansen con tus heridas!,
¡que trece boticas se agoten contigo!
Te deseo algo bueno, ¿no, Juez? Que el agua de tu bañera se convierta en sangre,
¡que tu toalla se queme!, ¡que Dios te maldiga!

13.1. Fehér László: A halálraítélt húga

[Versión de Vésztő (Békés) cantada por una informante de dieciocho años a Béla Bartók, y publicada en Béla Bartók, *A magyar népdal*, núm. 29.]

Fehér László lovat lopott a fekete halom alatt,
hatot fogott suhogóra, Görc városa csodájára.
—Rajta, rajta Görc városa, Fehér László meg van fogva.
Verjünk vasat a kutyára, jobb kezére, bal lábára.
—Kutya betyár, add meg magad, vagy azt mondd meg, kinek hínak!
—Kutya betyár, add meg magad, vagy azt mondd meg, kinek hínak!
—Az én lovam keselylábú az én húgom Fehér Anna.
—Nem kérdjük mink a lovadat, sem azt a büszke húgodat!
Kutya betyár, add meg magad, vagy azt mondd meg, kinek hínak!
—Kutya betyár, add meg magad, vagy azt mondd meg, kinek hínak!
—Az én lovam keselylábú az én nevem Fehér László!
—Verjünk vasat a kutyára, jobb kezére, bal lábára.
El is vitték jó messzire, sötét börtön fenekére.
El is vitték jó messzire, sötét börtön fenekére.
Fehér Anna meghallotta, hogy a bátyja be van fogva.
Parancsolja kocsisának: —Kocsisom, fogj be hat lovat.
Kocsisom, fogj be hat lovat, tégy fel egy véka aranyat.
Tégy fel egy véka aranyat kiszabadítom bátyámat.
Fehér Anna nem nyugodott, felszaladt a vasajtóra:
—Bátyám, bátyám, Fehér László, aluszol-e vagy nyugodol?
—Se nem alszok, se nem nyugszok, húgom, rólad gondolkozok.
—Se nem alszok, se nem nyugszok, húgom, rólad gondolkozok.
Fehér Anna nem nyugodott, felszaladt a vasajtóra:

—Bátyám, bátyám, Fehér László, hogy hívják itten a bírót?
—Ez a bíró, Horvát bíró, az akasztófáravaló.
—Ez a bíró, Horvát bíró, az akasztófáravaló.
Ekkor megyen Fehér Anna Horvát bíró ablakára:
—Bíró, bíró, Horváth bíró, szabadítsd ki a bátyámat.
Szabadítsd ki a bátyámat, adok egy véka aranyat.
—Nem kell nékem az aranyad, csak hálj vélem egy éjszaka.
Fehér Anna nem nyugodott, felszaladt a vasajtóra:
—Bátyám, bátyám, Fehér László, azt mondta nekem a bíró:
Kiszabadul bátyád még ma, háljak véle egy éjszaka:
Kiszabadul bátyád még ma, háljak véle egy éjszaka.
—Húgom, húgom, Fehér Anna, ne hálj véle egy éjszaka.
Szüzességedet elveszi, a bátyádnak fejét veszi.
Fehér Anna nem nyugodott, elment a bíró házához.
Véle is hált egy éjszaka az aranyos nyoszolyába.
Éjféltájban egy órakor csörgés esett az udvaron.
—Bíró, bíró, Horvát bíró, mi csörömpöl az udvaron?
—Kocsisom lovat itatja, annak csörög zabolája.
—Kocsisom lovat itatja, annak csörög zabolája.
Fehér Anna nem nyugodott, felszaladt a vasajtóra:
—Bátyám, bátyám, Fehér László aluszol-e vagy nyugodol?
—Húgom, húgom, Fehér Anna, ne keresd itt a bátyádat:
Zöld erdőbe, zöld mezőbe, akasztófa tetejébe!
Akkor megyen Fehér Anna Horvát bíró ablakára:
—Bíró, bíró, Horvát bíró, lovad lába megbotoljon.
Lovad lába megbotoljon, tégedet a földhöz vágjon.
Lovad lába megbotoljon, tégedet a földhöz vágjon.
Tizenhárom szekér szalma rothadjon el az ágyadban.
Tizenhárom esztendeig nyomjad az ágyad fenekit.
Tizenhárom doktor keze fáradjon ki sebeidbe.
Tizenhárom sor patika ürüljön ki a számodra.
Úgy-e bíró, jót kivánok: mosdóvized vérré váljon.
Törülköződ lángot hányjon, Isten téged meg ne áldjon!

14. *A megesett leány*
LA MUCHACHA EMBARAZADA

14.1. *KATALINA FODOR*

—¡Hija mía, dulce hija! ¡Katalina Fodor!
¿Qué es esto?, ¿tu falda?
¿Qué es esto?, ¿tu falda?
¿Es corta delante y larga detrás?
—¡Madre, dulce madre! ¡Esposa de Péter Sár-Fodor!
El sastre no la ha cortado bien, la costurera no la ha cosido bien.
—¡Hija, dulce hija! ¡Katalina Fodor!
¿Qué es esto?, ¿tu falda?
¿Qué es esto?, ¿tu falda?
¿Es corta delante y larga detrás?
—¡Madre, dulce madre! ¡Esposa de Péter Sár-Fodor!
No lo niego, no puedo negarlo:
Estoy encinta desde hace siete meses
de György Hedervári [y] de János Györgyvári.
—¡Cogedla! ¡Llevad a esta gran puta
al oscuro calabozo! ¡Al oscuro calabozo!
Durante trece días, no le deis ni bebida ni comida,
no le deis ni bebida ni comida durante trece días.
Dentro de tres días, yo misma,
yo misma iré a verla muerta.
—¡Hija, dulce hijita! ¡Katalina Fodor!
¿Estás viva o te has muerto en la oscura prisión?
—¡Madre, dulce madre! No estoy ni viva ni muerta.
No estoy ni viva ni muerta, solo adoro a Dios.
Anoche soñé
que tenía una bata ensangrentada en el cuello,
unos zapatos amarillos en los pies
[y] unos látigos de dos puntas en la mano.
—¡Hija, mi dulce hijita! ¡Katalina Fodor!
La bata ensangrentada era tu roja sangre,
tus zapatos amarillos eran tu color amarillo,
y los látigos de dos puntas, las dos sogas de tus verdugos.
¡Dios mío, Dios mío! ¡Envíame a tu ángel!
¡Envíame a tu ángel en forma de ave!
Quiero escribir un mensaje a György Hedervári,
a György Hedervári [y] a János Györgyvári.
—¡Pajarito mío, pajarito mío! ¡Mi dulce pajarito!
Lleva esta carta a György Hedervári,
vuela hasta su ventana
[y] pónsela en el plato.
—¡Criados míos, criados míos! ¡Mis dulces criados!
Traed mis caballos para ir a buscarla.

Arrea, cochero, arrea mis seis caballos.
Ojalá llegue a tiempo para ver a mi Katalina Fodor con vida.
—¡Amigos míos, amigos míos! ¿Qué horda es ésta?
¿Qué oscura horda es ésta?
Se llevan a Katalina Fodor para matarla.
Se llevan a Fodor Katalina para matarla.
—¡Madre, mi dulce madre! ¡Esposa de Péter Sár-Fodor!
¡Has enterrado a tu hija! ¡Ahora [mátame] a mí!
A uno de ellos lo enterraron en el Este,
al otro, en el Oeste.
Sobre la tumba de uno, han crecido dos romeros,
sobre la del otro hay dos palomas abrazadas.

14.1. Fodor Katalina: A szégyenbe esett lány

[Versión de Ghymes (Nyitra), publicada por István Fogarasi, *Balladás dalok: népballadák*, núm. 10.]

—Lányom, ídes lányom, Fodor Katalina,
micsoda dolog az: a te rásaszoknyád.
Micsoda dolog az: a te rásaszoknyád,
elő rövidedik, hátó hosszabbodik?
—Anyám, ídesanyám, Sár-Fodor Péterné,
szabó nem jó szabta, varró nem jó varrta.
—Lányom, ídes lányom, Fodor Katalina,
micsoda dolog az: a te rásaszoknyád.
Micsoda dolog az: a te rásaszoknyád,
elő rövidedik, hátó hosszabbodik?
—Anyám, ídesanyám, Sár-Fodor Péterné,
sem tűröm-tagadom, el sem tagadhatom.
Bizony van énnekem héthónapos terhem
Hedervári Györgytől, Györgyvári Jánostól.
—Fogjátok, vigyétek ezt a híres kurvát,
a setét tömlöcbe, a setét tömlöcbe.
Tizenharmad napig se innya, se ennyi,
se innya, se ennyi ne adjatok neki.
Tizenharmad napra magam is elmegyek.
Magam is elmegyek az ő halálára.
Lányom, ídes lányom, Fodor Katalina,
élő-e, vagy haló a setét tömlöcbe?
—Anyám, ídesanyám, sem élek, se halok.
Sem élek, se halok, csak Istent imádok.
Az éjjel álmomban bizony azt álmodtam,
térgyig veres köntös vót az én nyakamba.

Sárga cipellőim vótak az lábomba,
kétágú korbácska vót az én kezembe.
—Lányom, ídes lányom, Fodor Katalina,
te veres köntösöd a te piros víred.
Sárga cipellőid a te sárga színed,
kétágú korbácskád a te két hóhérod.
—Istenem, Istenem, küldd el angyalkádot,
küldd el angyalkádot madarka képibe.
Hagy írjak cídulát Hedervári Györgynek,
Hedervári Györgynek, Györgyvári Jánosnak.
—Madarkám, madarkám, én ídes madarkám,
vidd el levelemet Hedervári Györgynek.
Hogyha oda elírsz, szállj az ablakjába.
Szállj az ablakjába, tedd a tányérjába.
—Szolgáim, szolgáim, én ídes szolgáim,
fogjátok lovaim, hagy menjek utána!
Hajtsad, kocsis, hajtsad hat zabos paripám.
Csak íletbe írjem Fodor Katalinám.
—Kedves jó barátim, micsoda sereg ez?
Micsoda sereg ez, ez a setét sereg?
—Fodor Katalinát most viszik veszteni.
Fodor Katalinát most viszik veszteni.
—Anyám, ídesanyám, Sár-Fodor Péterné,
elöletted lányod, utána engemet!
Egyiket temették napkeletje felől.
Másikat temették napnyugotja felől.
Egyiknek a sírján két szál rozmaring nyőtt.
Másiknak a sírján két pár gerlice kőtt.

14.2. Mi lele engemet?: A megesett leány

[Versión de Gerlén (Moldavia), registrada en 1959, y publicada en Zoltán Kallós, *Balladák könyve*, pp. 116-117.]

—Istenem, Istenem, mi lele ingemet?
Istenem, Istenem, mi Iele ingemet?
Virágim, virágim, szép csukros virágim,
virágim, virágim, szép csukros virágim,
három sing pántika nem ér bé ingemet.
Három sing pántika, nem ér bé ingemet.
Fődre lehulljatok, singem sirajsatok!
Fődre lehulljatok, singem sirajsatok!
Mostanig csak egy vót, s az es csukrosan vót.

10 Mostanig csak egy vót, s az es csukrosan vót.
—Hóhérok, hóhérok, vigyétek lányomat.
Hóhérok, hóhérok! Vigyétek lányomat.
Hóhérok, hóhérok, vigyétek lányomat.
Hóhérok, hóhérok! Vigyétek lányomat.
5 Vigyétek lányomat gyötrem fenekibe!
Vigyétek lányomat gyötrem fenekibe!
Vigyétek lányomat gyötrem fenekibe!
Vigyétek lányomat gyötrem fenekibe!
—Anyám, édesanyám, engedjen meg nekem.
20 Anyám, édesanyám, engedjen meg nekem.
Anyám, édesanyám, engedjen meg nekem.
Anyám, édesanyám, engedjen meg nekem.
Hogy nézzem meg eccer az én ruháimat.
Hogy nézzem meg eccer az én ruháimat!
25 Mennyek bé a kertbe, néjzem meg virágim.
Mennyek bé a kertbe, néjzem meg virágim!
Ruháim, ruháim szép fodros ruháim.
Ruháim, ruháim, szép fodros ruháim.
Ágra reppenjetek, ingem sirajsatok.
30 Ágra reppenjetek, ingem sirajsatok!

14.3. Szegvári Katica: A szégyenbe esett lány

[Versión de Újkígyós (Békés) publicada por Lajos Kálmány, *Külföldi népballadák*, pp. 25-28.]

Katica, Katica, Szegvári Katica!
Varratok én neked kerekaljú szoknyát,
kerekaljú szoknyát; magossarkú csizmát.
Ó lányom! ó lányom: Mi dolog az lányom,
5 kerekaljú szoknyád elől rövidedik.
Elől rövidedik, hátul hosszabbodik?
—Ó anyám, ó anyám! mi gondja van reám?
Szabó nem jól szabta, olló nem jól nyírta,
cérna nem jól varrta mert összerántotta.
10 Ó lányom! ó lányom: Mi dolog az lányom,
kerekaljú szoknyád elől rövidedik.
Elől rövidedik, hátul hosszabbodik?
Ó anyám! ó anyám! Mit tűröm-tagadom?
Mit tűröm-tagadom, csak ki kell vallanom.
15 Ármádi Jánostól estem szerelembe.
Virágos kis kertbe, almafa tövébe.
—Hóhérok, hóhérok, Gyulai hóhérok!

Vigyétek a lányom a siralomházba.
A siralomházból az akasztófára.
—Gólyám, édes gólyám! Iirjál egy levelet
Ármádi Jánosnak, az én szeretőmnek!
Gólyám, édes gólyám! Irjál egy levelet
Ármádi Jánosnak, az én galambomnak.
Ha sétálva látod; tedd az ablakába.
Ha fekve találod: tedd a vánkosára!
Sétál az úr, sétál maga szobájában.
Majd meghasad szíve a bús bánatában.
—Szakácsom, szakácsom, én édes szakácsom!
Ne főzzél már nekem, főzzél már magadnak,
meg a kocsisomnak!
Kocsisom, kocsisom, én édes kocsisom!
Fogd be a hat lovat az üveg hintóba,
fekete bíborba, az ezüst szerszámba!
Kocsisom, kocsisom, hajts édes kocsisom.
Tied lesz a hat ló, meg az ezüst szerszám.
—Jó reggelt, jó reggelt édes öreganyám!
Hol van a kend lánya: Szegvári Katica?
—Kiment a kis kertbe, almafa tövébe.
Baba-dunnát varrja.
—Jó reggelt, jó reggelt, édes öregapám!
Micsoda sok nép az ott a város alján?
—Egy lányt vesztenek ott: Szegvári Katicát.
—Kocsisom, kocsisom, hajts, édes kocsisom!
Tied lesz a hat ló, meg az üveghintó,
meg az ezüst szerszám! Mire odaértek,
nem marad csak két ló.
—Vérem a véreddel egy patakot mosson!
Testem a testeddel egy sírban nyugodjon!
Lelkem a lelkeddel mennyországba jusson!

Ezután Ármádi a kardjába dűlt és meghalt.

14.4. Rondonváldi Idol: A szégyenbe esett lány

[Versión de Zenta (Bács-Bodrog) publicada en Béla Burány, *Száraz kutgém, üres válu, juhásznóták, betyárdalok, balladák Zentán és vidékén*, Zenta: Burány Béla, 1966, pp. 49-50.]

Egyszer egy asszonynak tizenkét lánya volt.
A tizenkettedik Rondonváldi Idol volt.
—Idolkám, kislányom, mi annak az oka

kék selyem ruhádnak hosszabb a hátulja?
5 —Szabó nem jól szabta, varró nem jól varrta,
Király kis Miklóska maga parancsolta.
—Szabó is jól szabta, varró is jól varrta,
Király kis Miklóska nem így parancsolta.
—Hóhérok, hóhérok, vigyétek lányomat.
10 Vigyétek lányomat börtön fenekére!
—Jó anyám, jó anyám, várjál egy fél órát.
Várjál egy fél órát, vagy egy fél minutát!
—Nem várok fél órát, sem egy fél minutát.
Vigyétek lányomat börtön fenekére!
15 —Virágok, virágok, engem gyászoljatok.
Engem gyászoljatok, engem sirassatok!
—Fecskécském, fecskécském, vidd el a levelet.
Vidd el a levelet Király kis Miklósnak!
Evésnél találod, tegyed tácájára.
20 Alvásnál találod, tegyed párnájára!
—Alvásnál találtam, tettem párnájára.
Evésnél találtam, tettem tácájára.
Király kis Miklóska levelét olvassa.
Levelét olvassa, könnyeit hullatja.
25 —Kocsisom, kocsisom, hallod-e kocsisom,
fogjál bé hat lovat, azt is a legjobbat!
—Jó napot, jó napot, ösmeretlen anyám.
Hol van az én rózsám, Rondonváldi Dolkám?
—Lent van a folyóban, fehér lábát mossa.
30 Fehér lábát mossa, babáját siratja.
—Jártam ott, nincsen ott, ösmeretlen anyám.
Hol van az én rózsám, Rondonváldi Dolkám?
—Kint van a kiskertbe, virágot szedeget.
Virágot szedeget, koszorút kötöget.
35 —Jártam ott, nincsen ott, ösmeretlen anyám.
Hol van az én rózsám, Rondonváldi Dolkám?
—Mi türés-tagadás, be kell hát vallanom.
Bent van a szobába, fekszik koporsóba!
Mikor ezt Miklóska őmaga meglátta.
40 Aranynyelű kardját maga kirántotta.
—Testem a testeddel egy sírba pihenjen.
Vérem a véreddel egy patakba folyjon!

15. *A hűség próbája*
LA PRUEBA DE FIDELIDAD

15.1. *¿POR QUÉ LLORAS, TORTOLITA?*

—¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, tortolita? —¿Cómo no voy a llorar, gran ave?
¡He perdido a mi esposo! ¡He perdido a mi esposo!
—Si no tienes un hermano mayor, yo seré tu hermano mayor. —No necesito [otro hermano mayor.
No necesito otro hermano mayor, solo al mío, al verdadero.
—Si no tienes un esposo, yo seré tu esposo. —No necesito ningún esposo.
No necesito ningún esposo, solo al mío, al verdadero.
—¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, tortolita? —¿Cómo no voy a llorar, gran ave?
¡He perdido a mi tía! ¡He perdido a mi tía!
—¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, tortolita? —¿Cómo no voy a llorar, gran ave?
¡He perdido a mi padre! ¡He perdido a mi padre!
—Si no tienes una tía, yo seré tu tía. —No necesito ninguna tía.
No necesito ninguna tía, solo a la mía, a la verdadera.
—Si no tienes padre, yo seré tu padre. —No necesito ningún padre.
No necesito ningún padre, solo al mío, al verdadero.
—¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, tortolita? —¿Cómo no voy a llorar, gran ave?
¡He perdido a mi hermanita! ¡He perdido a mi hermana menor!
—¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, tortolita? —¿Cómo no voy a llorar, gran ave?
¡He perdido a mi madre! ¡He perdido a mi madre!
—Si no tienes hermanita yo seré tu hermanita. —No necesito otra hermanita.
No necesito ninguna hermana menor, solo a la mía, a la verdadera.
—Si no tienes madre, yo seré tu madre. —No necesito ninguna madre.
No necesito ninguna madre, solo a la mía, a la verdadera.
—¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, tortolita? —¿Cómo no voy a llorar, gran ave?
¡He perdido a mi hermanito! ¡He perdido a mi hermano menor!
—¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, tortolita? —No estoy llorando, gran ave.
¡He perdido a mi hermano mayor! ¡He perdido a mi hermano mayor!
—Si no tienes hermanito, yo seré tu hermanito. —No necesito otro hermanito.
No necesito ningún hermano menor. Solo al mío, al verdadero.

15.1. Mért sírsz, kis gőrice?: A hűség próbája

[Versión de Gyoszény (Moldavia), registrada por Zoltán Kallós en 1955, y publicada por él mismo en *Balladák könyve*, pp. 144-145.]

—Mér sírsz, mér sírsz, kis gőrice? —Hogyne sírjak, te nagy madar.
Haccer nekem társam veszett, haccer nekem társam veszett!
—Bácsid helyett bácsid leszek. —Nem kell nekem más bácsija.
Nem kell nekem más bácsija, csak az enyém, az igazi.

5 —Társad helyett társad leszek. —Nem kell nekem senki társa.
Nem kell nekem senki társa, csak az enyém, az igazi.
—Mér sírsz, mér sírsz, kis gőrice? —Hogyne sírjak, te nagy madar.
Haccer nekem néném veszett, haccer nekem néném veszett!
—Mér sírsz, mér sírsz, kis gőrice? —Hogyne sírjak, té nagy madar.
10 Haccer nekem apám veszett, haccer nekem apám veszett!
—Nénéd helyett nénéd leszek. —Nem kell nekem senki nénje.
Nem kell nekem senki nénje, csak az enyém, az igazi.
—Apád helyett apád leszek. —Nem kell nekem senki apja.
Nem kell nekem senki apja, csak az enyém, az igazi.
15 —Mér sírsz, mér sírsz, kis gőrice? —Hogyne sírjak, te nagy madar.
Haccer nekem húgom veszett, haccer nekem húgom veszett!
—Mér sírsz, mér sírsz, kis gőrice? —Hogyne sírjak, te nagy madar.
Haccer nekem anyám veszett, haccer nekem anyám veszett!
—Húgod helyett húgod leszek. —Nem kell nekem senki húga.
20 Nem kell nekem senki húga, csak az enyém, az igazi!
—Anyád helyett anyád leszek. —Nem kell nekem senki anyja.
Nem kell nekem senki anyja, csak az enyém, az igazi.
—Mér sírsz, mér sírsz, kis gőrice? —Hogyne sírjak, te nagy madar.
Haccer nekem öcsém veszett, haccer nekem öcsém veszett!
25 —Mér sírsz, mér sírsz, kis gőrice? —Hogyne sírjak, te nagy madar.
Haccer nekem bácsim veszett, haccer nekem bácsim veszett!
—Öcséd helyett öcséd leszek. —Nem kell nekem senki öccse.
Nem kell nekem senki öccse, csak az enyém, az igazi!

15.2. Szegény árva leány: A hűség próbája

[Versión de Klézse (Moldavia), publicada en József Faragó, *Jávorfa-muzsika: népballadák* (*El violín del arce: baladas populares*), Bucarest: Irodalmi Kiadó, 1965, pp. 58-59.]

Ahol felnőtt vala egy édes almafa.
Sárig gyopár virág alatta nőtt vala.
Szegény árva lányka alatta ül vala.
Maga koszorúját kötögeti vala.
5 Hova gyopár nem ér, bíla-gyönggyel toldja.
Bíla-gyönggyel toldja, arannyal nyomtatja.
Énekeli vala tanult énekeit.
Törölgeti vala keserves könnyeit.
—Istenem, Istenem, szerelmes Istenem,
10 apa s anya nélkül hogy kell így megélnem?
Atyafiú nélkül, egy hitestárs nélkül
mit fogok csinálni éltemben egyedül?
Csak ajtón szólamlék egy idegen szózat:

—Ne sírj, ne keseregj —E szavakra biztat.
15 —Apád, anyád helyett atyádfia leszek.
Hites társad helyett hites társad leszek.
—Ne hitegess engem, te kevély idegen,
mert nekem is vagyon jegyesem, gyűrűsöm.
Jegyesem, gyűrűsöm, jegybeli szép mátkám,
20 ő lesz életemben nekem apám s anyám.
Ki most is oda van hadban hadakozni.
Hadban hadakozni, zászlót elhordozni.
Holnap délelőttre tán jó hírt fog hozni.
Hajnalkor akarok elébe indulni.

16. *A három árva*
LOS TRES HUÉRFANOS

16.1. *LOS TRES HUÉRFANOS*

Al otro lado del río había un abeto y tres huérfanos sentados a su sombra.
Se pusieron de acuerdo en que matarían al menor,
y el menor les dijo lo siguiente: —Me da igual que me matéis.
Meted mi corazón en vino, envolvedlo en ropa de algodón
[y] colgadlo del dintel, así servirá de ejemplo para todos,
así servirá de ejemplo para todos, que sepan cuál es la situación de los huérfanos.
Llegó la hermosa Virgen María y les preguntó: —¿Por qué lloráis, tres huérfanos?
—¿Cómo no vamos a llorar, hermosa Virgen María? ¡Nuestra madre está en el [estómago[19] de la Tierra!
Cuando el Sol se puso por el Poniente, los tres huérfanos fueron al cementerio.
[La Virgen] les dio tres picos para picar en el cementerio.
—¡Madre, dulce madre! ¡Levántate! ¡Se nos ha rasgado la ropa de luto!
—No puedo levantarme, no puedo levantarme,
se me han podrido los miembros, y las piernas [ya] no me sostienen.
Tenéis una madrastra que os hará la ropa.
Cuando os dé las [camisas] blancas, os brotará la sangre por la espalda[20].
Cuando os esté peinando, os arrancará todos los pelos.
Os pondrá pan en las manos, las lágrimas os llegarán hasta los talones,
llegarán al suelo y caerán al pecho de los huérfanos.

16.1. A három árva

[Versión de Görbepataka (Gyimesvölgye) registrada por Zoltán Kallós en 1960 y publicada en Zoltán Kallós, *Balladák könyve*, p. 163.]

Túl a vízen jegenyefa, az alatt ül három árva.
Egyezkednek egymás közbe: öljék meg a legküssebbett.
S a legküssebb azt mondotta: —Nem bánom, ha megöltek es.
Szüvem borba ferejszétek, gyócsruhába tekerjétek!
Tegyétek kapum sassára, vegyen példát minden róla.
Vegyen példát minden róla, hogy van az árvának dóga!
Odament a Szép Szűz Márja, kérdi: —Mét sírsz, három árva?
—Hogyne sírjunk, Szép Szűz Mária, Mikor anyánk főd gyomrába.

[19] *Főd gyomrába*: "en el estómago de la Tierra". Esta sugerente imagen y la variante *föld zsírba* "en la grasa de la Tierra" son muy habituales en las baladas húngaras y rumanas de Transilvania. Su empleo no viene justificado por ninguna razón fonética, y su significado mítico aún permanece ignoto para la crítica.

[20] *Vérből virágzik hátatok*: lit. "Vuestra espalda florecerá de sangre".

Lement a nap lemenőbe, s kimentek a temetőbe.
S adott nekik három vesszőt, hogy csapják fel a temetőt.
—Kelj fel, anyánk, édesanyánk, mer elszakadt a gyászruhánk!
—Én nem kelek, met nem tudok, én nem kelek, met nem tudok.
Elrothadtak a tagjaim, s nem bírnak meg a lábaim.
Vagyon nektek mostohátok, ki ruhát Csinál reátok.
Mikor fehért ad reátok, vérből virágzik hátatok.
Fejeteket megfősüli, hajatokat mind kitépi.
Kenyeret ad kezetekbe, s hull könnyütek ölötekbe.
Hull öledbe, hull a fődre, s hull az árva kebletekbe.

16.2. Csapjátok meg a temetőt: A három árva

[Versión de Lészped (Moldavia), registrada en 1956 por Zoltán Kallós, y publicada por él mismo en *Balladák könyve*, pp. 152-153.]

Kaszálómba van egy nyírfa, s annak vagyan három ága,
s az alatt van három árva, három árva talpig gyászba.
—Keljen, keljen, édesanyánk, met elszakadt a gyászgúnyánk!
N em kelhetek, gyermekeim, me béfogott a főd muha.
Három árva talpig gyászba elindula hosszú útra.
Hosszú útra, szógálatra, hosszú útra, szógálatra.
Menjetek el tik el haza, vagyan nektek mostohátok.
Aki gondot visel rátok, aki gondot visel rátok.
—Hová mentek, három árva, hosszú útra, szógálatra?
—Metek nektek aranyvesszőt, menjetek el temetőhöz.
Mikor fejetek fősüli, gyenge hajatok kitépi.
Mikor fejért ad reátok, vérvel habzik a hátatok.
Csapjátok meg a temetőt: —Keljen, keljen, édesanyánk,
met elszakatt a gyászgúnyánk, anyánk es van, de mostoha.
Met elszakadt a gyászgúnyánk! Apánk es van, de ostoba.
Anyánk es van, de mostoha, apánk es van, de ostoba.
—Nem kelhetek, három árva, met béfogott a főd muha,
Nem kelhetek, három árva, met béfogott a főd muha.
Panaszkodjuk fűnek-fának, panaszkodjuk idegennek.
A megmondja mindenkinek, a megmondja mindenkinek.
—Adja ide záros kóccsát, kócsoljuk ki koporsóját.
Csókoljuk meg kezit-lábát, de főképpen két orcáját.
Jaj, Istenem, valahára viselj gondot az árvára.
Ne maradjon hányodásra, egyik ajtóról a másra!
Árva vagyok, nincs gyámolom, még a fődet es gyászolom.
Árva vagyok, nincs gyámolom, még a fődet es gyászolom.

Muchachas húngaras de Transilvania con el vestido tradicional [octubre de 2006]

17. *A két rab testvér*
LAS DOS HERMANAS PRESAS

17.1. *ERZSI SZABÓ Y KATA SZABÓ*

Los turcos y los tártaros hicieron una incursión en Moldavia.
Muchas zonas de la región quedaron devastadas y cubiertas de roja sangre.
Sus padres no cobijaron a sus dos hijas, ni siquiera les dejaron dormir en el establo.
—¿Por qué tuvieron que volver a casa? ¿Por qué no pudieron quedarse allí?
Los turcos y los tártaros apresaron a dos hermosas muchachas,
una era Erzsi Szabó, la otra, Kata Szabó.
Sus padres se divertían en casa. Fuera, en el establo, las hermanas estaban llorando.
—¡Ay! ¡Mi querida y buena hermana! ¿Por qué me abandonas?
Después de treinta y tres años [presas], las devolvieron a su pueblo,
las condujeron hasta su pueblo, hasta la puerta de su dulce padre.
Pronto se esfumó alegría y se sumieron en la más amarga tristeza.
No podían haberse imaginado que [sus padres] no las iban a acoger.
—La noche se nos ha echado encima y estamos agotadas en extremo,
llevamos tres días caminando y todavía no hemos probado bocado.
¡Ven, János Szabó, dulce padre! ¡Ven tú también, dulce madre!
¡Erzsi Szabó se ha muerto! ¡Que se conmocione el mundo entero!
—Marchaos de mi puerta, estamos celebrando una fiesta.
¡Criado, échalas! ¡Que salgan de aquí!
La esposa salió a pasear y escuchó los lamentos de Kata:
—Esposo, ármate de valor y ven, aquí están mis dos hermosas hijas.
—Marchaos donde queráis. ¡Yo no cobijo a mendigos!
—¡Dulce señor! ¡Permítanos dormir en el establo!
[La madre] abrazó a Erzsi Szabó, le besó la mejilla y las manos.
—¡Dulce hija, mi buena hija! ¡Dulce hija, mi buena hija!
—Llévalas allí, ¡que duerman en el establo!
Nada más llegar al establo, Erzsi Szabó falleció.
En cuanto llegó su padre, Kata Szabó [también] falleció.
Allí se reunió todo el mundo, todos pudieron escuchar
el [último] llanto de Kata: "¡Hermana, hermana, Erzsi Szabó!
Después de treinta y tres años [presas], hemos vuelto a la finca de papá".
Erzsi Szabó [y] Kata Szabó volvieron a casa para morir.
Su dulce padre [y] su dulce madre lloraban desconsoladamente.
Que lloren, que guarden el luto, ya están muertas,
y nunca podrán resucitarlas. ¿Por qué no les permitisteis entrar en casa?

17.1. Erzsi Szabó y Kata Szabó: A két rab testvér

[Versión de una informante de 67 años de Lészped (Moldavia), registrada en 1959 por Zoltán Kallós, y publicada por él mismo en *Balladák könyve*, pp. 170-171.]

A törökök s a tatárok Móduvába kihatánok.
Móduvának sok térsége veress vérvel béprecskelve.
Nem akartak béfogadni, még a grázsdba es bécsapni.
—Mét es tudánk hazajönnl, hogy nem tudtunk ott maradnl?
A törökök s a tatárok két szép rabot elrablának.
Egyik szép rab: Szabó Erzsi, másik szép rab: Szabó Kata.
Benn a házba vigadoznak, künn a grázsdba siratoznak.
—Jaj, te kedves, jó testvérem, mért hagyál magamra ingem.
Harminchárom esztendőre eljövének faluikba.
Eljövének faluikba, édesapjik kapujára.
Elindulánk örömünkre, s ide érénk keservünkre,
de nem tuttuk felgondolni, hogy nem fognak béfogadni.
—Csapjanak bé éccakára, erőst el vagyunk fáradva.
Három napja, hogy mind jöttünk, még egy falatot se ettünk.
Szabó János, édesapánk, jöjjön kend es, édesanyám,
Szabó Erzsi halálára, egész világ csudájára!
—Mennyetek el a kapumból, most nálunk vigasság vagyon!
Szógám, kergesd csak el őket, hogy ők mennyenek el innet!
A gazdasszony kint jár vala, Kata jaj szavát meghallta:
—Szökjék, ember, jöjjön bátran itt vagyon két szép leányom.
Mennyetek, amerre láttok, kódusokat nem fogadok!
—Édes gazdám, engedje meg, hogy bár a grázsdba hájjunk meg!
Felragadá Szabó Erzsit, csókolta arcát, kezeit.
—Édes fiam, jó leányom, édes fiam, jó leányom!
—Csapd bé, szógám, őköt oda, hájjanak meg a jászolyba!
Be es menének a grázsdba; Szabó Erzsi csak meghala.
Mire odaére apja, Szabó Kata es meghala.
Odagyült az egész világ, hogy kettőiket meglássák.
Kezdett Kata siratozni: —Húgom, húgom, Szabó Erzsi,
harminchárom esztendőre jövénk apám életjibe.
Szabó Erzsi, Szabó Kata, halálikra jöttek haza.
Édesapja, édesannya keservesen siratója.
Sirathatja, gyászolhatja, mindakettő meg van halva.
Többet fel nem támaszthat ja: mér nem csapták bé a házba?

18. *Az eladott leány*
LA HIJA ENTREGADA
[*La novia que fue arrastrada por la Calle Mayor*]

18.1. *HIJA MÍA, DULCE HIJA MÍA, VOY A ENTREGARTE*

—¡Hija mía, dulce hija mía, voy a entregarte!
—¡Madre, dulce madre! ¿A quién vas a entregarme?
—A Lőrinc Szilvási, al pope.
—¡Madre, dulce madre! ¿Cuándo vendrán por mí?
—El día de Pentecostés, el trigésimo domingo.
Dulce hija, ve a comprobar si ya hayan llegado.
—Ya llegan; puedo sentirlo. Están llegando en dos carros de bueyes.
—¡Hija mía, dulce hija! Quizás no sean ellos.
Mira otra vez, quizás ya hayan llegado.
—Ya llegan; puedo sentirlo. Están llegando en dos carros de bueyes.
—¡Hija mía, dulce hija! quizás no sean ellos.
Mira otra vez, quizás ya hayan llegado.
—Ya llegan; lo noto. Llegan en una carroza de viento[21] de cuatro caballos.
—Dulce hija, escóndete en tu habitación,
quítate tu querida y hermosa ropa.
—Buenos días, dulce dama.
¿Dónde está nuestra señorita? —En su habitación,
se está quitando su querida y hermosa ropa.
Ve, dulce hijo, y llama a su puerta.
—Buenos días otra vez, dulce dama.
¿Dónde está nuestra señorita? —En su habitación,
se está quitando su querida y hermosa ropa.
Ve, dulce hijo, y llama a su puerta.
—Ya he llamado, pero no abre.
—Ve, dulce hijo, y tira la puerta,
golpéala y arrástrala con los caballos
hasta que te acepte como legítima esposa.
—Ve más despacio, mi dulce cochero,
tengo sangre hasta la cintura de mi dorada falda.
—Arrea los caballos, hijo de Pál Vidrai.
¡[Ve] lo más rápido posible! ¡[Ve] lo más rápido posible!
—Ve más despacio. Frena [un poco], querido esposo,
estoy llena de sangre. ¡Hasta tu alazán está espantado!
[Lőrinc Szilvási] saltó de la carroza, la cogió en brazos

[21] *Carroza de viento*: las alusiones a carrozas fantásticas son un recurso muy habitual de la poesía narrativa húngara. Recuérdense, por ejemplo, el verso 32 de *La muchacha embarazada* de la versión de Újkígyós (Békés): *Fogd be a hat lovat / az üveg hintóba* ("¡Ata cuatro caballos / a la carroza cristalina!"); o los vv. 30-31 de la versión de *La madre de la señora rica* de Oltszem (Háromszék): —*Ne sírj édesanyám, / üveges hintómat // Négy pej paripámat / mind neked ajánlom* ("—No llores, dulce madre. / Te ofrezco mi carroza cristalina // de cuatro yeguas / y de un corcel").

[y] le preguntó a su prometida: —¿Qué quieres beber? ¿Qué quieres comer,
querida y dulce prometida? —No [quiero] ni beber ni comer.
¡[Ya] me has dado suficiente! —¿Qué quieres beber? ¿Qué quieres comer,
querida y dulce prometida? No tienes más que decirlo,
mi amada flor.
—No [quiero] ni beber ni comer, ¡[ya] me has dado suficiente!
Pero me comería la tierna ala de un grajo.
Saltó de la carroza [y] disparó a las presas salvajes,
[a] las aves del cielo, a todas alcanzó.
Al poco regresó con una tierna ala de grajo para su prometida.
[Pero ella ya] estaba agonizando, [ya] estaba agonizando,
yacía muerta.
Malditos sean el padre y la madre
que enviaron a su hija a una tierra lejana,
a un país extranjero y no la volvieron a ver.
Por otras prometidas, tocan música hasta la medianoche.
¡Pero, por la mía, doblan las campanas al alba!

18.1. Lányom, édes lányom, eladtalak téged: Az eladott lány I.

[Versión registrada en Őrség (Vas) y publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay en *A magyar népballada*, pp. 114-115.]

—Lányom, édes lányom, eladtalak téged.
—Anyám, édesanyám, kinek adtál ingem?
—Szilvási Lőrincnek a polgárhitűnek.
—Anyám, édesanyám, mikor jönnek értem?
—Piros pünkösd napnak harmad vasárnapján.
Menj el, édes lányom, nézd meg: talán jönnek.
—Jönnek, érzem, jönnek, két ökrösszekéren.
—Lányom, édes lányom, talán nem is azok.
Nézd meg másodszor is, talán immár jönnek!
—Jönnek, érzem, jönnek, két ökrösszekéren.
—Lányom, édes lányom, talán nem is azok.
Nézd meg másodszor is, talán immár jönnek!
Jönnek, érzem, jönnek, négy lovon, szélkocsin!
—Menj el, édes lányom, röjtök-kamorádba.
Öltözzél-vetkőzzél drága szép ruhádba.
—Jó napot kivánok, édes anyámasszony.
Hol a menyasszonyunk? —Röjtök-kamorába.
Őtözik-vetkőzik drága szép ruhába.
Menj el, édes fiam, kocogass az ajtón!
—Jó napot, másodszor, édes anyámasszony.
Hol a menyasszonyunk? —Röjtök-kamorába.
Őtözik-vetkőzik drága szép ruhába.

Menj el, édes fiam, kocogass az ajtón!
—Kocogattam néki, de nem nyitotta ki.
25 —Menj el, édes fiam, törd be rá az ajtót.
Addig üssed, vágjad az fakó lovakat.
Míg tégedet hitves Társának nem fogad.
—Lassabban hajts, lassan, édes felajtárom.
Tele vagyon vérrel, kerék arany szoknyám!
30 —Indítsd a lovakat, Vidrai Pál fiam.
Mennél jobban lehet, mennél jobban mehet!
—Lassabban hajts, lassan, kedves hitves társam.
Tele vagyon vérrel, fakó lovad nyoma!
Ugrik a kocsiról, kapja az ölébe.
35 Kérdi a mátkáját, —Mit innál, mit ennél,
kedves édes mátkám? —Nem innám, nem enném.
Mind eleget adtál! —De mégis mit ennél,
kedves, édes mátkám? Szólj csak egyet hozzám,
aranyos virágszál!
40 —Nem innám, nem enném, mind eleget adtál.
De mégis megenném, gyönge szajkó szárnyát.
Ugrik a kocsiról, lövi a vadakat.
Égi madarakat, de mire odaér.
Gyönge szajkó szárnnyal, addig a mátkáját,
45 fel is öltöztetik, fel is öltöztetik,
ki is nyújtóztatták.
Átkozott az apa, átkozott az anya,
ki az ő gyermekét, messze-föl odadja.
Idegen országba, hol sohasem látja!
50 Más menyasszonyának, éjfélt muzsikálnak.
Én menyasszonyomnak hajnalt harangoznak!

18.2. Horvát Szép Ilona: Az eladott lány I.

[Versión de Szentpál (Arad), publicada en József Faragó, *Jávorfa-muzsika*, pp. 195-196.]

Amoda egy kastély, háromszáz ablaka,
két szoba van rajta.
Az egyikben lakik Horvát szép Ilona.
A másikban lakik Szalontai János.
5 —Ilonám, Ilonám, Horvát szép Ilonám,
mondjál hát uradnak vagy hitves párodnak!
—Inkább mondanálak hétszer komondornak,
mint egyszer uramnak vagy hitves páromnak!
—Kocsisom, kocsisom, kedves szép kocsisom,

10 fogd be a lovamat, nyerges paripámat.
Kössük a farkához Horvát szép Ilonát.
Boronáljuk végig véle a nagyutcát!
—Állj meg már, állj meg már, Szalontai János.
Mert szinte odavan fél kezem, fél lábom!
15 —Ilonám, Ilonám, Horvát szép Ilonám,
mondjál hát uradnak vagy hitves párodnak!
—Inkább mondanálak hétszer komondornak,
mint egyszer uramnak vagy hitves páromnak!
—Hajtsál hát, kocsisom, végig a nagyutcán.
20 Boronáljuk véle végig a nagyutcát!
—Állj meg már, állj meg már, Szalontai János,
mert szinte odavan fél kezem, fél lábom!
—Ilonám, Ilonám, Horvát szép Ilonám,
mondjál hát uradnak vagy hitves párodnak!
25 —Inkább mondanálak hétszer komondornak,
mint egyszer uramnak vagy hitves páromnak!
—Hajtsál hát, kocsisom, végig a nagyutcán.
Boronáljuk véle végig a nagyutcát!
—Állj meg már, állj meg már, kedves hitves párom.
30 Mert már odavagyok, mindjárt meg is halok!
—Állj meg hát, kocsisom, szép kedves kocsisom.
Vegyük fel Ilonát, vigyük a szobába.
Fektessük le őtet a paplanos ágyba.
Ilonám, Ilonám, mit innál, mit ennél?
35 —Nem ennék egyebet a csóka lábánál.
Gólyának, gólyának kereplő szájánál.
—Azt nem bírok hozni.
A te kívánságod nem bírom megtenni.
Ilonám, Ilonám, mit hagysz nékem jussba?
40 —Nem hagyok egyebet az akasztófánál,
a hóhér markánál!
Isten se mentsen meg az akasztófától,
a hóhér markától!

19. *Az eladott lány III.*
LA MUCHACHA ENTREGADA III:
[*La hermana entregada a los turcos*]

19.1. *ISTVÁN FOGARASI*

István Fogarasi está llorando en la ventana,
a su lado está llorando su hermana menor.
—Dulce hermana, ¿has oído la noticia?
¡He ordenado que te lleven a Turquía
con el gran emperador turco, con tu hermoso prometido!
—¡Dulce hermano! ¡No he oído la noticia!
[Prefiero] que Dios me ofrezca mi última cena,
[que me ofrezca] mi última cena, una triste enfermedad
y una muerte bajo la hermosa luz del rojo amanecer.
¡Que Dios escuche sus deseos!
¡Que Dios le ofrezca una buena última cena!
¡[Que le ofrezca] su última cena, una triste enfermedad
y una muerte bajo la hermosa luz del rojo amanecer!
Cuando llegó el gran emperador turco,
preguntó: —¿Dónde está mi prometida?
—Está plantando flores en el jardín.
Se dirigió hacia allí el gran emperador turco.
Todas las flores se habían marchitado,
y su amada no se encontraba [en el jardín].
El gran emperador turco regresó
[y] preguntó: —¿Dónde está mi prometida?
—La están vistiendo las doncellas en casa.
El gran emperador turco se dirigió hacia allí.
Las doncellas se estaban vistiendo de luto,
y su amada yacía en un ataúd.
—¡Entrégamela, cuñado Fogarasi!
¡Entrégame a mi prometida!
Le he encargado un ataúd de mármol
con tela negra hasta el suelo
y cerrado con clavos de oro.
Y he enviado a cincuenta soldados, para que velen por ella.
No te la entrego, no te la entrego, gran emperador turco.
Yo también he encargado un ataúd de mármol
con tela negra hasta el suelo,
y he enviado a cincuenta soldados para que velen por ella.
Descansará aquí con su padre y con su madre.
[Descansará] con su padre y con su madre en la tierra donde nació.

19.1. Fogarasi István: Az eladott lány III.

[Versión de Székelyföld, publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 126-127.]

Ablakba könyököl Fogarasi István,
mellette könyököl az ő testvérhúga.
—Hallottad-e hírit, édes testvérhúgom,
elköteleztelek be Törökországba,
5 nagy török császárnak, jegybeli mátkának!
—Nem hallottam hírit, édes testvérbátyám!
Adjon Isten nekem inkább víg vacsorát.
Víg vacsora után könnyű betegséget,
szép piros hajnalba világból kimulást.
10 Meghallgatá Isten az ő kévánságát,
ada Isten neki egy jó víg vacsorát,
víg vacsora után könnyű betegséget,
szép piros hajnalba világból kimulást.
Eljöve, eljöve a nagy török császár.
15 Kérdezi: —Hol vagyon gyűrüsöm, jegyösöm?
Virágos kertiben virágokat plántál.
Odamene, oda, a nagy török császár.
Hát a virágok is mind elhervadoztak.
Az ő szeretője pedig sehol sincsen.
20 Visszajöve, vissza a nagy török császár.
Kérdezi: —Hol vagyon gyűrüsöm, jegyösöm?
—Leányok házában magát öltözteti.
Odamene, oda, a nagy török császár.
Hát a leányok is mind gyászba öltöztek.
25 S az ő szeretője nyujtópadon fekszik.
—Add ide, add ide Fogarasi sógor,
add ide énnékem gyűrüsöm, jegyösöm!
Csináltatok néki márványkő koporsót.
Be is behúzatom földig bakacsinnal.
30 Meg is megveretem aranyfejű szeggel
Meg is gyászoltatom hatvan katonával.
Nem adom, nem adom, te nagy török császár.
Csináltatok én is márványkő koporsót,
be is behúzatom földig bakacsinnal,
35 meg is gyászoltatom hatvan katonával.
Hadd nyugodjék itten apjával, anyjával,
apjával, anyjával, szülötte földiben.

20. *Az eladott leány IV.*
LA HIJA ENTREGADA IV:
[*La novia llevada a Polonia*]

20.1. *BORBÁRA SEPRŐDI*

Borbára Seprődi estaba llorando
en su redondo patio, en su cama cubierta con edredón.
Borbára Seprődi estaba cosiendo en su ventana,
estaba cosiendo su vestido de luto.
Estaba cosiendo con negra seda,
estaba bordando mientras [derrama] espesas lágrimas.
—¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, Borbára Seprődi?
—¿Cómo no voy a llorar? ¿Cómo no voy a estar triste?
¡Mi padre va a enviarme a Polonia!
¡[Me ha entregado] al rey polaco!
¡Y ni siquiera para [casarme con] él, sino con su hijo bastardo!
—¡Y ni siquiera para [casarme con] él, sino con su hijo bastardo!
Se estaban acercando en una carroza de seis caballos,
[llevaban] sesenta soldados y un esclavo harapiento.
Los tambores redoblaban para el baile,
los caballos se desbocaban.
Llegaron a casa de János Seprődi.
[Llegaron] a casa de János Seprődi, a su enrejada puerta:
—¡Escucha, señor János Seprődi!:
¡Entréganos a tu hermosa hija, a Borbára Seprődi!
—¡No voy a entregaros a Borbára Seprődi!
¡He visto mejores señores en casa de mi padre!
¡Si no se la entregué a ellos, a vosotros tampoco!
¡Si no se la entregué a ellos, a vosotros tampoco!
—¡Escucha, señor János Seprődi!:
¡Entréganos a la hermosa muchacha! ¡[Entréganos] a Borbára Seprődi!
¡Si no nos la entregas, vamos a arrebatártela!
¡Vamos a arrebatarte el tributo del emperador!
¡Ay! ¡Tuvo que entregársela!, no tenía otra opción,
no tenía otra opción el señor János Seprődi.
Así que se la llevaron, se llevaron a Borbára Seprődi.
[Se llevaron] a Borbára Seprődi en una carroza de seis caballos.
[Se la llevaron] en una carroza de seis caballos con sesenta soldados,
con sesenta soldados y con un esclavo harapiento.
Los tambores redoblaban para el baile,
los caballos se desbocaban.

20.1. Seprődi Borbára: Az eladott lány IV.

[Versión de Forrófalva (Moldavia), publicada en Péter Domokos y Benjamin Rajeczky, *Csángó népzene*, vol. 1, 1956, p. 24.]

Úgy sír, úgy kesereg Seprődi Borbára,
kerek udvarába, pilota ágyába.
Ablakba varr vala Seprődi Borbára,
ő es varrja vala az ő gyászruváját.
5 Varrást varrja vala fekete selyemmel
Hímzést hímzi vala sűrű könnyeivel.
—Mit sírsz, mit keseregsz, Seprődi Borbára?
—Hogyne sírnék, hogyne, s hogyne keseregnék.
Odaadott apám bé Lengyelországba,
10 bé Lengyelországba, nagy lengyel királynak.
Nem is ő magának: feltartott fiának.
Nem is ő magának: feltartott fiának!
Úgy jönnek, úgy jönnek hat lóval s hintóval,
hatvan katonával s egy rongyos szolgával.
15 Még a dobokat es mind táncra veretik,
s még a lovakat es mind táncra léptetik.
S ők es csak érének Seprődi Jánoshoz,
Seprődi Jánosnak kötött kapujához.
—Hallod-e, hallod-e, Seprődi János úr!
20 Add ki szép lányodat, Seprődi Borbárát!
—Nem adom én nektek, Seprődi Borbárát!
Az apám házánál nagyobb urak jártak,
azkot sem uraltam s tüktök sem urallak.
Azkot sem uraltam s tüktök sem urallak!
25 —Hallod-e, hallod-e, Seprődi János úr!
Add ki szép lányodat, Seprődi Borbárát!
Ha nem adod, bizony mink es reád vessük,
bizony reád vessük a császár adóját!
Ej, ki kelle adja, nem vala mit csányjon,
30 nem vala mit csányjon Seprődi János úr.
Úgy viszik, úgy viszik Seprődi Borbárát,
Seprődi Borbárát, hat lóval, hintóval.
Hat lóval, hintóval, hatvan katonával,
hatvan katonával s egy rongyos szolgával,
35 még a dobokat es mind táncra veretik,
s még a lovakat es mind táncra léptetik.

20.2. Bíró Katalina: Az eladott lány IV.

[Versión de Lészped (Moldavia), registrada por Zoltán Kallós en 1955, y publicada por él mismo en *Balladák könyve*, pp. 181-182.]

Bíró Katalina űl vala ablakba,
varrja vala hímit fekete selyemvel.
Tölti tőtelékit sűrű könnyeivel.
Csak alátekinte a búzamezőre.
Hát úgy jőneklőnek török császár fia,
hat lóval, hintóval, hatvan katonával.
Azon ajtón sola török császár fia:
—Honn van-e, honn van-e anyámrúl livendő?
—Honn vagyok, honn vagyok vejemre livendő.
—Honn-é a leánya, kit nekem igért vót?
—Honn vagyon, honn vagyon, beteg ágyba vagyon.
—Honn vagyon, honn vagyon, beteg ágyba vagyon.
Bíró Katalina űl vala ablakba.
Varrja vala hímit fekete selyemvel.
Tölti tőtelékit sűrű könnyeivel.
Csak alátekinte a búzamezőre,
hát úgy jőneklőnek török császár fia,
hat lóval, hintóval, hatvan katonával.
Azon ajtón szóla török császár fia:
—Honn van-e, honn van-e anyámrúl livendő?
—Honn vagyok, honn vagyok vejemre livendő.
—Honn-é a leánya, kit nekem igért vót?
—Honn vagyon, honn vagyon, beteg ágyba vagyon.
—Honn vagyon, honn vagyon, nyújtó padon vagyon!
Bíró Katalina űl vala ablakba.
Varrja vala hímit fekete selyemvel.
Tölti tőtelékit sűrű könnyeivel.
Csak alátekinte a búzamezőre,
hát úgy jőneklőnek török császár fia,
hat lóval, hintóval, hatvan katonával.
Azon ajtón szóla török császár fia:
—Honn van-e, honn van-e anyámrúl livendő?
—Honn vagyok, honn vagyok vejemre livendő.
—Honn-é a leánya, kit nekem igért vót?
—Honn vagyon, honn vagyon, főd gyomrába vagyon.
Honn vagyon, honn vagyon, főd gyomrába vagyon.
—Anyám, édesanyám! Nem adta leányát.
Nem adta leányát Már az én kezembe,

Adja oda lelkit, ajálja Istennek.
Testit adja ide ide az kezembe.
—Jere, vejem fiam, vidd el leányomat.
Legyen már az tiéd, halálig az tiéd.
—Bíró Katalina, már édes leányom!
Állj elé, állj elé, hogy vigyen el téged,
hogy vigyen el téged török császár fia.
—Anyám, édesanyám, kinek ajált ingem,
idegen országra, hogy ne legyen anyám?
—Leszek neked anyád, török császár fia!
Bíró Katalina akkor sírni foga,
és fel fogott ülni abba nagy hintóba.
Elvitték, elvitték, Bíró Katalinát,
Bíró Katalinát idegen országra.

21. *Az eladott lány V.*
LA HIJA ENTREGADA V:
[*La prometida y los gallos*]

21.1. *ANNA*

—¡Prepárate, prepárate, Anna! ¡Prepárate, hermosa muchacha!
¡Tu padre te entregó a nosotros desde el día que tu madre te concibió!
—¡Ya voy! ¡Ya voy, mis dulces pretendientes!
Esperad un poco, [porque] el agua de mi baño aún no está lista!
[Anna] se escapa al gallinero:
—¡Gallos míos, gallos míos, negros gallos míos!
¡Mis dulces gallos, ¡cantad!
¡Van a llevarme a Dios sabe dónde!
El blanco le responde: —¡Que hable el negro!
El negro le responde: —¡Todavía hay tiempo!
—¡Prepárate, prepárate, Anna! ¡Prepárate, hermosa muchacha!
¡Tu padre te entregó a nosotros desde el día que tu madre te concibió!
—¡Ya voy! ¡Ya voy, mis dulces pretendientes!
¡[Esperad a] que me ponga la falda roja!
—¡Faldas mías, faldas mías, mis hermosas faldas rojas!
¡Tirad vuestras pinzas, vestíos de luto!
Se escapa, se escapa al gallinero:
—¡Gallos míos, gallos míos, negros gallos míos!
¡Mis dulces gallos, ¡cantad!
¡Van a llevarme a Dios sabe dónde!
El blanco le responde: —¡Que hable el negro!
El negro le responde: —¡Todavía hay tiempo!
—¡Date prisa! ¡Date prisa, ya ha llegado la hora!
¡Tu padre te entregó a nosotros desde el día que tu madre te concibió!
—¡Esperad, esperad, mis dulces pretendientes!
¡[Esperad a] que me despida de mis flores!
—¡Flores mías, flores mías, mis dulces y rojas flores!
¡Marchitad vuestros tallos, vestíos de luto!
Se escapa al gallinero:
—¡Gallos míos, gallos míos, negros gallos míos!
¡Mis dulces gallos, ¡cantad!
¡Van a llevarme a Dios sabe dónde!
—¡No vamos a cantar! ¡No nos has dado nada de comer!
Se lo diste a los demás [animales]. ¡Te has equivocado en todo!

Los gallos blancos eran niños huérfanos.

21.1. Anna: Az eladott lány V.

[Versión de Szőreg (Torontál), publicada en Lajos Kálmány, *Szeged népe*, vol. 3, 1882, pp. 111-112.]

—Készűlj mán, készűlj mán, Anna, te szép leány!
Nekünk adott apád az anyád méhibe!
—Készülök, készülök édös lánykérőim!
Egy kicsit várjatok, mosdóvizem nincs kész!
Kiszalad, kiszalad kakasülő alá:
—Kakasim, kakasim, fekete kakasim!
—Édös kakaskáim kukurékujjatok,
Mer elvisznek engöm Isten tudja, huva!
A fehér feleli: —Szóljon a fekete!
Fekete feleli: —Van még üdő rája!
—Készűlj mán, készűlj mán, Anna, te szép leány!
Nekünk adott apád az anyád méhibe!
—Készülök, készülök édös lánykérőim!
Hagy vögyem magamra a piros szoknyámat!
—Szoknyáim, szoknyáim, szép piros szoknyáim!
Szögrűl lehulljatok, gyászba boruljatok!
Kiszalad, kiszalad kakasülő alá:
—Kakasim, kakasim, fekete kakasim!
—Édös kakaskáim kukurékujjatok,
mer elvisznek engöm Isten tudja, huva!
A fehér feleli: —Szóljon a fekete!
Fekete feleli: —Van még üdő rája!
—Siess mán, siess mán, mingyá üt az óra!
Nekünk adott apád az anyád méhibe!
—Várjatok, várjatok, édös lánykérőim!
Hagy búcsúzzak el még a virágaimtúl!
—Virágim, virágim, szép piros virágim!
Kóróvá váljatok, gyászba boruljatok!
Kiszalad, kiszalad kakasülő alá:
—Kakasim, kakasim, fekete kakasim!
—Édös kakaskáim kukurékujjatok,
mer elvisznek engöm Isten tudja, huva!
—Nem kukurékulunk, mer nem adtál önni!
A többinek adtál minket elzavartál!

A fehér kakasok árva gyerökök vótak.

Casa de Bucovina [mayo de 2007]

22. *Az elrabolt lány*
LA HIJA RAPTADA:
[*La muchacha ahogada en el Danubio*]

22.1. *LA HERMOSA Y ROJA ÖRZSÉBET*

Fluyen y fluyen las hermosas aguas del Danubio.
En ellas se estaba lavando la hermosa y roja Örzsébet.
Estaba lavando sus blancos brazos,
sus blancas piernas, sus hermosas mejillas.
[De repente] el sultán turco la raptó,
y de camino hacia Turquía
el sultán le preguntó:
—¡Hermosa y roja Örzsébet! ¿Me amas?
—¡Si no te amase, no me habrías capturado!
De camino hacia Turquía
el sultán le volvió a preguntar:
—¡Hermosa y roja Örzsébet! ¿Me amas?
—¡Si no te amase, no me habrías capturado!
El sultán celebró un gran banquete:
—¡Bebamos vino soñoliento, hermosa y roja Örzsébet!
¡Pero, si me amas, no puedes beber!
¡Si bebieses, dormirías hasta la eternidad!
Todos bebieron, excepto ella,
todos se durmieron, excepto ella.
Volvió, regresó a casa,
[volvió] a casa de su dulce madre:
—¡Abre, madre, abre la enrejada puerta!
¡Abre madre, abre la lacrada puerta!
¡Están a punto de atraparme aquellos diablos!

En cuanto dejó entrar a su hija, llegaron los turcos.

—¡Vete, diablo! ¡No me tientes!
[Desde que] mi hija se fue, lo único que hago es pescar en el Danubio.
Hace nueve semanas que la estoy buscando.
Doce buzos la están buscando en el [fondo del] Danubio.

Escondió a la hija, y no la encontraron los turcos. [De modo que] decidieron marcharse.

22.1. Piros szép Örzsébet: Az elrabolt lány

[Versión de Padé (Torontál), publicada en Lajos Kálmány, *Szeged népe*, vol. 2, 1882, p. 64.]

Folydogál, folydogál a szép Duna vize.
Rajta mosakodik Piros szép Örzsébet.
Rajta mossa, rajta. két szép fehér karját,
két szép fehér lábát, piros szép orcáját.
5 Mindjárt ott mögfogta a fő török basa.
Mönnek ők, mönnek ők Törökország felé.
Eccör csak azt kérdi a fő török basa:
—Piros szép Örzsébet, szeretsz-e engömet?
—Ha nem szeretnélek, mög se fogtál vóna!
10 Mönnek ők, mönnek ők Törökország felé.
Mögén csak azt kérdi a fő török basa:
—Piros szép Örzsébet, szeretsz-e engömet?
—Ha nem szeretnélek, mög se fogtál vóna!
A fő törököknél esik nagy vendégség.
15 —Álom-bort is iszunk, piros szép Örzsébet.
De te mög ne igyad, ha szeretsz engömet,
mer, ha te mögiszod, örökre elalszol!
A többi mögitta, de ő mög nem itta.
A többi elaludt, de ő el nem aludt.
20 Mögfordult, mögfordult a hazája felé,
a hazája felé, édösanyja felé:
—Nyisd ki anyám, nyisd ki a rostélyos kapudat!
Nyisd ki anyám, nyisd ki a gyantáros ajtódat!
Mer mindjár itt lepnek azok a sátánok!

Mikor mán az anyja beerösztötte a leányát, akkorára odaértek a törökök.

25 —Mönj el, sátán, mönj el, ne késérgess engöm!
Nincs énneköm lányom, Dunába halászom.
Kilenc hete elmult mióta keresöm,
tizenkét forgácsom Dunába keresi.

Elbújtatta a lányát, oszt nem tanálták mög a törökök, oszt elmöntek.

23. *Komáromi szép lány*
LA HERMOSA MUCHACHA DE KOMÁROM

23.1. *LA HERMOSA MUCHACHA DE KOMÁROM*

Las aguas del Tisza y las del Danubio fluyen río abajo,
por ellas viaja [una hermosa galera], por ellas viaja una hermosa galera,
en ella hay [un horrible pachá turco], en ella hay un horrible pachá turco.
La hermosa muchacha de Komárom está paseando por la orilla del Danubio
con dos jarras en las manos, así pasea [por la orilla del Danubio].
—¡Dame agua! ¡Dame [agua], hermosa muchacha de Komárom!
—¿Cómo te la voy a dar? ¿Cómo te la voy a dar, ridículo pachá turco?
¡Tú estás en medio del Danubio! ¡Y yo, en la orilla!
Cuando extendió las jarras [para darle agua],
la cogió por sus blancos brazos [y] la subió a bordo de la galera.
—¡Abrázame, hermosa muchacha de Komárom!
—¡Que te abrace el Diablo!
—¡Bésame, hermosa muchacha de Komárom!
—¡Que te bese un león salvaje!
—¡Acuéstate conmigo, hermosa muchacha de Komárom!
—¡Acuéstate con las armas de los húngaros!

La abofeteó con los guantes de acero hasta que le empezó a brotar roja sangre por la nariz y por la boca.

—¡Que el fondo del Danubio sea el fondo de mi féretro!
¡Que las orillas del Danubio sean las paredes de mi féretro!
¡Que las aguas del Danubio sean mi sudario!
¡Que los peces del Danubio sean los clavos de mi féretro!
¡Que los pececitos del Danubio sean mis lamentos!
¡Que las aves del cielo sean mis canciones!
¡Pescadores, pescadores, pescadores del Danubio!
¡Pescadme el jueves a mediodía!
¡Pescadme y enterradme!
¡Sacad mi hermosa ropa de las estacas!
¡Quitadme las estacas!
¡Así mi madre sabrá que habéis lamentado mi muerte!
[Entonces] saltó, saltó al Danubio.
Los pescadores la recogieron el jueves a mediodía,
sacaron sus hermosos vestidos de las estacas,
los sacaron de las estacas y, a ella, la subieron a bordo.

Así la madre se enteró de que su hija había fallecido.

23.1. Komáromi szép lány: Az elrabolt lány

[Versión de Magyarszentmihály (Torontál), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 153-154.]

Lefelé folyik a Tisza, Duna vize.
Azon mén, azon mén egy szép arany gálya.
Abba van, abba van egy csúf török vajda.
Arra mén, arra mén komáromi szép lány.
Két korsót karjára, úgy mén a Dunára.
—Adjál vizet, adjál, komáromi szép lány!
—Hogy adjak, hogy adjak, te csúf török vajda?
Te Duna közepin, én a Duna szélin!
Nyújtja a korsaját: —Fogja fehér karját,
rántja az gályára, gálya tetejire.
—Ölelj mög hát engöm, komáromi szép lány!
—Öleljön mög tégöd pokolbéli sátán!
—Csókolj mög hát engöm, komáromi szép lány!
—Csókoljon mög tégöd vadbéli oroszlán!
—Feküdj le hát mellém, komáromi szép lány!
—Feküdjön le melléd magyarok fegyvere!

Pofon vágta vaskesztyűvel. Folyt a piros vére orrán-száján.

—Dunának feneke: koporsóm feneke.
Dunának két széle: koporsóm két széle.
Dunának habjai: az én szömfödelem.
Dunának halai: koporsó szögei.
Dunai halacskák: az én siratóim.
Az égi madarkák: az én éneklőim.
Halászok, halászok, dunai halászok,
csütörtökön délre engöm kifogjatok,
engöm kifogjatok, el is temessetök!
Ruháim, ruháim, legszöbbik ruháim,
szögrűl lehulljatok, összeborúljatok,
úgy tudja mög anyám, hogy engöm sirattok!
Beugrott, beugrott Duna közepibe,
halászok kifogták csütörtökön délre.
Legszebbik ruhái szögrűl lehullottak,
szögrűl lehullottak, össze is borúltak.

Arrúl tudta mög az anyja, hogy möghalt a lánya.

24. *Fúdd el, jó szél, fúdd el*
¡SOPLA, SUAVE VIENTO! ¡SOPLA!:
[*La muchacha raptada por los soldados*]

24.1. *¡SOPLA, SUAVE VIENTO! ¡SOPLA!*

—¡Sopla, suave viento! ¡Sopla! ¡[Arrastra] mi pena y mi aflicción!
¡Sopla, suave viento! ¡Sopla! ¡[Arrastra] mi pena y mi aflicción!
¡Madre, dulce madre, escóndeme!
Vienen los turcos y van a raptarme,
han enarbolado la bandera en el dintel de mi puerta.
¡Que los tambores redoblen por la tristeza de mi corazón!
—¡Hija mía, dulce hija! ¿Dónde te escondo?
¿Dónde te escondo, para salvarte?
Ve a la despensa [y] escóndete en el baúl.
En aquel instante entraron [los turcos],
irrumpieron allí setenta y siete soldados,
setenta y siete soldados, toda la compañía:
—¡Dulce anciana! ¿Dónde está tu hija?
—No lo sé, no sé a dónde ha ido.
—¡Dulce anciana! ¡Entréga[nos] a tu hija!
¡Entréga[nos] a tu hija o te llevaremos a ti!
Te llevaremos y te cortaremos la cabeza.
Después nos llevaremos [a tu hija].
—Ve a la despensa, está [escondida] en un baúl.
Ve a la habitación, está [escondida] en un baúl.
Entonces sacaron de allí a la triste muchacha,
que había empezado a llorar. Y, entre los sollozos, exclamó:
—¡Vestidos míos, vestidos míos, mis bordados vestidos!
¡Cuando me corten la cabeza, os caeréis al suelo!
¡Os caeréis al suelo! ¡Me echaréis de menos!
¡Os caeréis al suelo! ¡Me echaréis de menos!
¡Madre, dulce madre, vete en paz!
Extiende tu mano derecha para besarla otra vez.
La besaré otra vez, y será la última,
y será la última antes de despedirnos.
En aquel instante [su dulce madre] se desvaneció,
se desvaneció su dulce madre.
Entre llantos [y] sollozos, exclamó:
—¡Dios mío, Dios mío! ¡Dios amado!
¿Por qué me trajiste a este mundo? ¿Por qué me hiciste madre?
¿Por qué no fui un árbol en el bosque?
De nuevo [la muchacha] le suplicó a su madre:
—Madre, dulce madre, quiero pedirte un favor:
¡Cuando me corten la cabeza colócala en un plato de cobre!
¡Pon mi cabeza huérfana en un plato de cobre!

Envíala a Kolozsvár[22]. Colócala en la puerta del castillo
para que [todo el mundo] vea cómo terminó la [muchacha] raptada.
En fin, dulce madre, vete en paz,
ha llegado la hora de nuestra despedida.
Y entonces partió la pobre y triste muchacha.
Su pobre y dulce madre se quedó llorando.
—Ladera abajo, fluye un arroyo,
búscame [allí] y llora por mí, llora por mí, mi dulce amado.
¡Dulce amado! ¡Puedes buscarme en vano! Estoy escondida
en la hoja de un roble, allí estoy enterrada.

24.1. Fúdd el, jó szél, fúdd el: Az elrabolt lány

[Versión de Rácsila (Moldavia), registrada por Zoltán Kallós en 1955, y publicada en Zoltán Kallós, *Balladák könyve*, pp. 194-195.]

Fúdd el, jó szél, fúdd el búmat s bánatimat!
Fúdd el, jó szél, fúdd el búmat s bánatimat!
—Anyám, édesanyám rejtsen el ingemet!
Jönnek az törökök, s rabolnak el ingem.
Felüték a zászlót kapum félfájára.
Megverék az dobot szüem bánatára.
—Fiam, édes lányom, hová rejtselek el!
Hová rejtselek el, ne veszejszelek el!
Menj bé kamarába, bújj el egy ládába!
Akkor, abba helybe mind bérohanának.
Csak oda zúdula hetvenhét katona,
hetvenhét katona, egész kompánia.
—Öreg édesanyám, hol van az leányod?
—Nem tudom, nem tudom, hogy hová mene el.
—Öreg édesanyám, add elé lányodat.
Add elé lányodat, mert viszünk el téged!
Viszünk el tégedet, s levegyük fejedet.
S azután neki es le fogjuk mi venni.
—Menj bé kamarába, s ott van egy ládába.
Menj bé kamarába. S ott van egy ládába.
Kivevék már onnét szegény bús leányát.
Siratozni kezde, nagy jajszókval mondja:
—Ruháim, ruháim, szép rostos ruháim,
mikor fejem veszik, fődre lehulljatok!
Fődre lehulljatok, s ingem sirajsatok!

[22] *Kolozsvár*: *Klausenburg*, en sajón, y en rum. *Cluj Napoca*, ciudad transilvana que aparece en las baladas de estos tres pueblos como el ansiado prototipo de la elegancia que contrasta con el entorno rural que rodea toda la región de Kolozs.

Fődre lehulljatok, s ingem sirajsatok!
Anyám, édesanyám, maradjon békével!
Nyújtsa a jobb kezit, csókoljam meg eccer,
csókoljam meg eccer, e lesz utolsóra,
e lesz utolsóra, s a mi búcsuzásunk.
Akkor abba helybe fődig le is esett,
fődig le is esett, az ő édesanyja.
Siratozva mondta, jaj-szavakkal mondja:
—Istenem, Istenem, szerelmes Istenem,
mért teremtettél vót anyának e fődre,
mért nem teremtettél fának az erdőbe!
Még eccer megkéri s az ő édesanyját:
—Anyám, édesanyám, kendet arra kérem.
Mikor fejem veszik, tegye réztángyérba,
tegye réztángyérba, én árva fejemet!
Kűdje Kolozsvárra, tegyék várkapura:
Hogy lássák meg ott es, milyen az elrablott.
Nahát, édesanyám, maradjon békével!
E lesz utolsóra s a mi búcsuzásunk.
El es indíták már szegény bús leányát.
Sírva ott marada szegény édesanyja.
Fejülről lefelé folydogál egy patak.
Sírva keres ingem sírva, én édesem.
Kereshetsz édesem, mert el vagyok rejtve.
Cserefa lapiba el vagyok temetve.

25. *Az elrabolt és visszatért leány*
LA HIJA RAPTADA QUE VOLVIÓ A CASA

25.1. *¿POR QUÉ ME ENVÍA [A UN LEJANO PAÍS]?*

—¡Madre, dulce madre, ¿por qué me envía [a un lejano país]?
¡Madre, dulce madre! ¿Por qué me envía [a un lejano país]?
¿Por qué me envía a un lejano país extranjero?
¿Por qué me envía a un lejano país extranjero?
Tuve que emprender un largo camino.
Tuve que emprender un largo camino.
Cuando volví la mirada, [vi que] se estaban acercando los turcos.
¡Llegaron y me raptaron!
¡Ay! ¡Llegaron los turcos!
¡Ay! ¡Llegaron los turcos!
¡Dios mío, Dios mío! ¡Me entregaste!
¡Dios mío, Dios mío! ¡Me entregaste!
¡Ay! ¡Si mi amado hubiese estado allí!
Si mi amado hubiese estado allí,
no me habrían raptado; no habrían podido.
No me habrían raptado; no habrían podido.
¡Dios mío, Dios mío! ¡Qué lejos está mi casa!
¡Qué lejos está mi casa! ¡Espero que mi madre aún me esté esperando!
[Los turcos] me encerraron en un calabozo.
[Los turcos] me encerraron en un calabozo.
¡Ay! ¡Vendrá una paloma torcaz en primavera!
¡Ay! ¡Vendrá una paloma torcaz en primavera
que llorará por su pareja en medio del verde bosque!
¡Llorará por su pareja en medio del verde bosque!
Revoloteará sobre una rama, construirá su nido.
Revoloteará sobre una rama, construirá su nido.
¡Ay! ¡Mi pareja está presa, no la encuentro!
¡Ay! ¡Mi pareja está presa, no la encuentro!
¡Dios mío, Dios mío, si yo pudiese escribirle una carta!
¡Si yo pudiese escribir una carta
y enviársela a mi palomo!
¡Si se la pudiese enviar a mi palomo!
Así él sabría que me han raptado.
Así él sabría que me han raptado.
¡Pero me tiemblan las manos! ¡Ay, no puedo escribir!
¡Pero me tiemblan las manos! ¡Ay, no puedo escribir!
No puedo ni ver ni escribir. Tengo [los ojos llenos de] lágrimas.
No puedo ni ver ni escribir. Tengo [los ojos llenos de] lágrimas.
¡Dios mío, Dios mío! ¡Le voy a escribir!
¡Dios mío, Dios mío! ¡Le voy a escribir!
¿Cuándo brillará por mí la hermosa estrella?
¿Cuándo brillará por mí la hermosa estrella?

¡Dios mío, Dios mío, envíame un vendaval!
¡Dios mío, Dios mío, envíame un vendaval
45 que se lleve el techo de este calabozo.
[Envíame un vendaval] que se lleve el techo de este calabozo.
Dios mío, Dios mío, envíame un torrente.
Dios mío, Dios mío, envíame un torrente
que me lleve hasta la puerta de mi madre.
50 [Envíame un torrente] que me lleve hasta la puerta de mi madre.
Para que se entere de que me han raptado.
Para que se entere de que me han raptado.
Hace poco tiempo los turcos decidieron que iban a soltarme.
Hace poco tiempo los turcos decidieron que iban a soltarme.
55 Para colmo [de mi desgracia], tendré que vagar sin rumbo.
Para colmo [de mi desgracia], tendré que vagar sin rumbo.
¡Dios mío, Dios mío! ¡Ayúdame!
¡Dios mío, Dios mío! ¡Ayúdame!
¡Dios mío, Dios mío! ¡Ayúdame a volver a casa!
60 ¡Dios mío, Dios mío! ¡Ayúdame a volver a casa!
Emprenderé el largo camino [de vuelta].
Emprenderé el largo camino [de vuelta].
Llamaré a la puerta de mi madre.
Llamaré a la puerta de mi madre [y le diré]:
65 —¡Madre, dulce madre! ¡Déjeme entrar!
¡Madre, dulce madre! ¡Déjeme entrar!
Su hija ha regresado a casa.
Su hija ha regresado a casa.
¡Madre, dulce madre! ¡Jamás pude imaginar [que volvería a verla]!
70 ¡Madre, dulce madre! ¡Jamás pude imaginar [que volvería a verla]!
¡Jamás pude imaginar que volvería a verla!
¡Jamás pude imaginar que volvería a verla!
¡Madre, dulce madre! ¿Dónde está mi hijito?
¡Madre, dulce madre! ¿Dónde está mi hijito?
75 Allí estará mi hijo y habrá crecido mucho.
Allí estará mi hijo y habrá crecido mucho.
¡Hijo mío, dulce hijo! ¿Dónde estás?
¡Hijo mío, dulce hijo! ¿Dónde estás?
La dulce abuela lo llamó.
80 La dulce abuela lo llamó:
—¡Ven, dulce nieto! ¡Tu madre ha regresado a casa!
¡Ven, dulce nieto! ¡Tu madre ha regresado a casa!
¡A la que raptaron los turcos!
¡A la que que raptaron los turcos!
85 ¡Ay! ¡Su hijito la reconoció!
¡Ay! ¡Su hijito la reconoció!
[La madre] le sostuvo el cuello y le besó la cara.
[La madre] le sostuvo el cuello y le besó la cara.
—¡Hijito mío, dulce hijito mío!
90 ¡Hijito mío, dulce hijito mío!
—¿Cómo es posible que hayas podido regresar?
¿Cómo es posible que hayas podido regresar?
—Los turcos decidieron que volviese.

Los turcos decidieron que volviese.

Los turcos la dejaron en libertad porque había estado allí demasiado tiempo. En cuanto la liberaron, corrió en dirección a su casa.

25.1. Mér küldött el ingem: Az elrabolt és visszatért lány

[Versión de Lészped (Moldavia), registrada por Zoltán Kallós en 1959, y publicada por él mismo en *Balladák könyve*, pp. 207-210.]

—Anyám, édesanyám, mér küldött el ingem.
Anyám, édesanyám, mér küldött el ingem,
idegen országra, s a nagy hosszú útra?
Idegen országra, s a nagy hosszú útra?
Mentem, mendegéltem s az nagy hosszú úton.
Mentem, mendegéltem s az nagy hosszú úton.
Visszatekintettem, jönnek az törökök.
Jönnek az törökök, rabolnak el ingem!
Jaj, már az törökök oda es érének!
Jaj, már az törökök oda es érének!
Istenem, Istenem, elrablottak ingem!
Istenem, Istenem, elrablottak ingem!
Itt lett lenne nekem az én jó édesem.
Itt lett lenne nekem az én jó édesem,
el nem vittek lenne, ő nem hatta lenne.
El nem vittek lenne, ő nem hatta lenne.
Istenem, Istenem, de messze az hazám!
De messze az hazám, várhat édesanyám!
Már elzártak engem örökös tömlöcbe.
Már elzártak engem örökös tömlöcbe.
Jaj, már az tavasszal még a vadgalamb es,
jaj, már az tavasszal még a vadgalamb es
ződ erdő közepin csak párját sirajsa.
Ződ erdő közepin csak párját sirajsa.
Ágról ágra repül, fészket rak magának.
Ágról ágra repül, fészket rak magának.
Jaj, én a temlecbe párom nem találom.
Jaj, én a temlecbe párom nem találom!
Istenem, Istenem, ha levelet írnék,
Istenem, Istenem, ha levelet írnék,
az én galambomnak hírt hogy es küldhetnék.
Az én galambomnak hírt hogy es küldhetnék,
hogy tudja meg ő es, el vagyok rabolva.

Hogy tudja meg ő es, el vagyok rabolva.
35 Rizget a két kezem, jaj, én nem írhatok!
Rizget a két kezem, jaj, én nem írhatok!
Hullnak a könnyeim, még írni se látok.
Hullnak a könnyeim, még írni se látok.
Istenem, Istenem, akkor fogok írni.
40 Istenem, Istenem, akkor fogok írni,
mikor az szép csillag reám fog ragyogni,
mikor az szép csillag reám fog ragyogni.
Istenem, Istenem, adjál egy nagy szelet,
Istenem, Istenem, adjál egy nagy szelet,
45 hogy borítsa össze temlecnek tetejit,
hogy borítsa össze temlecnek tetejit!
Istenem, Istenem, indítsd meg a vizet.
Istenem, Istenem, indítsd meg a vizet,
hogy vigyen el ingem anyám ajtójára.
50 Hogy vigyen el ingem anyám ajtójára,
hogy tudja meg ő es, el vagyok rabolva.
Hogy tudja meg ő es, el vagyok rabolva.
De nem sok időre törökök megbíztak,
de nem sok időre törökök megbíztak,
55 ingemet kicsaptak, még künn es járkáljak.
Ingemet kicsaptak, még künn es járkáljak.
Istenem, Istenem, segíts meg ingemet.
Istenem, Istenem, segíts meg ingemet.
Segíts meg ingemet, hogy hazamehejsek.
60 Segíts meg ingemet, hogy hazamehejsek.
El es indulék én az nagy hosszú útra.
El es indulék én az nagy hosszú útra.
Haza fogtam érni anyám ajtójába.
Haza fogtam érni anyám ajtójába.
65 Anyám, édesanyám, erejszen bé ingem.
Anyám, édesanyám, erejszen bé ingem!
Haza fogott jönni elrablott leánya.
Haza fogott jönni elrablott leánya.
Anyám, édesanyám, nem tudtam gondolni.
70 Anyám, édesanyám, nem tudtam gondolni,
hogy én még vaj egyszer kendet fogom látni!
Hogy én még vaj egyszer kendet fogom látni!
Anyám, édesanyám, hol van az én babám?
Anyám, édesanyám, hol van az én babám?
75 Babám ott lett vóna, ki es váltott vóna.
Babám ott lett vóna, ki es váltott vóna.

—Fiam, édes lányom, honn van a te babád.
Fiam, édes lányom, honn van a te babád.
Már az édesanyja oda fogta hívni.
80 Már az édesanyja oda fogta hívni.
—Gyere, édes fiam, hazajött leányom!
Gyere, édes fiam, hazajött leányom!
Akit az törökök el fogtak rablani.
Akit az törökök el fogtak rablani.
85 Jaj, már az babája oda fogott érni.
Jaj, már az babája oda fogott érni.
Eleli a nyakát, csókolja arcáját.
Eleli a nyakát, csókolja arcáját.
—Babám, édes babám, el vótál rabolva.
90 Babám, édes babám, el vótál rabolva.
Hogy es tudtál magod erre visszajenni?
Hogy es tudtál magod erre visszajenni?
Megbíztak törökök, haza fogtam jenni.
Megbíztak törökök, haza fogtam jenni.

A törökök immár megbíztak benne, hogy sok ideje ott vót. megbíztak, hogy ott elé járjon. Igen, de őt mikor kicsapták, addig futott elé felé, míg hazaért.

26. *A gazdag asszony anyja*
LA MADRE DE LA SEÑORA RICA

26.1. *LA MUJER DEL GRAN ALBERT BIHAL*

Una señora tenía tres hermosas hijas.
A las tres las casó en tres países diferentes:
a la menor, en Turquía.
La madre supo que su hija era muy rica y que no ayudaba a los pobres.
—Esposo mío, mi dulce esposo,
te ruego que me permitas ir a Turquía
para ver a mi hija menor,
para ver a mi hija menor.
¡Deprisa, cochero, deprisa! ¡Ata los caballos!
¡Llévame a Turquía
a ver a mi hija menor!
¡[Llévame] a ver a mi hija menor!
Partieron hacia Turquía
a ver a su hija menor.
En la entrada de la ciudad, la señora descendió [de la carroza]:
—Tú no, cochero, vuelve a casa.
Regresa dentro de tres meses para llevarme de vuelta.
Regresa dentro de tres meses para llevarme de vuelta.
La señora se vistió de mendiga
[y] llegó hasta la puerta de la casa donde vivía su hija.
Empezó a cantar con tristeza:
—¡Un panecillo! ¡Un vasito de agua, [por caridad]!
El criado acudió a decirle a su señora:
—¡Señora, mi señora, mi magnífica señora!
Mi vida está en sus manos.
Hay una pobre mendiga que está cantando:
"¡un panecillo!, ¡un vasito de agua, [por caridad]!,
"¡un panecillo!, ¡un vasito de agua, [por caridad]!".
—¡Vete! ¡Y ten cuidado conmigo, que tengo mucho trabajo!
¡Vete! ¡Y ten cuidado conmigo, que tengo mucho trabajo!
La pobre mendiga seguía cantando.
El criado acudió a decirle a su señora:
—¡Señora, mi señora, mi magnífica señora!
Mi vida está en sus manos.
Hay una pobre mendiga que está cantando:
"¡un panecillo!, ¡un vasito de agua, [por caridad]!,
"¡un panecillo!, ¡un vasito de agua, [por caridad]!".
—Ve allí y llévatela al oscuro calabozo!
La pobre mendiga seguía cantando [en el calabozo]:
"Madre, llévate a tu hija.
Que te brote la sangre a chorros,
que tu dulce leche sea absorbida.

Te mereces que te encierren en el calabozo,
te mereces que te encierren en el calabozo".
El criado acudió a decirle a su señora:
—¡Señora, mi señora, mi magnífica señora!
Mi vida está en sus manos.
Hay una pobre mendiga que está cantando:
"Madre, llévate a tu hija.
Que te brote la sangre a chorros,
que tu dulce leche sea absorbida.
Te mereces que te encierren en el calabozo".
—¡Vete! ¡Y ten cuidado conmigo, que tengo mucho trabajo!
¡No es mi madre! ¡[Si lo fuera], habría entrado en mi casa!
El criado acudió a decirle a su señora:
—¡Señora, mi señora, mi magnífica señora!
¡Señora, mi señora, mi magnífica señora!
Mi vida está en sus manos.
La pobre mendiga sigue cantando.
La pobre mendiga sigue cantando.
—Llévame [allí], criado, muéstrame el camino.
Quiero saber cómo es esa mendiga.
Abrió la puerta [y] vio a su madre.
Se abrazó a su cuello y le dijo:
—¡Madre, dulce madre! ¿Por qué no me lo dijiste?
¡No te habría hecho pasar todo esto!
Ven, dulce madre, entra en mi habitación.
¡Te daré un vaso de mi mejor vino!
—Que el viento infernal te empuje hasta tu habitación.
Que el viento infernal se lleve el vaso de tu mejor vino.
¡No vine por lo que me estás ofreciendo,
sino porque me había enterado de qué clase de dama estás hecha!

26.1. Nagy Bihal Albertné: Az anyját föl nem ismerő leány

[Versión de Ditró (Csík), publicada en Béla Bartók y Zoltán Kodály, *Erdélyi magyarság: népdalok*, (*La Transilvania húngara: canciones populares*), Budapest: Editio Musica, 1923, p. 28.]

Egy asszonynak vala három szép leánya.
Hármat adta férjhez —Három uruszágba.
A legkisebbiket bé Törökországba.
Hallotta: nagy gazda, a szegényt nem szánja.
—Uram, édes uram, arra kérlek téged:
Eressz e1 ingemet bé Törökországba,
legkisebb lányomnak látogatására!
Legkisebb lányomnak látogatására!
—Eridj, kocsis, eridj, fogd be az lovakot.
Vitesd el asszonyod bé Törökországba,
legkisebb lányának látogatására!

Legkisebb lányának látogatására!
El is indulának bé Törökországba,
legkisebb lányának látogatására.
A város szélibe leszálla az asszony:
—No te kocsis, menj el, menj el az hazádba.
Három hónap múlva jere el utánam.
Három hónap múlva jere el utánam!
Öltözött az asszony koldusi ruhába,
elment leányának az ő kapujába.
Elkezdette fújni búba s bánatjába,
hogy egy kis kenyeret, egy kis pohár vizet!
Meghallá a szolga, bément asszonyához:
—Asszonyom, asszonyom, nagyságos asszonyom.
Életem, halálom kezébe ajánlom.
Szegény koldusasszony mind azt fújdogálja,
hogy egy kis kenyeret, egy kis pohár vizet!
Hogy egy kis kenyeret, egy kis pohár vizet!
—Indulj, s takarodjál, mert sok dolgom vagyon!
Indulj, s takarodjál, mert sok dolgom vagyon!
Szegény koldusasszony csak azt fújdogálja,
meghallá a szolga, bement asszonyához:
—Asszonyom, asszonyom, nagyságos asszonyom!
Életem, halálom kezébe ajánlom.
Szegény koldusasszony mind azt fújdogálja,
hogy: egy kis kenyeret, egy kis pohár vizet!
Hogy: egy kis kenyeret, egy kis pohár vizet!
Menjetek, s tegyétek a setét tömlöcbe!
Szegény koldusasszony ott azt fújdogálja:
—Tartsd fel anya, tartsd fel, tartsd fel leányodat,
s ontasd ki magadból a piros véredet.
Szípasd ki magadból az édes tejedet,
méges azt érdemled, hogy tömlöcbe tegyen,
méges azt érdemled, hogy tömlöcbe tegyen!
Meghallá a szolga, bément asszonyához:
—Asszonyom, asszonyom, nagyságos asszonyom,
életem, halálom kezébe ajánlom.
Szegény koldusasszony mind azt fújdogálja,
tartsd fel anya, tartsd fel, tartsd fel leányodat,
s ontasd ki magadból a piros véredet.
Szípasd ki magadból az édes tejedet,
méges azt érdemled, hogy tömlöcbe tegyen.
—Indulj, s takarodjál, mert sok dolgom vagyon!
Az nem én édesanyám, az nem jő el hozzám!

55 Meghallá a szolga, bement asszonyához:
—Asszonyom, asszonyom, nagyságos asszonyom!
—Asszonyom, asszonyom, nagyságos asszonyom,
életem, halálom kezébe ajánlom.
Szegény koldusasszony mind azt fújdogálja.
60 Szegény koldusasszony mind azt fújdogálja:
—Eridj szolgám elől, hadd menjek utánad,
Azt a koldusasszonyt hadd lám, milyenforma?
Kinyitá az ajtót, meglátá az anyját.
Nyakába borula, úgy megsiratozta:
65 —Anyám, édesanyám, mért nem mondta maga,
hogy magával eztet nem tetettem volna!
Jőn be, édesanyám, a belső szobámba,
első pohár borom most magának adom!
—Vesse fel pokolszél a belső szobádat,
70 dűtse fel pokolszél első pohár borod.
Mert nem azért jöttem, hogy ingem megkinálj,
hanem hogy meghallám, hogy milyen asszony vagy!

26.2. Bodrogi Ferencné: Az anyját föl nem ismerő leány

[Versión de Udvarhely publicada por János Kriza en *Vadrózsák: székely népköltési gyűjtemény* (*Rosas salvajes: colección de lírica popular* székely), Kolozsvár: Akadémiai Kiadó, 1863, pp. 9-10.]

Síratozza magát a szegény rab asszony:
—Ma hét esztendeje, teljes harmad napja,
hogy estem rabságra, szörnyű nagy fogságra.
Hol húsomat értem, húsomat megöttem.
5 Hol ezt nem tehettem, kégyók, békák öttek.
Hol vérömöt értem, vérömöt megittam.
Karomból, lábamból véröm sokszor szíttam.
Aki neköm adná kinyerének héját,
biz az is meglátná mennyeknek országát.
10 Aki neköm adná poharának vizét,
az is megkóstolná a mennyország ízét.
Az ajtón hallgatja asszonyság farajja:
—Asszonyom, asszonyom, nagy tisztös asszonyom!
Valamit mondanék, ha meg nem csapatna.
15 Síratozza magát a szegény rab asszony:
ma hét esztendeje, teljes harmad napja,
hogy estem rabságra, szörnyű nagy fogságra,
hol húsomat értem, húsomat megöttem,
hol ezt nem tehettem, kégyók, békák öttek,

20 hol vérömöt értem, vérömöt megittam.
Karomból, lábamból véröm sokszor szíttam.
Aki neköm adná kinyerének héját,
biz az is meglátná mennyeknek országát.
Aki neköm adná poharának vizét,
25 az is megkóstolná a mennyország ízét.
—Mintsem neki adnám kinyeremnek héját,
inkább odavetném küsebb komondornak,
mintsem odaadnám poharamnak vizét.
Inkább megitatnám palotám fődivel.
30 —Fogjátok, vigyétök a fővevő helyre.
—Várj kicsit, várj kicsit, te nagyságos asszony,
mert a halottnak is hármat harangoznak.
Hát, árva fejemnek egyet sem kondítnak?
Ki leánya vótál te nagyságos asszony?
35 —Én vótam még eddig Bodrogi Ferencé!
—Bizony ha te vótál Bodrogi Ferencé,
bizony én is vótam Bodrogi Ferencné,
Bodrogi Ferencné, a te édösanyád!
—Jer bé mostan, mondom, jer bé, édösanyám,
40 tejbe megförösztlek, vajjal megkenetlek!
—Ne förössz ingömöt, ne keness ingömöt,
mert eleget kentél sötét tömlöcömben,
Istenem, leányom, neköd fizessen meg.

26.3. Bihari Péterné: Az anyját föl nem ismerő leány

[Versión de Oltszem (Háromszék) publicada en Ernő Albert y József Faragó, *Háromszéki népballadák* (*Baladas populares de Háromszék*), Bucarest: Kriterion Könyvkiadó, 1973, p. 72.]

—Asszonyom, asszonyom, nagyságos asszonyom,
szegény koldus asszony sír ott a kapuban.
Kér egy pohár vizet, egy falat kenyeret.
—Asztali inasom, azt a pohár vizet.
5 Öntsd szoba földjére, öntsd szoba földjére.
A falat kenyeret vesd a komondornak!
—Asszonyom, asszonyom, nagyságos asszonyom,
tovább sír a szegény koldusasszony ott kinn.
—Asztali inasom, fogd meg azt az asszonyt.
10 Vesd be a pincébe, pince fenekébe,
hol a kígyók, békák mind összemardossák!
—Asszonyom, asszonyom, nagyságos asszonyom,
keservesen sír a koldusasszony ott kinn:

[hogy] ezt érdemlettem meg legkisebb lányomtól,
15 oda tegyen engem kígyók, békák közé,
hol a kígyók, békák mind összemardosnak?
Asszonyom, asszonyom, nagyságos asszonyom,
keservesen sír a szegény koldusasszony.
—Asztali inasom, hozd fel azt az asszonyt.
20 Kérdezzük meg tőlle: vajon hová való?
Hová való vagy te, szegény koldusasszony?
—Bihari országi, bihari országi,
Bihari Péternek hites felesége.
Hát te hová való vagy, nagyságos asszony?
25 —Bihari országi, Bihari Péternek
Bihari Péternek legkisebb leánya.
—Ezt érdemlettem meg legkisebb lányomtól.
Oda tegyen engem kígyók, békák közé,
hol a kígyók, békák mind összemardosnak?
30 —Ne sírj édesanyám, üveges hintómat
négy pej paripámat mind neked ajánlom.
—Üveges hintódat fogja meg a rozsda.
Négy pej paripádot ölje meg a kehe!

27. *Elfogának két szép rabot*
LOS DOS HERMOSOS CAUTIVOS

27.1. *LOS DOS HERMOSOS CAUTIVOS*

Han capturado a dos bellos jóvenes: uno, el hermoso János Bíró,
la otra cautiva es la hermosa Kata Bíró, la otra es la hermosa Kata Bíró.
—Dulce hermana, mira hacia atrás [y dime]: ¿Se están acercando los turcos?
¿Se están acercando los turcos?, ¿los turcos o los tártaros?
¿Se están acercando los turcos?, ¿los turcos o los tártaros?
[Si nos encuentran,] me cortarán en pedazos aquí mismo, y a ti te secuestrarán.
Hermana, escóndete en el arroyo [y] comienza a rezar,
reza para que mis dos brazos salgan victoriosos.
[Reza] para que mis dos brazos venzan [y] para que mi escudo resista,
para que mis dos brazos venzan [y] para que mi escudo resista.
Dios le ayudó, y [János Bíró] solo dejó a uno con vida para que informara a los suyos.
Dios le ayudó, y [János Bíró] solo dejó a uno con vida para que informara a los suyos.
—Sal del arroyo, hermana, vayamos a casa.
—Sal del arroyo, hermana, vayamos a casa.
Cuando llegaron ante la puerta de su padre,
le dijo [a su hermana]: —Entra, dulce hermana.
Entra, dulce hermana, entra en casa de nuestro padre.
Pídele alojamiento para esta noche,
solo para esta noche, aunque sea junto a la puerta!
—¡Madre, madre, magnífica madre!
¡Denos alojamiento! Solo será esta noche,
solo será esta noche, aunque sea junto a la puerta.
Acabamos de llegar de Turquía, vengo acompañada de mi único hermano.
Vengo acompañada de mi único hermano, trae una herida de espada.
—¡Vete, mendigo! ¡No puedo soportar vuestro hedor!
¡No puedo soportar vuestro hedor! ¡No puedo soportar el hedor de los mendigos!
Al instante la pobre cautiva salió corriendo.
Se encontró con su dulce padre en el patio:
—¡Mi señor, mi señor! ¡Mi magnífico señor!
¡Denos alojamiento! Solo será una noche,
solo será una noche, aunque sea en el establo.
Acabamos de llegar de Turquía, vengo acompañada de mi único hermano.
Vengo acompañada de mi único hermano, trae una herida de espada.
—De acuerdo, de acuerdo, pobre cautiva.
De acuerdo, de acuerdo, pobre cautiva.
—¡Hermana, mi dulce hermana, escúchame:
Al primer canto del gallo, me pondré enfermo,
al primer canto del gallo, me pondré enfermo,
al segundo canto del gallo, me temblarán las entrañas,
al segundo canto del gallo, me temblarán las entrañas,
al tercer canto del gallo, me despediré de este mundo.
—¡Hermano, mi dulce hermano, alma mía, mi querido hermano,
hemos estado [cautivos] en Turquía,

pero hemos conseguido regresar a casa de nuestro padre.
45 Hemos conseguido regresar a casa de nuestro padre,
le he pedido alojamiento a nuestra dulce madre,
[y me] ha respondido: "¡Vete, mendigo!
¡No puedo soportar el hedor de los mendigos!".
El joven criado, que los estaba escuchando desde la puerta,
50 fue a informar a su señora: —¡Magnífica señora!
He escuchado [muchos] llantos en mi vida, pero nunca como estos.
Un mendigo estaba llorando por la muerte de su compañero.
Un mendigo estaba llorando por la muerte de su compañero:
"¡Hermano, mi dulce hermano, alma mía, mi querido hermano,
55 hemos estado [cautivos] en Turquía,
pero hemos conseguido regresar a casa de nuestro padre,
hemos conseguido regresar a casa de nuestro padre.
Le he pedido alojamiento a nuestra dulce madre,
[y me] ha respondido: "¡Vete, mendigo!
60 ¡No puedo soportar el hedor de los mendigos!".
Entonces la magnífica madre corrió
a abrir la puerta, [y le] dijo:
—Si hubiese sabido que eras mi hija,
no os habría alojado junto a la puerta.
65 No os habría alojado junto a la puerta,
os habría estrechado contra mi pecho.
Entonces los abrazó, pero [János Biró] ya estaba muerto.

27.1. Elfogának két szép rabot: A fiát föl nem ismerő anya

[Versión de Csíkmadaras (Csík), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 153-154.]

Elfogának két szép rabot. egyik szép rab Bíró János.
Másik szép rab Bíró Kata, másik szép rab Bíró Kata.
—Nézz te vissza, édes hugom, nem jönnek-e az törökök.
Nem jönnek-e az törökök, az törökök s az tatárok?
5 Nem jönnek-e az törökök, nem jönnek-e az tatárok.
Engem itten összevágnak, téged innet visszavisznek.
Bujj bé, húgom, vízmosásba, ott könyörögj az Istennek.
Ott könyörögj az Istennek, s két karomnak győzedelmet.
S két karomnak győzedelmet, paizsomnak erős elmet.
10 S két karomnak győzedelmet, paizsomnak erős elmet.
Őt megsegíté az Isten, s csak egy maradt hírmondani.
Őt megsegíté az Isten, s csak egy maradt hírmondani.
—Bujj ki, húgom, vízmosásból induljunk el hazafelé.
Bujj ki, húgom, vízmosásból, induljunk el hazafelé.
15 Mikor mennek vala atyja kapujánál,
szóval így felele: —Menj bé, édes húgom.

Menj bé, húgom, menj bé az atyánk házához,
kérjél szállást nékünk, bár az éccakára,
bár az éccakára, bár az ajtó mellett!
20 —Asszonyom, asszonyom, nagyságos asszonyom!
Adjon szállást nékünk, bár az éccakára,
bár az éccakára, bár az ajtó mellett.
Most jövünk Törökországból, egy bátyámmal vagyok.
Jó bátyámmal vagyok itten igen megvagdalták.
25 —Menj ki, kódus, menj ki, mer én az kódusnak,
mer én az kódusnak bűzit nem állhatom!
Avval csak kiszalad a szegény rableány,
udvaron tálala az ő édesapját.
—Gazduram, gazduram, nagyságos gazduram,
30 adjon szállást nekünk, bár az éccakára,
bár az éccakára, bár az istállóba.
Most jövünk Törökországból, egy bátyámmal vagyok.
Jó bátyámmal vagyok itten igen megvagdalták.
—Meglehet, meglehet, te szegény rableány.
25 Meglehet, meglehet, te szegény rableány.
—Húgom, édes húgom, most mán reám hallgass:
első kakasszókor én lebetegedem,
első kakasszókor én lebetegedem.
Másod kakasszókor egy mirigyem szökik.
40 Másod kakasszókor egy mirigyem szökik,
harmad kakasszókor világból kimúlok.
—Bátyám, édes bátyám, lelkem, szívem bátyám!
Mi ugyan béjártuk az Törökországot.
Vissza es eljutánk az atyánk házához.
35 Vissza es eljutánk az atyánk házához.
Szállást kértünk vala az édesanyánktól.
Szóval így felele: —Menj ki, kódus, menj ki,
mer én az kódusnak bűzit nem állhatom!
Ezt ajtón hallgassa nagyobb asztalinas,
50 mondá asszonyának: —Nagyságos asszonyom!
Sírást még hallottam, de ollat sohasem:
egyik kódus meghót, másik úgy sirassa.
Egyik kódus meghót, másik úgy sirassa:
"Bátyám, édes bátyám, lLelkem, szívem bátyám!
55 Mi ugyan béjártuk az Törökországot.
Vissza es eljutánk az atyánk házához.
Vissza es eljutánk az atyánk házához.
Szállást kértünk vala az édesanyánktól".
Szóval így felele: —Menj ki, kódus, menj ki,

60 mer én az kódusnak bűzit nem állhatom!
Akkor csak szalada a nagyságos asszony,
az ajtót megnyitá, szóval így felele:
—Hogyha tudtam vóna, hogy fiam s lányom vagy,
nemhogy ajtó mellé szállást n' adtam vóna.
65 Nemhogy ajtó mellé szállást n' adtam vóna,
hanem kebelemre bezártalak vóna.
S avval megölelé s szörnyű halált hala.

28. *A házasuló királyfi*
EL PRÍNCIPE ESTÁ BUSCANDO ESPOSA

28.1. *EL PRÍNCIPE ESTÁ BUSCANDO ESPOSA*

Una vez[23] el príncipe que solo pensaba en sí mismo,
el príncipe ridículo que solo pensaba en sí mismo
se quitó la ropa regia,
el príncipe ridículo [se quitó] la ropa regia
y se vistió con la del cochero.
El príncipe ridículo [se puso] la ropa del cochero.
Fue a pedirle la mano a la hija de un pobre.
Un joven y pobre cochero [pidió la mano] de la hija de un pobre.
—Buenos días, hija de pobre.
¿Puedo pasar, hija de pobre?
—Buenos días, joven y pobre cochero.
¡Bienvenido, joven y pobre cochero!
¡Siéntese en nuestra casa! ¡[Siéntese] en nuestra casa! ¡[Siéntese] en el sofá,
joven y pobre cochero! ¡[Siéntese] en nuestra casa! ¡[Siéntese] en el sofá!
—¡No he venido aquí para sentarme!
No tengo tiempo para sentarme.
He venido para preguntarte si te quieres casar conmigo,
hija de pobre. ¿Te quieres casar conmigo?
—Me caso con usted, joven y pobre cochero.
Usted me resulta simpático, joven y pobre cochero.
Entonces el príncipe que solo pensaba en sí mismo,
tralalá, *tralalá*, que solo pensaba en sí mismo,
fue a pedirle la mano a la hija del juez rico,
tralalá, *tralalá*, a la hija del juez rico.
—Buenos días, hija del juez rico,
tralalá, *tralalá*, hija del juez rico.
—Buenos días, joven y pobre cochero,
tralalá, *tralalá*, joven y pobre cochero.
Siéntese en nuestra casa. [Siéntese] en nuestra casa. [Siéntese] en el banco.
Tralalá, *tralalá*, [Siéntese] en nuestra casa. [Siéntese] en el banco.
—No he venido aquí para sentarme,
tralalá, *tralalá*, para sentarme.
He venido para preguntarte si te quieres casar conmigo.
—Soy una muchacha rica, estoy esperando a un joven rico.
Tralalá, *tralalá*, estoy esperando a un joven rico.
Entonces el príncipe que solo pensaba en sí mismo,
el ridículo príncipe que solo pensaba en sí mismo,
se quitó la ropa del cochero

[23] *Egyszer*: lit. 'una vez'. No debe confundirse con la fórmula de inicio los cuentos *Había una vez*, que en húngaro se expresa: *Hogy volt. Hogy nem volt*, lit. "Que fue. Que no fue".

y se vistió la ropa regia.
Fue a pedirle la mano a la hija del juez rico.
[Se vistió] la ropa regia [y fue a pedirle la mano] a la hija del juez rico.
—Buenos días, hija del juez rico.
¿Puedo pasar, hija del juez rico?
—Buenos días, poderoso príncipe,
tralalá, *tralalá*, poderoso príncipe.
Siéntese en nuestra casa, en el sofá de seda,
tralalá, *tralalá*, en el sofá de seda.
—Pero no he venido aquí para sentarme
tralalá, *tralalá*, para sentarme.
He venido para preguntarte si te quieres casar conmigo,
hija del juez rico. ¿Te quieres casar conmigo?
—Me caso con usted, poderoso príncipe.
Usted me resulta simpático, poderoso príncipe.
Venga conmigo a casa, poderoso príncipe.
—No te quiero, hija del juez rico.
Yo quiero [a la hija del pobre]. Yo quiero a la hija del pobre.

28.1. A királyfi: A házasuló királyfi

[Versión del Alföld, publicada por István Fogarasi, *Balladás dalok: népballadák*, núm. 13.]

Egyszer egy királyfi mit gondolt magában.
Egy bohó királyfi mit gondolt magában?
Lehányta magáról királyi ruháját.
Egy bohó királyfi, királyi ruháját.
Rávette helyette a kocsis gúnyáját.
A bohó királyfi, a kocsis gunyáját.
Elindult megkérni szegény ember lányát.
Szegény kocsis legény szegény ember lányát.
—Adj Isten jó napot szegény ember lánya,
be szabad-e gyünnöm, szegény ember lánya?
—Fogadj Isten kendnek szegény kocsis legény.
Hozta Isten, hozta, szegény kocsis legény!
Üljön le minálunk, nálunk kanapéra,
szegény kocsis legény, nálunk kanapéra.
—Nem azért jöttem én, hogy én itt leüljek.
Nem érek én arra, hogy én itt leüljek.
Hanem azért jöttem, jössz-e hozzám, vagy sem,
szegény ember lánya, jössz-e hozzám, vagy sem?
—Elmegyek én kendhez szegény kocsis legény.
Illik kend énhozzám, szegény kocsis legény.
Akkor a királyfi mit gondolt magában,
trallala, trallala, mit gondolt magában.

Elindult megkérni gazdag bíró lányát,
trallala, trallala, gazdag bíró lányát.
—Adj Isten jó napot, gazdag bíró lánya,
trallala, trallala, gazdag bíró lánya.
—Fogadj Isten kendnek, szegény kocsis legény,
trallala, trallala, szegény kocsis legény.
Üljön le minálunk, nálunk a lócára,
trallala, trallala, nálunk a lócára.
—De nem azért jöttem, hogy én itt leüljek,
trallala, trallala, hogy én itt leüljek.
Hanem azért jöttem, jössz-e hozzám, vagy sem?
Trallala, trallala, jössz-e hozzám, vagy sem?
—Gazdag leány vagyok, gazdag legényt várok,
trallala, trallala, gazdag legényt várok.
Akkor a királyfi mit gondolt magában,
a bohó királyfi mit gondolt magában,
lehányta magáról a kocsisi gúnyát,
rávette helyette a királyi pompát.
Elindult megkérni gazdag bíró lányát.
Királyi pompában gazdag bíró lányát.
—Adj Isten jó napot, gazdag bíró lánya.
Be szabad-e gyünnöm, gazdag bíró lánya?
—Hozta Isten, hozta fényes királyúrfi,
trallala, trallala, fényes királyúrfi.
Üljön le hát nálunk selyem kanapéra,
trallala, trallala, selyem kanapéra.
—De nem azért jöttem, hogy én itt leüljek,
trallala, trallala, hogy én itt leüljek.
Hanem azért jöttem, jössz-e hozzám, vagy sem?
Gazdag bíró lánya, jössz-e hozzám, vagy sem?
—Elmegyek én kendhez fényes királyúrfi.
Illik kend énhozzám, gazdag királyúrfi.
—Nem kellesz énnékem gazdag bíró lánya.
Kell nékem, kell nékem szegény ember lánya.

28.2. Egyszer egy királyfi: A házasuló királyfi

[Versión de Újszász (Pest-Pilis-Solt-Kiskun), publicada en Béla Bartók, *A magyar népdal*, núm. 172.]

Egyszer egy királyfi mit gondolt magába
föl kéne öltözni kocsisom-ruhába,
el kéne most menni szoda városába.

Meg kéne kéretni [a] szolgabíró lányát.
—Jó estét, jó estét, szolgabíró lánya!
—Jó estét, jó estét, szegény kocsislegény!
Üljön le minálunk festett kanapéra.
—De nem azért jöttem: hogy én itt leüljek,
hanem azért jöttem: Jössz-e hozzám, vagy nem?
—Nem menek, nem menek, szegény kocsislegény.
Van a szomszédunkban [egy] kosárkötő lánya.
—Jó estét, jó estét, kosárkötő lánya!
—Jó estét, jó estét, szegény kocsislegény!
Üljön le minálunk hófehér padkára.
—De nem azért jöttem, hogy én itt leüljek,
hanem azért jöttem: jössz-e hozzám, vagy nem?
—Elmenek, elmenek, szegény kocsislegény.
Egyszer egy királyfi mit gondolt magába
föl kéne öltözni kocsisom-ruhába,
el kéne most menni szoda városába.
Meg kéne kéretni [a] szolgabíró lányát.
—Jó estét, jó estét, szolgabíró lánya!
—Jó estét, jó estét, király őfölsége!
Üljön le minálunk zöld selem divánra.
—De nem azért jöttem, hogy én itt leüljek,
hanem azért jöttem: jössz-e hozzám, vagy nem?
—Elmenek, elmenek, király őfölsége.
—Kellesz a fenének, annak is a vénnek.
Van már nékem egy más, kosárkötő lánya.
—Jó estét, jó estét, kosárkötő lánya!
—Jó estét, jó estét, király őfölsége!
Üjjön le minálunk festett kanapéra.
—De nem azért jöttem, hogy én itt leüljek,
hanem azért jöttem: jössz-e hozzám, vagy nem?
—Nem menek, nem menek, király őfölsége.
Van már nékem egy más, azegény kocsislegény.
—Én vagyok az a más, csókoljuk meg egymást.

29. *Az esküvőre hazatérő kedves*
EL ESPOSO QUE PROMETIÓ REGRESAR

29.1. *ILONCSKA Y GYÖRGYIKE*[24]

Iloncska y Györgyike están sentados bajo un peral
al fondo del jardín. [Ambos] están llorando.
—Iloncska, has de saber que yo me marcho mañana,
me marcho al ejército, voy a ser soldado.
Pero no por mucho tiempo, [solo] serán tres años.
Has de saberlo, Iloncska. ¿Qué te [puedo] decir?
¡Debes esperarme hasta el tercer año!
Tres años no es tanto tiempo.
Si no me esperas, Ilonácska,
Dios quiera que, a mi regreso,
me encuentre tu redondo patio limpio y fregado,
que tu cuerpo [descanse] en un ataúd en medio del patio,
que tu calle esté recién barrida, tu puerta, adornada de luto,
que el cura y el estudiante se hallen [postrados] ante tus piernas,
y que tu padre y tus hermanos estén llorando por tu muerte.
—¡Vete, Györgyi, no me maldigas [más]!
Entonces Györgyike se marchó al ejército.
¡Ay! Ilonácska se quedó allí, a disposición de cualquier pretendiente.
Poco tiempo después Györgyike regresó
y le preguntó a los vecinos: —¿Dónde está Ilonácska?
—Se ha ido, se ha ido a casarse.
Se ha ido, se ha ido a casarse.
Györgyike se dirigió inmediatamente hacia la iglesia.
Vio a Ilona en la iglesia.
Cuando Ilonácska vio a Györgyike,
se le partió el corazón y [cayó] muerta allí mismo.
Cuando Györgyike vio a Ilona,
se le partió el corazón y también [cayó] muerto.

[24] *Györgyike*: este apelativo de valor afectivo solo puede construirse a partir de la forma femenina "Györgyi". La sustitución de la forma masculina por el diminutivo femenino, dos sílabas más larga, es característica del dialecto *székely* de los changos moldavos.

29.1. Ilonácska Györgyikével: Az esküvőre hazaérkező kedves

[Versión de Lészped (Moldavia), registrada por Zoltán Kallós en 1955, y publicada por él mismo en *Balladák könyve*, pp. 227-228.]

A kert fenekibe, egy körtefa alatt
ott ül Ilonácska Györgyikével, sírnak.
—Tudd meg Ilonácska, hogy én holnap mejek,
mejek katanának, hogy legyek katana!
De nem sok üdőre, három esztendőre.
Tudod, Ilonácska, mit mondok én neked?
Hogy te íngem várj meg három esztendeig!
A három esztendő nem olyan sok üdő.
Ha meg nem várc íngem magad, Ilonácska,
Isten engedje meg, mikor eléjövök,
Kerek udvaridat ki kapjam seperve,
testi koporsódat udvarodon lássam.
A te kapud előtt ingyen város legyen,
papot s a diákot lábaidnál lássam.
Anyád s testvéreid téged sirassanak.
—Eredj, Györgyi, eredj, ne átkojz meg íngem!
Elment már Györgyike, elment katanának.
S Ilonácska, jaj már, itt maradatt másnak.
De nem sok üdőre hazajött Györgyike.
Kérdi egy szomszédját, —Hol van Ilonácska?
—Elvannak, elvannak, eskünni elvannak.
Elvannak, elvannak, eskünni elvannak.
Elment már Györgyike, elment a templomba.
Lássa meg Ilonát már ő a templomba.
Mikor Ilonácska meglátta Györgyikét,
szíve megszakadott, s abba helybe meghótt.
Elment már Györgyike, néjze meg Ilonát.
Szíve megszakadott, s Györgyike es meghótt.

29.2. Györgyi: Az esküvőre hazaérkező kedves

[Versión de Rácsila (Moldavia), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 278-284.]

S a kert fenekibe, egy körtefa alatt,
Györgyi Ilanával ketten ott sírának.
Györgyi sírval mondja Ilanacskájának:
—Tudod-e Ilana, hogy én hónap mejek?
Mejek katanának én el, az esztátnak,
de nem sok üdőre, három esztendőre.
—Szaladj, Györgyi, magad, én a téhéd leszek,
met három esztendő nem olyan sok üdő.
Györgyi sírval mondja Ilanacskájának:
—Elmejek Ilana, de nem várc meg magad!
—Megvárlak Györgyike, megvárlak tégedet.
Z Isten engedje meg. Meg nem várlak téged.
Te mikor hazajössz, meghalva kapj íngem,
utcám kiseperve, kapum felfenyőzve!
Nagy szűvszakadásval elmene Györgyike.
Ilana ott maradt, nagyon sírva maradt.
Há tőtt, múlt az üdő, a három esztendő.
Ilanát rávették, hogy már menjen férhez.
Addig mondták neki, reavették vala.
Nagyon bánkodozval elmene Ilana.
Éppen mikor Györgyi jöve vala haza,
elfelejtette vót édesapját-anyját.
Ilana házához indult vala hamar.
De mikor odament, hát ott mit lát Györgyi!
Utca kiseperve, kapu felfenyőzve,
megijede Györgyi, hogy meghótt Ilana.
Kérdi a szomszédját: —Hát itt mi története?
Meghótt, ugye, meghótt az én Ilanacskám?
A szomszédja mondja: —Nem hótt meg, Györgyike.
Most van a templomba, a pap most esketi.
Azt mikor meghallta, Györgyike meghallta.
Sírval elindula, mene a templomba.
Hát amikor bément, a pap kérdezgeti,
kérdezi a nyírelt: —Akarod-e venni,
magad Ilanacskát, el akarod venni?
—Akaram, akaram. Azt feleli neki.
Az eskető pap es Ilanacskát kérdi:
—Mondd meg, Ilanacska, hozzá akarsz-e menni?
Akkor Ilanacska lesütte ja fejit,

40 csendesen ő mondá: —Akaram, akaram.
Akkor Györgyike es kiveve egy nagy kést,
s a szüvibe nyomta Ilanacskájának.
Elesett Ilana, Györgyi reáborult.
Megölelte vala, jajszóval siratta:
45 —Ilanám, Ilanám, szép csendes Ilanám,
ezt a halálodat te valltad magadnak.
Met így átkoztál meg, mikor én elmentem:
Meg nem vársz íngemet én halval kapjalak.
Nem kaptalak halval, tőllem vót halálod.
50 Nem engedte szüvem, hogy másnál lássalak.
Hazavitték sírval, sírval a templomból.
Nyújtópadra tették fejér gúnyájába.
Nagy szűszakadásval apjiktól s anyjiktól,
de már Györgyikétől, méges nehezebb vót.
55 Már három nap múlval az Ilana sírján,
megkapták Györgyikét meghalval, meghalval.
Meggyilkolta magát ő es avval késsel.
Írást hagyott vala, írást a fejinél.
Megkapta jaz apja s az ő édesanyja.
60 Hát veszik levelet, mikor azt olvajsák,
azt írá ő benne, hogy ki őt megkapja,
meg haza se vigyék, tegyék belé oda.
Ilana sírjába, s az ő jobb karjára,
hogy legyenek ketten bár a túlvilágon.
65 Édesanyja szegény megbolondult vala,
meg az ők bújától Györgyi halálára.
Már az édesapja nagyon síra vala:
—Mi tudott történni, hogy tud ez meglenni!
Kivevék Ilanát ki, abból a sírból.
70 Odagyütt a világ, oda, csuda-látni.
Az ő édesapja belétette vala
Ilanacska mellé belé Györgyikéjit.
S akkor reájik bújt, keservesen síra:
—Györgyikém, Györgyikém, elveszett gyermekem.
75 Mától elé felé, nem nézek szemedbe.
Nem látlak én téged, sírba tesznek bele.
Hát úgy sír a világ ezen nagy csudákon.
Eltemették őket belé oda sírba.
Hát míg hazaértek, meghótt édesanyjik.
80 Györgyi mellé tették, azt es odatették.

30. *A szeretet próbálja*
LA PRUEBA DE AMOR

30.1. *SEÑORITA, SEÑORITA*

—¡Señorita, señorita! ¡Morena señorita!
Hace tiempo que te advertí del peligro de ir bajo el roble.
[A pesar del aviso], fue al roble, se acostó sobre la hierba
y la serpiente de vientre amarillo se metió en su seno.
—¡Madrastra, dulce madrastra, querida y buena madrastra!
La serpiente de vientre amarillo se ha metido en mi seno.
¡Te ruego que me la saques!
Me está devorando mi enamorado corazón.
—No te la saco, hija mía, me mordería la mano,
me rompería los dedos de mis frágiles manos.
Prefiero quedarme sin mi buena hija
que sin mis frágiles brazos.
—¡Hermano, mi dulce hermano mayor, querido y buen hermano!
La serpiente de vientre amarillo se ha metido en mi seno.
¡Te ruego que me la saques!
Me está devorando mi enamorado corazón.
—No te la saco, hermana mía, me mordería la mano,
me rompería los dedos de mis frágiles manos.
Prefiero quedarme sin mi buena hermana
que sin mis frágiles brazos.
—¡Amado mío, amado mío, mi fiel amado!
La serpiente de vientre amarillo se ha metido en mi seno.
¡Te ruego que me la saques!
Me está devorando el hígado y los pulmones.
Su amado se protegió los brazos con trapos
y se los metió entre la ropa.
Los metió en su seno, y le sacó
la serpiente de vientre amarillo, que era una manzana de oro.
Eso hizo su dulce [amado]. Hacía doce años que
sus fieles padres la estaban buscando.

30.1. Menyecske, menyecske: A szeretet próbája

[Versión de Csíkrákos (Csík), publicada en Béla Bartók, *A magyar népdal*, núm. 157.]

Menyecske, menyecske, te barna menyecske,
rég megmondtam néked, ne menj a cserésbe.
Bément a cserésbe, lefeküdt a fűbe.
Sárig-hasú kígyó bébútt kebelébe.

5 —Anyám, édesanyám, kedves és jó dajkám.
Sárig-hasú kígyó bébútt kebelembe.
Arra kérem magát, vegye ki belőle!
Szerelmes szívemet megemészti benne.
—Nem veszem, leányom, kezemet megmarja.
10 Az én kicsi gyenge ujjam leszakajsza.
Inkább elleszek én jó leányom nélkül,
hogysem én ellegyek gyenge karom nélkül.
—Bátyám, édes bátyám, kedves és jó bátyám,
sárig-hasú kígyó bébútt kebelembe.
15 Arra kérem magát, vegye ki belőle!
Szerelmes szívemet megemészti benne.
—Nem veszem testvérem, kezemet megmarja.
Kezemet megmarja, ujjam leszakajsza.
Inkább elleszek én jó testvérem nélkül,
20 hogysem én ellegyek gyenge karom nélkül.
—Kedvesem, kedvesem, hűséges kedvesem,
sárig-hasú kígyó bébútt kebelembe.
Arra kérem magát, vegye ki belőle!
Tüdőmet, májamat megemészti benne.
25 Erre az édese meg is keseredett,
gyenge karjaira ruhát teregetett.
Bényult kebelibe, kivette belőle.
Sárig-hasú kígyó aranyalma leve.
S így hát az édese jobb, mint hív szülöttje.
30 Tizenkét éve, hogy mind őtet kereste.

30.2. Sasi kigyó: A szeretet próbája

[Versión de Pécska (Arad), publicada en Lajos Kálmány, *Koszorúk az Alföld vad virágaiból*, vol. 1, 1877, pp. 21-23.]

—Ökröket őriztem sári vize mellett.
Fejem lehajtottam csipkebukor mellett.
Egy nagy sasi kégyó, kelebembe bújó.
Ódalam átfurja, mejjemet szaggatja.
5 Vedd ki csak, vedd ki csak édes, kedves bátyám!
—Nem veszem, nem veszem, édes, kedves húgom!
Inkább elleszek én egy szép húgom nélkűl,
egy szép húgom nélkűl, mint fél kezem nélkűl.
—Ökröket őriztem sári vize mellett.
10 Fejem lehajtottam csipkebukor mellett.

Egy nagy sasi kégyó, kelebembe bújó.
Ódalam átfurja, mejjemet szaggatja.
Vedd ki csak, vedd ki csak édes, kedves apám!
—Nem veszem, nem veszem, édes, kedves jányom!
Inkább elleszek én egy szép jányom nélkűl,
egy szép jányom nélkűl, mint fél kezem nélkűl.
—Ökröket őriztem sári vize mellett.
Fejem lehajtottam csipkebukor mellett.
Egy nagy sasi kégyó, kelebembe bújó.
Ódalam átfurja, mejjemet szaggatja.
Vedd ki csak, vedd ki csak édes, kedves anyám!
—Nem veszem, nem veszem, édes, kedves jányom!
Inkább elleszek én egy szép jányom nélkűl,
egy szép jányom nélkűl, mint fél kezem nélkűl.
—Ökröket őriztem sári vize mellett.
Fejem lehajtottam csipkebukor mellett.
Egy nagy sasi kégyó, kelebembe bújó.
Ódalam átfurja, mejjemet szaggatja.
Vedd ki csak, vedd ki csak édes, kedves rózsám!
—Kiveszem, kiveszem édes, kedves rózsám!
Inkább elleszek én a fél kezem nélkűl,
a fél kezem nélkűl, mint a rózsám nélkűl.

30.3. Sári mérges kígyó: A szeretet próbája

[Versión de Alföld, publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 253-254.]

—Jó estét, jó estét, zerelmes szép apám!
—Adj Isten, adj Isten szerelmes szép fiam!
Ugyan hun jártál te ilyen sok ideig?
—Oda jártam-keltem sári vize mellett,
sári vize mellett ökröket őrzöttem.
Mögkötöttem lovam csipkebukor fáhon.
Lehajtottam fejem két első lábáhon.
Kelebemben búván sári mérges kígyó.
Piros véröm szíjja, szívem szorongatja.
Karcsú derekamat majd átalszakajtja.
Vödd ki apám, vödd ki, ha ki meröd vönni!
—Bizony nem vöszöm én, szerelmes szép fiam,
inkább ellöszök én egy szép fiam nélkül,
mint fél kezem nélkül, eredj az anyádhon.
Majd az tán kivöszi!

—Jó estét, jó estét, szerelmes szép anyám!
—Adj Isten, adj Isten szerelmes szép fiam!
Ugyan hun jártál te ilyen sok ideig?
—Oda jártam-keltem sári vize mellett.
20 Sári vize mellett ökröket őrzöttem.
Mögkötöttem lovam csipkebukor fáhon.
Lehajtottam fejem két első lábáhon.
Kelebemben búván sári mérges kígyó.
Piros véröm szíjja, szívem szorongatja.
25 Karcsú derekamat majd átalszakajtja.
Vödd ki apám, vödd ki, ha ki meröd vönni!
—Bizony nem vöszöm én, szerelmes szép fiam.
Inkább ellöszök én egy szép fiam nélkül,
mint fél kezem nélkül, eredj a mátkádhon.
30 Majd az tán kivöszi!
—Jó estét, jó estét szerelmes szép mátkám!
—Adj Isten, adj Isten szerelmetes babám!
Ugyan hun jártál te ilyen sok ideig?
—Oda jártam-keltem sári vize mellett.
35 Sári vize mellett ökröket őrzöttem.
Mögkötöttem lovam csipkebukor fáhon.
Lehajtottam fejem két első lábáhon.
Kelebemben búván sári mérges kígyó.
Piros véröm szíjja, szívem szorongatja.
40 Karcsú derekamat majd átalszakajtja.
Vödd ki apám, vödd ki, ha ki meröd vönni!
—Bizony kivöszöm én, szerelmes szép mátkám!
Inkább möglöszök én a fél kezem nélkűl,
mint szép mátka nélkűl!

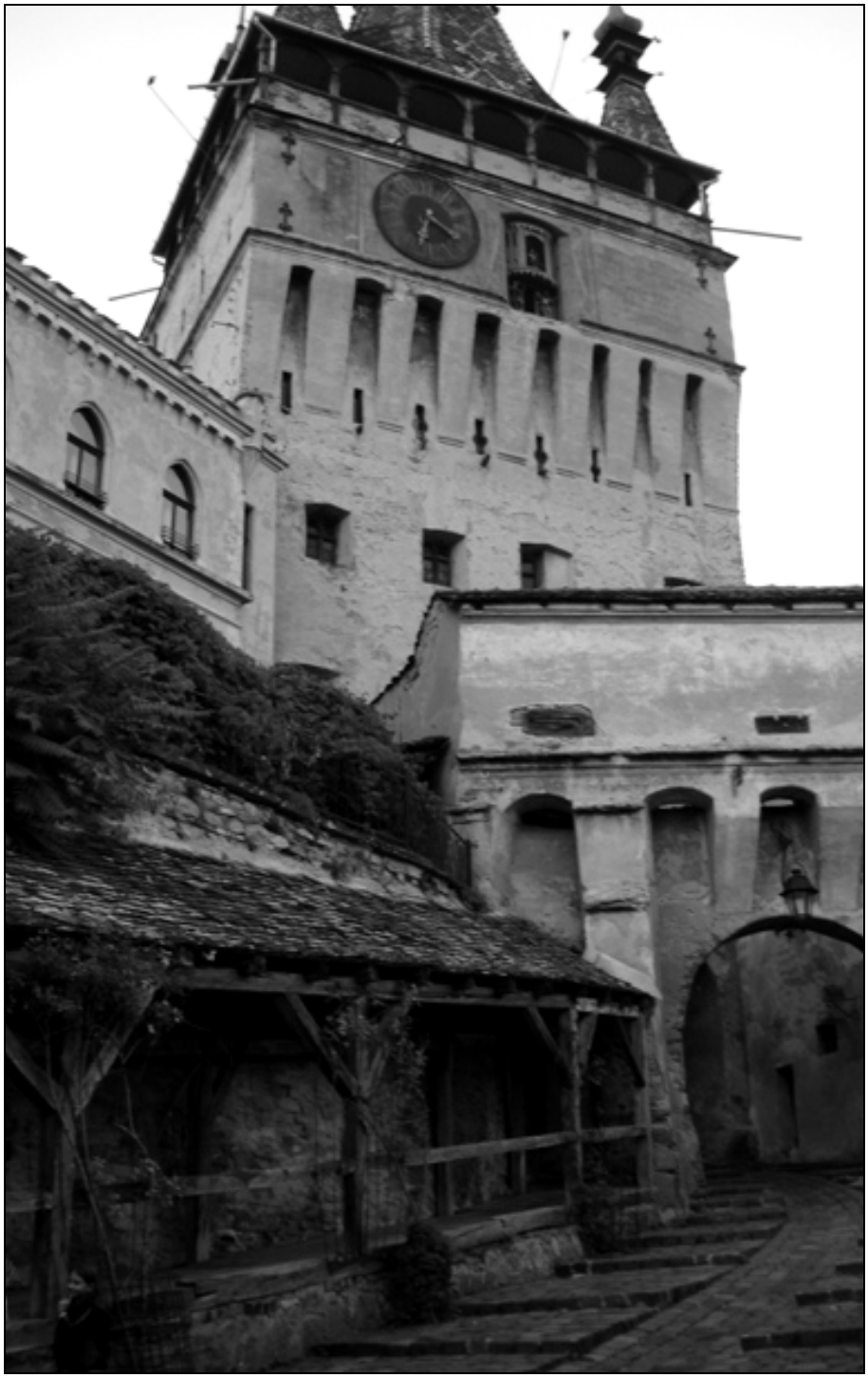

Torre de Szegesvár (Sighişoara) [octubre de 2005]

31. *A katona-leány*
LA MUCHACHA SOLDADO

31.1. *EL REY DANCIA*

El viejo [rey] Dancia estaba llorando,
estaba llorando desconsoladamente:
—Dios mío, Dios mío, ¿por qué me castigas?[25]
¡Tengo nueve hijas! ¡No tengo hijos!
Tengo nueve hijas, [pero] no tengo quien me suceda.
Están masacrando a mi pueblo, están devastando mi país.
Están devastando mi país, están masacrando a mi pueblo.
No tengo quien me libere de mis obligaciones castrenses.
Su hija menor, que estaba escuchando
detrás [de él], exclamó:
—¡Padre, dulce padre, buen rey Dancia!
¡Vísteme de soldado!
Me cortaré el pelo como los chicos,
cíñeme tu luciente sable al costado,
dame[26] las riendas de tu engalanado caballo,
yo voy a liberarte de tus obligaciones castrenses.
Tras decir aquello, la muchacha se marchó.
Emprendió un largo camino hacia un país desconocido.
Emprendió un largo camino hacia un país desconocido
para liberar a su padre de sus obligaciones castrenses.
—¿Cómo podrían encontrar
a alguien tan valiente?
El rey de Dancia solo tenía hijas.
¿Quién podría ser [el salvador]? ¿Cómo podrían encontrarlo?
Mostremos las famosas cruces
las famosas cruces y los famosos husos:
si fuese una dama, cogería el huso,
pero si fuese un soldado, cogería la cruz.
La hija de Dancia hizo brincar el caballo
y se ciñó la espada con mucho coraje.
Hizo brincar el caballo y tomó la cruz,
empuñó la lanza sin tan siquiera mirar hacia el huso.
—¿Cómo podrían encontrar a alguien
que fuese tan valiente?
El rey de Dancia solo tenía hijas.
¿Quién podría ser [el salvador]? ¿Cómo podrían encontrarlo?
—¡Mostremos las famosas cruces,
las famosas cruces y los famosos husos!:
si fuese una dama, cogería el huso,

[25] *Mért vertél meg íngem?*: lit. "¿Por qué me golpeas?".
[26] *Adjad a kezemre*: lit. "Ponme en las manos".

40 pero si fuese un soldado, cogería la cruz.
Si fuese una dama cogería el huso,
pero si fuese un caballero iría a bañarse.
La hija de Dancia hizo brincar el caballo
y se ciñó la espada con mucho coraje.
45 Ni siquiera miró hacia el huso. Cuando estaba bañándose,
gritó tan fuerte que todos escucharon:
—¡Están devastando tu país! ¡Están masacrando a tu pueblo!
Todos se fueron corriendo [y] ni siquiera osaron mirarla.
La hija de Dancia se bañó[27],
50 y cuando hubo terminado su baño,
no se podría discernir si era una dama,
si era una dama o un caballero.

31.1. Dancia király: A katona lány

[Versión de Lészped (Moldavia), registrada por Zoltán Kallós en 1959, y publicada en Zoltán Kallós, *Balladák könyve*, pp. 249-250.]

Az öreg Dancia magát úgy siratja.
Keserves jajszókkal magát siratgatja.
—Istenem, Istenem, mért vertél meg íngem?
Kilenc lányom közül még egy fiam sincsen!
5 Kilenc lányom közül nincsen ki felváltson.
Pusztítják népemet, rabolják országom.
Országom rabolják, népemet rongálják.
Nincsen ki felváltson katana rabságból.
Ezt es csak meghallá küssebbik leánya,
10 eleibe állott. Fennszóval kiáltott:
—Apám, édesapám, jó Dancia király,
őtöztessél íngem vitézi gúnyába,
vágassátok hajam legények módjára.
Magad fényes kardját kössed oldalamra.
15 Adjad a kezemre ékes paripádat,
mert én kiváltnálak katana rabságbúl.
Ugyanúgy es leve, ugyan el es mene.
Elindult leánya idegen országra.
Elindult leánya idegen országra,
20 katana rabságbúl apját hogy kiváltsa.
—Hogy tudnók kilelni, ki tudna ez lenni?
Ennyi vitézséget hogy tud felmutatni?
Dancia királynak csak lányai vagynak.
Ki tudna ez lenni, hogy tudnánk kilelni?

[27] *Szépen megferede*: lit. "Tomó un hermoso baño".

25 Hírejzünk el mi es híres keresztkéket,
híres keresztkéket, s híres guzsalykákat.
Hogyha kegyes leszen, a guzsalyból veszen,
de ha vitéz leszen, a keresztből veszen.
Megugratá lovát Dancia leánya.
30 Vitézek módjára az oldalán kardja.
Megugratá lovát s keresztkékből veve,
s keresztkékből veve, guzsalyra se néze.
—Hogy tudnók kilelni, ki tudna ez lenni?
Ennyi vitézséget hogy tud felmutatni?
35 Dancia királynak csak lányai vagynak.
Ki tudna ez lenni, hogy tudnánk kilelni?
Hírejzünk el mi es híres keresztkéket.
Híres keresztkéket, s híres guzsalykákat.
Hogyha kegyes leszen, a guzsalyból veszen,
40 de ha vitéz leszen, a keresztből veszen.
Hogyha kegyes leszen, a guzsalyból veszen,
de ha vitéz leszen, a feredni megyen.
Megugratá lovát Dancia leánya.
Vitézek módjára az oldalán kardja.
45 Guzsalyra se néze, feredőhöz mene.
Nagyot es rikolta, hogy mindenki hallja:
—Rabolják országod, pusztítják népedet.
Mindenki ellépe, még rea se néze.
Dancia leánya szépen megferede.
50 Szépen megferede, s onnan visszatére.
Nem tudták kilelni kegyesi mivoltát.
Kegyesi mivoltát, csak vitézi voltát.

32. *A rossz feleség*
LA MALA ESPOSA

32.1. *LA MALA ESPOSA*

—Ven a casa, mamá, papá está enfermo.
—Espera un poco, hija mía, quiero bailar un poco.
Después volveré, solo uno o dos bailes,
y después regresaré a casa.
¡Ven a casa, mamá! ¡Cuida de papá!
—Espera un poco, hija mía, quiero bailar un poco.
Después volveré, solo uno o dos bailes,
y después regresaré a casa.
—Ven a casa, mamá, démosle la extremaunción a papá.
—Espera un poco, hija mía, quiero bailar un poco.
Después volveré, solo uno o dos bailes,
y después regresaré a casa.
—Ven a casa, mamá, papá ya se ha muerto.
—Espera un poco, hija mía, quiero bailar un poco.
Después volveré, solo uno o dos bailes,
y después regresaré a casa.
—Ven a casa, mamá, enterremos a papá.
—Diles a quienes se lo lleven que no lo pasen por el jardín.
Tiene el brazo en forma de gancho, se enganchará en la verja
y volverá a molestarme.
—Ven a casa, mamá, ya han enterrado a papá.
—¡Ay! ¡Ay de mi sábana, mi hermosa y blanca sábana!
¡Podré conseguir otro marido, pero no otra sábana!
¡No sé hilar, y [ya no] tengo mi sábana!

32.1. A rossz feleség

[Versión de Kászonújfalu (Csík), cantada por una mujer de sesenta años. Registrada por Kodály en 1912, y publicada en Béla Bartók y Zoltán Kodály, *Erdélyi magyarság*, núm. 14.]

—Jöjjön haza, édesanyám, mert beteg az édesapám!
—Várj, lányom, egy kicsit, hadd táncójak egy kicsit.
Minnyár én is menyek. Egyet-kettőt fordulok.
S minnyár otthon leszek!
—Jöjjön haza, édesanyám, dörgölje meg édesapám!
—Várj, lányom, egy kicsit, hadd táncójak egy kicsit.
Minnyár én is menyek. Egyet-kettőt fordulok.
S minnyár otthon leszek!
—Jöjjön haza, édesanyám, gyóntassuk meg édesapám!

10 —Várj, lányom, egy kicsit, hadd táncójak egy kicsit.
Minnyár én is menyek. Egyet-kettőt fordulok.
S minnyár otthon leszek!
—Jöjjön haza, édesanyám, már meghót az édesapám!
—Várj, lányom, egy kicsit, hadd táncójak egy kicsit.
15 Minnyár én is menyek. Egyet-kettőt fordulok.
S minnyár otthon leszek!
—Jöjjön haza, édesanyám, temessük el édesapám!
—Mondd meg; akik viszik, hogy kert mellett ne vigyék.
Mer horgas a karja, megakad a karóba.
20 Visszajő a nyakamba!
—Jöjjön haza, édesanyám, eltemették édesapám!
—Jaj, jaj, lepedőm, szép fehér lepedőm!
Mer én urat még kapok, de lepedőt nem szabok.
Mer én fonni nem tudok, lepedőt sem csinálok!

33. *A gyáva legény*
EL JOVEN COBARDE

33.1. *JÁNOS EL LLORICA*

János está sollozando ante la puerta de la hermosa señorita.
La hermosa señorita le pregunta: —¡János, corazón! ¿Qué te ocurre?
—¿La hermosa señorita me da permiso para ir al patio?
—¡Tienes mi permiso, János, corazón! ¡Tienes mi permiso, János, corazón!
5 János estaba llorando solo por eso. La hermosa señorita le pregunta:
—¡János, corazón! ¿Qué te ocurre?
—¿La hermosa señorita me da permiso para ir a la cocina?
—¡Tienes mi permiso, János, corazón! ¡Tienes mi permiso, János, corazón!
János estaba llorando solo por eso. La hermosa señorita le pregunta:
10 —¡János, corazón! ¿Qué te ocurre?
—¿La hermosa señorita me da permiso para ir a su habitación?
—¡Tienes mi permiso, János, corazón! ¡Tienes mi permiso, János, corazón!
János estaba llorando solo por eso. La hermosa señorita le pregunta:
—¡János, corazón! ¿Qué te ocurre?
15 —¿La hermosa señorita me da permiso para sentarme en su sofá?
—¡Tienes mi permiso, János, corazón! ¡Tienes mi permiso, János, corazón!
János estaba llorando solo por eso. La hermosa señorita le pregunta:
—¡János, corazón! ¿Qué te ocurre?
—¿La hermosa señorita me da permiso para sentarme aquí?
20 —¡Tienes mi permiso, János, corazón! ¡Tienes mi permiso, János, corazón!
János estaba llorando solo por eso. La hermosa señorita le pregunta:
—¡János, corazón! ¿Qué te ocurre?
—¿La hermosa señorita me da permiso para acostarme en el sofá?
—¡Tienes mi permiso, János, corazón! ¡Tienes mi permiso, János, corazón!
25 János estaba llorando solo por eso. La hermosa señorita le pregunta:
—¡János, corazón! ¿Qué te ocurre?
—¿La hermosa señorita me da permiso para marcharme del sofá?
—¡Tienes mi permiso, János, corazón! ¡Tienes mi permiso, János, corazón!
János estaba llorando solo por eso. La hermosa señorita le pregunta:
30 —¡János, corazón! ¿Qué te ocurre?
—¿La hermosa señorita me da permiso para irme de su habitación?
—¡Tienes mi permiso, János, corazón! ¡Tienes mi permiso, János, corazón!
János estaba llorando solo por eso. La hermosa señorita le pregunta:
—¡János, corazón! ¿Qué te ocurre?
35 —¿La hermosa señorita me da permiso para irme de su cocina?
—¡Tienes mi permiso, János, corazón! ¡Tienes mi permiso, János, corazón!
János estaba llorando solo por eso. La hermosa señorita le pregunta:
—¡János, corazón! ¿Qué te ocurre?
—¿La hermosa señorita me da permiso para salir de su patio?
40 —¡Ya te puedes ir, János! ¡Ya te puedes ir, János!

33.1. Sírdogáló János: A gyáva legény

[Versión de Szeged (Csongrád), publicada en Gyula Ortutay, *Alföldi népballadák* (*Baladas populares de Alföld*), Budapest: Akadémiai Kiadó, 1954, pp. 97-98.]

A szép asszony kapujába sírdogál a János.
Kérdi tőle a szép asszony: —Mi lelt, szívem, János?
—A szép asszony megengedné udvarára bemehetnék.
—Lehet, szívem, János! De lehet, szívem, János!
De csak azért sírdogál a János, kérdi tőle a szép asszony:
—Mi lelt, szívem, János?
—A szép asszony megengedné konyhájába bemehetnék!
—Lehet, szívem, János! De lehet, szívem, János!
De csak azért sírdogál a János, kérdi tőle a szép asszony:
—Mi lelt, szívem, János?
—A szép asszony megengedné szobájába bemehetnék!
—Lehet, szívem, János! De lehet, szívem, János!
De csak azért sírdogál a János, kérdi tőle a szép asszony:
—Mi lelt, szívem, János?
—A szép asszony megengedné diványára leülhetnék!
—Lehet, szívem, János! De lehet, szívem, János!
De csak azért sírdogál a János, kérdi tőle a szép asszony:
—Mi lelt, szívem, János?
—A szép asszony megengedné hogy ide mellém leülhetnék!
—Lehet, szívem, János! De lehet, szívem, János!
De csak azért sírdogál a János, kérdi tőle a szép asszony:
—Mi lelt, szívem, János?
—A szép asszony megengedné hogy a díványra lefekhetnék!
—Lehet, szívem, János! De lehet, szívem, János!
De csak azért sírdogál a János, kérdi tőle a szép asszony:
—Mi lelt, szívem, János?
—A szép asszony megengedné díványárúl lemehetnék!
—Lehet, szívem, János! De lehet, szívem, János!
De csak azért sírdogál a János, kérdi tőle a szép asszony:
—Mi lelt, szívem, János?
—A szép asszony megengedné szobájából kimehetnék!
—Lehet, szívem, János! De lehet, szívem, János!
De csak azért sírdogál a János, kérdi tőle a szép asszony:
—Mi lelt, szívem, János?
—A szép asszony megengedné konyhájából kimehetnék!
—Lehet, szívem, János! De lehet, szívem, János!
De csak azért sírdogál a János, kérdi tőle a szép asszony:
—Mi lelt, szívem, János?

—A szép asszony megengedné udvarából kimehetnék!
—Elmöhetsz mán, János! Elmöhetsz mán, János!

34. *A megcsalt férj*
EL MARIDO ENGAÑADO

34.1. *QUERIDA ESPOSA*

—¡Querida esposa! —¿Qué te ocurre, ángel mío?
—¿Qué hace este caballo en mi patio?
La mujer mira aquí y allá. —¿Que qué hace ese caballo?
El criado ha soltado la vaca.
—¿Nuestra vaca lleva una albarda de felpa? ¡Ay! ¿Quién ha visto algo así
desde que fueron creados el cielo estrellado y el mundo?
—¡Querida esposa! —¿Qué te ocurre, ángel mío?
—¿Qué hace este gorro encima de mi cama?
La mujer mira aquí y allá. —¿Que qué hace ahí ese gorro?
Son jarras de leche. Yo las he puesto allí.
—¿Las jarras tienen espuelas? ¡Ay! ¿Quién ha visto algo así
desde que fueron creados el cielo estrellado y el mundo?
—¡Querida esposa! —¿Qué te ocurre, ángel mío?
—¿Qué hace ese soldado en mi cama?
La mujer mira aquí y allá. —¿Que qué hace aquí ese soldado?
Mi criado tenía frío y por eso se ha acostado en mi cama.
—¿Nuestro criado tiene bigote pelirrojo? ¡Ay! ¿Quién ha visto algo así
desde que fueron creados el cielo estrellado y el mundo?
—¡Querida esposa! —¿Qué te ocurre, ángel mío?
—Esta noche también habrá baile aquí, porque a mí me da la gana.
La mujer mira aquí y allá. —¿Cómo es posible que también haya baile hoy?
—Te esperan una cuerda mojada y una cachiporra detrás de la puerta.

34.1.Kedves feleségem: A megcsalt férj

[Versión de Bércel (Nógrád), registrada por Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, p. 360.]

—Kedves feleségem! —Mi bajod, angyalom?
—Mit keres itt ez a ló az udvaromon?
Ide s tova néz az asszony: —Hol van itt az a ló?
Tehenet eresztette ki a szolgáló.
—Tehén hátán bársony nyereg? Ó ki látott már,
mióta a csillagos ég és a világ áll?
—Kedves feleségem! —Mi bajod, angyalom?
—Mit keres itt ez a sapka az én ágyamon?
Ide s tova néz az asszony: —Hol van itt a sapka?
Tejesköcsögök azok, én tettem oda.

—Tejesköcsög, sarkantyúval? Ó ki látott már,
mióta a csillagos ég és a világ áll?
—Kedves feleségem! —Mi bajod, angyalom?
—Mit keres itt a katona az én ágyamon?
Ide s tova néz az asszony. —Hol van itt a katona?
Szolgálómat hideg leli, az feküdt oda.
—Szolgálónak vörös bajusz? Ó ki látott már,
mióta a csillagos ég és a világ áll?
—Kedves feleségem! —Mi bajod, angyalom?
—Bál lesz itt még ma este, ha én akarom.
Ide s tova néz az asszony: —Hogy lehet itt még ma bál?
—Ajtó mögött vizeskötél és egy dorong vár!

35. *A kétféle asszony*
LOS DOS TIPOS DE PROMETIDA

35.1. *LE HAN PEDIDO LA MANO A KATA*

Le han pedido la mano a Kata en Brassov.
A mí, en el pueblo de los *oláh*.
¡Ay de mis esperanzas! ¡Ay de mis ilusiones!
No decaigáis.
No decaigáis.
Han subido a Kata en una carroza de seis caballos.
A mí, en un carro de labranza.
¡Ay de mis esperanzas! ¡Ay de mis ilusiones!
No decaigáis.
No decaigáis.
A Kata le regalan vestidos de seda.
A mí, un huso.
¡Ay de mis esperanzas! ¡Ay de mis ilusiones!
No decaigáis.
No decaigáis.
A Kata le ponen un velo en la cabeza.
A mí, los forros de las almohadas.
¡Ay de mis esperanzas! ¡Ay de mis ilusiones!
No decaigáis.
No decaigáis.
A Kata le ponen botas carmesíes.
A mí, sandalias de tela.
¡Ay de mis esperanzas! ¡Ay de mis ilusiones!
No decaigáis.
No decaigáis.
A Kata la colocan para que presida la mesa.
A mí, en el abrevadero de los cerdos.
¡Ay de mis esperanzas! ¡Ay de mis ilusiones!
No decaigáis.
No decaigáis.
A Kata le sirven siete porciones para comer.
A mí [me las sirven] entre los cerdos.
¡Ay de mis esperanzas! ¡Ay de mis ilusiones!
No decaigáis.
No decaigáis.
A Kata le dais un vaso de vino tinto.
A mí, pura lejía.
¡Ay de mis esperanzas! ¡Ay de mis ilusiones!
No decaigáis.
No decaigáis.

A Kata la acuestan en una litera.
A mí, en una pocilga.
¡Ay de mis esperanzas! ¡Ay de mis ilusiones!
No decaigáis.
No decaigáis.
A Kata la besan con cariño.
A mí, con el envés del hacha.
¡Ay de mis esperanzas! ¡Ay, de mis ilusiones!
No decaigáis.
No decaigáis.

35.1. Katát kérették: Kétféle menyasszony

[Versión de Udvarhely (Székely), publicada en János Kriza, *A magyar népballada*, pp. 307.]

Katát kérették bé Barassóba.
Íngöm is igön Oláhfaluba.
Haj, a víg kedvem, víg akaratom,
mégsem hagy íngöm bánatba esnöm.
Bánatba esnöm.
Katát ültették hat-ló-hintóba.
Íngöm is igön szántó-taligára.
Haj, a víg kedvem, víg akaratom,
mégsem hagy íngöm bánatba esnöm.
Bánatba esnöm.
Katának adtak selyöm viganót.
Neköm is adtak csüpü rokolyát.
Haj, a víg kedvem, víg akaratom,
mégsem hagy íngöm bánatba esnöm.
Bánatba esnöm.
Katának töttek fejire fátyolt.
Neköm is igön csüpü mazlagot.
Haj, a víg kedvem, víg akaratom,
mégsem hagy íngöm bánatba esnöm.
Bánatba esnöm.
Katának húztak karmazsin csidmát.
Neköm is igön kapca bocskorkát.
Haj, a víg kedvem, víg akaratom,
mégsem hagy íngöm bánatba esnöm.
Bánatba esnöm.
Katát ültették főső asztalhoz.
Íngöm is igön disznyóváluhoz.
Haj, a víg kedvem, víg akaratom,
mégsem hagy íngöm bánatba esnöm.

30 *Bánatba esnöm.*
Katának adtak hétféle ételt.
Neköm is igön korpa-kevertet.
Haj, a víg kedvem, víg akaratom,
mégsem hagy íngöm bánatba esnöm.
35 *Bánatba esnöm.*

Katának adtak pohár piros bort.
Neköm is igön szapulott lúgot,
Haj, a víg kedvem, víg akaratom,
mégsem hagy íngöm bánatba esnöm.
40 *Bánatba esnöm.*
Katát fektették paplanyos ágyba.
Íngöm is igön disznyó alomba.
Haj, a víg kedvem, víg akaratom,
mégsem hagy íngöm bánatba esnöm.
45 *Bánatba esnöm.*
Katát csókolták gombos ajakkal.
Íngöm is igön balta fokokkal.
Haj, a víg kedvem, víg akaratom,
mégsem hagy íngöm bánatba esnöm.
50 *Bánatba esnöm.*

35.2. Viszik már nénémet: Kétféle menyasszony

[Versión de Magyarpécska (Arad), publicada en Lajos Kálmány, *Koszorúk az Alföld vad virágaiból*, vol. 1, 1877, pp. 59-60.]

Viszik már nénémet a király fiához.
Engemet is visznek egy rongyos kanászhoz,
ó jaj, jaj, ó jaj, jaj! egy rongyos kanászhoz,
ó jajajaj, jajaj! egy rongyos kanászhoz.
5 Viszik már nénémet egy arany hintóban.
Engemet is visznek a kocsi derékban,
ó jaj, jaj, ó jaj, jaj! a kocsi derékban,
ó jajajaj, jajaj! a kocsi derékban.
Ültetik nénémet kerek asztal mellé.
10 Engem is ültetnek disznóvályú mellé,
ó jaj, jaj, ó jaj, jaj! disznóvályú mellé,
ó jajajaj, jajaj! disznóvályú mellé.
Köszöntik nénémre a cifra poharat.
Énrám is köszöntik a mázlós fazékot,
15 *ó jaj, jaj, ó jaj, jaj!* a mázlós fazékot,

ó jajajaj, jajaj! a mázlós fazékot.
Fektetik nénémet a toromos ágyba.
Engem is fektetnek a kuckó szájába,
ó jaj, jaj, ó jaj, jaj! a kuckó szájába,
20 *ó jajajaj, jajaj!* a kuckó szájába.
Kőtik már nénémet szép muzsikaszóval.
Engem is kőtenek egy nagy bunkós bottal,
ó jaj, jaj, ó jaj, jaj! egy nagy bunkós bottal,
ó jajajaj, jajaj! egy nagy bunkós bottal.

Casa de Bucovina [mayo de 2007]

36. *A csudahalott*
EL MUERTO PRODIGIOSO

36.1. *ILONA GÖRÖG*

—¡Madre, dulce madre! Me muero
por Ilona Görög, por su grácil cintura,
por su grácil cintura, por sus dulces labios,
por sus dulces labios, por sus sonrojadas mejillas.
—No te mueras, László Bertelaki, hijo mío,
voy a ordenar que construyan un molino tan prodigioso,
que una de sus piedras dará perlas,
la otra dará moneditas.
Allí irán las hermosas vírgenes.
La tuya también irá, la bella Ilona Görög.
—¡Madre, madre, dulce madre! Permítame
ir a ver el molino prodigioso.
—¡No vayas, hija mía, no vayas! ¡[Si vas], te pescarán!
¡Te pescarán! ¡Te pescarán el barbo!
—¡Madre, dulce madre! Me muero
por Ilona Görög, por su grácil cintura,
por su grácil cintura, por sus sonrojadas mejillas,
por sus sonrojadas mejillas, por sus finos labios.
—No te mueras, László Bertelaki, hijo mío,
voy a ordenar que construyan una torre prodigiosa.
Será tan alta que alcanzará el cielo;
será tan ancha que alcanzará la orilla del Tisza.
Allí irán las hermosas vírgenes.
La tuya también irá, la bella Ilona Görög.
—¡Madre mía, mi dulce madre, permítame
ir a ver la torre prodigiosa
que es tan alta que alcanza el cielo;
que es tan ancha que alcanza la orilla del Tisza.
—¡No vayas, hija mía, no vayas! ¡[Si vas], te pescarán!
¡Te pescarán! ¡Te pescarán el barbo!
—¡Madre, dulce madre! Me muero
por Ilona Görög, por su grácil cintura,
por su grácil cintura, por sus finos labios,
por sus finos labios, por sus sonrojadas mejillas.
—¡Muérete, hijo mío! ¡Muérete, László Bertelaki!
Así acudirán las vírgenes para ver al muerto prodigioso.
La tuya también vendrá, la bella Ilona Görög.
La tuya también vendrá, la bella Ilona Görög.
—¡Madre, mi dulce madre! ¡Permítame
ir a ver al muerto prodigioso!
[Permítame] ir a ver al que ha muerto por mí.
—No te dejo, hija mía, mi dulce hija.

¡Te pescarán! ¡Te pescarán el barbo!
Pero ella se escapó a su tocador.
Se puso la falda limpia,
se puso la ropa blanca,
se puso las botas rojas.
—¡Levántate, hijo mío! ¡Levántate, László Bertelaki!
¡Ha venido la bella Ilona Görög!
¡Por la que te has muerto! ¡[Por la que] te has muerto!
¡Levántate, hijo mío, levántate! ¡La tienes a tus pies!
¡Por la que te has muerto! ¡[Por la que] te has muerto!
—Ya había visto [antes] muertos, ¡pero nunca [uno] como este!
¡Tiene el pie preparado para saltar!
¡Tiene el brazo preparado para abrazar!
¡Tiene la boca preparada para besar!

Entonces Bertelaki László saltó.

36.1. Görög Ilona: A csudahalott

[Versión de Rugonfalva (Udvarhely), publicada en Béla Bartók y Zoltán Kodály, *Erdélyi magyarság*, p. 97.]

—Bizony csak meghalok, anyám, édesanyám.
Görög Ilonáért, karcsú derekáért,
karcsú derekáért, gombos ajakáért,
gombos ajakáért, piros orcájáért.
—Ne halj, fiam, ne halj, Bertelaki László.
Csináltatok néked olyan csudamalmot,
kinek egyik köve bélán-gyöngyöt hányjon.
Másod-köve pedig sustákot, petákot.
Oda is eljönnek szűzek, szép leányok.
A tied is elgyün: szép Görög Ilona.
—Eresszen el anyám, anyám, édesanyám,
csudamalom-látni, csudamalom-látni.
—Ne menj, lányom, ne menj: megvetik a hálót,
megvetik a hálót, megfogják a márnát!
—Bizony csak meghalok, anyám, édesamyám,
Görög Ilonáért, karcsú derekáért,
karcsú derekáért, piros orcájáért,
piros orcájáért, gombos ajakáért.
—Ne halj, fiam, ne halj, Bertelaki László.
Csináltatok neked olyan csudatornyot,
kinek magassága az eget fölérje,
kinek szélessége Tisza partját érje.
Oda is eljönnek szűzek, szép leányok.

A tied is elgyün: szép Görög Ilona.
—Eresszen el anyám, édesanyám,
csudatorony-látni, csudatorony-látni,
kinek magassága az eget föléri,
kinek szélessége Tisza partját éri.
—Ne menj, lányom, ne menj, szép Görög Ilona.
Megvetik a hálót, megfogják a márnát!
—Bizony csak meghalok, anyám, édesanyám,
Görög Ilonáért, karcsú derekáért,
karcsú derekáért, gombos ajakáért,
gombos ajakáért, piros orcájáért.
—Halj meg, fiam, halj meg, Bertelaki László.
Ide is eljönnek csudahalott-látni,
a tied is eljő: szép Görög Ilona.
A tied is eljő: szép Görög Ilona.
—Eresszen el anyám, anyám, édesanyám,
csudahalott-látni, csudahalott-látni,
ki érettem megholt, halálé változott!
—Nem eresztlek, lányom, lányom, édes lányom.
Megvetik a hálót, megfogják a márnát!
Avval csak bészökött öltöző házába.
A nyakába vette fontalan szoknyáját.
Elejébe vette [a] fehér előruhát.
A lábába húza piros patkós csizmát.
—Kelj föl, fiam, kelj föl, Bertelaki László.
Mert a határon jön szép Görög Ilona,
kiér te megholtál, halálé változtál!
Kelj föl, fiam, kelj föl, mert a lábodnál áll,
kiér te megholtál, halálé változtál!
—Láttam én halottat, de ilyent sohase,
kinek az ő lába felszökőleg álljon,
kinek az ő karja ölelőleg álljon!
kinek az ő szája csókolólag álljon!

Avval csak felszökött Bertelaki László.

36.2. Meg kell haljak Ilonáért: A csudahalott

[Versión de Lészped (Moldavia), registrada por Zoltán Kallós en 1955, y publicada en Zoltán Kallós, *Balladák könyve*, pp. 265-266.]

—Anyám, anyám édesanyám, meg kell haljak Ilonáért,
Ilonának szépségiért, s az ő kurcsa derekáért!
—Fiam, magad Molnár Bálint, meg ne halj te Ilonáért,
Ilonának szépségiért, s az ő kurcsa derekáért!
Csináltassunk aranymalmot, odagyülnek szép éfiak.
Csináltassunk aranymalmot, odagyülnek szép éfiak,
szép éfiak, szép leányok, hát nincs köztik Szép Ilona.
—Anyám, anyám, édesanyám, nincsen köztik Szép Ilona.
—Anyám, anyám édesanyám, meg kell haljak Ilonáért,
Ilonának szépségiért, s az ő kurcsa derekáért!
—Fiam, magad Molnár Bálint, meg ne halj te Ilonáért,
Ilonának szépségiért, s az ő kurcsa derekáért!
Csináltattak ezüstmalmot, odagyültek szép éfiak,
odagyültek szép éfiak, hát nincs köztik Szép Ilona.
—Anyám, anyám édesanyám, meg kell haljak Ilonáért,
Ilonának szépségiért, s az ő kurcsa derekáért!
—Fiam, magad Molnár Bálint, meg ne halj te Ilonáért,
Ilonának szépségiért, s az ő kurcsa derekáért!
Tegyed holttá temagadat, húzassuk meg nagy harangot!
Ki es szökött Szép Ilona, kérdi vala egy szomszédját.
—Vajon kinek harangoznak, hogy a harangok úgy zúgnak?
—Megholt, megholt Molnár Bálint, neki, neki harangoznak.
Bé es mene Szép Ilona, mondja vala az anyjának:
—Anyám, anyám, édesanyám megholt, megholt Molnár Bálint.
—Nem eresztett csudájára, eresszen el halálára.
Eresszen el halálára! —Nahá eredj Szép Ilona!
Meglátá a legény anyja, hogy már menyen Szép Ilona:
—Fiam, fiam Molnár Bálint. Mos' jő, mos' jő Szép Ilona.
Szemed álljon pillantólag, szájad álljon csókolólag.
Kezed álljon ölelőleg, lábad álljon ugrandólag!
Bé es mene Szép Ilona, reá bútt Molnár Bálintra.
—Kelj fel magad, Molnár Bálint. Mit csináljak nálad nélkül?
Fel es szökött Molnár Bálint, megölelte, megcsókolta:
—Ne félj, magad, Szép Ilona mer nem holt meg Molnár Bálint!
Csináltattam arany malmot, mert nem jöttél, Szép Ilona!
Jöttem vóna, Molnár Bálint, de nem csapatt édesanya.
Este vagyon, Molnár Bálint, eressz haza te ingemet:
—Nem eresztlek haza soha, nem mensz haza, te Ilona!

36.3. Bálint vitéz: A csudahalott

[Versión de Zsére (Nyitra), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 264-265.]

—Fiam, fiam, Bálint vitéz, szíved-i fáj, fejed-i fáj?
—Sem szívem fáj, sem fejem fáj, meghalok szíp Ilonáér,
Ilonának szépsígeér. Sárga-bokor gyöngyhajaér.
—Fiam, fiam, Bálint vitéz, meg ne halj szép Ilonáér.
Ilonának szépségeér, sárga-bokor gyöngyhajaér.
Csináltatok kő-kiskertet, ültess bele virágokat.
Mind eljönnek a szép lányok, a szép lányok, szép legények,
közöttük lesz szép Ilona.
Csináltatott kő-kiskertet, vetett bele virágokat.
Mind eljöttek a szép lányok, a szép lányok, szép legények.
Nem volt köztük szép Ilona.
—Fiam, fiam, Bálint vitéz, szíved-i fáj, fejed-i fáj?
—Sem szívem fáj, sem fejem fáj, meghalok szíp Ilonáér,
Ilonának szépsígeér, sárga-bokor gyöngyhajaér.
—Fiam, fiam, Bálint vitéz, meg ne halj szép Ilonáér.
Ilonának szépségeér, sárga-bokor gyöngyhajaér.
Csináltatok aranymalmot, öröltessél apró gyöngyöt.
Mind eljönnek a szép lányok, a szép lányok, szép legények.
Közöttük lesz szép Ilona.
Csináltatott aranymalmot. Őröltetett apró gyöngyöt.
Mind eljöttek a szép lányok, nem volt köztük szép Ilona.
—Fiam, fiam, Bálint vitéz, szíved-i fáj, fejed-i fáj?
—Sem szívem fáj, sem fejem fáj, meghalok szíp Ilonáér,
Ilonának szépsígeér, sárga-bokor gyöngyhajaér.
—Csináltattam hírharangot, húzasd meg a halálodra.
Húzasd meg a halálodra. Mind eljönnek a szép lányok,
a szép lányok, szép legények, közöttük lesz szép Ilona.
Csináltatott hírharangot, meghúzatta halálára.
Mind eljönnek a szép lányok, a szép lányok, szép legények.
Közöttük volt szép Ilona. —Lányok, lányok lány pajtásim,
velem felnőtt jó barátim, sose láttam ily halottat,
mint Bálint vitéz halottat.

37. *A pogány király leánya*
LA HIJA DEL REY PAGANO

37.1. *LA HERMOSA JÚLIA*

—¡Hermosa Júlia, mi hermosa hija, en mi jardín ha florecido un tulipán.
¿Amas a tu criado?
—¡No amo a mi criado! ¡Solo amo a mi joven,
a mi amado!
¡Ay! El anciano rey apresó a su amado,
lo encerró en la truncada torre, en el techo de la truncada torre.
¡Eh, la hermosa Júlia salió a ver a su amado!:
—¡Eh, Júlia mía, en el jardín ha florecido una hermosa violeta!
Ve a casa de tu padre, póstrate ante él
y suplícale: "¡Padre, padre, anciano rey!
¡Has encerrado a mi amado en el techo de la trucada torre!
¡No permitas que la lluvia le golpee! ¡No lo abandones al azote del viento!
¡No permitas que el Sol le queme!".
Eh, la hermosa Júlia se arrodilló ante su padre
y le suplicó: —¡Padre, padre, anciano rey!
¡Has encerrado a mi amado en el techo de la trucada torre!
¡No permitas que la lluvia le golpee! ¡No lo abandones al azote del viento!
¡No permitas que el Sol le queme!
¡Ay! El anciano rey sacó al joven
de la truncada torre para llevarlo al campo.
[Y], en medio del campo, lo mató,
le sacó el corazón y el hígado y se los envió a Júlia.
Cuando la hermosa Júlia vio que había matado a su amado,
se desplomó[28] [y] deseó su propia muerte.
El anciano rey vio que Júlia estaba agonizando:
—¡Júlia mía, mi hermosa hija! ¡En mi jardín ha brotado un tulipán!
Si yo lo hubiera sabido, no lo habría matado.
Podría haberlo querido como a mi propio hijo. Se lo habría dado todo:
mi reino, mi patria, todo.

37.1. Szép Júlia: A pogány király leánya

[Versión de Székelyföld, publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 64-65.]

—Szép Júliám, szép leányom, kertemben nyílt tulipánom.
Ne szeresd te jobbágyodat!
—Nem szeretem jobbágyomat, csak szeretem az ifiat,

[28] *Fejét földre csüggesztette*: lit. "Se le cayó la cabeza al suelo".

szép ifiat, a lelkemet!
5 Jaj, kimene öreg király, megfogatá az ifiat.
Fölteteté csonka torony, csonka torony tetejére.
Hej, kimene szép Júlia, meglátá őt az ifiu:
—Hej, Júliám, szép Júliám, kertbe nyíló szép violám,
menj be te is az apádhoz, essél térdre eleibe,
10 s mondd meg neki ilyen szókkal: "Atyám, atyám, öreg király!
Vétesse be az ifiat, csonka torony tetejéből.
Ne veresse az esővel, ne fútassa hideg széllel.
Ne süttesse a napfénnyel!".
Hej, bemene szép Júlia, térdre esék apja előtt,
15 s monda neki ilyen szókkal: —Atyám, atyám, öreg király!
Vétesse be az ifiat, csonka torony tetejéből.
Ne veresse az esővel, ne fútassa hideg széllel.
Ne süttesse a napfénnyel!
Jaj, kimene öreg király, levéteté az ifiat
20 csonka torony tetejéről, kiviteté sík mezőre.
Sík mezőnek közepére, ott őt mindjárt megöleté.
Szívét, máját kivéteté, s Júliának hazaküldé.
Hogy meglátá szép Júlia, hogy megölték az ifiat.
Fejét földre csüggesztette, magát halni eresztette.
25 Hogy meglátá öreg király, hogy haldoklik Júliája:
—Hej, Júliám, szép leányom, kertembe nőtt tulipánom!
Ha én ezt így tudtam volna, dehogy megölettem volna.
Fiamnak fogadtam volna, királyságom, országomat,
mind-mind nekiadtam volna.

37.2. Kis Lilia: A pogány király leánya

[Versión de Tordátfalva (Udvarhely), publicada en Béla Bartók y Zoltán Kodály, *Erdélyi magyarság*, p. 70.]

A pogány király leánya, szépen sétál az utcába.
A szép kedves éfiúval, azt meglátá pogány király.
Megfogatá szép éfiút, feltéteté a várfokra.
Ott fúvatá hideg széllel, ott vereté az esővel.
5 Odamene kis Lilia, szépen termett szép viola:
—Mit csinálsz itt, szép éfiú? —Én bizony csak mint egy árva,
ki társától meg van válva.
Hazamene kis Lilia, szépen termett szép viola:
—Atyám király, egyet szólnék, ha nehezen nem is esnék.
10 Azt izente szép éfiú, vétesse le a várfokról.
Ne fuvassa hideg széllel, ne veresse az esővel.

Megfordula pogány király, s úgy megrugá az ő lányát.
Piros szoknya elhasada, piros vére elindula,
s ahajt szörnyű halált hala.
15 Húzni kezdék hírharangot, meghallá a szép éfiú:
—Jaj, de szépen harangoznak, talán az én Liliámnak?
Jaj, ha ő megholt énértem, én is meghalok őérte.
Lefordula a várfokról, s ahajt szörnyű halált hala.

38. *Az ördög vőlegény*
LA PROMETIDO DIABÓLICO:
[*La muchacha que acudió a una bruja para recuperar a su amado*]

38.1. *MI ILONA*

[Había una vez] una muchacha que tenía un amante que era soldado. El joven murió en la guerra, pero la muchacha quería ver por última vez a su amado, de manera que fue a pedir consejo a una bruja. Y esta le dijo lo siguiente:

—Sal [de casa] la noche del Viernes Santo, hija mía. [Ve] al cementerio, a la tumba de tu amado, rompe un pedazo de su crucifijo, y ponte a cocinar *kása*[29] a las once de la noche. Cuando la *kása* comience a hervir, tu amado regresará.

Y aquello mismo hizo la muchacha. La *kása* comenzó a hacer burbujas, y entonces alguien llamó a la puerta:

—¡Ábreme, Ilona mía! ¡Ábreme, Ilona, mi hermosa rosa!
—¡No voy a abrirte! ¡[Tú] no eres mi rosa!

De todos modos, le abrió.

—¡Haz la cena, Ilona mía! ¡Haz la cena, Ilona, mi hermosa rosa!
—¡No voy a cocinar [para ti]! ¡[Tú] no eres mi rosa!

De todos modos, cocinó [para él].

—¡Pon la mesa, Ilona mía! ¡Pon la mesa, Ilona, mi hermosa rosa!
—¡No voy a ponerla! ¡[Tú] no eres mi rosa!

De todos modos, la puso.

—¡Entrégate [a mí], Ilona mía! ¡Entrégate [a mí], Ilona, mi hermosa rosa!
—¡No voy a entregarme [a ti]! ¡[Tú] no eres mi rosa!

De todos modos, se entregó a él.

—¡Siéntate a mi lado, Ilona mía! ¡Siéntate a mi lado, Ilona, mi hermosa rosa!
—¡No voy a sentarme a tu lado! ¡[Tú] no eres mi rosa!

[29] *Kása*: típica comida de los pastores húngaros a base de arroz.

De todos modos, se recostó en su regazo.

—¡Ahora, bésame, Ilona mía! ¡Bésame, Ilona, mi hermosa rosa!
—¡No voy a besarte! ¡[Tú] no eres mi rosa!

De todos modos, lo besó.

—¡Ven conmigo, Ilona mía! ¡Ven conmigo, Ilona, mi hermosa rosa!
—¡No voy a ir contigo! ¡[Tú] no eres mi rosa!

De todos modos, salió con él. Pero, al salir, Ilona miró la pierna de su amado y observó que eran patas de caballo. Se espantó y comenzó a cantar:

15 —¡Oh! ¡Gallos, gallos! ¡Los ángeles tocan las trompetas
porque estoy enferma! ¡Es posible que me muera!

Y el Diablo exclamó:

—¡Has tenido suerte por haber llamado a los ángeles! Si no [lo hubieses hecho], te habría descuartizado.

El Diablo se había transformado en su amado.

38.1. Én Ilonám: Az ördög vőlegény

[Versión de Szekszárd (Tolna), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 143-144.]

Egy fiatal lány szeretője, aki katona volt, a háborúban elesett. A lány még egyszer szerette volna látni kedvesét. Elment hát egy boszorkányhoz tanácsot kérni. Ez azt mondta neki:

—Nagypénteken éjjel menj ki, lányom, a temetőbe a szeretőd sírjához, végy le egy darabkát a keresztjéből és úgy éjjel tizenegy óra tájt főzd bele a kásába. Ha aztán püffög a kása: a szeretőd is megjön.

A lány megtette. A kása püffögött, az ajtón pedig zörgetni kezdett valaki:

—Eressz be már, Ilonám, én Ilonám, szép rózsám!
—Nem eresztlek, nem én, nem vagy az én rózsám!

Hanem azért mégiscsak beeresztette.

—Főzz vacsorát, Ilonám, én Ilonám, szép rózsám!
—Nem főzök én, nem én, nem vagy az én rózsám!

Hanem azért mégiscsak főzött.

—Teríts meg már, Ilonám, én Ilonám, szép rózsám!
—Nem terítek, nem én, nem vagy az én rózsám!

Hanem azért mégiscsak megterített.

—Adjál ennem, Ilonám, én Ilonám, szép rózsám!
—Nem adok én, nem én, nem vagy az én rózsám!

Hanem azért mégiscsak adott neki.

—Ülj le mellém, Ilonám, én Ilonám, szép rózsám!
—Nem ülök én, nem én, nem vagy az én rózsám!

Hanem azért mégiscsak leült melléje.

—Csókolj meg már, Ilonám, én Ilonám, szép rózsám!
—Nem csókollak, nem én, nem vagy az én rózsám!

Hanem azért mégiscsak megcsókolta.

—Gyere velem, Ilonám, én Ilonám, szép rózsám.
—Nem megyek én, nem én, nem vagy az én rózsám!

Hanem azért mégiscsak elindult vele. De amint kifelé mennének, Ilona letekint a szeretője lábára és észreveszi, hogy lólábai vannak. Ezen aztán nagyon megrémült és elkezdett énekelni:

—Ó, kakasok, szóljatok, angyalok, trombitáljatok!
Mert én beteg vagyok, talán meg is halok.

Az ördög pedig azt mondta:

—Szerencséd, hogy az angyalokat hívod, különben rögtön széttéptelek volna.

Mert hát az ördög vette ám fel a szeretője alakját.

39. *A halott testvér*
EL HERMANO MUERTO

39.1. *LA MADRE DE LOS NUEVE HIJOS*

Una señora tenía nueve hijos, nueve hijos [y] una hija.
Una señora tenía nueve hijos, nueve hijos [y] una hija.
Casó a sus nueve hijos y vendió a su hija.
Casó a sus nueve hijos y vendió a su hija.
Llegó el momento señalado, y [llegaron a casa a pedir la mano de la hija.
Llegó el momento señalado, y [llegaron a casa a pedir la mano de la hija.
Venían de un país extranjero para llevarse a su hija.
Venían de un país extranjero para llevarse a su hija.
—¡Hijo mío, hijo mío, mi dulce hijo! Han venido a pedir la mano de mi hija.
¡Hijo mío, hijo mío, mi dulce hijo! Han venido a pedir la mano de mi hija.
Han llegado de un país extranjero. ¿Se la entregamos o no se la entregamos?
Han llegado de un país extranjero. ¿Se la entregamos o no se la entregamos?
¿Se la entregamos o no se la entregamos? No la veríamos nunca más.
¿Se la entregamos o no se la entregamos? No la veríamos nunca más.
—¡Ay, no se la entreguemos, dulce madre, no la veríamos más!
¡Ay, no se la entreguemos, dulce madre, no la veríamos más!
Fue a preguntarle a su hijo mediano.
Fue a preguntarle a su hijo mediano:
—¡Hijo mío, hijo mío, mi dulce hijo! Han venido a pedir la mano de mi hija.
¡Hijo mío, hijo mío, mi dulce hijo! Han venido a pedir la mano de mi hija.
¡Dulce hijo! ¿Se la entregamos? ¿Se la entregamos o no se la entregamos?
¡Dulce hijo! ¿Se la entregamos? ¿Se la entregamos o no se la entregamos?
—¡Ay, no se la entreguemos, dulce madre, no la veríamos más!
¡Ay, no se la entreguemos, dulce madre, no la veríamos más!
Fue a preguntarle a su hijo menor.
Fue a preguntarle a su hijo menor:
—¡Hijo mío, hijo mío, mi dulce hijo! Han venido a pedir la mano de mi hija.
¡Hijo mío, hijo mío, mi dulce hijo! Han venido a pedir la mano de mi hija.
¿Se la entregamos o no se la entregamos? No la veríamos nunca más.
¿Se la entregamos o no se la entregamos? No la veríamos nunca más.
—¡Entreguémosela, dulce madre! Entreguémosela, dulce madre.
¡Entreguémosela, dulce madre! Entreguémosela, dulce madre.
Llegó una gran nube que levantó a la hija.
Llegó una gran nube que levantó a la hija.
Se la llevaron [y] no la volvieron a ver nunca más.
Se la llevaron [y] no la volvieron a ver nunca más.
La dulce madre maldijo a su hijo menor.
La dulce madre maldijo a su hijo menor:
—¡Hijo mío! ¡Dios quiera que ni siquiera la tierra te acoja!
¡Hijo mío! ¡Dios quiera que ni siquiera la tierra te acoja!
Cuando le llegó su hora, el hijo menor murió.
Cuando le llegó su hora, el hijo menor murió.

Lo llevaron al cementerio: "¡que ni siquiera la tierra te acoja!".
Lo llevaron al cementerio: "¡que ni siquiera la tierra te acoja!".
Entonces el muerto comenzó a andar. El muerto comenzó a andar.
El muerto comenzó a andar. El muerto comenzó a andar.
Estuvo errando por los extensos campos, por los vastos bosques.
Estuvo errando por los extensos campos, por los vastos bosques.
Llegó a una gran casa. La casa giró en redondo.
Llegó a una gran casa. La casa giró en redondo.
No tenía puertas, no tenía ni puertas ni ventanas.
No tenía puertas, no tenía ni puertas ni ventanas.
Vio a su hermana. El jardín giró en redondo.
Vio a su hermana. El jardín giró en redondo.
—¿Qué estás buscando aquí? Van a cortarte la cabeza.
¿Qué estás buscando aquí? Van a cortarte la cabeza.
—Ven conmigo a casa. La levantó por la espalda.
Ven conmigo a casa. La levantó por la espalda.
Partieron de regreso. Caminaron y caminaron, erraron mucho tiempo.
Partieron de regreso. Caminaron y caminaron, erraron mucho tiempo
por extensos campos, por vastos bosques, por extensos campos, por vastos bosques,
por extensos campos, por vastos bosques, por extensos campos, por vastos bosques.
Y todas las aves decían: "¡mira cómo lleva el muerto a la viva!".
Y todas las aves decían: "¡mira cómo lleva el muerto a la viva!
¡Mira cómo lleva el muerto a la viva! ¡Mira cómo lleva el muerto a la viva!
¡Mira cómo lleva el muerto a la viva! ¡Mira cómo lleva el muerto a la viva!".
—¿Qué dicen las aves? —No escuches a las aves.
—¿Qué dicen las aves? —No escuches a las aves.
No escuches a las aves, porque no dicen la verdad.
No escuches a las aves, porque no dicen la verdad.
Llegaron a su antigua casa, llevó a su hermana a casa.
Llegaron a su antigua casa, llevó a su hermana a casa.
En cuanto llegaron, fueron al cementerio.
En cuanto llegaron, fueron al cementerio.
Y ni siquiera la tierra lo acogió. Y ni siquiera la tierra lo acogió.
Y ni siquiera la tierra lo acogió. Y ni siquiera la tierra lo acogió.

39.1. Egy asszonynak kilenc fia: A halott testvér

[Versión de Magyarfalu (Moldavia), publicada en József Faragó y János Jamagas, *Moldvai csángó népdalok és népballadák*, pp. 141-146.]

Egy asszonynak kilenc fia, kilenc fia, egy leánya.
Egy asszonynak kilenc fia, kilenc fia, egy leánya.
Házasítá kilenc fiát, s eladá az ő leányát.
Házasítá kilenc fiát, s eladá az ő leányát.
Csak eljöve az az idő, hozzajöttek leánykérni.
Csak eljöve az az idő, hozzajöttek leánykérni.
Idegen országból jöttek, elmene nagyobb fiához.
Idegen országból jöttek, elmene nagyobb fiához.

—Fiam, fiam, édes fiam, hozzánk jöttek leánykérni.
Fiam, fiam, édes fiam, hozzánk jöttek leánykérni.
Idegen országból jöttek, odaadjuk, vaj ne adjuk?
Idegen országból jöttek, odaadjuk, vaj ne adjuk?
Odaadjuk, vaj ne adjuk? Soha többet meg nem látjuk.
Odaadjuk, vaj ne adjuk? Soha többet meg nem látjuk.
—Jaj, ne adjuk, édesanyám, soha többet meg nem látjuk.
—Jaj, ne adjuk, édesanyám, soha többet meg nem látjuk.
Mene közbelső fiához. —Fiam, fiam, édes fiam.
Mene közbelső fiához. —Fiam, fiam, édes fiam.
Hozzánk jöttek leánykérni, idegen országból jöttek.
Hozzánk jöttek leánykérni, idegen országból jöttek.
Odadjuk-e, édes fiam? Odadjuk-e, vaj ne adjuk?
Odadjuk-e, édes fiam? Odadjuk-e, vaj ne adjuk?
—Jaj, ne adjuk, édesanyám, soha többet meg nem látjuk.
Jaj, ne adjuk, édesanyám, soha többet meg nem látjuk.
Mene legküssebb fiához. —Fiam, fiam, édes fiam.
Mene legküssebb fiához. —Fiam, fiam, édes fiam.
Hozzánk jöttek leánykérni, idegen országból jöttek.
Hozzánk jöttek leánykérni, idegen országból jöttek.
Odaadjuk, vaj ne adjuk? Soha többet meg nem látjuk.
Odaadjuk, vaj ne adjuk? Soha többet meg nem látjuk.
—Adjuk oda, édesanyám! Odaadjuk, édesanyám.
Adjuk oda, édesanyám! Odaadjuk, édesanyám.
Csak eljöve egy nagy humáj, felemelé az ő lányát.
Csak eljöve egy nagy humáj, felemelé az ő lányát.
Úgy elvitték, úgy elvitték, többet soha meg ne lássák.
Úgy elvitték, úgy elvitték, többet soha meg ne lássák.
Édesanyja megátkozá az ő legküssebbik fiát.
Édesanyja megátkozá az ő legküssebbik fiát:
—Isten engedje meg, fiam, még a főd se primiljen bé!
—Isten engedje meg, fiam, még a főd se primiljen bé!
Csak eljöve az az idő, meghala legküssebb fia.
Csak eljöve az az idő, meghala legküssebb fia.
Kivivék a temetőbe, még a főd se primilte bé.
Kivivék a temetőbe, még a főd se primilte bé.
Csak elindula az a hótt, csak elindula az a hótt.
Csak elindula az a hótt, csak elindula az a hótt.
Addig mene, mendegéle nagy mezőkön, nagy erdőkön,
addig mene, mendegéle nagy mezőkön, nagy erdőkön,
csak elére egy nagy házat. Az a ház fordult kereken.
Csak elére egy nagy házat. Az a ház fordult kereken.
Nem tetszedett az ajtója, sem ajtója, sem ablakja.

Nem tetszedett az ajtója, sem ajtója, sem ablakja.
Meglátá az ő testvére, az a kurtyé jár kereken.
Meglátá az ő testvére, az a kurtyé jár kereken.
55 —Mit kerestél te magad itt, mer az fejedet elveszik.
—Mit kerestél te magad itt, mer az fejedet elveszik.
—Jere magad haza velem. Csak felvevé a hátára.
—Jere magad haza velem. Csak felvevé a hátára.
Elindulnak visszafele, mennek, mennek, mendegélnek.
60 Elindulnak visszafele, mennek, mennek, mendegélnek.
Nagy erdőkön, nagy mezőkön, nagy mezőkön, nagy erdőkön.
Nagy erdőkön, nagy mezőkön, nagy mezőkön, nagy erdőkön.
S a madarak mind azt mondják: —Né min visz a hótt az élőt.
S a madarak mind azt mondják: —Né min visz a hótt az élőt.
65 Né min visz a hótt az élőt, né min visz a hótt az élőt.
Né min visz a hótt az élőt, né min visz a hótt az élőt.
—Mit mondanak a madárkák? —Ne hallgass a madárkákra.
—Mit mondanak a madárkák? —Ne hallgass a madárkákra.
Ne hallgass a madárkákra, mer nem igaz, amit mondnak.
70 Ne hallgass a madárkákra, mer nem igaz, amit mondnak.
Elmén az öreg házához, hazavivé a testvérit.
Elmén az öreg házához, hazavivé a testvérit.
Csak mikor hazaérének, elmene a temetőbe.
Csak mikor hazaérének, elmene a temetőbe.
75 S a főd es béprimilé őt, s a főd es béprimilé őt.
S a főd es béprimilé őt, s a főd es béprimilé őt.

40. *A megátkozott lány*
LA MADRE QUE MALDIJO A SU HIJA

40.1. *VE A CASARTE*

—Ve a casarte, ve a casarte
[y] abandóname aquí, abandóname.
Déjame [sola], abandóname.
Cuando vayas a confesarte, sufrirás escalofríos,
¡[y] se te escapará el alma durante la cena!
¡Se te escapará el alma durante la cena!
El primer testigo llamó [a la madre]:
—¡Dulce y angélica señora! ¡La novia está triste!
¡Dulce y angélica señora! ¡La novia está triste!
—¡Déjala que esté triste! ¡Déjala que esté triste!
Ha hecho un largo viaje [y] está muy agitada.
Ha hecho un largo viaje [y] está muy agitada.
El segundo testigo llamó a la madre [de la muchacha]:
—¡Dulce tía! ¡La novia está triste!
¡Dulce y angélica señora! ¡La novia está triste!
—¡Déjala que esté triste! ¡Déjala que esté triste!
Ha hecho un largo viaje [y] está muy agitada.
Ha hecho un largo viaje [y] está muy agitada.
La madrina llamó a la madre [de la muchacha]:
—¡Dulce y angélica señora! ¡La novia está muerta!
¡Dulce y angélica señora! ¡La novia está muerta!
—¡Cocheros, cocheros! ¡Daos prisa!
¡Llevadme hasta la hija que maldije!
—¡Caeos, hojas! ¡Escondedme!
¿Por qué maldije a mi única hija?
¡Ay! ¡Estrellas, estrellas! ¡Brillad con hermosura!
¡Indicadme el camino hasta la hija que maldije!
¡Indicadme el camino hasta la hija que maldije!
¡Indicadme el camino hasta el pueblo
o hasta el frondoso bosque, por el sendero central!

40.1. Ráérsz férhez menni: A megátkozott lány

[Versión de Györöd (Csanád), publicada en Gyula Ortutay, *Alföldi népballadák* (*Baladas populares de Alföld*), Budapest: Akadémiai Kiadó, 1954, pp. 45-47.]

—Ráérsz férhez menni, ráérsz férhez menni,
engemet itthagyni, egyedül itthagyni,
engemet itthagyni egyedül itthagyni.

Mikor a hitre mégy, a hideg leljen ki.
5 Utolsó vacsorán a lelked szálljon ki!
Utolsó vacsorán a lelked szálljon ki!
Először kiáltja a kisebbik vőfény:
—Édes ángyomasszony! Bágyadt a menyasszony.
Édes ángyomasszony! Bágyadt a menyasszony.
10 —Hadd csak, hogy bágyadjon, hadd csak, hogy bágyadjon!
Messziről hozódott, nagyon megrázódott.
Messziről hozódott, nagyon megrázódott.
Másodszor kiáltja a nagyobbik vőfény:
—Édes nénémasszony! Bágyadt a menyasszony.
15 Édes ángyomasszony! Bágyadt a menyasszony.
—Hadd csak, hogy bágyadjon, hadd csak, hogy bágyadjon!
Messziről hozódott, nagyon megrázódott.
Messziről hozódott, nagyon megrázódott.
Harmadszor kiáltja a vőlegény maga:
20 —Édesanyám asszony! Meghalt a menyasszony.
Édesanyám asszony! Meghalt a menyasszony.
—Kocsisok, kocsisok csak hamar fogjatok!
Elátkozott lánynak az anyját hozzátok!
—Hulljatok levelek, rejtsetek el engem,
25 mért is átkoztam el egyetlen gyermekem!
Csillagok, csillagok, szépen ragyogjatok.
Elátkozott lánynak utat mutassatok!
Elátkozott lánynak utat mutassatok!
Utat mutassatok a falu végére,
30 vagy a sűrü erdő dülő közepébe!

40.2. Fatafai kislány: A megátkozott lány

[Versión de Rédics (Zala), publicada por Ildikó Kriza y Gyula Ortutay en *A magyar népballada*, pp. 198-200.]

Fatafai kislány férhez akar menni.
Fatafai legény el akarja venni.
—Mikor a hitre tér, a hitnek elején
vacsora idején, adja ki a lelkét!
5 Először fölsóhajt a kisebbik vőfély:
—Nini, nénémasszony, beteg a menyasszony!
—Nem beteg, nem beteg, csak ő szomorkodik.
Messzirül hozták őt, azírt bágyadozik.
Másodszor felszólal a második vőfély:
10 —Nini, nénémasszony, beteg a menyasszony!

—Nem beteg, nem beteg, csak ő szomorkodik.
Messzirül hozták őt, azírt bágyadozik.
Harmadszor fölkiált maga a vőlegény:
—Nini, nénémasszony, meghalt a menyasszony!
A legénynek anyja szalad istállóra.
Mondja a kocsisnak, hogy menjen el az anyjáér.
Menjen el az anyjáért, azér a csalfáér.
De ne úgy hívja őt, hogy lakodalomba,
megátkozott lányának a gyászos halálára.
Odaér az anyja a belső szobába.
Könnyeit hullatja lánya ajakára.
—Lányom, édes lányom, mi bajod teneked,
hogy ily hamar sírba köll szállani tenéked?
—Verje meg az Isten, azt az édesanyát,
aki ilyen hűtlenül adja férhe lányát.

41. *A szaván-kapott feleség*
LA ESPOSA QUE DESTAPÓ SU INFIDELIDAD

41.1. *BÓDIZSÁR BÁTORI*

La tierna señora Judit estaba sentada en la mesa.
Estaba meciendo la hermosa cuna de oro con la pierna:
—¡Calla, hijo mío! ¡Calla, mi hermoso hijo corretón!
¡Tu padre no es Bódizsár Bátori!
Tu padre es el capitán transilvano.
Él fue quien te dio la hermosa cuna de oro,
los cuatro cuernos y los cuatro *perec*[30] horneados.
Él fue quien te puso en la cabeza el gorro de Bratislava.
Bódizsár Bátori estaba escuchando tras la puerta:
—¡Esposa mía, no niegues lo que acabas de decir!
—Claro que no lo niego, alma mía, mi fiel esposo,
estaba riñendo a las malas muchachas.
por cortar mis hermosas flores que aún no habían florecido.
¡Hacían ramos para regalárselos a los jóvenes!
—¡Esposa mía! ¿Acaso estás negando lo que acabas de decir?
¡Abre la puerta, abre la puerta, esposa mía!
—¡Ya la abro, ya la abro, alma mía, mi fiel esposo!
Deja que me ponga las botas carmesíes.
Deja que me ponga la falda dorada.
Pero [Bódizsár Bátori] no pudo esperar [y] tiró la puerta de una patada:
—¡Prepárate, señora, prepárate! ¡Mañana a mediodía
irás al mercado de rosas a [ver] al verdugo!
—¿Dónde estás, mi dulce criado, mi mensajero más querido?
¡Prepárame una carroza de seis caballos!
Lo prepararon todo y emprendieron el camino.
Cuando llegaron allí, dijo la esposa:
—¡Espera un momento, espera un momento, negro verdugo!
[Espera] a que doble la tercera campana.
¡No va a repicar ni una sola vez por mi cabeza huérfana!
En aquel momento llegó el capitán transilvano,
se dio la vuelta y la besó,
se giró por segunda vez [y volvió a] besarla cien veces.
—¡Mi amada señora! ¡Eres mía y de nadie más!

[30] *Perec*: pequeño bollo muy duro y salado.

41.1. Bátori Bódizsár: A szaván-kapott feleség

[Versión de Udvarhely (Székelyföld), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 219-220.]

Asztalnál ül vala gyönge Judit asszony.
Lábánál röngette szép arany bőcsőjit:
—Beli fiam, beli, szép futkosó fiam!
Mert neköd nem apád Bátori Bódizsár:
Im, az a te apád, erdélyi kapitány,
aki adta neköd szép arany bőcsőjit.
Annak négy szarvába négy arany perecöt,
osztán a fejedre pozsonyi süvegöt.
Hát ajtón hallgatja Bátori Bódizsár:
—Meg ne tagadd, asszony, mostan-beszédödöt!
—Bizony nem tagadom, lelköm jámbor uram.
Leányokat szidom, a rossz leányokat.
Virágomnak szépit nyílatlan leszödték.
Bokrétába kötték, legényöknek tötték!
—Megtagadod, asszony, mostan beszédödöt?
Nyiss ajtót, nyiss ajtót, asszony feleségöm!
—Minnyát nyitok, minnyát, lelköm jámbor uram!
Hadd húzzam lábamba karmazsin csidmámat.
Hadd vessem nyakamba vont-arany szoknyámat.
De nem győzé várni, bérugá az ajtót.
—Készülj asszony, készülj, hónap álló délre,
a rózsa-piacra, a fővövő-helyre.
—Hol vagy édös szógám, legkedvesebb postám?
Készítsd elé neköm hat lovam, hintómat!
Ők elkészülének, el is indulának.
El is indulának, oda is jutának.
—Várj kicsit, várj kicsit, te fekete hóhér!
Mert a halottnak is hármat harangoznak.
Lám, árva fejemnek egyet sem kondítnak!
Azomba érközik erdélyi kapitány.
Eccör megfordítsa, kéccör megcsókolja.
Kéccör megfordítsa, százszor megcsókolja:
—Enyim vagy, nem másé, te asszonyi állat!

41.2. Bátori Boldizsár: A szaván-kapott feleség

[Versión de Rugonfalva (Udvarhely), publicada en Béla Bartók y Zoltán Kodály, *Erdélyi magyarság*, p. 84.]

Asztal mellett üle gyönge Judit asszony.
Lábával röngette kinn-futkosó fiát.
—Beli fiam, beli, kinn-futkosó fiam,
mert nem az az apád, Bátori Boldizsár,
5 hanem az az apád: erdélyi kapitány,
aki adta neked arany rengő bölcsőd,
arany rengő bölcsőd, pozsonyi süvegöd,
Pozsonyi süvegöd, lobogós gyolcs ingöd.
Az ajtón hallgassa Bátori Boldizsár:
10 —Meg ne tagadd, asszony, mostan-mondott szódat!
—Nem tagadom, uram, leányokat szidtam.
Virágomnak szépét nyilatlan leszödték.
Bokrétába kötték, legényeknek tötték.
Készülj, asszony, készítsd hatlovas hintódat.
15 Hatlovas hintódat, legszebb inasodat,
Pozsony városába, nagy lakodalomba!
Készülj asszony, készülj, holnap álló délkor!
Ők is elmenének, odaérkezének.
Csak táncolni kezde erdélyi kapitány.
20 Erdélyi kapitány gyenge Judit asszonyt
kétször fordította, kétször megcsókolta.
Szemmel tartá őtet Bátori Boldizsár.
—Készülj asszony, készülj, holnap álló délre,
holnap álló délre, a fővevő helyre.
25 Fejeddel játszodnak, fejedet leütik!
Csak felhúzza kardját erdélyi kapitány.
Csak felhúzza kardját, beleereszkedik:
—Te megholtál értem, én is meg éretted.

42. *A halálra rugdalt asszony*
LA MUCHACHA PATEADA HASTA MORIR

42.1. *ZSÓFIKA KÁLNOKI*[31]

—¡Hoy hace siete años y tres días
que estamos casados, que estamos casados!
¡[Y todavía] no hemos comido juntos ni un trozo de pan!
¡No hemos bebido juntos ni un vaso de agua!
¡Dios mío, Dios mío! ¿Por qué?
¿Por qué, valiente János Egri?
—Zsófika Kálnoki, sabes de sobra
cuál es la razón: Yo nunca
te he querido y nunca te querré.
Después le dio una patada, le dio una patada
que la empujó desde la mesa hasta la puerta,
desde la puerta hasta la mesa.
Zsófika Kálnoki le replicó:
—¡Ya basta, ya basta, valiente János Egri!
Por mi costado izquierdo está saliendo el Sol,
por mi costado derecho me está brotando sangre.
El valiente János Egri llamó a su criado:
—¡Criado, mi dulce criado, mi mejor criado!
¡Levántala y colócala en la cama!
¡Criado, mi dulce criado, mi mejor criado!
¡Vayamos por liebres, [vayamos] a cazar liebres!
Zsófika Kálnoki llamó [al criado]:
—¡Criado, mi dulce criado, mi peor criado!
¡Prepara mi carroza fúnebre!
¡Ata los arneses, ata los arneses a mis veloces caballos!
La carroza es para el fuego, el caballo es para el perro.
¡Conduce rápido! ¡Conduce, como solo tú puedes conducir!
¡Llévame a casa de mi dulce madre! ¡Llévame a casa de la esposa de Pál Kálnoki!
¡Llévame a casa de la esposa de Pál Kálnoki! ¡Llévame a casa de mi dulce madre!
—¡Buenos días! ¡Buenos días, alma mía, dulce madre!
—¡Buenos días, hija mía, alma mía, dulce hija!
—No vengo de visita, sino porque me estoy muriendo.
—¡Criado, mi dulce criado, mi mejor criado!
Trepa hasta aquel árbol y mira hacia donde veas una luz.
—No veo luz en ninguna parte, excepto en casa de la señora.
—Ve allí, ve allí, a casa de mi suegra.
—¡Buenas noches! ¡Buenas noches, dulce y anciana suegra!
—¡Buenas noches, yerno mío, mi dulce yerno!
¿Cómo se encuentra [Zsófika Kálnoki]? ¿Cómo se encuentra mi dulce hija?
—Se encuentra bien, se encuentra bien, se encuentra sana.

[31] *Zsófika*: diminutivo de valor afectivo de *Zsófia*.

[La suegra] entró en su casita.
[Entró] en su casita, en las habitaciones privadas,
cortó un pedazo de pan y se lo dejó sobre la mesa,
cogió una jarra y le sirvió agua en un vaso.
—¡Yerno mío, mi dulce yerno! Cómete [el trozo de pan]
como si fuese la carne de mi hija. ¡Yerno mío, mi dulce yerno!
Bébete [el agua] como si fuese la sangre de mi hija.

42.1. Kálnoki Zsófika: A halálra rugdalt asszony

[Versión de Szabéd (Kolozs), publicada en Gyula Ortutay, *Magyar népköltészet*, pp. 66-69.]

—Ma hét esztendeje, teljes harmad napja,
hogy mi együtt vagyunk, hogy mi együtt vagyunk.
Egy falás kinyeret együtt meg nem ettünk.
Egy pohárnyi vizet együtt meg nem ittunk!
Istenem, Istenem! Mi ennek az oka?
Mi ennek az oka, vitéz Egri János?
—Jól tudod, jól tudod, Kálnoki Zsófika.
Annak az az oka, hogy én téged nem is
szerettelek soha: soh'se is szeretlek.
Akkor úgy megrugá, akkor úgy megrugá,
az asztaltól fogva az ajtóig rugá.
Az ajtótól fogva, az asztalig rugá.
Szóval így felmondta Kálnoki Zsófika:
—Elég immár, elég, vitéz Egri János.
A bal oldalomon a nap is bésütött.
A jobb oldalomon a vérem kiömlött.
Szóval így felmondta vitéz Egri János:
—Szógám, édes szógám, én nagyobbik szógám!
Vedd fel az öledbe s tedd fel az ágyába.
Szógám, édes szógám, én nagyobbik szógám!
Menjünk el nyúlászni, nyúlászni, vadászni.
Szóval így felmondja Kálnoki Zsófika:
—Szógám, édes szógám, én kisebbik szógám!
Húzzad elé, húzzad, én gyászos hintómat.
Fogd belé, fogd belé sebes lovaimat!
A hintó a tűzé, a ló a kutyáké.
Hajtsad, úgy elhajtsad, amint csak te tudod.
Az édesanyámhoz, Kálnoki Pálnéhoz,
Kálnoki Pálnéhoz, az édesanyámhoz.
—Jó napot, jó napot, lelkem édesanyám!
—Adjon Isten, fiam, lelkem jó leányom!
—Nem örömre jöttem, hanem halni jöttem.

—Szógám, édes szógám, én nagyobbik szógám!
Hágj fel err' a fára: nézd hol látsz világot.
35 —Nem látok én sehol, csak nagyasszonyomnál.
—Gyer oda, gyer oda: az én anyósomhoz.
—Jó estét, jó estét, édes öreganyám!
—Adjon Isten fiam, édes vejem-uram!
Hogy hadta, mint hadta az én leányomat?
40 Jól hadtam, jól hadtam, egességben hadtam.
Ő is el-béméne az ő kis házába.
Az ő kis házába, rejtek kamarába.
Egy karé kenyeret levág asztaláról.
Egy pohárnyi vizet kitőt korsójából:
45 —Úgy egye ke', fiam, édes vejem-uram,
mint leányom húsát; úgy igya ke', fiam.
Édes vejem-uram, mint leányom vérét.

Puerta de Székelyföld (Transilvania oriental) [mayo de 2007]

43. *A szolgával szerelmeskedő lány*
LA MUCHACHA QUE SE ACOSTÓ CON EL CRIADO

43.1. *ANNA BETLEN*

Mihály Sárosi y János Betlen están sentados en una mesa,
comen, beben [y] conversan.
Mihály Sárosi dice: —Escucha, querido compañero:
debes castigar a tu querida hermana menor para que no vuelva a ir a mi establo
5 por la noche. ¡Suele acostarse con mi cochero,
y despiertan a mi caballo!
—Escucha, querido compañero: mi hermana menor es una doncella casta.
Y Mihály Sárosi añade: —¡Voy a demostrarte su pureza
con la fuerza de mis dos brazos, con el filo de mi sable!
10 Entonces oye el chirrido de la puerta del establo, después, ruido de herraduras
[y] el frote de una falda de seda. Se dirige al establo,
a la puerta del establo [y] le dice al cochero:
—¡Abre la puerta, cochero! —¡No puedo abrir, querido amo!
¡Mi fiel caballo está suelto! ¡Si la abro, se escapará
15 y nunca podré atraparlo!
Le dio una patada a la puerta tan fuerte que casi la partió en dos,
y allí estaba Anna Betlen. Le hundió el sable,
le desgarró la falda de seda, y comenzó a brotarle roja sangre.
Anna Betlen volvió a casa, y se acostó en la cama.
20 A la mañana siguiente, vino un ángel: —¿Qué te ha ocurrido? ¿Qué sucede, Anna Betlen?
—¡Ay, no me ha ocurrido nada, mi querido ángel! He saltado la valla de piedra de mi jardín,
me he pinchado con un rosal, [y] se me ha roto la falda.
La sangre le seguía manando a borbotones. —Estoy sangrando hasta la planta de los pies,
me estoy muriendo.
25 —Escucha, Anna Betlen: Sal al patio
[y] suplícale a Dios que te perdone por tus pecados.
—¡Ángel mío, ángel mío, mi querido ángel! ¡Límpiame con vino!
¡Cúbreme con un suave sudario y envíame a Kolozsvár
para que todos sepan lo que le ocurrió a una huérfana!

43.1. Betlen Anna: A szolgával szerelmeskedő lány

[Versión de Székelyföld, publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 225-226.]

Sárosi Mihály, Betlen János egy asztalnál ülnek vala.
Együtt esznek, isznak vala, együtt beszélgetnek vala.
Szóval mondja Sárosi Mihály: —Hallja-e kend, kedves komám,
fenyítse meg kend a húgát, éjszakának ideiben

5 ne járjon az istállóba. Kocsisomat szeretgeti
hív paripám ébresztgeti!
—Hallja-e kend, kedves komám, az én húgom jámbor leány!
Szóval mondja Sárosi Mihály: —Megmutatom jámborságát
két karomnak erejével, fényes kardomnak élével.
10 —Hallja kapu csikorgását, magos patkó kopogását,
selyem szoknya suhogását. Mindjárt ment az istállóba,
az istálló ajtajába.
Szóval mondja kocsisának: —Nyisd ki, kocsis, az ajtódat!
—Nem nyithatom, kedves gazdám, szabadon van hív paripám.
15 Ha kinyitom, elszalasztom, tudom, soha meg se fogom!
Úgy megrugá az ajtaját hogy kétfelé esék mindjárt.
Hát ott vagyon Betlen Anna. kardját beléakasztotta.
Selyem szoknya elhasada, piros vére kicsordula.
Hazaméne Betlen Anna, lefekvék a vetett ágyba.
20 Reggel odament az ángya: —Mi lelt, mi lelt Betlen Anna?
—Aj, mi nem lelt, kedves ángyom! Béhágék a kőkertembe.
Rózsabokor megakaszta, selyem szoknya elszakada.
A vér mingyár kicsordula. —Talpig vagyok aludt vérben.
Magam pedig halófélben.
25 —Hallod-e, te Betlen Anna! Állj ki te az udvarodra.
Imádkozzál az Istennek, bocsássa meg bűneidet!
—Ángyom, ángyom, kedves ángyom, bossanak meg ürmös borba.
Takarjanak gyenge gyolcsba, küldjenek ki Kolozsvárra.
Vegyen minden példát róla, az árvának hogy van dolga!

44. *A két királygyermek*
EL PRÍNCIPE Y LA PRINCESA

44.1. *EL PRÍNCIPE Y LA PRINCESA*

—Escucha, príncipe: ¡ven a mi casa por el huso!
—No voy a ir, está muy oscuro, está oscuro, muy oscuro.
[Si fuera] me caería al mar, [Me caería] en medio [del mar],
me caería al mar, al fondo del mar.
—Encenderé mi vela dorada para que puedas dirigirte hacia la luz.
¡Encenderé mi vela dorada para que puedas dirigirte hacia la luz!
Era noche cerrada [cuando] el príncipe partió hacia el huso,
se cayó al mar, en medio del mar.
Se cayó al mar, en medio del mar,
al fondo [del mar], al fondo [del mar].
La princesa se puso a llorar como si le hubiese ocurrido a ella misma.
La princesa se puso a llorar como si le hubiese ocurrido a ella misma.
Su madre le preguntó: —¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, dulce hija?
—¿Cómo no voy a llorar, dulce madre? He perdido mi maravillosa diadema.
Se me cayó al mar, en medio del mar.
Se me cayó al mar, al fondo [del mar].
—No llores, no llores, dulce hija. ¡Te doy la mía!
—¡No necesito la tuya! ¡Solo quiero la mía!
Enviaron a un buzo, [y] comenzó a buscarla.
No encontró la diadema, pero encontró al príncipe [ahogado].
La reina le dijo: —Arrástralo hasta la playa.,
ve al castillo y acuéstalo sobre la cama.
Le haremos un ataúd de piedra, doblaremos las campanas.
Les acompañó hasta la cripta, [y] entonces se le cayeron tres lágrimas.

44.1. A két királygyermek

[Versión de Homoród (Udvarhely), publicada en Imre Csanádi y Lajos Vargyas, *Röpülj páva, röpülj*, pp. 144-145.]

—Hallod-e te, király fia, gyere hozzám guzsalyasba!
—Nem megyek, mer setét vagyon, setét vagyon igen nagyon,
s beleesem az tengerbe; az tengernek közepibe.
Beleesem az tengerbe, annak es az mélységibe.
—Meggyújtom arany-gyertyámat, eljöhetsz az világánál.
Meggyújtom arany-gyertyámat, eljöhetsz az világánál!
Elindul az király fia, este későn guzsalyasba.
Beleesett az tengerbe, tengernek az közepibe.
Beleesett az tengerbe, tengernek az közepibe.

Annak es az mélységibe, annak es az mélységibe.
Úgy sír, úgy sír király lánya, szinte magából kifogyna.
Úgy sír, úgy sír király lánya, szinte magából kifogyna.
Szóval kérdi édesanyja: —Mér sírsz, mér sírsz édes lányom?
—Hogyne sírnék, édesanyám, elvesztettem gyöngyös pártám.
Beleesett az tengerbe, az tengernek közepibe.
Beleesett az tengerbe, annak es az mélységibe!
—Ne sírj, ne sírj, édes lányom, neked adom az magamét!
—Nem kell neköm az kendeké, csak kell neköm az magamé!
Vízi búvárt fogadának, keresésre indulának.
S nem kapják az gyöngyös pártát, de megkapják király fiát.
Az királyné maga mondja: —Húzzátok ki az martjára.
Vigyétek az palotába, s tegyétek az vetett ágyba.
Csináltassunk kőkoporsót, húzassuk meg az harangot.
Kísérd ki őt az kriptába, három könnyet hullass rája.

45. *Vitéz és kegyes*
EL NOBLE Y LA DONCELLA

45.1. *EL NOBLE Y LA DONCELLA*

El noble emprendió el camino junto con una doncella.
Iban juntos por el salvaje bosque, estaban ellos dos solos.
Estaban ellos dos solos.
—¡Eh, doncella, eh, doncella! ¡Toca algo de música!
Reconforta mi corazón con tristes melodías,
reconforta mi desconsolado corazón.
—No voy a tocar, no voy a tocar, mi voz es potente,
me podrían oír los diez ladrones.
[Me podrían oír] los diez ladrones.
A ti te matarían [y] a mí me raptarían.
A ti te matarían [y] a mí me raptarían,
a mí me raptarían.
El noble le dio una bofetada a la doncella.
Comenzó a entonar una triste melodía.
[Comenzó a entonar] una triste melodía.
—¡Compañeros, compañeros, compadres!
¡No puedo creer lo que estoy oyendo! ¡No puedo creer lo que estoy oyendo!
¡No puedo creer lo que estoy oyendo!
¿Es música de trompetas o de violín?
¿Es música de trompetas o de violín?
¿O será quizás, de violón?
¡Deteneos! [Los diez ladrones] se detuvieron al momento.
Mataron al noble y raptaron a la doncella,
raptaron a la doncella.
—¡Eh, doncella! ¿Estás triste? ¿Te da pena?
¿Estás triste? ¿Te da pena que tu noble haya muerto?
¿[Te da pena] que tu noble haya muerto?
Ni estoy triste ni me da pena, ni siquiera lo siento.
Su hermosa camisa de lino estaba manchada de roja sangre,
de roja sangre.
—¡Eh, doncella! ¿De quién eres hija?
—[Soy] la hija del rey y de la condesa,
[soy] la hija del rey.
—Si tú eres su hija, yo soy su hijo.
He robado diez monedas de oro del bolsillo de mi padre
para dárselas a los ladrones.
—¡Eh, doncella! ¡No se lo digas a mi padre!
¡No le digas a mi padre que me has visto!
¡[No le digas] que me has visto!
Su padre nunca llegó a sufrir [por el suceso],
porque jamás llegó a saber que su único hijo
era un bandido.

45.1. Vitéz és kegyes: A tolvajjá lett testvér

[Versión de Magyardécse (Szolnok-Doboka), publicada en József Faragó, *Jávorfa-muzsika*, pp. 98-100.]

Elindult a vitéz, vitéz a kegyessel.
Nagy rengeteg erdőn, csak magában ketten.
Csak magában ketten.
—Hé kegyes, hé kegyes, kezdjed énekedet.
Szomorú nótával újítsd a szívemet.
Bánatos szívemet.
—Nem kezdem, nem kezdem, az énekem hangos.
Meghallják, meghallják a tízes tolvajok.
A tízes tolvajok.
Tégedet megölnek, engem elrabolnak.
Tégedet megölnek, engem elrabolnak.
Engem elrabolnak.
A vitéz a kegyest rögtön arcul csapá.
Kegyes is elkezdi szomorú nótáját.
Szomorú nótáját.
—Pajtásim, pajtásim, kenyeres pajtásim,
nem t'om, mit hallottam, nem t'om, mit hallottam.
Nem t'om, mit hallottam.
Trombitaszót hallék, avagy muzsikaszót.
Trombitaszót hallék, avagy muzsikaszót,
avagy hegedűszót.
Gyertek, álljuk útját! —Rögtön útját állják.
A vitézt megölték, kegyest elrabolták.
Kegyest elrabolták.
—Hé kegyes, hé kegyes, szánod-é, bánod-é,
szánod-é, bánod-é vitéznek halálát?
Vitéznek halálát?
—Nem szánom, nem bánom, de mégis sajnálom.
Hogy a szép gyolcsingét piros vérben látom.
Piros vérben látom.
—Hé kegyes, hé kegyes, ki leánya voltál?
—Ez s ez vármegyének ez s ez király lánya.
Ez s ez király lánya.
—Ha te lánya voltál, én meg fia voltam.
Az apám zsebéből tíz aranyat loptam.
Tolvajnak állottam.
Hé kegyes, hé kegyes, ne mondd az apámnak.

Ne mondd az apámnak, találkoztál velem.
Találkoztál velem.
40 Az apai szívét ne gyötörje bánat.
Hogy ne tudja sorsát egyetlen fiának.
A rabló fiának.

46. *Jávorfácska*
EL PEQUEÑO ABEDUL:
[*La hermana asesinada que fue transformada en violín*]

LA PEQUEÑA BENCSÓKA

Las tres huérfanas partieron con tres copitas
a coger fresas al bosque, a coger fresas al bosque.
Iban discutiendo a lo largo de todo el camino
por unas perlas que les había dado su dulce madre, por unas perlas de su madre.
Las tres huérfanas acordaron que las perlitas serían
para la que recogiese más rápido, para la que llenase antes la copita.
Bencsóka Kis fue la primera. Sus dos hermanas mayores la asesinaron,
la metieron en el hueco de un tronco [y] volvieron a casa corriendo.
Su dulce padre les preguntó: —¿Dónde se ha quedado mi hijita?
¿Dónde está mi hija, la pequeña Bencsóka? Os fuisteis tres y habéis vuelto dos.
¿Dónde se ha quedado mi hija? ¡Ay, Dios mío! ¡Voy a buscarla!
¡Voy a buscarla! [Pero], ¿qué podría hacer? ¿Dónde la busco? ¿A dónde voy?
Se adentró en el bosque para buscar a su pequeña huérfana.
Allí había un violín, allí había un violín.
Lo miró y lo sacó, dedujo que su desgraciada hija
se habría transformado en violín, que se habría transformado en violín.
Comenzó a tocarlo, [y] el pequeño violín sonaba maravillosamente.
—¡Toca, padre! [Toca], querido padre[32].
Mis hermanas me asesinaron, me metieron en el hueco de este árbol.
Al llegar a casa, el violín empezó a sonar sin que nadie lo tocara. [Decía]:
—¡Tocad, tocad, mis dulces hermanas, mis dulces asesinas!
Yo era la princesa, era la princesa, la pequeña Bencsóka,
Era la princesa, la pequeña Bencsóka. Ahora soy el pequeño violín.
Mis hermanas mayores me asesinaron, me metieron en el hueco del árbol.
Me metieron en el hueco del árbol.

46.1. Kis Bencsóka: Jávorfácska

[Versión de Udvarhely, publicada en Gyula Ortutay, *Magyar népköltészet*, p. 23.]

Elindul a három árva, a három kis csiporkával
az erdőbe epör-szedni az erdőbe epör-szedni.
S az édes mamácskájoknak maradott sok drágagyöngye.
Azt osszák vala útközbe, azt osszák vala útközbe.
Három árva azt egyezte: azé lészen a gyöngyöcske,
ki teli szedi hamarább, teli szedi a csiprocskát.

[32] *Édes felnevelő dajkám*: lit. "mi amado padre, quien me ha educado".

Kis Bencsóka teliszedte, azért két nénje megölte.
Bétették egy fa udvába, hazamentek hamarjába.
Kérdi tőlök édesapjok; —Hol maradott kisleányka,
10 kisleányka, kis Bencsóka? Hárman mentek, ketten jöttek.
Kis leánykám hol maradt el? Jaj Istenem, merre menjek.
Merre menjek, s én mit tegyek? Hol keressem, s hová menjek?
Elutazott az erdőbe, küs-árváját-keresésre.
Hát ott vagyon egy mozsika, hát ott vagyon egy mozsika.
15 Nézegeti, ki is veszi, gondolkozik, mit csináljon.
Bújába hogy mozsikáljon? Bújába hogy mozsikáljon?
No de mégis rájahúzza, szépen szól a kis mozsika.
—Húzzad, húzzad király-atyám, édes felnevelő dajkám.
A néném megölének, fa odvába bétevének.
20 Hazamöntek s mozsikáltak, a mozsikával azt húzták:
—Húzzad, húzzad édes néném, édes megölő gyilkosom!
Én is voltam királyleány, királyleány, kis Bencsóka.
Királyleány, kis Bencsóka, már most vagyok kis mozsika.
A néném megölének, fa udvába bétevének.
25 Fa udvába bétevének.

47. *Tiltott szerető*
EL AMANTE SECRETO

47.1. *[FUI] A LA MONTAÑA, [FUI] AL CAMPO*

[Fui] a la montaña, [fui] al campo a recoger flores,
las juntaba montoncitos [y] hacía guirnaldas con ellos.
¡Muchachas, muchachas, amigas! ¡Venid esta noche al huso de mi casa!
Os daré la corona de mi hermana menor, tejed una para mí.
[Tejedla] con blancos retoños, con nudos y con límpidos alelíes,
que sus hojas caigan en mis manos, que sus flores me caigan en el pecho,
¡Que su perfume me impregne mi alegre corazón, que impregne mi alegre corazón,
que lo impregne, que me consuele, y que Dios no me abandone!
Salí por la noche hacia el huso para reunirme con mi amado Jancsi.
Puso su mano izquierda en mi hombro derecho y su derecha en el izquierdo,
consoló mi tristeza, mi aflicción. Salí por la noche hacia el huso,
mi padre tomó una vara y me golpeó con ella en mi grácil cintura.
Entré en el establo [y] saqué mi esbelto caballo,
lo ensillé con la curvada silla y le ajusté una correa de seda alrededor.
Emprendí un largo camino, me anocheció en un salvaje bosque,
construí un lecho de madera para mi caballo, para mí lo hice de hojas de roble,
para mí, de hojas de roble, para mi caballo, de tiernos retoños.
Me dormí y, al primer sueño, me despertó la hermosa luz del rojo amanecer,
eché un vistazo a una rama sobre mi cabeza: allí había una tortolita
que llevaba una ramita entre las garras. [La tortolita] había escrito algo,
había escrito algo con las garras, me sonrió con su pico:
mi amado me había escrito sus intenciones. Mi amado me había escrito sus intenciones.

47.1. Hegyen, földen: Tiltott szerető

[Versión de Somoska (Moldavia), publicada en József Faragó y János Jamagas, *Moldvai csángó népdalok és népballadák*, pp. 152-153.]

Hegyen, földen járogatok vala, virágocskát szedegetek vala.
Csincsecskékbe csincselgetem vala, bokrétába kötegetem vala.
Lányok, lányok, jó lánybarátaim, hájtok este hezzám guzsalyasba.
Néktek adom húgom koszorúját, mert most kötik az én koszorúmat.
Ágból, bogból, fehér csemetéből, tiszta-tiszta fehér liliomból.
A levele hulla az ölembe, s a virágja hulla kebelembe.
Szíp illatja száll a víg szívemre, szíp illatja száll a víg szívemre.
Szálljon, szálljon, csak megvígasztaljon, s a jó Isten engem el ne hagyjon!
Elindultam este guzsalyasba, esszegyültem Jancsi szeretőmvel.
S a bal kezit tevé jobb vállamra, s a jobb kezit tevé bal vállamra.

Elábájgám búmat, bánatimat. Hazamentem este guzsalyasból.
Vevé apám vékony nádpálcáját s jól felveré karcsú derekamra.
Besétáltam padlott istállóba, kivezettem vékony pejlovamat.
Felnyergeltem domború nyeregbe, felöveztem selyem övedzővel.
15 Elindultam hosszú útra vele, elszürkültem egy vadászerdőbe.
Ágyat vettem lovamnak, lovamnak, én magamnak cserefalapibúl.
Én magamnak cserefalapibúl, s a lovamnak ága-bogaibúl.
Elaludtam legelső álmomba, megebredtem szép piros hajnalba.
Feltekintek fejem felett ágra, hát ott van egy kis gericemadár.
20 Körme között hoza cédulácskát, a körmivel reáírogatta.
A körmivel reáírogatta, a szájával reámosolygotta,
z én szeretőm hogy írja szándékját, z én szeretőm hogy írja szándékját.

48. *Cinöge madár*
LA TÓRTOLA:
[*El amante miedica*]

48.1. *LA TÓRTOLA*[33]

—¿Dónde dormiste anoche, tórtola?
—En la ventana de mi rosa, mi tierno alelí.
—¿Por qué no entraste, tórtola?
—Tenía miedo de tu esposo, mi tierno alelí.
—Mi esposo no está en casa, tórtola.
Está construyendo puentes en los bosques de Litva[34].
—Tiene un buen caballo, y podría regresar a casa enseguida.
¡Ay de mí, si me encontrase contigo, rosa mía!
—¿Dónde dormiste anoche, tórtola?
—En la puerta de mi rosa, mi tierno alelí.
—¿Por qué no entraste, tórtola?
—Tenía miedo de tu esposo, mi tierno alelí.
—Mi esposo no está en casa, tórtola.
Está construyendo puentes en los bosques de Litva.
—Tiene un buen caballo, y podría regresar a casa enseguida.
¡Ay de mí, si me encontrase contigo, rosa mía!
—¿Dónde dormiste esta noche, tórtola?
—Al pie de la cama de mi rosa, mi delicado alelí.
—¿Por qué no viniste a mi lado, tórtola?
—Tenía miedo de tu esposo, mi tierno alelí.
—Mi esposo no está en casa, tórtola.
Está construyendo puentes en los bosques de Litva.
Si tienes miedo, ¿para qué vives, tórtola?
¡Vete de mi lado, ya tengo con quien dormir!

48.1. Cinöge madár

[Versión de Hosszúhát (Csanád), publicada en Lajos Kálmány, *Szeged népe*, vol. 3, 1882, p. 55.]

—Hun háltál az éjjel, cinöge madár?
—Rúzsám ablakjában, gyönge vilojám!
—Mér nem gyüttél be hát, cinöge madár?

[33] En la lírica húngara la tórtola es el ave que representa al hombre. En español el género femenino de la palabra dificulta esta asociación.

[34] *Litva*: sajón *Litah*, y eslovaco *Litava*. Pueblo húngaro de origen sajón que se encuentra en la actual Eslovaquia.

—Féltem az uradtúl, gyönge vilojám!
5 —Nincs itthun az uram, cinöge madár.
Litvai erdőben hidakat csinál.
—Jó lova van annak, hamar hazaér.
Jaj lösz neköm, rúzsám, hogyha nálad ér!
—Hun háltál az éjjel, cinöge madár?
10 —Rúzsám ajtajában, gyönge vilojám!
—Mér nem gyüttél be hát, cinöge madár?
—Féltem az uradtúl, gyönge vilojám!
—Nincs itthun az uram, cinöge madár.
Litvai erdőben hidakat csinál.
15 —Jó lova van annak, hamar hazaér.
Jaj lösz neköm, rúzsám, hogyha nálad ér!
—Hun háltál az éjjel, cinöge madár?
—Rúzsám ágya előtt, gyönge vilojám!
—Mér nem gyüttél mellém, cinöge madár?
20 —Féltem az uradtúl, gyönge vilojám!
—Nincs itthun az uram, cinöge madár.
Litvai erdőben hidakat csinál.
Ha úgy félsz, minek élsz, cinöge madár?
Távozz tűlem, van mán, aki velem hál!

49. *Zsivány felesége*
LA ESPOSA DEL BANDIDO

49.1. *LA ESPOSA DEL BANDIDO*

—¡Todas las dulces madres deberían escoger bien
al esposo de sus hermosas hijas!
A mí, mi dulce madre me vendió
a un bandido asesino.
Por la noche duerme lejos de mí,
acecha por los caminos y asesina [a sus víctimas].
Todas las noches regresa a casa
con la ropa ensangrentada.
—¡Esposa mía, mi dulce esposa! ¡Lleva esta ropa
a la oscura cueva! ¡[Llévala] al húmedo arroyo!
Pero hazlo sin que nadie te vea.
¡No hables ni con las aves!
¡Lávala, lávala sin que se escuche ni una sola gota!
¡Sin que se escuche ni una sola gota! ¡Sin que se vea ni una sola gota!
—¡Esposa mía, mi dulce esposa! ¿Has estado llorando?
—No he estado llorando, esposo mío.
El humo de la leña de roble me ha entrado en mis ojos azules[35],
[y] la llama me ha sonrojado las mejillas.
—¡Esposa mía, mi dulce esposa! ¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras?
—Mi padre me ha enviado una invitación de boda,
mi hermanito va a casarse, mi hermanita va a casarse.
—¡Esposa mía, mi dulce esposa! ¿Qué regalo les vas a llevar?
—Un par de velas de cera, esposo mío, mi dulce esposo.
Allí es costumbre regalar velas de cera.
Ésa es la costumbre cuando se casa una muchacha.
—¡Esposa mía, mi dulce esposa! ¿Qué está ocurriendo? ¿Qué está ocurriendo?
¿Por qué no cantan las aves en los bosques de tu padre?
—Esposo mío, mi dulce esposo, aquí es habitual
que no canten las aves cuando se casa una muchacha.
—¡Esposa mía, mi dulce esposa! ¿Qué está ocurriendo? ¿Qué está ocurriendo?
¿[Por qué] no están arando los campos de tu padre?
—Esposo mío, mi dulce esposo, aquí es habitual
que no se aren los campos cuando se casa una muchacha.
—¡Esposa mía, mi dulce esposa! ¿Qué está ocurriendo? ¿Qué está ocurriendo?
Las campanas están repicando en la ciudad de tu padre.
—Esposo mío, mi dulce esposo, aquí es habitual
que repiquen las campanas cuando se casa una muchacha.
—¡Esposa mía, mi dulce esposa! ¿Qué está ocurriendo? ¿Qué está ocurriendo?
Estoy viendo muchos soldados en el patio de tu padre.

[35] *Cserfa füstje fogta kökény-kék szememet*: lit. "El humo azulado del roble me ha entrado en mis ojos de color azul-endrino".

—Esposo mío, mi dulce esposo, aquí es habitual
que acuda un hermoso ejército cuando se casa una muchacha.
—¡Esposa mía, mi dulce esposa! ¿Qué está ocurriendo? ¿Qué está ocurriendo?
Estoy escuchando llantos en el patio de tu padre.
—Esposo mío, mi dulce esposo, aquí es habitual
que se escuchen llantos cuando se casa una muchacha.
—¡Prendedlo! ¡Llevadlo al fondo del calabozo!
¡Ha matado a mi padre, ha matado a mi madre!
¡Lleváoslo [y] echadlo al fondo del calabozo!
¡Ha matado a mi hermanito, ha matado a mi hermanita!

49.1. Zsivány felesége

[Versión de Kánya (Tolna), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, p. 184.]

—Minden édesanya meggondolja magát,
hogy kinek adja el szép hajadon lányát!
Engem is eladott az én édesanyám
egy utonállónak, egy embergyilkosnak,
aki minden éjjel elszökik mellőlem
utakat állani, embereket ölni.
Minden éjfél-tájban odahozza mellém,
odahozza mellém a véres ruháját.
—Társam, édes társam, vidd el ezt a ruhát
a sötét barlangba, a vizes patakba!
Ott is úgy ereszd le, senki meg ne lássa,
még a madarak se szóljanak reája!
Ugy mosd ki, ugy mosd ki, zuhanja se halljon.
Zuhanja se halljon, csöpp vize se lásson!
Társam, édes társam, sirtál te valahol?
—Nem sírtam, nem sírtam, én uram, én uram.
Cserfa füstje fogta kökény-kék szememet.
Annak lángja csapta piros két orcámat.
—Társam, édes társam, mért sírtál, mért sírtál?
—Apámtul izentek, menyegzőbe menjek.
Öcsém házasítják, húgom férjhöz adják.
—Társam, édes társam, mit vissz ajándékot?
—Uram, édes uram, egy pár viasz-gyertyát.
Ugy van ott a szokás: ha lányt férjhöz adnak.
Legényt házasítnak viaszgyertyát adnak.
—Társam, édes társam, mitől van, mitől van,
atyád erdejében madarak sem szólnak?
—Uram, édes uram, ugy vagyon a szokás:

mikor lányt eladnak, madarak sem szólnak.
30 —Társam, édes társam, mitől van, mitől van,
atyád mezejében ekén nem szántanak?
—Uram, édes uram, ugy vagyon a szokás:
mikor lányt eladnak, se vetnek, se szántnak.
Társam, édes társam, mitől van, mitől van,
35 atyád városában nagyon harangoznak.
—Uram, édes uram, ugy vagyon a szokás:
mikor lányt eladnak, hirharangot huznak.
—Társam, édes társam, mitől van, mitől van,
atyád udvarában én sok népet látok.
40 —Uram, édes uram, ugy vagyon a szokás,
mikor lányt eladnak, szép sereggel járnak.
—Társam, édes társam, mitől van, mitől van,
atyád udvarában nagy jajgatást hallok.
—Uram, édes uram, ugy vagyon a szokás:
45 mikor lányt eladnak, jajszóval siratnak.
Fogjátok, vigyétek tömlöc fenekére:
Atyámat megölte, anyámat megölte!
Vigyétek, tegyétek tömlöc fenekére.
Öcsémet megölte, hugomat megölte!

49.2. Zsivány felesége

[Versión de Csíkszenttamas (Csík), registrada por Béla Bartók y publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 82-84.]

—Anyám édes anyám, mért adott vót éngëm
nagy hideg havasra, s nagy hirës tolvajnak,
nagy hirës tolvajnak, útonelállónak,
nagy hirës tolvajnak, embërmëgfosztónak
5 Ki minden hajnalban oda vagyon ölni!
Egy pénzér s kettőért nem szán vért ontani.
Egy vöröshagymáért lelket elveszteni.
Egy vöröshagymáért lelket elveszteni.
Azon hazaére az ö gyilkos ura:
10 —Mért sirsz, asszony, mért sirsz? Mindjárt fejed veszem!
—Nem sírok, nem sírok, cserfát égetek.
Cserfát égetek, gyereket rengetek.
Cserefának füstje huzta ki könyvemet.
Cserefának füstje huzta ki könyvemet.
15 Levivé pincébe, s elvágá a nyakát.
Apám, édes apám, hol van édesanyám?

Halgass fiam, halgass, majd eléjö anyád!
Majd eléjö anyád! Egy ebéd tájékán.
Apám, édesapám, eljött ehy ebédtáj.
20 Eljött ehy ebédtáj, még sincs édesanyám!
Levivé pincébe, elvágá a nyakát.
Elvágá a nyakát: Itt van édesanyád!

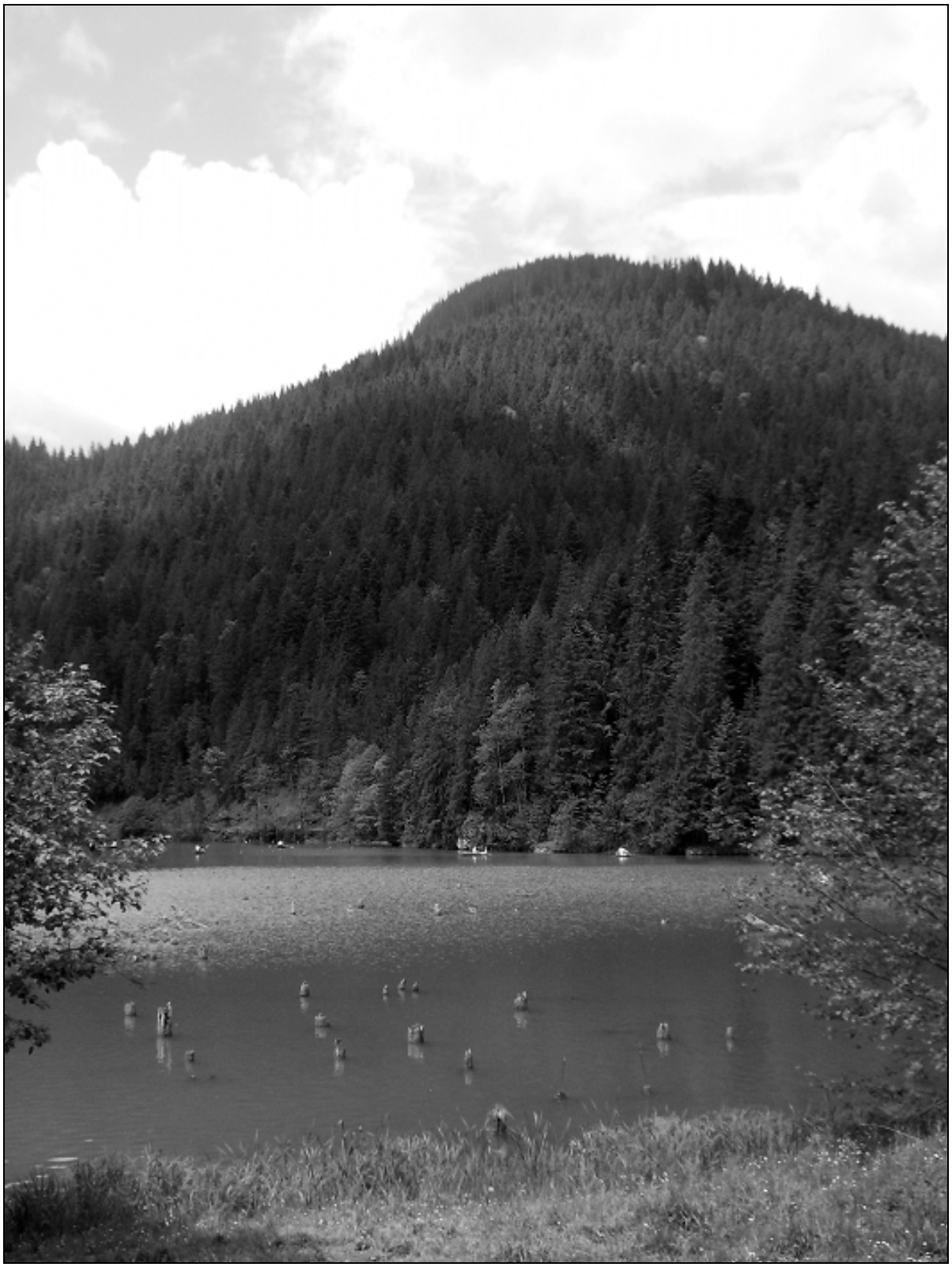

Gyilkos tó **"Lago asesino" (rum. *Lacu roşu* "Lago rojo"), en Transilvania oriental [mayo de 2007]**

50. *A bagoly-asszony*
LA SEÑORA LECHUZA

50.1. *LA SEÑORITA LECHUZA*

La señorita lechuza está caminando
sobre la viga de roble de un molino abandonado.
Al momento llega una tórtola blanca:
—¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, señorita lechuza?
¿Cómo no voy a llorar, blanca tórtola?
¡He olvidado mi mecedora cuna en casa!
Mi hijo estaba llorando dentro de la cuna.
¡Ay, ay, de mi hijo! ¡Se ha quedado llorando!
—¿Por qué lloras? ¿Por qué lloras, blanca tórtola?
—¿Cómo no voy a llorar? ¿Cómo no voy a llorar,
señorita lechuza?
¡He olvidado mi cofre cerrado en casa!
Me he dejado mi diadema de perlas dentro de él.
¡Ay, mi diadema de perlas, mi bella diadema de perlas!

50.1. A bagoly-asszonka

[Versión de Székelyföld publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, p. 349.]

Puszta malomba, cserfa gerenda,
rajta sétikál bagoly-asszonka.
Utána sétál fejér gőlice:
—Mér sírsz, mér sírsz te bagoly-asszonka?
—Hogyne sírnék, te fejér gőlice!
Honn felejtöttem rengő bőcsőmet!
Benn felejtöttem síró gyermököm.
Jaj, jaj, gyermököm! Síró gyermeköm!
—Mé' sírsz, mő sírsz te fejér gőlice!
—Hogyne sírnék, te, hogyne sírnék te
bagoly-asszonka!
Honn felejtöttem záros ládámot.
Benn felejtöttem gyöngyös pártámot.
Jaj, gyöngyös pártám, szép gyöngyös pártám!

50.2. Egy bagoly-asszony

[Versión de Székelyföld publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, p. 349.]

Puszta malomba, puszta malomba,
cserfa gerenda. Abba sírdogál,
abba sírdogál, egy bagoly-asszony,
egy bagoly asszony.
—Mit sírsz, mit bánkódsz, mit sírsz, mit bánkódsz,
te bagoly-asszony, te bagoly-asszony?
—Hogyne sírkonnék, hogyne sírkonnék,
hogyne bánkónnék, hogyne bánkónnék:
otthon feledtem, otthon feledtem
vetett ágyamat, vetett ágyamat.
Abba feledtem, abba feledtem
János uramot, János uramot.
Amellett hattam, amellett hattam
ringó bőcsőmet, ringó bőcsőmet.
Abba feledtem, abba feledtem
János fiamot, János fiamot.
Amellett hattam, amellett hattam
hímes ládámot, hímes ládámot.
Abba feledtem, abba feledtem
karika-kontyom, karika-kontyom.
Ha az itt vóna, ha az itt vóna,
olyat ugornék, olyat ugornék,
mint a karika.

Abetos junto al *Gyilkos tó* [mayo de 2007]

51. *Haj révész, révész*
¡AY, BARQUERO, BARQUERO!

51.1. *¡AY, BARQUERO, BARQUERO!*

—¡Ay, barquero, barquero, joven barquero húngaro!
¡Llévame en tu gran barca hasta la otra orilla! ¡Llévame en tu gran barca hasta la otra orilla!
Mi esposo me ha dejado un caballo negro,
te lo regalo, te lo regalo.
—Mi hermoso corazón no lo necesita.
¡Eso le entristecería aún más! ¡Eso le entristecería aún más!
—¡Ay, barquero, barquero, joven barquero húngaro!
¡Llévame en tu gran barca hasta la otra orilla! ¡Llévame en tu gran barca hasta la otra orilla!
Mi esposo se ha dejado el cofre de mis tesoros,
te lo regalo, te lo regalo.
—Mi hermoso corazón no lo necesita.
¡Eso le entristecería aún más! ¡Eso le entristecería aún más!
—¡Ay, barquero, barquero, joven barquero húngaro!
¡Llévame en tu gran barca hasta la otra orilla! ¡Llévame en tu gran barca hasta la otra orilla!
Mi esposo ha abandonado a una doncella,
te la entrego, te la entrego.
—¡Eso sí que lo necesita mi hermoso corazón,
así se calmaría, así se calmaría!
—¡Despídete, Magdal! ¡Despídete de tu padre y de tu madre!
¡[Despídete] de tus amigas! ¡[Despídete] de tus amigas!
¡[Despídete] de tus amigas y de tu prometido.
¡[Despídete] de ti misma! ¡[Despídete] de ti misma!

51.1. Haj révész, révész : A révészek nótája

[Versión de Béd (Nyitra), publicada en Imre Csanádi y Lajos Vargyas, *Röpülj páva, röpülj*, pp. 298-299.]

—Haj révész, révész, magyar ifjú révész,
vigyázz a nagy hajón, vigyázz a nagy hajón!
Uramról maradt egy fekete pej ló.
Azt is neked adom, azt is neked adom.
—Nem kell kedvemnek, szép szerelmemnek.
Bánat a szívemnek! Bánat a szívemnek.
—Haj révész, révész, magyar ifjú révész,
vigyázz a nagy hajón, vigyázz a nagy hajón!
Uramról maradt egy láda kincsem.
Azt is neked adom, azt is neked adom.
—Nem kell kedvemnek, szép szerelmemnek.

Bánat a szívemnek! Bánat a szívemnek.
—Haj révész, révész, magyar ifjú révész,
vigyázz a nagy hajón, vigyázz a nagy hajón!
Uramról maradt egy hajadon lányom.
Azt is neked adom, azt is neked adom.
—Az kell kedvemnek, szép szerelmemnek.
Öröm a szívemnek, öröm a szívemnek.
—Búcsuzz, Magdal, búcsúzz, apádtól, anyádtól,
leány-barátidtól, leány-barátidtól;,
leány-barátidtól, legény-mátkáidtól,
leány-temagadtól, leány-temagadtól.

51.2. Rákóczíné: A révészek nótája

[Versión de Magyarszentmárton (Torontál), publicada en Lajos Kálmány, *Történeti énekek és katonadalok* (*Canciones históricas y canciones de soldados*), Budapest: Közoktatásügyi Kiadóvállalat, 1952, pp. 159-161.]

Mikor Rákóczi kiszökött, Rákóczíné mög mönt vóna utána, nyájával, mindönivel, nagyon könyörgött a révészlegényöknek, hogy vigyék át a Dunán:

—Révészök, révészök, jószivű legényök,
vigyetök át az Dunán, az Dunán!
Uramtúl maradott három falka gőböly.
Azt is nektök adom. Odadom!
—Nem löhet asszonyom, asszonyom, galambom,
mer nagy zaj mén az Dunán, az Dunán!
—Révészök, révészök, jószivű legényök,
vigyetök át az Dunán, az Dunán!
Uramtúl maradott három falka ménös.
Azt is nektök adom. Odadom!
—Nem viszünk asszonyom, asszonyom, galambom,
mer nagy zaj mén az Dunán, az Dunán!
—Révészök, révészök, jószivű legényök,
vigyetök át az Dunán, az Dunán!
Uramtúl maradott egy nagy zsák aranyom.
Azt is nektök adom. Odadom!
—Nem löhet asszonyom, asszonyom, galambom,
mer nagy zaj mén az Dunán, az Dunán!
—Révészök, révészök, jószivű legényök,
vigyetök át az Dunán, az Dunán!
Uramtúl maradott kökényszömű lányom.
Azt is nektök adom. Odadom!

—Nem löhet asszonyom, asszonyom, galambom.
Mer nagy zaj mén az Dunán, az Dunán!
—Révészök, révészök, jószivű legényök,
vigyetök át az Dunán, az Dunán!
Magam is odadom. Magam is odadom.
Odadom!
—Átviszünk asszonyom, asszonyom, galambom.
Nem mén mán zaj az Dunán, az Dunán!

Mikor áthajtották a ménöst, gőbölyöket mög a nyájat, azt monta Rákócziné: hogy fejjék mög a ménöst, gőbölyöket mög a nyájat, oszt fürödjenek mög a tejbe. A révészök megfejték, mikor beleültek, töpörtőjé sűltek benne.

Igy mönekült mög Rákócziné.

51.3. Csillagom, révészem: A révészek nótája

[Versión de Barslédec (Bars) publicada en Zoltán Kodály, *A magyar népzene* (*La música popular húngara*), vol 4, Budapest: Zeneműkiadó, 1957, p. 374.]

—Csillagom, révészem, vígy által a Dunán!
Uramtól maradott subám neked adom!
—Nem viszlek át, nem biz én, mert nagy zaj mén a Dunán,
mert nagy zaj mén a Dunán!
—Csillagom, révészem, vígy által a Dunán.
Uramtól maradott lovam neked adom!
—Nem viszlek át, nem biz én, mert nagy zaj mén a Dunán,
mert nagy zaj mén a Dunán!
—Csillagom, révészem, vígy által a Dunán.
Uramtól maradott magam neked adom!
—Át is viszlek a Dunán, aranyszőrű paripán.
Megölellek a partján!

52. *A szolga és asszonya*
EL CRIADO Y SU SEÑORA

52.1. *EL JOVEN CRIADO*

—¡Estrella mía, mi señora, págame!
—¡Criado mío, criado mío, no me abandones!
¡Te daré mi gran rebaño de vacas de la colina!
—No lo necesito, no necesito tu gran rebaño de vacas de la colina.
¡Ya ha terminado el año, págame!
—¡Criado mío, criado mío, no me abandones!
Te daré el tesoro de mi cofre.
—No lo necesito, no necesito el tesoro de tu cofre.
¡Ya ha terminado el año, págame!
—¡Criado mío, criado mío, no me abandones!
Te daré a mi hija, que es doncella.
—No la necesito, no necesito a tu hija doncella.
¡Ya ha terminado el año, págame!
—¡Criado mío, criado mío, no me abandones!
Te daré... ¡yo misma me entregaré [a ti]!
—¡Estrella mía, mi señora, eso era precisamente lo que quería!

52.1. Szolgalegény: A szolga és asszonya

[Versión de Kánya (Tolna), registrada por Gyula Sebestyén y publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 357-358.]

—Csillagom, asszonyom. Füzess ki engemet!
—Én szógám, én szógám, ne hagyj itt engemet.
Odadom, odadom sok fóka gulyámat!
—Nem köll nékem, nem köll a te fóka gulyád.
Itt van az esztendő, füzess ki engemet!
—Én szógám, én szógám, ne hagyj itt engemet.
Odadom, odadom ládabeli kincsem.
—Nem köll nékem, nem köll ládabeli kincsed.
Itt van az esztendő füzess ki engemet!
—Én szógám, én szógám, ne hagyj itt engemet.
Odadom, odadom az hajadon lányom.
—Nem köll nékem, nem köll az hajadon lányod.
Itt van az esztendő, füzess ki engemet!
—Én szógám, én szógám, ne hagyj itt engemet.
Odadom, odadom. Magamat ajánlom.
—Csillagom, asszonyom, eddig is ezt vártam!

53. *Az ügyes hűtlen asszony*
LA SEÑORA QUE ENGAÑÓ A SU MARIDO CON HABILIDAD

53.1. *EL JOVEN VECINO GYURKA*

La dulce señorita serbia estaba apoyada sobre la ventana.
[Vio que] fuera estaba paseando Gyurka, el joven barbero:
—¡Entra en mi casa, entra, Gyurka, joven barbero!
¡Entra, Gyurka, entra, vecino!
Tengo buena cerveza y buen vino,
te daré gratis lo que a los demás se lo doy por dinero.
No hay nadie en casa; estoy yo sola.
No hay nadie en casa; estoy yo sola.
Mi marido está comprando unas botas rojas en la ciudad,
mi padre está cortando cornejo en el bosque,
mi madre está moliendo blanca harina en el molino,
mi madre está moliendo blanca harina en el molino.
[La señora] sedujo al joven peluquero Gyurka
y lo atrajo hasta el balcón.
De repente su dulce esposo llegó a casa.
Su dulce esposo llegó a casa.
—¡Esposa mía, cariño mío, déjame entrar!
He estado en la ciudad y te he traído unas botas rojas.
Te he traído unas botas rojas; te he comprado las más hermosas.
Te he traído unas botas rojas; te he comprado las más hermosas.
—¡Mi dulce esposo, cariño mío, enseguida te abro!
Deja que me ponga mi falda de Kővár.
Su dulce esposo se lo volvió a pedir.
Su dulce esposo se lo volvió a pedir:
—¡Esposa mía, cariño mío, déjame entrar!
He estado en la ciudad y te he traído unas botas rojas.
Te he traído unas botas rojas; te he comprado las más hermosas.
Te he traído unas botas rojas; te he comprado las más hermosas.
—¡Mi dulce esposo, cariño mío, enseguida te abro!
Deja que me ponga mis papuchas de Kővár.
Su dulce esposo se lo volvió a pedir.
Su dulce esposo se lo volvió a pedir:
—¡Esposa mía, cariño mío, déjame entrar!
He estado en la ciudad y te he traído unas botas rojas.
Te he traído unas botas rojas; te he comprado las más hermosas.
Te he traído unas botas rojas; te he comprado las más hermosas.
—¡Mi dulce esposo, cariño mío, enseguida te abro!
Deja que me quite la ropa negra.
Su dulce esposo se lo volvió a pedir.
Su dulce esposo se lo volvió a pedir:
—¡Esposa mía, cariño mío, déjame entrar!
He estado en la ciudad y te he traído unas botas rojas.

Entonces le abrió [la puerta] a su dulce esposo
mientras que se despedía de Gyurka por debajo [de la falda].

53.1. Szomszéd legény Gyurka: Az ügyes hűtlen asszony

[Versión de Udvarhely (Székely), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 359-360.]

Ablakba könyöklék gyönge rácmönyecske.
Hát künn sétál vala borbélylegény, Gyurka:
—Jer bé hezzám, jer bé, borbélylegény, Gyurka.
Jer bé hezzám, jer bé, szomszéd legény, Gyurka!
5 Söröm is jó vagyon, borom is jó vagyon.
Neköd ingyön adok, másnak pénzér adok.
Sönki sincsen itthon, csak én vagyok itthon.
Senki sincsen itthon, csak én vagyok itthon.
Uram a városba piros-csidma-vönni.
10 Apám az erdőbe somfa-vesszőt vágni.
Anyám a malomba fejér-liszt-őlleni.
Anyám a malomba fejér-liszt-őlleni.
Addig csalogatá borbélylegény Gyurkát,
amíg az ereszbe őkemit bécsalá.
15 Egyször hazamöne az ő édös ura.
Egyször hazamöne az ő édös ura:
—Feleségöm, kéncsöm, eressz bé ingömöt.
A városba jártam, piros csidmát hoztam.
Piros csidmát hoztam, szépöt, milyent kaptam.
20 Piros csidmát hoztam, szépöt, milyent kaptam.
—Minnyá béereszlek, édös kéncsöm uram.
Hagy vessem nyakamba kővári szoknyámat!
Mégis csak kéredzék az ő édös ura.
Mégis csak kéredzék az ő édös ura:
25 —Feleségöm, kéncsöm, eressz bé ingömöt.
A városba jártam, piros csidmát hoztam.
Piros csidmát hoztam, szépöt, milyent kaptam.
Piros csidmát hoztam, szépöt, milyent kaptam.
—Minnyá béeresztlek, édös kéncsöm uram.
30 Hagy húzzam lábamba kővári papucsom!
Mégis csak kéredzék az ő édös ura.
Mégis csak kéredzék az ő édös ura:
—Feleségöm, kéncsöm, eressz bé ingömöt.
A városba jártam, piros csidmát hoztam.
35 Piros csidmát hoztam, amilyent csak tudtam.

Piros csidmát hoztam, amilyent csak tudtam.
—Minnyá béeresztlek, édös kéncsöm uram.
Hagy kössem előmbe fekete ruhámot!
Mégis csak kéredzék az ő édös ura.
40 Mégis csak kéredzék az ő édös ura:
—Feleségöm, kéncsöm, eressz bé ingömöt.
A városba jártam, piros csidmát hoztam.
Ő is béereszté az ő édes urát.
A jobb hónya alól kibocsátá Gyurkát.

54. *Sára asszony*
LA SEÑORA SARA:
[*La mujer que asesinó a su marido*]

54.1. *LA SEÑORITA SARA*

—¡Tía Sára! ¿Qué estás lavando en el pozo?
—Estoy lavando la sábana de mi marido,
se me ha caído encima la sangre del pato,
y tengo que lavarla para la fiesta de mañana.
—¡Cuánta sangre tenía ese pato!
¡Tanta como la que podría tener tu marido!
—Solo es la sangre del pato,
y tengo que lavarla para la fiesta de mañana.
—¡Tía Sára! ¿Dónde está tu marido?
¿Está desplumando el pato?
—Se ha ido con su hermano a talar [árboles] al bosque,
y yo me he quedado lavando para la fiesta.
—¡Tía Sára, cuando esté en el calabozo,
también podrá decir que le laven la sábana!
Podrá pedir que se la laven para la fiesta del día siguiente
porque se le ha caído en la sangre del pato.

54.1. Sára asszony: A férj-gyilkos asszony

[Versión de Nagyszalonta (Bihar), publicada en István Fogarasi, *Balladás dalok: népballadák*, núm. 27.]

—Mit mosogat Sára néném a kúton?
—Az uram ágylepedőjit, azt mosom.
Beleejtettem a ruca víribe.
Ki kell mosni a hónapi ünnepre.
—De sok víre vót annak a rucának.
Talán még több, amennyi az urának!
—Pedig én csak rucavírbe ejtettem.
A hónapi ünnepre dörzsölgetem.
—Sára néni, hát az ura merre van,
tán a rucát koppasztja a konyhában?
—Favágni ment öccsivel az erdőbe.
Én meg jöttem tisztálni az ünnepre.
Sára asszony tömlöcbe is azt hajtja:
adják oda lepedőjit, hagy mossa.
Beleejtette a ruca víribe.
Ki kell mosni a hónapi ünnepre.

55. *A megétetett János*
HAN ENVENENADO A JÁNOS

HAN ENVENENADO A JÁNOS

—¡János mío, corazón! ¿A dónde vas?
—¡Ay, a casa de mi cuñada, dulce madre!
¡Ay, me duele el corazón! ¡Llévame a la cama!
—¡János mío, corazón! ¿Qué te han dado [de comer]?
—Una gamba de cuatro patas, dulce madre.
¡Ay, me duele el corazón! ¡Llévame a la cama!
—¡János mío, corazón! ¿Dónde te lo han servido?
—En un hermoso plato, dulce madre.
¡Ay, me duele el corazón! ¡Llévame a la cama!
—¡János mío, corazón, quizás estés enfermo por eso.
—Esto me va a arrastrar hasta el fondo de la Tierra, dulce madre.
¡Ay, me duele el corazón! ¡Llévame a la cama!
—¡János mío, corazón! ¿Qué le dejas a tu padre?
Mi buen carro de hierro, dulce madre.
¡Ay, me duele el corazón! ¡Llévame a la cama!
—¡János mío, corazón! ¿Qué le dejas a tu hermano mayor?
Mis cuatro bueyes, dulce madre.
¡Ay, me duele el corazón! ¡Llévame a la cama!
—¡János mío, corazón! ¿Qué le dejas a tu hermano menor?
Mis cuatro caballos y sus arneses, dulce madre.
¡Ay, me duele el corazón! ¡Llévame a la cama!
—¡János mío, corazón! ¿Qué le dejas a tu hermana menor?
Los bienes de mi casa, dulce madre.
¡Ay, me duele el corazón! ¡Llévame a la cama!
—¡János mío, corazón! ¿Qué le dejas a tu cuñada?
El eterno castigo, dulce madre.
¡Ay, me duele el corazón! ¡Llévame a la cama!
—¡János mío, corazón! ¿Qué le dejas a tu madre?
La tristeza y el arrepentimiento, dulce madre.
¡Ay, me duele el corazón! ¡Llévame a la cama!

55.1. A megétetett János

[Versión de Székelyföld publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 365-366.]

—Hát te hol jártál, szívem, lelkem, Jánosom?
—Jaj, én ángyoméknitt, édesanyám-asszony!

Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!
—Hát ott mit adtak, szívem, lelkem, Jánosom?
—Ott négylábú rákot, édesanyám-asszony!
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!
—Hát azt mibe adtak, szívem, lelkem, Jánosom?
—Azt egy szép tányérban, édesanyám-asszony!
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!
—Azért vagy tán beteg, szívem, lelkem, Jánosom?
—Az a földbe viszen, édesanyám-asszony!
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!
—Hát, mit hagysz apádnak, szívem, lelkem, Jánosom?
—Jó vasas szekerem, édesanyám-asszony!
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!
—Hát, mit hagysz bátyádnak, lelkem, szívem, Jánosom?
—A szép négy ökrömet, édesanyám-asszony!
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!
—Hát mit hagysz ecsédnek, szívem, lelkem, Jánosom?
—Négy szép hámos lovam, lelkem anyám-asszony!
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!
—Hát, mit hagysz húgodnak, szívem, lelkem Jánosom?
—Házi rakományom, édesanyám-asszony!
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!
—Hát mit hagysz ángyodnak, szívem, lelkem Jánosom?
—Örök kárhozatot, édesanyám-asszony!
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!
—Hát, mit hagysz anyádnak, szívem, lelkem, Jánosom?
—A bút s a bánatot, édesanyám-asszony!
Jaj, fáj szívem, fáj, vesd meg ágyamot!

56. *A visszavitt menyasszony*
LA SEÑORITA DEVUELTA

56.1. *TAMÁS MAGYARÓSI*

¿Dónde te has casado, Tamás Magyarósi?
—Me he casado en Barassó[36]
con la hermosa hija de János Vajda, que ya es mayor de edad,
¡[me he casado] con Bajad Ilona!
Nada más partir el cochero, la hija se puso a llorar.
Tamás Magyarósi miró hacia atrás:
—¿Por qué lloras? ¿Por qué estás triste, hermosa prometida?
Quizás estás pensando que no tengo
ni doce buenos bueyes ni un buen carro de hierro.
—No estoy pensando en eso. ¡Sé muy bien que los tienes!
La madrina lo llamó desde el balcón:
—¡Tamás Magyarósi! ¡Dame
la fina tela de tu camisa para hacerle la ropa al niño!
—No te doy la fina tela de mi camisa.
¡[No te doy] la camisa para la ropa del hijo de esa gran puta!
Nada más partir el cochero, la hija se puso a llorar.
Tamás Magyarósi miró hacia atrás:
—¿Por qué lloras? ¿Por qué estás triste, hermosa prometida?
Quizás estás pensando que no tengo
ni una gran yeguada de caballos de batalla ni un buen rebaño de ovejas.
—No estoy pensando en eso. ¡Sé muy bien que los tienes!
La madrina lo llamó desde el balcón:
—¡Tamás Magyarósi! ¡Dame
tu bufanda de seda para la ropa del niño!
—No te doy mi bufanda de seda.
¡[No te doy] la camisa para la ropa del hijo de esa gran puta!
¡Cochero, cochero, devuelve la carroza!
¡[Y] dile a su madre que case a su hija con el Diablo!
¡Si ha educado tan mal a su hija, que se quede con ella!

56.1. Magyarósi Tamás: A visszavitt menyasszony

[Versión de Székelyföld publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 367-368.]

Honnét házasodol, Magyarósi Tamás?
—Én is házasodom, aj bé, Barassóból,

[36] *Barassó*: actualmente *Brassó* (*Brasov*, en rumano, *Kronstadt*, en sajón), ciudad de Transilvania Suroriental.

vén Vajda Jánosné felnőtt szép leányát,
vajda Ilonáját!
5 Hindógál a hintó, sírdogál a leány.
Vissza-visszatekint Magyarósi Tamás:
—Mért sirsz, mért keseregsz jegybeli szép mátkám?
Te tán azt gondolod, hogy nincsen énnekem
jó tizenkét ökröm, jó vasas szekerem?
10 —Én azt nem gondolom, jól tudom, hogy vagyon!
Szóval fölfeleli nagyobbik nyoszolyó:
—Add ide, add ide, Magyarósi Tamás.
Gyönge gyolcs ingedet al-póka-ruhának!
—Nem adom, nem adom gyönge gyolcs ingemet,
15 al-póka-ruhának a beste kurának!
Hindógál a hintó, sírdogál a leány.
Vissza-visszatekint Magyarósi Tamás:
—Mért sírsz, mért keseregsz jegybeli szép mátkám?
Te tán azt gondolod, hogy énnekem nincsen
20 jó csata ménesem, jó esztena juhom.
—Én azt nem gondolom, jól tudom, hogy vagyon!
Szóval fölfeleli kisebbik nyoszolyó:
—Add ide, add ide, Magyarósi Tamás.
Selyem sinór öved al-póka-kötőnek.
25 —Nem adom, nem adom selyem sinór övem
al-póka-kötőnek a beste kurának!
Kocsisom, kocsisom, fordítsd meg a hintót.
Mondd meg az anyjának, az ördög adtának,
ha így nevelt leányt, így is vegye hasznát!

57. *A vénember férj*
EL MARIDO ANCIANO

57.1. *EL ANCIANO*

El anciano se dirigía a pedir la mano de una joven,
iba a pedir la mano de una joven y a llevársela a casa.
La señorita estaba jugando con las [demás] muchachas,
llegó el anciano [y le dijo]: —Ven a casa, señorita,
no he pedido tu mano para que pierdas el tiempo jugando,
sino para que me peines la cabeza.
La joven esposa volvió a casa [y] reavivó la llama de las brasas,
reavivó la llama de las brasas para calentar el agua.
—Ven aquí, anciano mío, ven a mis brazos,
tírate de cabeza. El anciano se lanzó [hacia las brasas] y se le quemaron todos los pelos.
La vecina [vio que] el anciano estaba agonizando,
tenía los ojos muy abiertos y le temblaba la barba.
—¡No temas, vecina! ¡Átale una cuerda a los pies
y arrástralo hasta las malvas!

57.1. A vénember: A vénember férj

[Versión de Kánya (Tolna), registrada por Gyula Sebestyén y publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, p. 368-369.]

Elment, elment a vénember a fiának leányt kérni.
Megkérette a fiának, hazavitte őmagának.
Elment, elment a menyecske ifjak közé játszadozni.
Utánament a vénember: —Gyere haza, te menyecske.
Nem azért vettelek én el, hogy te elmenj játszadozni.
Hanem azért vettelek el: én fejemet fésülgetni.
Hazament az új menyecske szikratüzet élesztgetni.
Szikratüzet élesztgetni, fazék vizit odatenni.
—Gyere ide, te vénember, hajtsd le ide az ölembe.
Hajtsd le ide a fejedet, megkoppasztom vén fejedet!
Gyüjjön átal, szomszédasszony, most haldoklik a vénember.
Meregeti a szemeit, borzogatja a szakállát.
Ne félj tőle, szomszédasszony! Köss kötelet a lábára.
Húzzad-vonjad a mályvába!

57.2. Szép Ilona: A vénember férj

[Versión de Béd (Nyitra), publicada Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, p. 305.]

Elment, elment a vínember a fiának lánykérőbe.
Kérte, kérte a fiának, kíszebb vette őmagának.
Elment, elment Szíp Ilona rézkannákkal ivókútra.
Utánamegy a vínember: —Adjá vizet, Szíp Ilona!
Nyújtja, nyújtja a rézkannát, kíszebb fogja fehír karját:
—Olyan vagyol, Szíp Ilona, mint kis kerbe kinyilt rúzsa.
—Olyan vagyol, te vínember, mint erdőbe rothadt tőke.
Ha szél fújja, ingadozik; eső mossa, rothadozik.
Viszi, viszi hegyen-vőgyön, hegyen-vőgyön, tövisbokron.
—Megállj, megállj, te vínember, tövis akadt a lábomba.
—Maj megállunk, Szíp Ilona, maj megállunk nyestemfánál.
Ott van nekem kilenc váram, tizedikben tíged zárlak.
Elment, elment Szíp Ilona lánykák közé játszadozni.
—Gyere haza, Szíp Ilona, mer nem azér vettelek el,
hanem azér vettelek el, koszos fejem keresgetni,
koszos fejem keresgetni, rühes hátam vakargatni.

58. *A hibás lány kérője*
LA PROMETIDA DEFECTUOSA

58.1. *JÁNOS UGRON*

—¡János Ugron, no espolees el caballo con tanta fuerza!
¡Si lo sigues espoleando así, perderás los perros!
—El caballo es mío; lo espoleo [cuanto quiero]. ¿Te parece mal?
Voy a Keresztúr, a casa de la señora de Torma, voy a comer con ella.
—No vayas, János Ugron, la hija de la señora de Torma
es una borracha, una colérica y cojea cuando baila.
—Si es una borracha, que beba hasta que no pueda más.
Si es una colérica, que se enfade, que les dé patadas en el trasero a mis criados.
¡Si cojea, que se calce las botas!
¡[Que se ponga] unas botas rojas con altos tacones!
—[En ese caso], ¡espolea tu pardo alazán!
János Ugron, compañero, estás avisado. ¡Pero a mí déjame aquí!
—¡Ay, Dios mío! ¿En qué estaría pensando
cuando me colgué del cuello a esta puta coja?
Sus hermosas mejillas y su melosa boca me hicieron perder la razón,
su alma falsa y su maldad me fascinan aún más.

58.1. Ugron János: A hibás lány kérője

[Versión de Medesér (Udvarhely), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 371-372.]

—Ne sarkantyúzd, Ugron János, azt a lovat többet,
mert ha tovább sarkantyúzod, a kutyák eszik meg!
—Enyém a ló, sarkantyúzom, ni bajotok véle?
Tormánéhoz, Keresztúrra megyek ma ebédre!
—Nem menj oda, Ugron János, a Tormáné lánya.
Részeges is, haragos is, bal lábára sánta.
—Ha részeges, addig igyék, ameddig csak bírja.
Ha haragos, veszekedjék, cselédimre fenekedjék.
Ha pediglen sánta, csidmát a lábába!
Magas sarkú piros csidmát a sánta lábába.
Pej-piros szín paripádat megsarkantyúznád még.
Ugron János, hites társad haj, de otthagynád még!
Én Istenem, az eszemet de hová is tettem.
Mikor ezt a sánta ringyót a nyakamba vettem!
Szép orcája, mézes szája az eszem elvette.
Hamis lelke, gonoszsága ismét megszerezte.

58.2. Hova mensz, hova mensz, te kevély katona: A hibás lány kérője

[Versión de Moldavia publicada en Péter Domokos y Benjamin Rajeczky, *Csángó népzene*, vol. 2, 1961, p. 203.]

—Hova mensz, hova mensz, te kevély katona?
Hova mensz, hova mensz, te kevély katona?
—Én ide, én ide, Anna utcájához.
Én ide, én ide, Anna utcájához.
—Oda ne, oda ne, ahhoz a leányhoz!
Oda ne, oda ne, ahhoz a leányhoz!
Mert annak a lánynak három az erkölcse.
Mert annak a lánynak három az erkölcse.
Elsődik erkölcse részeges a leány.
Elsődik erkölcse részeges a leány.
—Semmi az, semmi az, nem gondolok véle.
Semmi az, semmi az, nem gondolok véle.
Vagyon a pincébe, s igyék ő belőle.
Vagyon a pincébe, s igyék ő belőle.
—Második erkölcse: sánta is a leány.
Második erkölcse: sánta is a leány.
—Semmi az, semmi az, nem gondolok véle.
Semmi az, semmi az, nem gondolok véle.
Megyek a városba, veszek én nékije.
Megyek a városba, veszek én nékije,
kurta olyan szoknyát, magas sarkú csizmát.
—Harmadik erkölcse: haragos a leány.
Harmadik erkölcse, haragos a leány.
—Semmi az, semmi az, nem gondolok véle.
Semmi az, semmi az, nem gondolok véle.
Ha látom, ha látom, kiállok előle.
Ha látom, ha látom, kiállok előle.
Ha látom, ha látom, kapom a korbácsom.
Ha látom, ha látom, kapom a korbácsom.
Kapom a korbácsom, jól meghúzogalom.
Kapom a korbácsom, jól meghúzogalom.

59. *A gőgös feleség*
LA ESPOSA ORGULLOSA

59.1. *LA SOBERBIA EMPERATRIZ*

¡Eh, emperatriz, eh, soberbia emperatriz!
[Yo] era un joven pobre, me casé con una muchacha rica.
No pude cumplir sus deseos.
Fui a la ciudad [y] le compré unas botas rojas,
regresé a casa y se las dejé sobre la mesa.
—¡Tesoro mío, esposa mía, di que soy tu marido!
—¡Nunca lo diré! ¡Jamás en mi vida!
Unos pretendientes ancianos me pidieron la mano en casa de mi padre,
no me casé con ellos y no me casaré contigo.
¡Eh, emperatriz, eh, soberbia emperatriz!
[Yo] era un joven pobre, me casé con una muchacha rica.
No pude cumplir sus deseos.
Fui a la ciudad [y] le compré ropa fina,
regresé a casa y se la dejé sobre la mesa.
—¡Tesoro mío, esposa mía, di que soy tu marido!
—¡Nunca lo diré! ¡Jamás en mi vida!
Unos pretendientes ancianos me pidieron la mano en casa de mi padre,
no me casé con ellos y no me casaré contigo.
¡Eh, emperatriz, eh, soberbia emperatriz!
[Yo] era un joven pobre, me casé con una muchacha rica.
No pude cumplir sus deseos.
Fui al bosque [y] corté una rama de escaramujo,
regresé a casa [y] la dejé sobre la mesa.
—¡Tesoro mío, esposa mía, di que soy tu marido!
—¡Nunca lo diré! ¡Jamás en mi vida!
Cogí la rama [y] se la partí en la espalda.
—¡Eres mi marido, eres mi marido! ¡Mi maridito, hasta la muerte!

59.1. Császárné pávája: A gőgös feleség

[Versión de Háromszék (Székely), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 379-380.]

Héj páva, héj páva, császárné pávája!
Szegény legény vótam, gazdag leánt vettem,
s a gazdag leánnak kedvit nem lelhettem.
A vásárba mentem, piros csizmát vettem,
avval hazamentem s az asztalra tettem.
—Kéncsem, feleségem! Mondj uradnak íngem!

—Én bizony sohasem, teljes életembe!
Mert apám házánál nagyobb urak jártak.
Őköt sem uraltam, téged sem urallak.
10 Héj páva, héj páva, császárné pávája!
Szegény legény vótam, gazdag leánt vettem,
s a gazdag leánnak kedvit nem lelhettem.
A vásárba mentem, rojtos ruhát vettem.
Avval hazamentem, s az asztalra tettem.
15 —Kéncsem, feleségem, mondj uradnak íngem!
—Én bizony sohasem, teljes életembe!
Mert apám házánál nagyobb urak jártak.
Őköt sem uraltam, téged sem urallak!
Héj páva, héj páva, császárné pávája!
20 Szegény legény vótam, s gazdag leánt vettem.
A gazdag leánnak kedvit nem lelhettem.
Az erdőre mentem, somfabotot szeltem.
Avval hazamentem, a pad alá tettem.
—Kéncsem, feleségem, mondj uradnak íngem!
25 —Én bizony sohasem, teljes életembe!
Botom elékapám, hátára vagdalám.
—Uram vagy, uram vagy! Halálig, uracskám!

59.2. A gazdag feleség: A gőgős feleség

[Versión de Csákvár (Fejér), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 380-382.]

Szegíny legíny vótam, gazdag leánt vettem.
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
Mihenest elvettem, aztán nem kellettem.
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
5 Először elmentem virág vásárjára.
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
Ottand vettem neki nyóc szíl piros bársont.
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
Mikor hazavittem, az asztalra tettem.
10 *Hm, hm, hm, ha, ha, ha.*
—Ídes felesígem, mondj uradnak íngem!
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
—Mondjon ám az fene, soha íletembe!
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
15 Másodszor elmentem, szent Mihály vására.
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.

Ottand vettem neki, piros bársony cipőt.
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
Mikor hazavittem, az asztalra tettem.
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
—Ídes felesígem, szeretsz-e most íngem?
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
—Szeressen az fene; soha életembe!
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
Akkor csak rávágtam szíjjas ustorommal.
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
Akkor odaugrott, a hajamhol kapott.
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
Másodszor rávágtam, leesett a földre.
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
Harmadszor rávágtam, magam is megbántam.
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
A síles világon nincs nála jobb asszony.
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.
A píz olvasva jó, az asszony verve jó!
Hm, hm, hm, ha, ha, ha.

60. *A gunaras lány*
LA MUCHACHA DE LOS GANSOS

60.1. *LA BELLA ILONA*

Estaba recogiendo las ocas en mi corral
cuando llegó el hijo del juez con un palo
[y] se llevó [mi oca muerta], se llevó mi [oca] muerta.
Se metió entre ellas, le habló con dulzura a mi orgulloso[37] ganso.
—¡Buenos días, señor juez!
—¡Buenos días, bella Ilona!
¿Por qué has venido a mi casa, bella Ilona?
—Señor juez, he venido para denunciar [a su hijo].
Yo estaba recogiendo las ocas en el corral
cuando llegó su hijo[38] con un palo,
[y] se llevó [mi oca muerta], se llevó mi [oca] muerta.
Se metió entre ellas, le habló con dulzura a mi orgulloso ganso.
—¿Qué quieres a cambio de tu oca [muerta], bella Ilona?
—Señor juez, [esto es lo que] quiero a cambio de mi ganso:
por sus dos patas, una cuchara de oro,
por su dos alas, dos platos de oro,
por la cabeza [y] por el cuello, dos monedas de oro,
por su ruidosa pechuga, una trompeta de oro,
por todas sus viejas plumas, una alta cama[39].
—No puedo darte [todo eso] por tu oca, bella Ilona,
pero te entrego a mi hijo en compensación, te lo entrego.
—Señor juez, eso era exactamente lo que pretendía, no quería las demás cosas.

60.1. Szép Ilona: A gunaras lány

[Versión de Csongrád registrada por Károly Török, y publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 382-383.]

Kihajtottam ludaimat ludas parlagra.
Utána ment bíró fia egy piszkafával.
Addig hajtá, hajigálá; agyonhajítá.

---

[37] *Gangos* 'orgulloso': este adjetivo suele ser aplicado a todas las aves de corral de cuello largo.

[38] *Kelmed fia*: lit. 'su hijo denunciado'.

[39] El sintagma *tornyos nyoszolyát*, lit. 'cama de torre', designaba un tipo de cama muy lujosa que era colocado en una habitación especial reservada a los huéspedes. En este cuarto se exponían las sábanas bordadas y los edredones de plumas de ganso como emblema de la riqueza de la familia.

Előljáró, szépen szóló, gangos gúnárom.
5 —Isten jó nap! bíró uram, a kend házában!
—Fogadj Isten! szép Ilona, az én házamban!
Mért jöttél te, szép Ilona, az én házamba?
—Azért jöttem, bíró uram, kelmed házába.
Kihajtottam ludaimat ludas parlagra.
10 Utána ment kelmed fia egy piszkafával.
Addig hajtá, hajigálá: agyonhajítá.
Előljáró, szépen szóló, gangos gúnárom!
—Mit kérnél te, szép Ilona, a te lúdadért?
—Azt kívánom, bíró uram, szép gúnáromért!
15 A lábáért, a kettőért, arany kanalat.
A szárnyáért, a kettőért, két arany tálat.
A fejéért, a nyakáért egy-egy aranyat.
Szépen kiáltó torkáért arany trombitát.
Minden öreg tollaiért tornyos nyoszolyát!
20 —Nem adok én, szép Ilona, a te lúdadért.
Odaadom a fiamat, legyen a tiéd.
—A kell nekem, bíró uram, nem is kell egyéb!

60.2. Kihajtottam ludaimat: A gunaras lány

[Versión de Kéked (Abaúj-Torna), registrada por Zoltán Sztareczky, y publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 383-385.]

Kihajtottam ludaimat a szép pázsitra.
Arra jött a bíró fia meghajigálta.
—Ne hajigáld, bíró fia, hamvas gúnárom!
Hazamegyek, az apádnak bepanaszolom.
5 Adjon Isten, bíró gazda, kendnek jó napot!
—Adjon Isten, Szép Ilona, mondd hát mi bajod?
—Meghajintotta a fiad hamvas gúnárom.
—Mi kell érte, Szép Ilona. Mindjárt megadom.
—A szárnyáért, a fejéért két aranyalma.
10 A táncoló két lábáért két mázsa búza.
Hát még az a gúnárnyaka, hát az mennyit ért!
Végy el engem, bíró fia, nem kell semmi bér!

Gansos en un pueblo chango de Moldavia [mayo de 2007]

61. *A megölt legény*
EL JOVEN ASESINADO

61.1. *ESTÁ AMANECIENDO, ESTÁ AMANECIENDO*

Está amaneciendo, está amaneciendo, pero este no amanecer no augura nada bueno.
En la casa de Ceke, al lado de la frontera, no llegan buenas noticias:
han matado a un joven por cincuenta florines,
lo ahogaron en el Hernád a cambio de un pardo alazán.
El Hernád no se lo tragó, lo abandonó en la orilla.
Un barquero que pasaba por allí se lo llevó en su barco.
Llegó su padre e intentó levantarlo, pero no lo consiguió:
—¡Levántate, levántate, dulce hijo! ¡Ven conmigo a casa!
Llegó su madre e intentó levantarlo, pero no lo consiguió:
—¡Levántate, levántate, dulce hijo! ¡Ven conmigo a casa!
Llegó su amada e intentó levantarlo, pero no lo consiguió:
—¡Levántate, levántate, mi querida violeta! ¡Recuéstate sobre mi espalda!
¡Recuéstate sobre mi espalda! ¡Déjame llevarte a casa!
Tu amada va a exponerte ante su puerta durante tres días.
—¿Podrías ordenar que doblen [por mí] las tres campanas?
—¡Querida violeta, voy a encargar que doblen dieciséis!
—¿Podrías acompañarme hasta el umbral [de mi casa]?
—¡Querida violeta, voy a acompañarte hasta el reposo eterno!

61.1. Hajnallik, hajnallik: A megölt legény

[Versión de Gekeháza (Abaúj-Torna), registrada por Zoltán Sztareczky y publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, 384-387.]

Hajnallik, hajnallik, de nem jól hajnallik.
Cekeházi határ felől nem jó hír hallatszik.
Megöltek egy legényt hatvan forintjáért.
Bevetették a Hernádba piros pej lováért.
Hernád be nem vette, partjára vetette.
Arra ment egy révészlegény, hálójába tette.
Arra ment az apja, költi, de nem hallja:
—Kelj fel, kelj fel, édes fiam, gyere velem haza.
Arra ment az anyja, költi, de nem hallja:
—Kelj fel, kelj fel, édes fiam, gyere velem haza.
Arra megy a babája, költi, azt meghallja:
—Kelj fel, kelj fel, drága violám, borulj a vállamra.
Borulj a vállamra, hadd vigyelek haza.
Feküdj a babád házánál három napig halva.

—Meghúzatod-e majd a hármas harangot?
—Meghúzatom, drága violám mind a tizenhatot.
—Kikisérsz-e engem a kapufélfáig?
—Kikisérlek, drága violám, az örökös házadig!

61.2. Megöltek egy legényt: A megölt legény

[Versión de Rédics (Zala), registrada por Ildikó Kriza y publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, 387-389.]

Megöltek egy legényt a hatszáz forintjáér.
Beledobták a Murába a hét szürke lováér.
A Mura be nem vette, a partjára kivetette.
Arra járt a halászlegény, a hálójába vette.
Onnan is elvitte a lendvai temetőbe.
A lendvai rózsás temetőbe belihelyeztette.
Odamegy az anyja, költi, de nem hallja.
—Kelj fel, fiam, édes fiam, borulj a vállamra.
—Nem kelhetek én fel, mer meg vagyok halva.
Szép fekete göndör hajam vállamra van fagyva.
Odamegy az apja, költi, azt se hallja.
—Kelj fel, fiam, édes fiam, gyere velem haza.
—Nem mehetek haza, mer meg vagyok halva.
Szép fekete ráncos csizmám lábamra van fagyva.
Odamegy babája, kelti, azt meghallja.
—Kelj fel, rózsám, édes rózsám, borulj a vállamra!
—Nem kelhetek én fel, mer meg vagyok halva.
Hü szerelmed, te szerelmed visz éngem a sírba!

62. *A pávás lány*
LA PAVERA

UNA MUCHACHA ENTRE LAS MONTAÑAS

Entre las montañas una muchacha solitaria estaba cuidando de un pavo.
Llegaron unos desconocidos, dos hermosos jóvenes:
—¡Hermosa doncella! ¿Quieres venir al bosque con nosotros?
Vamos a pasear, nos haremos amigos. Vamos a divertirnos.
—Si voy allí con vosotros, ¿dónde dejo mi pavo?
Si el pobrecito se extraviase, mi corazón también se perdería.
—Deja tu pavo en la fuente si no quieres que lo cuide otro.
Lo encontrarás allí cuando regreses. No te vayas muy lejos, así lo podrás ver.
La doncella partió con ellos, [pero] no estaba contenta, estaba triste.
Dijo: —Me siento impotente, temo que me engañéis.
—¡Tranquilízate! ¡Eres una virgen ejemplar!
Si uno de nosotros hiciese algo malo, Dios lo castigaría.
Cuando llegaron al bosque, [los dos jóvenes] se tumbaron en el prado.
Como ella también estaba cansada, se tumbó y se sumió en un profundo sueño.
Ellos se dieron cuenta de que estaba dormida y la examinaron de arriba abajo,
le dieron un beso en las mejillas y se marcharon hacia una granja.
Cuando la doncella se levantó, ya era de noche, los ruiseñores empezaron a cantar.
Al verse sola, empezó a llorar y exclamó:
—¡Oh, gran Dios, que vives en los cielos y lo ves todo!
¡Castígalos con tu látigo! ¡[Castígalos] con las llamas del cielo![40]
Me habéis raptado, me habéis metido en el bosque,
me habéis abandonado de noche. Ahora soy presa fácil para las fieras salvajes.
¡Vírgenes, prestad atención!: ¡No caigáis en la trampa
de creer a los jóvenes que os hacen falsas promesas!
¡Os prometerán que no os maltratarán!
Pero si os lo creéis, os engañarán con mayor facilidad,
os besarán [y] os hablarán con dulzura
cuando vayan de vuestra mano. Pero, ¡cuidado!, que tienen un diablo en sus corazones.
[Solo] podréis creerles cuando estéis sentadas con ellos en una carroza
[o] ante un altar, ante un cura que les ofrece un anillo.
Incluso entonces harán falsas promesas: que no os abandonarán, que os casaréis...
[Y] en cuanto pasan unas semanas, retiran sus promesas.

[40] *Mennyből hulló tűzlángokkal*: lit. "con las llamas que caen del cielo".

62.1. Egy leány a hegyek között: A pávás lány

[Versión de Udvarhely publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 402-405.]

Egy leány a hegyek között, hogy egyedül pávát őrzött,
jöttek hozzá jövevények, két ifiju szép legények.
—Midőn szép leányzó, kérünk, az erdőre gyere velünk,
sétálgatni barátságért, tisztességes mulatságért.
5 —Ha veletek ugyan megyek, a pávámat hova tegyem?
mer ha szegény eltévedne a szívem is elepedne.
—Hajtod pávádat forrásra, ha nem bízhatod azt másra.
Ottan őtöt megtalálod, nem messze megy, majd meglátod.
Midőn velek úton indult nem volt kedve, nagyon búsult.
10 Mondván, érzem félelmemet hogy megcsaltok ti engemet.
—Ó szűzeknek ékessége, legyen szíved csendessége.
Ha egyikünk rosszat tenne, a nagy Isten megbüntetne.
—Mikor értek az erdőre, lehevertek a mezőre,
hogy elfáradt, amint leült mély álomba a szűz merült.
15 Midőn a legények látták hogy alunna, megvizsgálták.
Csókot raktak orcájára, s elment kiki tanyájára.
A szűz hogy felkelt estére fülemülék énekére.
Látván magát a pusztában, sírt és így szólt bánatjában:
—Ó nagy Isten, ki lakozol mennyben és reám vigyázol,
20 büntesd őket ostoroddal, mennyből hulló tűzlángokkal.
Ime, miként rea szedtek, az erdőben bevezettek.
Most itt hagytak éjszakára, fenevadak prédájára.
Ah, szűzek jól meglássátok, kik még ezt nem próbáltátok,
mint higgyetek legényeknek, hamis színes beszédeknek.
25 Midőn nektek azt igérik, hogy személytek meg nem vetik.
Higgyétek el azt valóban, akkor csalnak meg legjobban.
Mikor veletek csókolgatnak, édesdeden diskurálnak,
és kezetek a kezekben. Akkor ördög van szívekben.
Akkor adhattok szavokra, ha velek ültök kocsikra.
30 Ha állanak az oltárnál, gyűrűjükkel a pap kínál.
Ott is oly esküvést tésznek, el nem hagynak, ha elvesznek.
Alig töltnek kis heteket, félreteszik a hitüket.

62.2. Én leányom pávát őriz: A pávás leány

[Versión de Homoródszentpéter (Udvarhely), publicada en József Faragó, *Jávorfa-muzsika*, pp. 68-69.]

Én leányom pávát őriz a hegyeken csak egyedül.
Jaj, leányom, jaj!
Jönnek hozzá jövevények, három szép ifjú legények.
Jaj, leányom, jaj!
5 Mondták neki a legények: —Jövel velünk az erdőbe!
Jaj, leányom, jaj!
—Ha veletek útam veszem, a pávámat hova teszem?
Jaj, ja-ja-ja, jaj!
—A pávádat hajtsd forrásra, mert azt nem bízhatod másra.
10 *Jaj, leányom, jaj!*
Igy elmének az erdőbe, sötét erdő sűrűjébe.
Jaj, leányom, jaj!
Gonosz szívekkel otthagyták, s a páváját elhajtották.
Jaj, leányom, jaj!
15 —Lányok, én azt mondom nektek, álnokságnak ne higgyetek!
Jaj, ja-ja-ja, jaj!

63. *A virágok vetélkedése*
LA RIVALIDAD ENTRE LAS FLORES

63.1. *EL HERMOSO CLAVEL*

En un trigal había tres tipos de flores.
El aciano les dijo a las demás:
—[Yo] soy la más hermosa, [yo] soy mejor que vosotras.
A mí me recogerán, me llevarán a la iglesia
[y] me dirán: "Eres el cuerpo de Cristo".
La hermosa flor de la vid les dijo a las demás:
—[Yo] soy la más hermosa, [yo] soy mejor que vosotras.
A mí me recogerán, me llevarán a la iglesia,
me llevarán a la iglesia, me pondrán en un jarrón
[y] me dirán: "Eres la sangre de Cristo".
El hermoso clavel les dijo a las demás:
—[Yo] soy la más hermosa, [yo] soy mejor que vosotras.
Las hermosas doncellas me recogerán,
me pondrán en un ramo, me llevarán a la iglesia
y me pondrán en el sombrero de sus amados.

63.1. A szép szegfűvirág: A virágok vetélkedése

[Versión de Marosszék (Székelyföld), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, p. 407.]

Egy búzamezőben háromféle virág.
Szóval felfelelé a szép búzavirág:
—Szebb vagyok, jobb vagyok annyiból náladnál.
Engemet leszednek s a templomba visznek.
Nekem mind azt mondják: ez a Krisztus teste.
Szóval felfelelé a szép szőlővirág:
—Szebb vagyok, jobb vagyok annyiból náladnál.
Engemet leszednek s a templomba visznek.
A templomba visznek s a pohárba töltnek.
Nekem mind azt mondják: ez a Krisztus vére.
Szóval felfelelé a szép szegfűvirág:
—Szebb vagyok, jobb vagyok annyiból náladnál.
Szűzek, szép leányok engemet leszednek.
Bokrétába kötnek, a templomba visznek,
s a szeretőjeknek süvegébe tesznek.

63.2. A szép rózsavirág: A virágok vetélkedése

[Versión de Bogyiszló (Tolna), publicada en Imre Csanádi y Lajos Vargyas, *Röpülj páva, röpülj*, p. 238.]

Készek veszekedni szép búza-mezőbe,
szép búza-mezőbe háromféle virág.
Elsőnek elkezdte a szép búzavirág:
—Szebb vagyok, szebb vagyok mindannyiótoknál.
Mer engem leszednek, az oltárra tesznek.
Jézus szent testének imádnak ott engem.
Másodiknak kezdte a szép szöllővirág:
—Szebb vagyok, szebb vagyok mindannyiótoknál.
Mer engem leszednek, az oltárra tesznek.
Jézus szent vérének imádnak ott engem.
Harmadiknak kezdte a szép rózsavirág:
—Kedvesebb vagyok én mindannyiótoknál.
Mer engem leszednek, bokrétába kötnek.
Legények, leányok adnak kedvesüknek.

64. *A talányfejtő leány*
LA MUCHACHA QUE RESUELVE ACERTIJOS

64.1. *EL REY MATÍAS Y LA MUCHACHA SABIA*

[Aquella noche] el joven rey Matías soñó que,
bajo una ventana de cristal, había un alto manzano
que tenía doce hermosas ramas y trescientas hojas,
trescientas hojas y cincuenta y cinco flores.
Llegó el padre [de la muchacha sabia], que era muy viejo, [y le dijo]:
—Escuche, padre, escuche el sueño que he tenido:
Bajo la ventana de cristal, había un alto manzano
que tenía doce hermosas ramas y trescientas hojas,
trescientas hojas y cincuenta y cinco flores.
Si no me dices lo que significa, [te cortaré la cabeza].
Si no me dices lo que significa,
te cortaré la cabeza, ¡te cortaré la cabeza!
[El padre] volvió a casa y rompió a llorar.
En cuanto lo vio
su hija menor, [le preguntó]:
—¿Por qué lloras, papá? ¿Por qué lloras? ¿Por qué estás tan triste?
—¿Cómo no voy a llorar? ¿Cómo no voy a llorar? ¿Cómo no voy a estar triste?
Hija, el joven rey Matías me ha dicho:
"He tenido un sueño: bajo la ventana de cristal,
había un alto manzano que tenía doce hermosas ramas,
doce hermosas ramas y trescientas hojas,
trescientas hojas y cincuenta y cinco flores".
Si no le digo lo que significa,
me cortará la cabeza, ¡me cortará la cabeza!
—No llores, papá, no llores, no estés triste.
Vuelve [allí] y dile:
"El alto manzano es el largo año,
las doce hermosas ramas son los doce hermosos meses,
las trescientas hojas son los trescientos días laborables,
las cincuenta y cinco flores son los cincuenta y cinco domingos".
[El padre] volvió para decírselo:
—El alto manzano es el largo año,
las doce hermosas ramas son los doce hermosos meses,
las trescientas hojas son los trescientos días laborables,
las cincuenta y cinco flores son los cincuenta y cinco domingos,
las cincuenta y cinco flores son los cincuenta y cinco domingos.
Tras escuchar la respuesta, [el rey] cogió
unas puntas de cáñamo [y se las entregó al anciano]:
—Llévaselas a tu hija
[y dile] que cubra con ellas una tienda,
[que cubra] una tienda y un pañuelo,
[que cubra] un pañuelo y [una] mantelería.

Volvió a casa y comenzó a llorar.
Cuando lo vio su hija menor, [le preguntó]:
—¿Por qué lloras, papá? ¿Por qué lloras? ¿Por qué estás tan triste?
—¿Cómo no voy a llorar? ¿Cómo no voy a llorar? ¿Cómo no voy a estar triste?
Hija, el joven rey Matías me ha dicho:
"¡Cubre una tienda con ellas!
¡[Cubre] una tienda y un pañuelo!
¡[Cubre] un pañuelo y [una] mantelería!".
Tras escucharlo, [la hija] las cogió
y [le encargó que] las hicieran virutas.
—Escucha, papá: llévaselas [al rey]
[y dile] que me haga un ovillo y una bobina,
que me haga un ovillo y una bobina.
Dile que eso es lo que necesito para tejer.
Las cogió y se las dio [al rey]:
—Escucha: haz con ellas [un ovillo y una bobina],
haz con ellas un ovillo y una bobina.
Eso es lo que necesita para tejer.
—No hace falta, no necesito la tienda,
ni la tienda ni el pañuelo,
ni el pañuelo ni la mantelería,
ni el pañuelo ni la mantelería.
Solo quiero a tu hermosa hija menor.
¡Solo quiero a tu hermosa hija menor!
Entonces volvió a casa y empezó a llorar.
Cuando lo vio su hija menor, [le preguntó]:
—¿Por qué lloras, papá? ¿Por qué lloras? ¿Por qué estás tan triste?
—¿Cómo no voy a llorar? ¿Cómo no voy a llorar? ¿Cómo no voy a estar triste?
Hija, el joven rey Matías me ha dicho
que no necesitaba la tienda,
ni la tienda ni el pañuelo,
ni el pañuelo ni la mantelería.
¡Solo te quiere a ti! ¡Solo te quiere a ti!
—¡No llores, papá, no llores, no estés triste!
Que Dios me traiga una triste enfermedad,
una triste enfermedad al primer canto del gallo,
al segundo canto del gallo, empeoraré,
al tercer canto del gallo, me despediré de este mundo,
al cuarto canto del gallo, me meterán en el féretro,
¡al quinto canto del gallo, [tendré] un buen banquete de boda!

64.1. Mátyás király és az okos leány: A talányfejtő leány

[Versión de Klézse (Moldavia) publicada en József Faragó, *Jávorfa-muzsika*, pp. 47-51.]

Olyan álmot látott ifjú Mátyás király:
Üvegablak alatt nagy hosszú almafa.
Tizenkét szép ága, háromszáz levele.
Háromszáz levele, hatvanhat virága.
Csak odatalála igen öreg apa.
—Nézd csak, apa, nézd csak, milyen álmot láttam:
Üvegablak alatt nagy hosszú almafa,
tizenkét szép ága, háromszáz levele,
háromszáz levele, hatvanhat virága.
Meg nem mondod nekem, hogy az mire megyen.
Meg nem mondod nekem, hogy az mire megyen,
mindjárt fejed veszem, mindjárt fejed veszem!
Ő is hazamene, mindjárt sírni foga.
Azt is csak meglátá szép növendék lánya.
Azt is csak meglátá szép növendék lánya.
—Mit sírsz, apa, mit sírsz, ismét mit keseregsz?
—Hogyne sírjak, hogyne, hogyne keseregjek.
Né, mit mondott nekem ifjú Mátyás király:
Olyan álmot látott: üvegablak alta
nagy hosszú almafa, tizenkét szép ága,
tizenkét szép ága, háromszáz levele,
háromszáz levele, hatvanhat virága.
Meg nem mondom neki, hogy az mire megyen,
mindjárt fejem veszi, mindjárt fejem veszi!
Ne sírj, apa, ne sírj, ismét ne keseregj.
Menj el, mondd meg neki, menj el, mondd meg neki:
Nagy hosszú almafa: nagy hosszú esztendő.
Tizenkét szép ága: tizenkét szép hónap.
Háromszáz levele: háromszáz művesnap.
Hatvanhat virága: hatvanhat vasárnap.
Ő is csak elmene, ő is csak megmondá:
—Nagy hosszú almafa: nagy hosszú esztendő.
Tizenkét szép ága: tizenkét szép hónap.
Háromszáz levele: háromszáz művesnap.
Hatvanhat virága: hatvanhat vasárnap.
Hatvanhat virága: hatvanhat vasárnap.
Ő is csak elmene, ő is csak felveve.
Ő is csak felveve s egy-két kenderfejet.
—Ne apa, ne apa, vidd haza lányodnak.
Szőjjön ebből nekem egy sátorborítót.

Egy sátorborítót s egy kendőző kendőt.
Egy kendőző kendőt, ebédelő ruhát.
Ő is hazamene, mindjárt sírni foga.
Azt is csak meglátá szép növendék lánya.
—Mit sírsz, apa, mit sírsz, ismét mit keseregsz?
—Hogyne sírjak, hogyne, hogyne keseregjek.
Né, mit adott neked ifjú Mátyás király:
Szőjj te neki ebből egy sátorborítót.
Egy sátorborítót s egy kendőző kendőt,
s egy kendőző kendőt, ebédelő ruhát!
Ő is csak elmene, ő is csak felveve.
Ő is csak felveve szinte két forgácsot.
—Ne apa, ne apa, vidd el ezt te neki.
Csánjon ebből nekem esztovátát s vetőt.
Csánjon ebből nekem esztovátát s vetőt.
Egyszóval mondani, mi a szövőhöz kell!
Ő is csak elvivé, s ő is odaadá:
—Ne neked, ne neked, csánj te neki ebből.
Csánj te neki ebből esztovátát s vetőt,
s egyszóval mondani, mi a szövőhöz kell!
—Nem kell, apa, nem kell a sátorborító.
A sátorborító s a kendőző kendő,
s a kendőző kendő, ebédelő ruha,
s a kendőző kendő, ebédelő ruha.
Ha' kell nekem, ha' kell szép növendék lányod.
Ha' kell nekem, ha' kell szép növendék lányod!
Mindjárt hazamene s mindjárt sírni kezde,
s azt is csak meglátá szép növendék lánya.
—Mit sírsz, apa, mit sírsz, ismét mit keseregsz?
—Hogyne sírjak, hogyne, hogyne keseregjek.
Né, mit mondott neked ifjú Mátyás király:
"Nem kell neki, nem kell a sátorborító,
a sátorborító s a kendőző kendő,
s a kendőző kendő, ebédelő ruha.
Ha' kellesz te neki, ha' kellesz te neki!".
—Ne sírj, apa, ne sírj, ismét ne keseregj!
Ad az Isten nekem első kakasszókor,
első kakasszókor könnyű betegséget.
Másod-kakasszókor nehéz betegséget.
Harmad-kakasszókor világból kimúlást.
Negyed-kakasszókor koporsóba-zárást.
Ötöd-kakasszókor jó vendégmulatást!

64.2. Ifjú Mátyás király: A talányfejtő lány

[Versión de Klézse (Moldavia), publicada en József Faragó y János Jamagas, *Moldvai csángó népdalok és népballadák*, pp. 134-135.]

Ifjú Mátyás király olyan álmot látott:
ivegablak alta nagy hosszú almafa;
nagy hosszú almának tizenkét szép ága,
tizenkét szép hagan hatvanhat virágja,
5 hatvanhat virágja, háromszáz levele.
Ifjú Mátyás király sírogatni kezde.
S ez ő kicsi lánya ő es csak azt mondá:
—Mért sír, mért kesereg, édes, kedves apám?
—Hogy ne keseredjek, édes, kicsi lányom.
10 Nekem azt mondották, hogy fejemet veszik.
—Ne sírj, ne keseredj, édes, kedves apám.
Nagy hosszú almafa nagy hosszú esztendő.
Tizenkét szép ága tizenkét szép hónap.
Háromszáz levele háromszáz miesnap.
15 Hatvanhat virága hatvanhat vasárnap.
Hatvanhat virága hatvanhat vasárnap.

65. *A fogoly katona*
EL SOLDADO PRISIONERO

65.1. *EL SOLDADO PRISIONERO*

El pavo se posó sobre la orilla del mar,
se posó sobre la orilla del mar.
[Se posó] en Dali, en la ciudad del gran emperador turco.
Allí mismo, en una escondida ventana
de una triste prisión, había un soldado *székely*
que estaba cantando una triste canción:
—¡Eh, pavo, eh, pavo, pavo de la emperatriz!
Si yo fuese un pavo, me levantaría temprano
e iría a beber agua al río, bebería el agua del río
y batiría tanto las alas [que] se me caerían
mis coloridas plumas. Una hermosa doncella las recogería del suelo,
las reuniría todas [y] se las pondría a su amado
en el sombrero.
La hermosa hija del emperador, la tierna violeta,
estaba sentada en su balcón engalanado
y escuchó la triste canción
del soldado *székely*.
—¡Abre la puerta, abre la puerta, armado guardián!
Le suplicó la hermosa hija del emperador,
la tierna violeta.
—¿Quién eres? ¿Quién eres, soldado cantarín?
—¿No lo ves? Soy un prisionero encerrado tras los barrotes del calabozo.
—Yo era un hijo de Székely, era un joven valiente.
Ahora ya no soy nadie y hay un guardián
que me vigila.
—¡Ven conmigo, soldado cantarín!
—¿Adónde vamos, hermosa hija del emperador?
—A mi rico palacio, pasaremos allí la noche.
—¿No ves que estoy preso? Estoy encerrado tras los barrotes del calabozo.
¿Cómo podría escaparme de los duros barrotes
custodiado por guardián armado? Entonces [la princesa] abrazó
al pobre joven *székely* con sus tiernos brazos.
Consiguieron escaparse y [entraron] en el rico palacio,
se acostaron juntos en la mullida cama de seda.
—¡Hermoso soldado preso! ¡Ahora ya eres mío!
—¡Pero yo ya tengo una amada, hermosa hija del emperador!
El gran emperador turco, que estaba escuchando tras la puerta, dijo:
—¡Astuta hija mía, abre la puerta de una vez!
¡Ay, como ella no abría la puerta, el emperador la tiró de una patada
El gran emperador turco le cortó la cabeza al soldado *székely*
y tiró su cuerpo al mar.
—¡Ay, astuta [hija mía], elige una de estas tres muertes!:

¿Cómo prefieres morir?:
¿Te tiro al mar? ¿Te prendo fuego?
45 ¿O prefieres irte a la tumba de una muerte rápida?
¡Ay!, en vano le preguntó el gran emperador turco
a la princesa, a su tierna violeta.
Ni la tiró al agua ni le prendió fuego,
la encerró en la torre.
50 Ella recordó al hermoso soldado preso
y empezó a entonar una triste canción,
[una triste canción para el soldado *székely*.
El gran emperador turco no pudo dormir aquella noche,
y al día siguiente, tampoco pudo descansar —¡Traedme
55 a mi astuta hija! La llevaron ante el emperador.
—¿Qué estás cantando, astuta hija mía?
¡Anoche no pude dormir, y hoy tampoco he podido descansar!
—[Estaba cantando] una triste canción en memoria del soldado *székely*.
—¡Lleváosla ya! ¡Echadla al fuego!
60 ¡Lleváosla ya! ¡Echadla al fuego!
Pero el fuego no quemó a la hija del emperador turco,
a la tierna violeta. —¡Lleváosla!
¡Echadla al mar! ¡Lleváosla!
por haber amado al soldado *székely*. ¡Lleváosla!
65 La tiraron al mar, el mar no se la tragó,
la ocultó con dulzura junto al soldado *székely*.
En algún lugar del mar se unieron el soldado *székely* y la hermosa princesa,
su tierna violeta.

65.1. A fogoly katona

[Versión de Csíkszentsimon (Csík), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 73-76.]

Leszállott a páva tengernek partjára.
Tengernek partjáról nagy török császárnak,
Dali udvarába. Onnét szálla páva
kényes pávamadár tömlec ablakára.
5 Ottan fúdogálá szomorú énekit,
szomorú fogságban. Egy székely katona:
—Hej páva, hej páva! Császárné pávája!
Ha én páva volnék jó regvel felkelnék.
Folyóvízre mennék, folyóvizet innám.
10 Szárnyim csattogtatnám, tollamat hullatnám.
Fényes tollaimat szép leány fölszedné.
Az ő édesinek kalapjába tenné.
Bokrétába kötné.
Hát ott üldögéle cifra ablakába,

15 császár szép leánya, gyönge violája.
Ahajt meghallotta szomorú énekit
székely katonának. —Nyiss ajtót, nyiss ajtót,
fegyveres istrázsa! Császár szép leánya,
gyönge violája, tőled azt kivánja.
20 —Ki vagy te, ki vagy te, énekes katona?
—Nem látod: rab vagyok térgyig vasba vagyok.
—Székely fiú voltam, bátor fiú voltam.
Most semmi sem vagyok s mégis a strázsának
számolni kell rólam.
25 —Velem jössz te mostan énekes katona!
—Hova menjek én el, császár szép leánya?
—Cifra palotámba, éjjeli szállásra.
—Nem látod: rab vagyok? térgyig vasba vagyok.
Ottan levéteté nehéz vasat róla
30 fegyveres strázsával; ottan átölelé
szegény székely legént két gyenge karjával.
Onnét elvezeté cifra palotába.
Ottan lefekteté puha selyem-ágyba.
—Enyém vagy te mostan szép fogoly katona!
35 —Van nekem szeretőm, császár szép leánya!
Ajtón hallgatózék a nagy török császár.
—Nyiss ajtót egyszerre, beste-lélek lánya!
Jaj, nem nyitá ajtót, berugá a császár,
a nagy török császár.
40 Székely katonának ott fejét elvette.
Testét a tengerbe belé is vetette.
—Hát te beste-lélek! Három halál közül
melyiket választod? Vízbe vettesselek?
Megégettesselek? Vagy halálig tartó
45 tömlecbe vesselek?
Jaj, hiába kéri császár szép leánya,
gyönge violája a nagy török császárt.
Vízbe nem vetteté, tűzbe nem vetteté.
Záratá toronyba, szomorú fogságba.
50 Onnét siratozá szép fogoly katonát.
Onnét fúdogálá szomorú énekit
székely katonának. Szomorú énektől
éjjel sem alhaték, nappal sem nyughaték
a nagy török császár. —Hozzátok elémbe,
55 beste-lélek lányát! Eleibe vitték.
—Hát te mit énekelsz, beste-lélek lánya?
Éjjel nem alhatom, nappal nem nyughatom!

—Szomorú énekit székely katonának.
—Egyszerre vigyétek, a tűzbe vessétek!
60 Egyszeribe vitték, a tűzbe vetették.
Tűz meg nem égette császár szép leányát,
gyönge violáját. —Egyszerre vigyétek,
tengerbe vessétek beste-lélek lányát!
Székely katonához egyszeribe vitték,
65 tengerbe vetették. Tenger béfogadta.
Szépen eltakarta, székely katonával,
egy helyre habarta császár szép leányát,
gyönge violáját!

65.2. Biró Máté

[Versión de Kobátfalva (Udvarhely), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 77-80.]

—Ne menj el, ne menj el, híres Bíró Máté!
Maradj a Rikába, ne menj a városba,
király városába, királylány rabolni.
Király szép leánya hej, nem neked való!
5 Selyem a ruhája, halovány orcája,
liliom dereka nem erdőre való!
—Féket a fejébe, gyémántköves féket
legjobbik lovamnak! Még ma el kell hoznom
király szép leányát, gyönge Ilonáját.
10 —Ne menj el, ne menj el, híres Bíró Máté!
Menj legalább este, ne menj fényes reggel.
Otthon van a király fényes nagy sereggel.
—Nyerget a lovamra, legjobbik lovamra,
szép aranyos nyerget! Az a fényes sereg
15 nem jár a nyomába király leányának,
gyönge Ilonának.
Jaj, hiába kéri tizenkét legénye
híres Bíró Mátét, rablók kapitányát.
Sárga paripáján aj, csak elvágtata
20 király városába, királylány rabolni.
Ihol jő, ihol jő, szép király-kisasszony,
szép selyemruhába. Kinek minden szála
meg van aranyozva. Kinek hosszúságát
három leány hozza.
25 —Fordulj meg, fordulj meg, Híres Bíró Máté!
Nem lesz ma jó dolgod: sárga lovad horkol.

—Csak tüszköl a portól. —Fordulj meg, fordulj meg,
híres Bíró Máté! Lovad ágaskodik
—Éles zabbal jól tartották, sátés fűvel megvakarták,
azért ágaskodik, azért bokrosodik.
Jaj, nem fordul vissza híres Bíró Máté.
Vágtat egyenesen királylány elébe,
templom ajtajához. Szép gyengén fölkapá
király szép leányát, gyönge Ilonáját
aranyos nyergébe, s elvágtata véle
rablók tanyájára, rika erdejébe.
—Jó napot, jó napot, tizenkét szép legény!
—Neked is jó napot, híres Bíró Máté!
—Hamar megjártam-e, tizenkét szép legény?
—Jó hamar megjárád, híres Bíró Máté!
Ott szépen levevé aranyos nyergéből
király szép leányát, szőke Ilonáját.
Szépen lefekteté puha moha-ágyra.
Ottan megölelé, ottan megcsókolá.
Két erős karjával gyengén átkarolá
király szép leányát, gyönge Ilonáját,
híres Bíró Máté, rablók kapitánya.
—Nézz ki csak az útra, híres Bíró Máté!
—Mért néznék, mért néznék, tizenkét szép legény?
—Nem mondók-e neked, híres Bíró Máté!
Király szép leánya, hej, nem neked való.
Selyem a ruhája, halovány orcája.
Liliom dereka nem erdőre való!
—Mit beszélsz, mit beszélsz, tizenkét szép legény?
—Kelj fel az ágyadból híres Bíró Máté!
Ahajt jő a király fényes nagy sereggel.
Híres Bíró Máté felszökék az ágyból,
puha moha-ágyból. Keresi a kardját.
Aj, de nem találja. Keresi a lovát,
aj, azt sem találja. —Csak ti ne hagyjatok,
tizenkét szép legény. Aj, az is elfut a
tizenkét szép legény.
—Add meg magad egybe, híres Bíró Máté,
rablók kapitánya!
—Jaj mért nem hallgaték legényim szavára!
Mért nem fordulék meg, mikor lovam horkolt.
Mikor ágaskodék, mikor bokrosodék
sárig szín paripám!
Szépen közbevették király katonái.

70 Ott összekötözték, nehéz vasba verték,
király városába, mély tömlöcbe vették.
Onnét fúdogálá estétől reggelig
híres Bíró Máté szomorú énekét:
—Ne menj el, ne menj el híres Bíró Máté!
75 Maradj a Rikába, ne menj a városba,
király városába, királylány rabolni.
Király szép leánya hej, nem neked való!
Selyem a ruhája, halovány orcája,
liliom dereka nem erdőre való!
80 Ablak alá méne király szép leánya,
gyönge Ilonája. Onnét meghallgatá
szomorú énekét rabló kapitánynak.
Onnét hazaméne király szép leánya.
Sírva feküvék le szép selyem ágyába.
85 Zöld selyem vánkosát könnyével öntözé.
Híres Bíró Mátét el nem feledheté
király szép leánya, gyönge Ilonája.

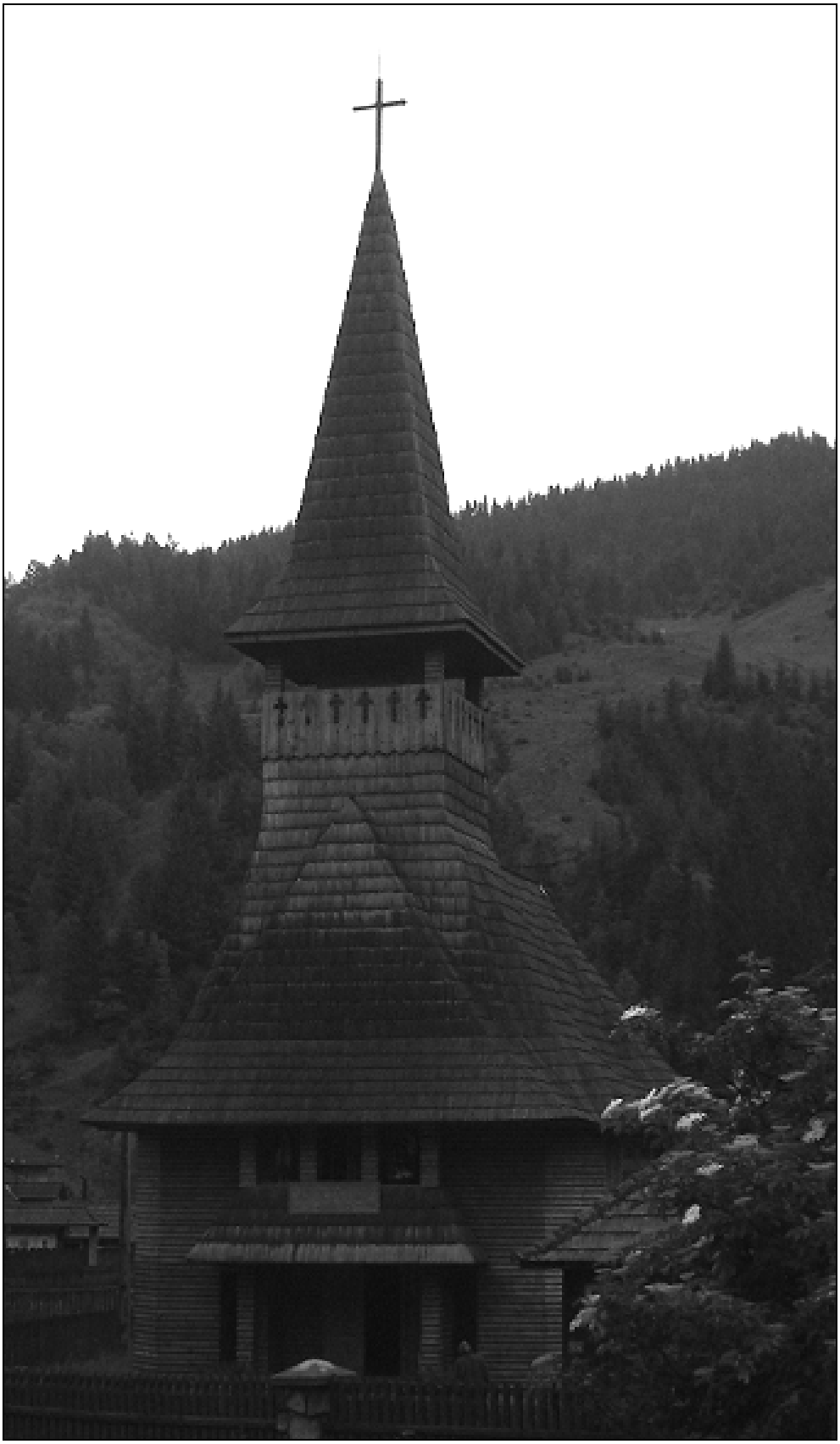

Parroquia de Gyimes, Cárpatos orientales [mayo de 2007]

BALADAS DE CONTENIDO RELIGIOSO

66. *A szálláskereső Jézus*
JESÚS ESTÁ BUSCANDO ALOJAMIENTO

66.1. *JESÚS BUSCA ALOJAMIENTO*

El Señor Jesucristo estaba caminando por la Tierra,
por la ciudad de Jerusalén, pero no encontraba alojamiento.
Entró en una casa, en una posada:
—¡Dulce señor, que Dios te traiga buenas noches!
¿Le darías alojamiento a Jesucristo?
¿[Alojarías] a Jesucristo en compensación por todas sus buenas obras?
—No puedo darle alojamiento a Jesucristo,
[no puedo alojar] a Jesucristo en compensación por todas sus buenas obras.
Están a punto de llegar a mi posada unos huéspedes muy ricos,
si te vieran aquí, se burlarían de ti.
—Pedro, ve al final de la ciudad,
allí vive [una viuda], allí vive una viuda.
—¡Señora Verónica, que Dios te traiga buenas noches!
¿Le darías alojamiento a Jesucristo?
¿[Alojarías] a Jesucristo en compensación por todas sus buenas obras?
[Alojarías] a Jesucristo [en compensación] por todas sus buenas obras.
—¿Cómo no le voy a dar alojamiento a Jesucristo?
¿[Cómo no voy a alojar] a Jesucristo en compensación por todas sus buenas obras?
Yo tengo tres camas preparadas,
Jesús podría descansar en la más hermosa.
En su cabeza brilla la luminosa luz del Sol,
en sus piernas, la brillante luz de la Luna,
quien vea ese brillo podrá ver la luz,
quien vea ese brillo podrá ver la luz.

66.1. A szálláskereső Jézus

[Versión de Kiskomárom (Zala), registrada por Attila Péczely y publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, p. 312.]

Mikor az Úr Jesús Krisztus a földön járt,
Jeruzsálem városba szállást ő nem talált.
Beméne egy házba, vendégfogadóba:
—Adj Isten, jó estét néked, édes uram!
Hogyha adnál szállást a Jézus Krisztusnak,
a Krisztus Jézusnak az ő érdemiért?
—Nem adhatok szállást a Krisztus Jézusnak,
a Jézus Krisztusnak az ő érdemiért,
mert majd nékem lesznek nagy gazdag vendégjim,

10 mert azok belőlled nagy csúfot űznének.
—Menyj el, Péter, menyj el a város végére.
Ott lakik, ott lakik árva özvegyasszony.
—Adj Isten, jó estét, Veronika asszony!
Hogyha adnál szállást a Krisztus Jézusnak?
15 A Krisztus Jézusnak az ő érdemiért ?
A Krisztus Jézusnak az ő érdemiért?
—Mért ne adnék szállást a Krisztus Jézusnak,
a Krisztus Jézusnak az ő érdemiért?
Van énnéköm házam, három vetett ágyam.
20 A legszebbikében fekhetik a Jézus!
A fejinél fölkel a fényes napvilág.
A lábánál fölkel ragyogó holdvilág.
Aki úgy tündöklik, meglátni világát.
Aki úgy tündöklik, meglátni világát.

67. *Elindult a Szűz Mária*
LA VIRGEN MARÍA SE PUSO EN CAMINO

67.1. *LA VIRGEN MARÍA BUSCA A SU HIJO*

La Virgen María comenzó a caminar con un gran dolor, con una gran tristeza,
pues estaba buscando a su Santo Hijo. Se encontró con una muchacha judía:
—Buenos días, muchacha judía. —Bienvenida, Virgen María.
—¿No has visto a mi hijo? —No sé, no lo he visto.
La Virgen María partió. Llegó a Belén.
—Buenos días, ciudadano de Belén. —Bienvenida, Virgen María.
—¿No has visto a mi hijo? —¿De qué color es tu hijo?
—¿Que de qué color es mi hijo? Sus dientes son áureos y tiene el pelo castaño.
—¡Corra, corra, Virgen María! ¡Corra a toda prisa!
¡Han colocado una corona en su santa cabeza, han clavado sus santas manos en la cruz,
le están perforando su santo costado, están derramando su roja sangre!

67.1. Elindult a Szűz Mária: A fiát kereső Szűz Mária

[Versión de Szépkenyerűszentmárton (Szolnok-Doboka), publicada en Béla Bartók y Zoltán Kodály, *Magyar népzene tára* (*Colección de música popular húngara*), vol. 2, Budapest: Akadémiai Kiadó, 1953, núm. 25.]

Elindult a Szűz Mária nagy sírással, nagy zúgással,
hogy keresse a szent fiát. Elétanált zsidóleányt.
—Jó napot is, zsidóleány. —Szép szerencse, Szűz Mária.
—Nem láttad-e a szent fiam? —Nem tudom én, nem láttam én.
Továbbindul Szűz Mária, elétanál Betlehembe.
—Jó napot is, Betlen ember. —Szép szerencse, Szűz Mária.
—Nem láttad-e a szent fiam? —Milyen színű a szent fiad?
—Milyen színű a szent fiam? Aranyfogú, gesztenyhajú.
—Eridj, eridj, Szűz Mária, —Eridj, eridj, hamarjába.
Most korozzák a szent fejit, most szegezik a szent kezit.
Most bárdolják szent oldalát, piros vérit lecsurgatják.

68. *Júdás*
JUDAS

68.1. *JUDAS*

Jesús estaba comiendo en la mesa.
Blancas flores.
Los judíos estaban espiando detrás de la casa, Judas se metió entre ellos,
blancas flores,
y les dijo: —¡Dadme treinta monedas de plata,
blancas flores,
y os entregaré a Jesús! Si los judíos no conocían a Jesús,
blancas flores,
¿cómo podrían capturarlo? Pero Judas les condujo hasta él.
Blancas flores.
Llamó a los judíos para que fueran al jardín. Él besaría [a Jesús].
Blancas flores.
Así Herodes [lo reconocería] y podría atraparlo. Los judíos lo capturaron.
Blancas flores.
Lo ataron [y] se lo llevaron, lo fustigaron cruelmente.
Blancas flores.
Le colocaron una corona de espinas y le dieron de beber agrio vinagre.
Blancas flores.
Todos se burlaron de él, le pusieron la cruz en la espalda.
Blancas flores.
Lo arrastraron por un polvoriento camino, lo condujeron hasta el Gólgota,
blancas flores,
y lo extendieron en la cruz. Nunca he visto un árbol frutal tan hermoso,
blancas flores,
como la cruz de madera de Jesús: su roja sangre eran las flores del árbol.
Blancas flores.
[Y] su santa alma, las frutas.

68.1. Júdás

[Versión de Szépkenyerűszentmárton (Szolnok-Doboka), publicada en Béla Bartók y Zoltán Kodály, *Magyar népzene tára*, vol. 2, núm. 505.]

Jézus az asztalnál eszik,
fehér virágok,
zsidók a ház megett lesik. Kiment Júdás ő közéjük,
fehér virágok,
beszélgetni kezdett vélük. —Adjatok harminc ezüstet,
fehér virágok,

hogy a Jézust adjam níktek! Zsidók Jézust nem ismerték,
fehér virágok,
fogságba hát hogyan vessék? De Júdás betanította,
10 *fehér virágok*,
zsidókat a kertbe hívja. Melyiket ő megcsókolja,
fehér virágok,
Heródes azt el is fogja. Zsidók azonnal elfogják,
fehér virágok,
15 megkötözték, elhurcolták. Kegyetlenül korbácsolták,
fehér virágok.
fatövissel koronázták. Mérges ecettel itatták,
fehér virágok,
mindenképpen kicsúfolták. Keresztet vállára tették,
20 *fehér virágok*,
Poros útra így vezették. Golgotára felvezették
fehér virágok,
fakeresztre feszítették. Nem láttam én szebb gyümölcsfát,
Fehér virágok,
25 mint a Jézus keresztfáját. Piros vérrel virágozik,
fehér virágok,
szentlélekkel gyümölcsözik.

Gyilkos tó **[mayo de 2007]**

BALADAS DE CONTENIDO ÉPICO

69. *Kerekes Izsák*
IZSÁK KEREKES

69.1. *IZSÁK KEREKES*

—¿Habéis escuchado la gesta de la famosa ciudad de Szeben?
¿[La gesta] de Szeben y de Mohá, las famosas ciudades?
¿[La gesta] de Péter Kerekes, el ciudadano de Mohá?
¿[La gesta] de Izsák Kerekes, su hijo mayor de edad?
Una vez llegó borracho al establo
y se acostó en el abrevadero de los caballos.
Su dulce padre había salido
al porche a escudriñar el horizonte.
Se estaba acercando un negro ejército
que, a lo lejos, parecía una oscura nube.
No sabía si eran *kurutz*[41] o *labantz*[42],
pero podrían ser incluso los serbios de Szeben.
El dulce padre de Izsák bajó
al abrevadero de los caballos y le dijo lo siguiente:
—¡Levántate, hijo mío, levántate, buen Izsák Kerekes!
Se está acercando un negro ejército
que parece una oscura nube.
No sabemos si son *kurutz* o *labantz*,
pero podrían ser incluso los serbios de Szeben.
Entonces [Izsák Kerekes] volvió a sumirse en el sueño.
No consiguió levantarse del abrevadero de los caballos.
Al poco tiempo, bajó [al abrevadero] su dulce madre,
que estaba impaciente por levantarlo:
—¡Levántate, hijo mío, levántate, buen Izsák Kerekes!
Se está acercando un negro ejército
que parece una oscura nube.
No sabemos si son *kurutz* o *labantz*,
pero podrían ser incluso los serbios de Szeben.
Entonces [Izsák Kerekes] volvió a sumirse en el sueño.

---

[41] *Kurutz*: con este nombre se designaba a los aristócratas partidarios del príncipe de Transilvania, Francisco Rákóczi II (1676-1735), que se rebelaron contra la represión de los Habsburgo. Las interpretaciones más plausibles de las fuentes históricas han sugerido dos posibilidades acerca del origen de "*kurutz*". Según la más antigua, el vocablo procede del étimo turco KURUDZSI 'guerrero experimentado', 'veterano de guerra'. Las modernas, en cambio, se inclinan por el latino CRUCIATUS 'cruzado'.

[42] *Labantz*: del ant. húng. *lobonc*, 'de pelo largo'. El término designaba a los aristócratas húngaros fieles al rey austríaco que llevaban una larga peluca como seña de distinción. Los *labantz* sufrieron el acoso y el pillaje de las milicias *kurutz* durante los años de la revuelta contra los Habsburgo. Muchos de ellos, para evitar estos ataques, se aliaron con los rebeldes capitaneados por Rákóczi.

No consiguió levantarse del abrevadero de los caballos.
Su maravillosa prometida salió al porche
y escudriñó el horizonte.
El enemigo [ya] se encontraba muy cerca.
Bajó al abrevadero de los caballos
y comenzó a hablarle a su querido prometido:
—¡Levántate, corazón, levántate! ¡El enemigo ya está aquí!
No sabemos si son *kurutz* o *labantz*,
pero podrían ser incluso los serbios de Szeben.
Al momento el buen Izsák Kerekes se incorporó
y montó rápidamente en su caballo.
Blandió el sable
y montó en su pardo corcel,
se giró y dijo:
—Derramaré mi sangre por mi padre [y] por mi madre,
moriré por mi hermosa prometida,
antes de que se acabe el día, habré muerto por Hungría.
Tras decir aquello, espoleó su caballo
y se dirigió con osadía contra el enemigo.
Cuando llegaron los serbios, se plantó fieramente ante ellos
con el cortante sable en mano.
—¡Entrégate, entrégate, buen Izsák Kerekes!
Le gritaron los serbios desde lejos.
—Ya vemos lo valiente que eres, pero estás solo.
Debes abandonar toda esperanza.
¡Por muy diestro que seas [con el sable], estás en nuestras manos!
—¡Si yo estoy solo, no es asunto vuestro!
—¡Dondequiera que lo intentéis, vuestras espadas no podrán perforarme!
Tras decir aquello, [comenzó] a dar tajos a diestro y siniestro.
Los serbios [empezaron] a caer uno tras otro ante su espada,
cortó el paso del sendero que había ante él
y detuvo el carro que había tras él.
Pero entonces su caballo tropezó,
e [Izsák Kerekes] se cayó,
el buen Izsák Kerekes cayó con su caballo.
Los serbios le hirieron con sables y con lanzas,
le asestaron muchos tajos, pero él no dejó de combatir hasta la muerte.
Peleó hasta el último aliento, hasta la última patada.
Así es como murió Izsák Kerekes,
cuyo sable cortó a tantos serbios.

69.1. Kerekes Izsák

[Versión de Székelyföld publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 67-68.]

—Hallottad e hírét a híres Szebennek,
a híres Szebennek s a híres Mohának,

a Mohában lakó Kerekes Péternek,
s Kerekes Izsáknak, ő felnőtt fiának?
5 Ez egyszer ittason ment az istállóba,
ott is lefeküvék a lovak jászlába.
Egyszer csak kimene az ő édesapja
a tornácba, s lenéz onnan a határra.
Hát bizony jődögel nagy fekete sereg.
10 Úgy látszik messzünnen, mint a setét felleg.
Nem tudják, miféle, kuruc-e vagy labanc,
de mégis gondolják: a szebeni rácok.
Ekkor csak lemene Izsák édesapja
a lovak jászlához s ilyen szókkal mondja:
15 —Kelj fel, fiam, kelj fel, jó Kerekes Izsák!
Mert bizony jődögel nagy fekete sereg.
Úgy látszik messzünnen, mint a setét felleg.
Nem tudjuk, miféle, kuruc-e vagy labanc,
de mégis gondoljuk: a szebeni rácok.
20 Ekkor megfordula az első álmából,
de mégsem kele fel a lovak jászlából.
Másodszor kimene az ő édesanyja,
s ilyen szókkal költi igen hamarjába:
—Kelj fel, fiam, kelj fel, jó Kerekes Izsák!
25 Mert bizony jődögel nagy fekete sereg.
Úgy látszik messzünnen, mint a setét felleg.
Nem tudjuk, miféle, kuruc-e vagy labanc,
de mégis gondoljuk: a szebeni rácok.
Ekkor megfordula második álmából,
30 de mégsem kele fel a lovak jászlából.
Harmadszor kimene szép gyönyörű mátka
a tornácba, s mindjárt lenéz a határra.
Hát jő az ellenség igen hamarjába,
és leszalada ő a lovak jászlához,
35 és így kezd beszélni a kedves urához:
—Kelj fel, szivem, kelj fel, itt van az ellenség.
Nem tudjuk, miféle, kuruc-e vagy labanc,
de mégis gondoljuk: a szebeni rácok.
És ekkor felugrék jó Kerekes Izsák.
40 Igen hamarjába a lovát kihozák.
Felköté a kardját mindjárt oldalára,
s felfordula szépen jó barna lovára
és visszatekinte s ilyen szókkal beszélt:
—Kiontatom vérem apámért, anyámért.
45 Megöletem magam szép gyűrűs mátkámért.

Meghalok én még ma magyar nemzetemért.
E szók után lovát sarkantyúba kapja,
s az ellenség felé nagybátran ugratja.
Hát, jőnek a rácok, ő meg előttök van.
50 Kard-emelve vágtat igen iszonyúan.
—Add meg magad, add meg, jó Kerekes Izsák!
A rácok előre neki azt kiáltják.
Látjuk, hogy vitéz vagy, de csak egyedül vagy.
A reménység téged most mindjárást itthagy.
55 Akármint mesterkedj, a mi kezünkbe vagy!
—Mit adok rajtatok, ha egyedül vagyok!
Kard nem jár meg engem, akármint vágjátok!
Mond Kerekes Izsák s vagdal jobbra-balra.
Hullatja a rácot a kardja egy-másra.
60 Egy elémentébe gyalogösvényt vága.
És visszajöttébe szekérutat nyita,
de ekkor megbotlék a lovának lába.
Ő meg a lováról a földre borúla.
Jó Kerekes Izsák így járt a lovával.
65 A rácok pediglen karddal és dárdával
vágják, ölik őtet s mindaddig göbődik.
Amíg egyet sem rug s nem is vergölődik.
Így pusztították el Kerekes Izsákot,
aki a kardjával levága sok rácot.

69.2. Hallottad-e hírit?

[Versión de Nagyiván (Hajdú), publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 69-72.]

Hallottad-e hírit a Kis Cserepesnek,
a Kis Cserepesnek és Szent Margitának,
Szent Margitán lakó juhász Veres Pálnak
és az ő fiának: Veres Jóskának?
5 Aki a Koponyán hét hajnalig ivott.
Hét álló nap táncolt, hét bárányt megevett,
és egy álló hétig rejtőzött, aludott.
Ettül az ereji hét emberre rugott.
Hét emberre rugott altában ereje.
10 Hetvenhétre mikor rejtekibül ébredt,
hét szív bátorsága az mind az övé vót.
Ílő Veres Jóska aludt, mint a meghótt.
Kőtötte az apja: —Kelj fel, fiam, Jóska.

Szél fú az Intárúl, nagy fekete felleg.
15 Kerüli a nyájat tenger csikasz féreg.
Valami ellensíg, tatár vagy affíle.
Felserkent oszt Jóska e szók hallatára,
hanem nekifordult még nagyobb alvásra,
még nagyobb rejtísre, még nagyobb húnyásra.
20 Fel nem kellett apja semmi hivására.
Akkor ment az anyja, szülő ídesanyja.
Néki az elgyövő nagy bajt hogy elmondja,
kőtötte e szókkal: —Kelj fel fiam, Jóska!
De csak félig kelt fel, visszaesett alva.
25 Ment osztán a párja, a jegyes mátkája:
—Szél fú az Intárúl, nagy fekete felleg.
Valami ellensíg, tatár vagy affíle.
kerüli a nyájat tenger csikasz fíreg.
Kedvese szavára, a baj hallatára,
30 Jóska fel is ugrott nyomban a lovára,
kardját felemelve, fennen fohászkoda.
Szaladt rá a pogány temirdek hadára.
—Hej, aki Isten vagy, lássad most vígement!
Meghalok hazámír, szerelmes mátkámír,
35 magyar nemzetemír, apámír, anyámír,
tiszta jó nevemír, az én Krisztusomír.
Ily szavakat szólla, ösvínyt vág mentibe.
Szekérutat nyitott visszagyövísibe.
Hanem akkor a lú kibukott alóla.
40 Szívit dárda járta, fejit tatár nyila.
Meghótt a hazájír, úgy ahogy azt monta:
—Apjáír, anyjáír, magyar nemzetünkír,
hites mátkájáír, a mi Krisztusunkír.
Ide van temetve a Veres halomba.

70. *Szilágyi és Hajmási*
SZILÁGYI Y HAJMÁSI

70.1. *SZILÁGYI Y HAJMÁSI*

—¡Amigo mío, amigo mío, querido amigo mío!
¡Hace ya siete años que estamos cautivos
en la prisión del emperador por haber robado dos uvas!
¡Desde entonces no hemos visto el curso del Sol,
no hemos visto ni el curso de la Luna ni las estrellas!
La hermosa hija del emperador,
que estaba escuchando tras la puerta, dijo:
—Escuchadme, jóvenes húngaros:
os liberaré de la prisión de mi padre,
pero tenéis que prometerme
que me llevaréis a Hungría.
El gran Miklós Szilágyi le respondió:
—¡Claro que te lo prometemos, hermosa hija del emperador!
La hermosa muchacha partió enseguida
hacia la casa de su padre,
cogió las llaves de la prisión
y se metió algunas monedas de oro en el bolsillo.
Partió rápidamente y les abrió la puerta:
—¡Salid de aquí, deprisa!
Cuando ya casi habían salido, la hermosa hija del emperador
miró hacia atrás [y les dijo]:
—Escuchadme, jóvenes húngaros
liberados de la prisión de mi padre:
aquí llega la horda de mi padre.
¡Ay, si nos alcanzan, os cortarán la cabeza,
y a mí me llevarán de vuelta!
—¡No temas, no temas, hermosa hija del emperador!
Si nuestra espada no se rompe, no nos cortarán la cabeza,
¡si Dios [nos] ayuda, no te llevarán de vuelta!
Al instante llegó la cruel horda.
—¡Amigo mío, amigo mío, quédate con la señorita!
No nos abandones.
Llegó la horda, [y] empezaron a combatir.
Cortó el paso del sendero que había ante él
y le cerró el paso al carro que había tras él.
[Solo] dejó con vida a un soldado de la horda
para que volviese a casa y contase la noticia.
Partieron y, ya lejos del campo de batalla,
László Hagymási dijo:
—¡Amigo mío, amigo mío, luchemos [entre nosotros]
por la hermosa hija del emperador!
—¡Escuchadme, jóvenes húngaros,

jóvenes liberados de la prisión de mi padre!:
No quiero que luchéis por mí,
así que voy a arrodillarme, y me cortaréis la cabeza.
Miklós Szilágyi exclamó:
—¡Amigo mío, amigo mío, querido amigo mío!
¡Quédate tú con la hermosa hija del emperador!
Yo ya tengo una prometida que me está esperando en casa,
tengo una futura esposa, tengo una prometida.
Así que la hermosa hija del emperador
se quedó con László Hagymási.
El gran Miklós Szilágyi partió hacia su casa
y László Hagymási [regresó a Hungría] con la señorita.

70.1. Szilágyi és Hajmási

[Versión de Székelyföld publicada en Ildikó Kriza y Gyula Ortutay, *A magyar népballada*, pp. 71-73.]

—Pajtásom, pajtásom, kinyeres pajtásom!
Már hét esztendeje, hogy mü fogván estünk
császár tömlöcébe, két gerezd szőllőért.
Azután nem láttuk a napnak járását,
vódnak, csillagoknak változó forgását!
Ezt ajtón hallgatta császár szép leánya.
Szóval így felmondja császár szép leánya:
—Halljátok meg szómat, két magyar úrfiak!
Atyám tömlecéből szabadult ifiak,
felfogadjátok-é, ha innen kiviszlek,
hogy Magyarországba ingemet bévisztek?
Arra szóra mondja nagy Szilágyi Miklós:
—Bizon felfogadjuk, császár szép leánya!
Azonnal elmene császár szép leánya
az apja házába.
A kezéhez vevé tömlecnek kócsait.
A zsebébe tevé kevés aranyait.
Sietve elmene s megnyitá az ajtót.
Megindulának ők onnan el, sietve.
Mikor mentek volna, vissza-visszanéze
császár szép leánya.
—Halljátok meg szómat, két magyar úrfiak,
atyám tömlecéből szabadult ifiak:
imhol jön, imhol jön az atyám tábora.
Jaj, már ha elérnek, tüktöket levágnak
s ingem visszavisznek!

—Ne félj semmit, ne félj, császár szép leánya!
Münköt se vágnak le, ha kard el nem törik.
Téged se visznek el, ha az Isten segít!
30 Azon megérkezett a kegyetlen tábor.
—Pajtásom, pajtásom, láss a küsasszonyhoz.
Ne hagyjam magunkat!
Elérte a tábor, harcba mene véle.
Egy elmenetibe gyalog-ösvényt vágott.
35 Visszajövetibe szekérutat csapott.
A nagy táborból csak élve egyet hagyott,
aki mene haza s a hírt mondaná meg.
Mikor az eltelék, hogy elindulának,
így mondja, így mondja Hagymási László ezt:
40 —Pajtásom, pajtásom, próbáljuk meg egymást,
hogy melyiké legyen császár szép leánya!
—Halljátok meg szómat, két magyar úrfiak,
atyám tömlecéből szabadult ifiak:
érettem de soha ne vagdalkozzatok,
45 hanem térdre állok vegyétek fejemet.
Azonnal azt mondja nagy Szilágyi Miklós:
—Pajtásom, pajtásom, kenyeres pajtásom!
Én neked bocsátom császár szép leányát,
mert van nekem otthon jegyesem, gyűrűsöm,
50 hittel elkötözött hites feleségem!
Err' a szóra osztán császár szép leánya
Hagymási Lászlónak ottan elmarada.
Nagy Szilágyi Miklós haza elindula.
Hagymási László is küsasszont elvivé.

Bibliografía

ABENÓJAR, Óscar, *La balada húngara y el romancero español: hacia un estudio comparativo de la baladística paneuropea,* tesis doctoral dirigida por José Manuel Pedrosa y presentada en la Universidad de Alcalá el 30/11/2007.

_____, *La bella Ilona: antología de baladas populares húngaras*, Alcalá de Henares: Universidad de Alcalá, 2009.

ALBERT, Ernő y Faragó, József, *Háromszéki népballadák* [*Baladas populares de Háromszék*], Bucarest: Kriterion Könyvkiadó, 1973.

BARTÓK, Béla, *A magyar népdal* [*La canción popular húngara*], Budapest: Bartók Összes Intézet, 1924.

BARTÓK, Béla y Kodály, Zoltán, *Erdélyi magyarság: népdalok*, [*La Transilvania húngara: canciones populares*], Budapest: Editio Musica, 1923.

BARTÓK, Béla y Kodály, Zoltán, *Magyar népzene tára* [*Colección de música popular húngara*], 7 vols., Budapest: Akadémiai Kiadó, 1951-1973.

BURÁNY, Béla, *Száraz kutgém, üres vály: juhásznóták, betyárdalok, balladák Zentán és vidékén*, [*Mi pozo está seco y la artesa, vacía: melodías pastoriles, canciones de bandoleros, baladas de la región de Zenta*], Zenta: Burány Béla, 1966.

CSANÁDI, Imre y Vargyas, Lajos, *Röpülj páva, röpülj: magyar népballadák és balladás dalok*, [*¡Vuela, pavo! ¡Vuela!: baladas populares y canciones baládicas húngaras*], Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1954.

DOMOKOS, Pál Péter y Rajeczky, Benjamin, *Csángó népzene* [*Música popular de los changos*], 3 vols., Budapest: Zeneműkiadó, 1956-1991.

FARAGÓ, József, *Jávorfa-muzsika: népballadák*, [*El violín del arce: baladas populares*], Bucarest: Irodalmi Kiadó, 1965.

_____, *Háromszéki népballadák*, Bucarest: Kriterion Könyvkiadó, 1973.

FARAGÓ, József y Jamagas, János, *Moldvai csángó népdalok és népballadák* [*Canciones y baladas populares de los changos de Moldavia*], Bucarest: Állami Irodalmi y Művészeti Könyvkiadó, 1954.

FOGARASI, István, *Balladás dalok: népballadák, vitézi énekek a kuruc korból* [*Canciones baládicas: baladas populares y música de Vitéz de la época* de los *kurutz*], Magyar Elektronikus Könyvtár [Biblioteca Electrónica Húngara], Budapest:

Interpopulart Könyvkiadó, 2000 [ref. de 8/10/2006], disponible en Internet: http://www.mek,oszk.hu.

GÖNCZI, Ferenc, *Göcsej népköltészete* [*Lírica popular de Göcsej*], Zalaegerszeg: Zalai Táj-és Népkutató, 1948.

KALLÓS, Zoltán, *Balladák könyve: élő erdélyi és moldvai magyar népballadák*, [*El libro de las baladas: baladas populares registradas en Transilvania y en Moldavia*], Budapest: Helikon, 1974.

KÁLMÁNY, Lajos, *Koszorúk az Alföld vad virágaiból* [*Coronas de flores silvestres del Alföld*], 3 vols., Arad: Réthy Lipót, 1877-1878.

_____, *Szeged népe* [*El pueblo de Szeged*], 3 vols., Arad: Réthy Lipót, 1881-1882.

KODÁLY, Zoltán, *A magyar népzene* [*La música popular húngara*], 11 vols., Budapest: Zeneműkiadó, 1953-1965.

KRIZA, Ildikó y Ortutay, Gyula, *A magyar népballada* [*La balada húngara*], Budapest: Szépirodalmi Könyvkiadó, 1976.

KRIZA, János, *Vadrózsák: székely népköltési gyűjtemény* [*Rosas salvajes: colección de poesía popular* székely], Kolozsvár: Akadémiai Kiadó, 1863.

_____, *Székely népköltési gyűjtemény* [*Colección de poesía popular* székely], Budapest: Magvető Könyvkiadó, 1956.

_____, *Magyar népköltési gyűjtemény* [*Colección de poesía popular húngara*], 11 vols., Budapest: Akadémiai Kiadó, 1872-1940.

MAGYAR NÉPRAJZI MÚZEUM [Museo Etnográfico de Hungría] (Budapest), *Múzeumi Hangfelvétel* [*Grabaciones fonográficas del Museo*], 1/5/2004 [ref. del 29/10/2006], disponible en Internet: http://www.néprajz.hu.

_____, *Az Országos Néprajzi Múzeum Kézirattára* [*Manuscritos del Museo Etnográfico Nacional*], Budapest: Ethnológiai Adattár [Archivo Etnográfico], 1/5/2004 [ref. de 29/9/2006], disponible en Internet: http://www.néprajz.hu.

NÉPRAJZI INTÉZET–EÖTVÖS LORÁND EGYETEM [Instituto de Etnografía-Universidad Loránd Eötvös (ELTE)], *Néprajzi Intézet kézirattára* [*Manuscritos del Instituto de Etnografía*], Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem Folklore Tanszéke [Cátedra de la Universidad de Ciencias del Folclore Loránd Eötvös], 1967.

ORTUTAY, Gyula, *Alföldi népballadák* [*Baladas populares de Alföld*], Budapest: Akadémiai Kiadó, 1954.

_____, *Magyar népköltészet* [*Lírica popular húngara*], Budapest: Magyar Klasszikusok, 1955.

PETERSEN, Suzanne (dir.), *Pan-Hispanic Ballad Project* [*Proyecto del romancero pan-hispánico*], Universidad de Washington, 5 de diciembre de 2004 [referencia del 22/6/2009], disponible en Internet: http://depts.washington.edu/hisprom/.

ZENETUDOMÁNYI INTÉZET [Instituto de Ciencias Musicales], *Publikált népzenei hangfelvételek: internetes adatbázisa* [*Edición de fonogramas de música tradicional: bases de datos en Internet*], 2003-2004 [ref. de enero de 2007], edición en Internet: http://db.zti.hu/24ora/dalok.asp.

_____, *Bartók Béla népzenei gyűjtései* [*Colección de música popular de Béla Bartók*], 2006 [ref. de 20/6/2009], edición en Internet: http://db.zti.hu/24ora/bartok.asp.

_____, *Bartók-rend adatbázis* [*Bases de datos de los registros de Bartók*], 2006 [ref. del 20/6/2009] edición en Internet: http://db.zti.hu/br/index.asp.

_____, *Kallós Zoltán gyűjtései* [*Colección de Zoltán Kallós*] 2008-2009 [ref. del 19/6/2009], disponible en Internet: http://db.zti.hu/kallos/kallos.asp.